

**KAZAKİSTAN GELENEKSEL KONUTLARINDA TİPOLOJİ VE BUNA
BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN OLUŞTURULMASI**

Elmira KANAYEVA

**DOKTORA TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2016

Elmira KANAYEVA tarafından hazırlanan “KAZAKİSTAN GELENEKSEL KONUTLARINDA TİPOLOJİ VE BUNA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN OLUŞTURULMASI” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Z. Gediz URAK
Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Başkan : Prof. Dr. C. Nakış KARAMAĞARALI
Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye : Prof. Dr. Zühal ÖZCAN
Mimarlık Anabilim Dalı, Atılım Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye : Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK
Mimarlık Anabilim Dalı, Başkent Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye : Yard.Doç.Dr. Nurçin ÇELİK
Mimarlık Anabilim Dalı, Gaziantep Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Tez Savunma Tarihi: 19/10/2016

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Hadi GÖKÇEN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Elmira KANAYEVA

19/10/2016

KAZAKİSTAN GELENEKSEL KONUTLARINDA TİPOLOJİ VE BUNA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN OLUŞTURULMASI

(Doktora Tezi)

Elmira KANAYEVA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ekim 2016

ÖZET

Sosyal ilişkilerin, yaşam biçimlerinin hızla değiştiği ve yapım tekniklerinin tek düze bir hâl aldığı günümüzde eski yerleşim alanlarının, yaşam biçimlerinin incelenmesi ve gelecek kuşaklara korunarak aktarılması, yerel kimliklerin korunması, mimarlık, şehircilik ve sosyal tarihin okunması bağlamında büyük önem taşımaktadır. Bu yerleşimlerden biri de Atırau Eyaleti'nin başkenti Atırau şehri eski yerleşim dokusudur. Atırau'nun bu yerleşim dokusu ve yapıları, koruma adına hızlı bir değişim sürecine girmiş, kültürel sürekliliğin sağlanması ve kent kimliğinin geleceğe aktarılması sürecinde, kentsel koruma bağlamında güncel yaklaşımların değerlendirildiği ve uygulanmaya çalışıldığı önemli bir yerleşim halini almıştır. Kamu ve özel kesimin değişik biçimlerde geliştirdikleri ortak çabalar yanında, güncel yaklaşımlar çerçevesinde koruma süreci açısından vazgeçilmez sayılan halk katılımı ve sivil-yerel örgütlenmelerin gündeme getirildiği bir kentsel koruma sürecine sahip olması açısından, geleneksel dokuda, özellikle Balgımbayev ve İsenov Caddeleri'ndeki evler, koruma sürecinde önemli yer tutmaktadır. Fakat Atırau bütününde bir koruma imar planı yoktur. Dolayısıyla Atırau'nun geleneksel dokusundaki, Balgımbayev ve İsenov Caddeleri eski yerleşim dokusunun barındırdığı değerlerin yok olmadan belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması için, bütüncül ve kapsamlı koruma önerilerinin geliştirilmesi öncelikli bir öneme sahiptir. Bu gerekliliklerden hareketle, tez kapsamında yukarıda anılan ilişkileri çözümlenmeye ilişkin bir yöntem önerilmektedir.

Bilim Kodu : 80106
Anahtar : Sivil mimarlık, koruma, onarım, restorasyon, sit alanı, Kazakistan,
Kelimeler : Atırau
Sayfa Adeti : 275
Danışman : Prof.Dr. Z. Gediz URAK

CONSTITUTION OF TYPOLOGY AND RELATED PROTECTION CRITERIA IN
KAZAKHSTAN TRADITIONAL HOUSES

(Ph. D. Thesis)

Elmira KANAYEVA

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

October 2016

ABSTRACT

The examination of old residential areas and life styles and passing them on to the future generation has a great importance in preserving the local identity of architecture, particularly, in the context of urban and social history when social relations and life styles change so rapidly and construction techniques become uniform. One of these residential areas is the old residential pattern of city of Atyrau, which is the capital of Province of Atyrau. These residential patterns and constructions of Atyrau have undergone a rapid change in the context of protection, and have become an important residential zone that current approaches are assessed and attempted to apply to the context of urban protection in the process of ensuring cultural continuity and passing the urban identity on to future. Besides the joint efforts which have been developed by public and private sectors in various ways, especially the houses in the streets of Balgimbayev and Isenov are very important in the protection process in traditional pattern, in terms of having an urban process that brought by the civil-local organizations and indispensable public participation in terms of protection process in the framework of current approaches. However, there is no construction protection plan in the whole area of Atyrau. Thus, the development of integrated and comprehensive protection proposals have a primary importance to pass on to future generations and to document without being destroyed of old residential pattern's values of Balgimbayev and Isenov Streets of Atyrau's traditional texture. Further studies, as recommended in this thesis, are necessary to develop a method for analyzing the relationship mentioned above.

Science Code : 80106
Key Words : Architecture, preservation, repair, restoration, conservation area,
Kazakhstan, Atyrau
Page Number : 275
Supervisor : Prof.Dr. Z. Gediz URAK

TEŞEKKÜR

Gazi Üniversitesi'ndeki eğitim-öğretim hayatım süresince benim için tez danışmanlığının ötesinde anlam ve değer taşıyan saygıdeğer hocam Sayın Prof. Dr. Z. Gediz URAK başta olmak üzere, tez yapım sürecindeki yapıcı destekleri ve ilham verici katkılarından dolayı saygıdeğer hocalarım Sayın Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK ve Sayın Prof. Dr. Zühal ÖZCAN'a, her konuda manevi destekleriyle beni yalnız bırakmayan sevgili aileme ve arkadaşlarıma en içten teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiv
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xvi
HARİTALARIN LİSTESİ.....	xix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xx
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Koruma Kavramının Uluslararası Gelişimi.....	9
2.2. Kazakistan'da Koruma Kavramının Gelişimi	18
2.3. Atırau Kenti'nde Koruma.....	25
3. KAZAKİSTAN TOPRAKLARINDA YERLEŞİM VE GELENEKSEL KONUTLARIN EVRİMİ.....	29
3.1. Genel	29
3.2. Kazakistan Çağdaş Dönemi Öncesi	31
3.3. Kazakistan Çağdaş Dönemi	35
3.4. Sovyetler Birliği Dönemi	37
3.5. Bağımsız Kazakistan Cumhuriyeti Dönemi.....	44
4. ATIRAU EYALETİ'NİN TARİHİ, COĞRAFİ VE GENEL YERLEŞİM ÖZELLİKLERİ.....	49
4.1. Genel.....	49

	Sayfa
4.2. Coğrafi Konumu	55
4.3. İklim ve Doğal Özellikleri.....	57
4.4. Yeraltı Kaynakları ve Ekoloji	61
4.5. Nüfus.....	62
4.6. Eğitim ve Öğretim	64
4.7. Ulaşım.....	65
4.8. Atırau Kenti'nin Tarihsel, Kültürel ve Mekansal Gelişimi.....	65
5. ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİN BALGIMBAYEV VE İSENOV CADDELERİ'NDE DENENMESİ.....	73
5.1. Atırau Sit Alanında Sosyal Yapı Analizi	73
5.1.1. Atırau sit alanında çalışmanın genel esasları.....	73
5.1.2. Sit alanında yaşayanların aile bilgileri	74
5.2. Atırau Sit Bölgesi Yapılarının Tipolojik Çözümlemesi	86
5.2.1. Genel özellikler.....	86
5.2.2. Yapım dönemi.....	87
5.2.3. Taşıyıcı sistem ve taşıyıcı elemanlar	88
5.2.4. Yapı kullanımı.....	89
5.2.5. Yapısal durumu.....	90
5.2.6. Değişmişlik.....	90
5.2.7. Mimari analiz ve tipolojik çözümleme.....	91
6. MİMARİ DEĞERLENDİRME.....	125
6.1. Mimari Özellikler	125
6.2. Dış Mimari Değerlendirme.....	127
6.3. İç Mimari Değerlendirme	132
6.4. Genel Mimari Değerlendirme	136

	Sayfa
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	139
7.1. Alan Çalışması İle İlgili Sonuçlar ve Öneriler	140
7.1.1. Sosyal yapı.....	140
7.1.2. Mimari yapı	141
7.1.3. Geleneksel doku.....	142
7.1.4. Genel müdahale kararları.....	143
7.1.5. Ulaşım ile ilgili öneriler	145
7.1.6. Korunacak, düzeltilecek, yeni inşa edilecek yapılara ilişkin müdahale kararları.....	145
7.1.7. Finansal organizasyon kararları	148
KAYNAKLAR	151
EKLER.....	161
EK-1. Haritalar.....	162
EK-2. Çizelgeler	168
EK-3. Paftalar	181
EK-4. Kataloglar	194
EK-5. Silüetler	261
ÖZGEÇMİŞ.....	275

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Uluslararası koruma kuramının gelişimi.....	11
Çizelge 2.2. Ulusal koruma kuramının gelişimi	19
Çizelge 2.3. Uluslararası miras listesinde olan anıtlar	23
Çizelge 2.4. Uluslararası geçici miras listesinde olan anıtlar.....	23
Çizelge 2.5. Ulusal ve yerel miras listesinde olan anıtlar	24
Çizelge 2.6. Atırâu Eyaleti'nin 'ulusal ve yerel' koruma altında olan anıtlar listesi.....	26
Çizelge 3.1. Kazak'ların dünyada yerleşimi	30
Çizelge 3.2. Kazakistan topraklarında ortaçağ kentleri	33
Çizelge 3.3. Kazakistan genelinde konut kullanımı karşılaştırma tablosu	45
Çizelge 3.4. Kazakistan'da (Eyaletlerine göre) konut kullanımı, ağustos–ocak 2013'te	47
Çizelge 4.1. Kazakistan Eyaletleri	52
Çizelge 4.2. Kazakistan'da özel statüye sahip şehirler	53
Çizelge 4.3. Batı Kazakistan Bölgesi Eyaletlerinin alanı, nüfusu ve merkezleri.....	55
Çizelge 4.4. Atırâu Eyaleti ilçeleri	57
Çizelge 4.5. Atırâu Eyaleti'nin güneşli ve bulutlu gün sayısı	57
Çizelge 4.6. Atırâu Eyaleti'nde yağmur yağışı	58
Çizelge 4.7. Atırâu Eyaleti'nde kar, sulukar ve yağmur yağışı gün sayısı	58
Çizelge 4.8. Atırâu Eyaleti'nde nem %	58
Çizelge 4.9. Atırâu Eyaleti'nin hava durumu.....	59
Çizelge 4.10. Atırâu Eyaleti'nde rüzgâr m/san.	60
Çizelge 4.11. Atırâu Eyaleti'nde kar örtüsü.....	60
Çizelge 4.12. Atırâu'nun nüfus istatistiği.....	62
Çizelge 4.13. Atırâu nüfusunun doğum/ölüm/doğal artış istatistiği	63

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.14. Atırâu Eyalet’i nüfusunun etnik yapısı	64
Çizelge 4.15. Eğitim kurumları	65
Çizelge 5.1. Yapıların sokak dokusu içindeki konum tipolojisi	95
Çizelge 5.2. Yapıların parsel içindeki konum tipolojisi.....	96
Çizelge 5.3. Kat sayısı tipolojisi.....	98
Çizelge 5.4. Çatı tipolojisi.....	104
Çizelge 5.5. Merdiven yerleşim tipolojisi	109
Çizelge 5.6. Avlu kapısı tipolojisi	111
Çizelge 5.7. Pencere tipolojisi	115
Çizelge 5.8. Pencere düzeni tipolojisi.....	116
Çizelge 5.9. Plan tipolojisi	118
Çizelge 5.10. Soba (peç) tipolojisi	121
Çizelge 5.11. Teknetavan tipleri.....	123
Çizelge 5.12. Özgün tavan tipleri.....	123
Çizelge 5.13. Kapı tipolojisi	126
Çizelge 6.1. Sokak dokusu içindeki konuma göre puanlama tablosu	128
Çizelge 6.2. Parsel içindeki konuma göre puanlama tablosu	128
Çizelge 6.3. Cephe tipi puanlama tablosu	129
Çizelge 6.4. Pencere tipi puanlama tablosu.....	129
Çizelge 6.5. Kapı tipi puanlama tablosu.....	130
Çizelge 6.6. Cihannüma tipi puanlama tablosu	130
Çizelge 6.7. Balkon tipi puanlama tablosu.....	130
Çizelge 6.8. Yapılarda değişmişlik puanlama tablosu	131
Çizelge 6.9. Dış değerlendirme puanlama tablosu	131

Çizelge	Sayfa
Çizelge 6.10. Plan tipolojisi puanlama tablosu	133
Çizelge 6.11. İç mimari elemanlar puanlama tablosu	133
Çizelge 6.12. Yapılarda iç mimari değişmişlik puanlama tablosu.....	134
Çizelge 6.13. İç değerlendirme puanlama tablosu.....	134
Çizelge 6.14. Genel mimari değer matrisi oluşumu.....	136
Çizelge 6.15. Genel mimari değer sayısal sonuçları	137
Çizelge 6.16. Değer matrisi sonucu	137
Çizelge 7.1. Müdahale kararları	145

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Analiz – sentez modeli.....	5
Şekil 5.1. Aile kökeni.....	74
Şekil 5.2. Aile milliyeti.....	75
Şekil 5.3. Aile yapısı.....	76
Şekil 5.4. Yaş grubu.....	77
Şekil 5.5. Aile reisinin çalıştığı yer.....	78
Şekil 5.6. Sahiplilik.....	79
Şekil 5.7. Sahiplilik süresi	80
Şekil 5.8. Geleneksel alanın tercih edilme sebebi.....	81
Şekil 5.9. Evlerin oda / yaşayan kişi / kişi sayısı	82
Şekil 5.10. Evde suyun varlığı ve yeri	83
Şekil 5.11. Evin ısıtılması	84
Şekil 5.12. Kullanıcı memnuniyeti	85
Şekil 5.13. Geleneksel konutların onarıma değer bulunup bulunulmaması	85
Şekil 5.14. Geleneksel konutların kışlık – yazlık kullanımı	86
Şekil 5.15. Yapım dönemi	88
Şekil 5.16. Taşıyıcı sistem	89
Şekil 5.17. Yapı kullanımı	89
Şekil 5.18. Yapısal durumu.....	90
Şekil 5.19. Değişmişlik.....	91
Şekil 5.20. Yapıların sokak dokusu içindeki konumları	92
Şekil 5.21. Geleneksel yapıların parsel içindeki konum tipolojisi (yeni ve belirlenemeyen yapılar hariç).....	93
Şekil 5.22. Kat sayısı	96

Şekil	Sayfa
Şekil 5.23. Cephe tipolojisi.....	99
Şekil 5.24. Cephe kaplaması.....	100
Şekil 5.25. Nitelik.....	101
Şekil 5.26. Çatı biçimi ve kaplama malzemesi.....	101
Şekil 5.27. Yapılarda cihannüma tipi.....	106
Şekil 5.28. Yapılarda balkon tipi.....	106
Şekil 5.29. Ana cephede pencerelerin yerleşimi.....	111
Şekil 5.30. Yapılarda pencere tipi.....	113
Şekil 5.31. Yapılarda plan tipolojisi.....	116
Şekil 5.32. Yapılarda sobanın (peç'in) varlığı ve yokluğu.....	118
Şekil 5.33. Yapılarda süslü tavanın varlığı ve yokluğu.....	121
Şekil 5.34. Yapılarda oda kapılarının özgün (ilk yapım) olup olmadığı.....	123
Şekil 6.1. Dış mimari değerlendirme analizi.....	132
Şekil 6.2. İç mimari değerlendirme analizi.....	135
Şekil 7.1. Koruma kararları.....	146
Şekil 7.2. Müdahale kararları.....	147
Şekil 7.3. Koruma etapları.....	148

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 3.1. Kazak çadırı (kiyiz üy).....	35
Resim 3.2. Atırau’da Rus geleneksel tipli konutlar; a) Atırau, Balgımbayev cad. No: 20, b) Atırau, Balgımbayev cad. No: 32	40
Resim 3.3. Atırau’da Sloven tipli konutlar Atırau; a) Hazıret cad. No: 11, b) Atırau , İsenov cad. No: 39	40
Resim 3.4. Atırau’da Poloven tipli konutlar; a) Atırau, Balgımbayev cad. No: 56, b) Atırau, İsenov cad. No: 45	40
Resim 3.5. Sovyet dönemi, 1940’tan 1960’a kadar inşa edilen konutlar; a), b) Almatı, Furmanov ve Kabanbay Batır cad. kesişimi, konut 1953’te inşa edilmiştir .	43
Resim 3.6. Sovyet dönemindeki toplu konutlar; a) Almatı, ‘Orbita’ semti, 1970’ler , b) Almatı, Abay cad. üzerindeki toplu konutlar, 1963 yılı	43
Resim 3.7. Almatı, Cetisu ve Mamır semtlerinin helikopterden görünümü	44
Resim 3.8. Astana, yapıların 1970’ler ve 2000’ler sonrası karşılaştırması; a) Çocuk Malzemeleri satan mağaza, b) Respublika (Cumhuriyet) bulvarı, c) Astana belediye binası, d) ‘Kolos’ marketi, e) Otel, f) Devlet gelir dairesi.....	46
Resim 3.9. Astana, Nurlu Yol’un gelişimi; a) 1990’ların sonu, b) 2015	47
Resim 3.10. 2000’lerden sonra inşa edilen özel (ticari) konut sitesi; a) Astana, ‘İpek Yolu’ sitesi, b) Astana, ‘Grand Alatau’ sitesi.....	48
Resim 3.11. 2000’lerden sonra inşa edilen devlet toplu konutları; a) Aktau, devlet toplu konutları, b) Şımkent, devlet toplu konutları.....	48
Resim 4.1. Atırau kenti	56
Resim 4.2. Sarayşık Kenti; a) Sarayşık Kenti’nin temsili resmi, b) Sarayşık Kenti’nin kalıntıları.....	66
Resim 4.3. Atırau 1970’lerde ve 2000’lerden sonra; a) Eskiden Pobeda (Zaver) şimdi Azattık (Özgürlük) caddesi, b) Zamanında, bu yüksek tavanlı dairelerde sadece partiüyeleri oturmuştur. Farklı dönemlerde giriş katı farklı makamlar tarafından ofis olarak kullanılmıştır, c) İnşası Sovyetler dönemine ait olan evin alt katı market olarak halen kullanılmaktadır. Sovyet döneminde market üzerinde ‘Halk tarafından yönetilen ve adaleti sağlayan, sosyalist demokrasi yaşasın!’ sloganı bulunmaktadır, d) Alışveriş merkezi, e) Mahambet Utemisov tiyatrosu, f) Atırau genel görüntü, g) XIX. yüzyılın sonuna ait tüccar konutu, h) Uспен Kilisesi, siyah-beyaz	

resim 1947 yılına aittir. Tüccar Fedot Tudakov tarafından XIX. yüzyılın sonunda inşa edilmiştir. Fedot'ın babası Türk-Rus savaşına katılmış ve Karadeniz'de altın taşıyan batmış bir gemiden altınları elde ederek, savaş bittikten sonra zengin olarak döndüğü iddia edilmektedir. Kilise 12 yıl önce restore edilmiştir, (i) XIX. yüzyılın sonuna ait tüccar konutu.....	68
Resim 4.4. Geleneksel doku panoramik görünüm	70
Resim 5.1. Ortadan ve tüm kat çıkmalı cephe tipi; a) Ortadan çıkmalı cephe tipi. adres belirlenemedi, b) Tüm kat çıkmalı cephe tipi. İsenov cad. No: 65	98
Resim 5.2. Köşeden çıkmalı cephe tipi; a) İsenov cad. No:45, b) İsenov cad. No:38....	98
Resim 5.3. Bir katlı konutlarda cephe kaplaması; a) Afanasyev cad. No: 21, b) Balgımbayev cad. No: 57.....	99
Resim 5.4. Yüksek zeminli bir katlı ve iki katlı konutlarda cephe kaplaması; a) Hazıret cad. No:11, b) İsenov cad. No:38, c) İsenov cad. No:26/2	100
Resim 5.5. Çatı kaplama malzemesi türleri; a) Ahşap kaplama, Balgımbayev cad. No:46, b) Sac kaplama, Balgımbayev cad. No:13, c) Atermit kaplama, İsenov cad. No:43	102
Resim 5.6. Saçak tipleri; a) Ahşap yapılarda saçak, Balgımbayev cad. No:30/1, b) Tuğla yapılarda saçak, Balgımbayev cad. No:42	102
Resim 5.7. Ortadan cihannümalı (teraslı), Balgımbayev cad. No:14.....	103
Resim 5.8. Bir taraftan çıkmalı cihannüma; a), b), c), d) dış ve iç görünüm, Balgımbayev cad. No:32.....	105
Resim 5.9. İki taraftan çıkmalı cihannüma (balkonlu ve balkonsuz); a), b) Afanasyev cad. No:25	105
Resim 5.10. Çift taraftan çıkmalı cihannüma (balkonlu); a), b) İsenov cad. No:28/1	105
Resim 5.11. İki katlı evlerdeki balkon türleri; a) İsenov cad. No:59, b) Şevçenko cad. No:15/2	106
Resim 5.12. Çıkmalı pencere türü; a) Balgımbayev cad. No:20, b) Balgımbayev cad. No:14	112
Resim 5.13. Kepenkli pencere türü; a) Düz alınlıklı kepenkli, Balgımbayev cad. No:17, b) Üçgen alınlıklı kepenkli, Balgımbayev cad. No:36.....	112
Resim 5.14. Kepenksiz pencere türü; a) Düz alınlıklı, Hazıret cad. No:11, Üçgen alınlıklı, Balgımbayev cad. No:56/1, c) Kemer alınlıklı, İsenov cad. No:39.....	113

Resim	Sayfa
Resim 6.1. Atırau sit bölgesi'nde bulunan ahşap kaplamalı tüccar evleri ve yardımcı personel evleri; a) Tüccar evi, Balgımbayev cad. No:56/1, b) Yardımcıların evi, Balgımbayev cad. No:56/2.....	125
Resim 6.2. Atırau sit bölgesi'nde bulunan tuğladan inşa edilen tüccar evleri ve yardımcı personel evleri; a) Tüccar evi, Şevçenko cad. No: 15/2, b) Yardımcıların evi, Şevçenko cad. No: 15/1	126
Resim 6.3. Atırau sit bölgesi'nde bulunan karışık (tuğla+ahşap) malzemeden inşa edilen tüccar evleri ve yardımcı personel evleri; a) Tüccar evi, Balgımbayevcad. No: 30/1, b) Yardımcıların evi, Balgımbayev cad. No: 30/2	126
Resim 6.4. Atırau sit bölgesi evlerinin avlusundaki tapşan; a) Balgımbayev cad. No 56/1, b) Şevçenko cad. No: 15/1	126

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 3.1. Kazak Hanlığı haritası	36
Harita 4.1. Dünya haritası üzerinde Kazakistan'ın yeri	49
Harita 4.2. Kazakistan Eyaletleri	53
Harita 4.3. Kazakistan bölgeleri	54
Harita 4.4. Atırâu Eyaleti'nin haritası	56

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

cm	Santimetre
cm²	Santimetrekare
km	Kilometre
m	Metre
m²	Metrekare

Kısaltmalar

BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
COE	Council of Europe
ICOMOS	International council on monuments and sites
K.C.	Kazakistan Cumhuriyeti
k.	Köy
M.S.	Milattan sonra
M.Ö.	Milattan önce
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ş.	Şehir
UNESCO	United nations educational, scientific and cultural organization
y.y.	Yüzyıl

1. GİRİŞ

İnsanın sosyal bir varlık olması, bir arada yaşamın ve yerleşik hayat düzeninin doğmasına sebep olmuştur.

Eski yerleşim alanlarının ve yapı birimlerinin fiziksel özellikleri incelenerek, geçmiş uygarlıkların yaşam biçimleri, sosyo-ekonomik yapıları hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bu bilgi de kendimizi ve bugünü anlamaya, tanımaya ve hayata yön vermeye yardımcı olacaktır.

Eski yurtlarından muhtelif sebeplerden dolayı göç eden Kazaklar, çeşitli coğrafyalarda yaşamış bir millettir. Bu anlamdaki süreklilik en eski dönemlerdeki durum hakkında bilgi sahibi olmayı da sağlamaktadır [1].

Bina yapım teknikleri bölgeye göre değişmektedir. Yapılar, ormanlık bölgelerin çoğunda ahşap karkas, çölde ise taştan, balçıktan ve tuğladan inşa edilmiştir. Bu sebeple eski zamanlardan beri insanlar ellerinde olan malzemelerden yapılar inşa etmiştir. Teknolojinin gelişmesi ile inşa etmek kolaylaşmıştır.

Sosyal ilişkilerin, yaşam biçimlerinin hızla değiştiği ve yapım tekniklerinin tek düze bir hâl aldığı günümüzde eski yerleşim alanlarının yaşam biçimlerinin incelenmesi ve gelecek kuşaklara korunarak aktarılması, yerel kimliklerin korunması, mimarlık, şehircilik ve sosyal tarihin okunması bağlamında büyük önem taşımaktadır.

Bu yerleşimlerden biri de Atırau Eyaleti'nin başkenti Atırau Şehri eski yerleşim dokusudur. Atırau'nın yerleşim dokusu ve yapıları koruma adına hızlı bir değişim sürecine girmiş, kültürel sürekliliğin sağlanması ve kent kimliğinin geleceğe aktarılması sürecinde, kentsel koruma bağlamında güncel yaklaşımlar değerlendirildiği ve uygulanmaya çalışıldığı önemli bir yerleşim halini almıştır. Kamu ve özel kesimin, değişik biçimlerde geliştirdikleri ortak çabalar yanında, güncel yaklaşımlar çerçevesinde koruma süreci açısından vazgeçilmez sayılan halk katılımı ve sivil-yerel örgütlenmelerin gündeme getirildiği bir kentsel koruma sürecine sahip olması açısından geleneksel dokuda, özellikle Balgımbayev ve İsenov Caddelerindeki evleri koruma sürecinde önemli yer tutmaktadır.

Fakat Atırau bütününde bir koruma imar planı yoktur. Dolayısıyla Atırau'ın geleneksel dokusundaki Balgımbayev ve İsenov Caddeleri eski yerleşim dokusunun, barındırdığı değerlerin yok olmadan belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması için, bütüncül ve kapsamlı koruma önerilerinin geliştirilmesi öncelikli bir öneme sahiptir.

Bu gereklilikler doğrultusunda 'Kazakistan Geleneksel Konutlarında Tipoloji ve Buna Bağlı Koruma Ölçütlerinin Oluşturulması' isimli tezimiz hazırlanmıştır.

Çalışmanın amacı

Tarihsel çevrenin korunması, geleneksel ve kültürel dokuyu yansıtan yapıların saptanması ve belgelenmesi aşamasından başlayarak, bu yapıların korunmasına ilişkin plan ve projelerin üretilmesi ve uygulanmasına kadar birçok aşama ile birlikte bu aşamaların yasal, ekonomik ve kurumsal boyutlarını da içeren geniş ve kapsamlı bir süreçtir. Bu bağlamda tez, şimdiye kadar detaylı incelenmemiş, Atırau Eyaleti'nin başkenti Atırau Kenti, sit alanında bulunan, Balgımbayev ve İsenov Caddeleri için doğrudan yararlanılabilmesi, benzer alanlar için ise bu tür çalışmalara yol gösterici bir araç olabilmesi amacıyla, kentleşmenin ve dolayısıyla bozulmanın süregeldiği ancak tüm değerlerini yitirmemiş ve bugüne kadar da sit alanı kapsamında bir araştırma konusu olmamış olan Atırau Kenti'nin, Balgımbayev ve İsenov Caddeleri kapsamında ele alınmıştır.

Kazakistan topraklarında 2. Dünya Savaşı, deprem ve açlık sonrası çok sayıda tarihi nitelik taşıyan geleneksel yapı kaybedilmiştir. Sit alanı sınırlarının belirlenmemiş olması ve Sovyetler Birliği'nin yıkılışı bazı kentlerde tarihi nitelik taşıyan bölgelerin kaybedilme nedenlerindedir. İki binli yıllarda, tarihi yapılar harap olmaları nedeni ile yıkılmış ve yerlerine yeni yapılar yapılmıştır. Batı Kazakistan Bölgesi'nde bulunan Atırau Eyaleti'nin, eski Atırau Kenti'nde (Avrupa Tarafı) ise bir arada yoğunlaşan XX. yüzyılın başına ait geleneksel yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar, bir araya geliş biçimleri ve çevresel öğeler ile birlikte yerel bir kimlik sergilemektedir.

Kazakistan'da bugüne kadar araştırma grupları ve devlet kurumları tarafından yapılan araştırmalar sadece tarihi anıtları, arkeolojik ve mimari anıtları kapsamış, tarihi çevre koruma çalışmaları yapılmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, Balgımbayev ve İsenov Caddesi'ndeki evlerin günümüzdeki durumunu belgeleyerek, tarihi süreç içindeki değişimini incelemek ve geleneksel dokunun barındırdığı değerleri ve sorunları tespit etmek, değerlendirmek ve değerlerin korunması, sorunların ise çözülmesine ilişkin koruma önerileri oluşturmak ve bütün verilerin ele alınarak mekansal ilişkilerin planlamaya dönüştürülmesinde esas olacak planlama kararlarını ortaya koymaktır.

Çalışmanın kapsamı

Tez kapsamında, Kazakistan'da koruma ve bunun Atırau Eyaleti ve Atırau Kenti'ne yansımaları araştırılmış, çağdaş koruma kuramı ve teknikleri kapsamında bir analiz, değerlendirme ve koruma kararları geliştirme modeli ortaya konarak, bu modelin uygulaması ele alınmıştır.

Çalışma, Kazakistan'ın Batı Bölgesi'nde bulunan, Atırau Eyaleti'nin başkenti, Atırau Şehri'nin eski merkezi olarak sayılan sit alanında, Balgımbayev ve İsenov Caddeleri üzerindeki, XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başına ait yapı ve çevresel öğelerin bir arada bulunduğu geleneksel dokuda yapılmıştır. Alan çalışmasında, 121 adet yapı genel özellikleri ile, bunlardan 8'i ise detaylı incelenmiştir.

Tezin;

1. Bölümünde konunun tanımı yapılmış, amaç, kapsam ve yöntem verilmiştir.
2. Bölümde, koruma kavramının uluslararası gelişimi ve Kazakistan ile Atırau Kenti'nde koruma konusu ele alınmıştır.
3. Bölümde, Kazakistan topraklarında ilk yerleşimden günümüze kadar varan şehir planlama ve konutların evrimi kısaca tarihçe olarak verilmiştir.
4. Bölümde, Batı Kazakistan Bölgesi'nde yer alan Atırau Eyaleti'nin coğrafi konumu, iklim ve tabiatı, yer altı kaynakları ve ekolojisi, nüfusu, eğitim ve öğretimi, ulaşımı, tarihsel, kültürel ve mekansal özellikleri incelenmiştir.
5. Bölümde, tarihi çevre koruma bağlamında ortaya konulan araştırma yönteminin uygulanması için Atırau Kenti'nde alan çalışması yapılmıştır. Sosyal yapı bilgilerine ulaşabilmek için Balgımbayev ve İsenov Caddelerinde bulunan 23 adet konutta anket uygulanmış ve elde edilen cevaplar değerlendirilerek alandaki yapı, aile, kullanım, mülkiyet ve konfor durumları belirlenmiştir.

Tipolojik sonuçlara ulaşabilmek amacıyla Balgımbayev ve İsenov Caddeleri üzerinde bulunan 121 yapıda genel ve 8 yapıda detaylı analiz ve değerlendirme yapılmıştır. Dış (konum, kat sayısı, cephe, cephe kaplaması, cihannüma, çıkma ve balkon, merdiven, avlu ve bina dış kapıları, pencere, çatı ve saçak) ve iç (plan, ısıtma ve soba (peç), döşeme ve tavan, iç kapılar) başlıkları altında yapılan inceleme sonucunda tipolojik veriler elde edilmiştir.

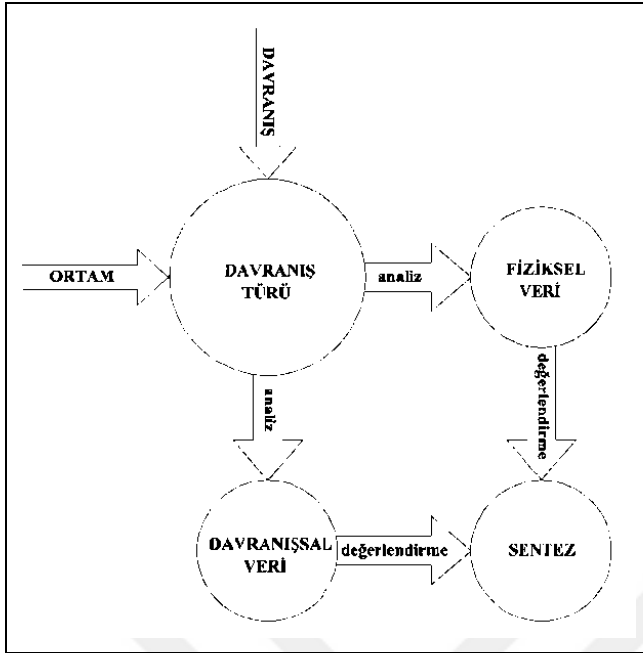
6. Bölümde, Balgımbayev ve İsenov Caddelerinde bulunan yapıların dış ve iç mimari değerlendirmeleri yapılmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümü olan 7. Bölümde, tez kapsamında yapılan kuramsal çalışma sonucunda ortaya konarak araştırma yönteminin denendiği alan çalışması neticesinde elde edilen veriler baz alınarak tezin bilimsel sonuçları ortaya konmuştur.

Çalışmanın yöntemi

Çalışma, çevre-davranış bütünlüğü ve çevre-insan beraberliğini temel alan bir yaklaşımla analiz eden ekolojik model bağlamında ele alınmıştır (Şekil 1.1). Bu bağlamda çevre; ortam ve insanın karşılıklı etkileştiği bir sistem olarak ele alınmış, analiz edilmiş ve değerlendirilerek senteze ulaşılmıştır [2].

Çalışmada, E. Türkoğlu'nun Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı'nda yapmış olduğu "*Amasya İli, Hatuniye Mahallesi Geleneksel Yerleşim Dokusunun Analizi, Değerlendirilmesi ve Koruma Geliştirme Önerisi*" başlıklı tezinde kullanmış olduğu yöntem kullanılmıştır [90].

Şekil 1.1. Analiz – sentez modeli [2]

Alan bütününde çalışma, üç aşamada tamamlanmıştır.

Ön tespitler

Öncelikle Atırau kent bütünü içinde kentin eski (Avrupa tarafı) kent dokusunun konumu ve önemini anlamak için kaynak araştırması yapılmıştır. Batı Kazakistan bölgesi ve onun içinde özellikle Atırau konusunda yayınlanmış yazılar, makaleler, ansiklopedi maddeleri, bilimsel araştırmalar ve almanaklar taranmıştır. Ayrıca Kazakistan devleti tarafından yürütülen “Kültür Mirası” Projesi ve Kazakistan Cumhuriyeti’nin Anayasa’nın 27. Maddesi ‘Tarihsel ve Kültürel mirasın korunması ve kullanımı’, yapılacak çalışmaya yön vermesi amacıyla incelenmiştir.

Yöntem açısından faydalanmak amacı ile çevre ölçeğinde koruma ve restorasyon; Kazakistan mimarlığının evrimi, teorisi ve tarihi konulu doktora tezleri de incelenmiştir.

Çalışma alanı yerinde incelenerek, çalışmaya veri olabilecek bilgiler elde edilmiştir. Devlet Toprak Kaynakları ve Arazi Yönetimi Araştırma Merkezi’nden - yapıların kadastral numaraları, ‘Kazgiprograd 1’ Proje Enstitüsü’nden - Atırau hâlihazır haritası, Atırau yol ağı ve ulaşım organizasyon haritası, Atırau sanayi bölgesinin haritası, Atırau ve Atırau ilçesinin mimari ve peyzaj analizi haritası, Atırau toplum merkezinin geliştirilme haritası;

'Kazrestorasyon' Devlet Kurumu'ndan – çalışma aşamasında olan Atırau Koruma Amaçlı İmar Planı ve tescil fişleri temin edilmiştir.

İlk olarak alana 2013 yılının ilk baharında gidilmiştir. Daha sonra ise 2013 yılının son baharında alanda inceleme yapılmıştır. İmar planı paftalarından seçilen sokakların güncel durumu halihazır plana aktarılmıştır. Ayrıca, seçilen sokaklarda bulunan yapılar tespit edilip, fotoğrafik belgeleme yapılmıştır. Ön tespitlerde bulunan özellikler yardımı ile ayrıntılı tespitlerde kullanılan 'Çalışma alanındaki yapılara ait tescil fişleri' hazırlanmıştır.

Ayrıntılı tespitler

2014 yılının ilk baharında Balgımbayev ve İsenov Caddelerindeki yapıların fiziksel durumunu tespit etmek amacı ile (iç ve dış tespit fişleri) envanter çalışması yapılmış, yapılarda oturanların sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını öğrenmek amacıyla ise anket çalışması yapılmıştır.

Geleneksel yapılara uygulanan sosyal anketlerde; aile ve çevre, mülkiyet durumu, yaşayanların meslek ve nüfusu, kiracı ve ev sahipliği ile ilgili bölümler yer almıştır. İç tespit fişinde; yapının bölümleri, plan elemanlarının yapısal durumu, değişmişlik ve süslemelerine yönelik tespitler yer almıştır. Dış tespit fişinde ise duvarlar, bahçe kapısı, giriş kapısı, bodrum kat ve normal kat pencereleri, çıkma tipi, yapının konumu, kat yüksekliği, cephe tipi, giriş sahanlığı, çatı malzemesi ve biçimi ve saçak biçimi tespit edilmiştir.

2015 yılının sonbaharında çalışmaya veri olacak sokak silüetlerini elde etmek amacı ile fotoğraflar çekilmiştir.

Dokümantasyon çalışmaları

Seçilen iki sokağın Atırau bütünündeki konumu ve işlevi irdelenerek, açık alan-kapalı alan, doku karakteristikleri, çevresel öğeler, ulaşım durumu, kat yükseklikleri, yapım sistemleri paftalara renkli gösterimlerle işlenmiştir. Caddelerde bulunan tüm yapı, açık alan, yol ve çevresel öğeler için işlevsel, fiziksel, sosyal ve konfor koşullarına ilişkin sağlıklılaştırma

ve rehabilitasyon müdahale kararları üretilmiş, bütün bunların gerçekleştirilebilmesi için ise bir organizasyon modeli geliştirilmiştir.

Çalışma alanında bulunan 121 yapı için dış tespit fişi, 8 yapı için iç tespit fişi ve 19 yapı için sosyal anket doldurulmuştur. Tespit çalışmaları neticesinde 121 yapıdan 34'ünün karakteristik değer taşıyan yapı, 53'ünün ender değerindeki yapı, 23'ünün yeni yapı, 7'sinin niteliksiz yapı olduğu belirlenmiş, 4 yapıda ise tespit yapılamamıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, koruma kavramının uluslararası ve Kazakistan'da gelişimi ve Aтираu Kenti'nde koruma sorunları ele alınmıştır.

2.1. Koruma Kavramının Uluslararası Gelişimi

İnsanların yaşamaya başladıkları ve yerleşme düzeni göstermeye başladıkları devirden bu yana eski yapı ve anıtları koruma kaygısını sürdürdükleri çeşitli belge ve bulgulardan izlenmektedir. Yapılan kazılardan ister Mezopotamya'da, ister Mısır'da olsun binlerce yıl boyunca aynı alanların yerleşme veya kutsal alan olarak kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Her ne kadar, farklı dönemlerde aynı coğrafyada farklı katmanlar biçiminde birbirlerinin üzerine oturarak kurulsalar da şehirlerin, yol aksları v.b. kentsel alan kullanımlarının binlerce yıl aynı kaldığı görülmektedir [3].

Koruma olgusunun ilk aşaması 'neyin' korunmaya değer olduğunun saptanmasıdır. Bu varlıklar, bir ülkenin belleğini oluşturan her tür ve ölçekte olabilir. Bu bir mücevher (takı), bazen bir mezar taşı ya da bir orman olabildiği gibi, bazı durumlarda tüm bir kent, bazen de su altı varlıkları bu tanıma girebilir [4].

Çağdaş korumanın bir etkinlik alanı olarak geniş bir kapsamı vardır; her tür yapının temel bütünlmesi, yeniden kullanım için değiştirilmesi, arkeolojik koruma, kentsel yenileme, peyzaj düzenlemesi, doğal çevre koruması, mimarlık kapsamındaki her ürünün teknolojisi, bakım ve koruma yöntemleri, eski yapı teknikleri, çağdaş malzeme teknolojisi, dendrokonoloji, fotogrametri, yapay ve doğal malzemelerin fiziksel ve kimyasal yöntemlerle analizleri v.b. koruma ile dolaylı ya da dolaysız olarak ilgili bilim ve teknik alanlarıdır [5].

Korumada temel amaç, sosyal ve ekonomik alanda meydana gelen değişimlerin fiziki mekanda yapacakları etkileri kontrol edebilmektir. Bu kapsamda, korunması gerekli alanların günün koşulları çerçevesinde ve bütün olarak ele alınması gereklidir [6].

Koruma, kent bilim terimleri sözlüğünde ‘Kentlerin belli kesimlerinde yer alan tarihsel ve mimari değerleri yüksek yapılarla anıtların ve doğal güzelliklerin, kentte bugün yaşayanlar gibi gelecek kuşakların da yararlanması için her türlü yıkıcı, saldırgan ve zararlı eylemler karşısında güvence altına alınması’ olarak tanımlanmaktadır [7].

Koruma kavramı, tarihi estetik ve mimari değeri olan taşınır ve taşınmaz tüm eserleri içermekle birlikte, tarihi çevre ve alan koruma, kentsel koruma biçimlerinde ‘bütünleşik koruma’ olarak tabir edilen tekilden bütüne, bütünden tekile giden bir sistematik olarak değerlendirmelidir [8]. Tarihi ve Kültürel Anıtların koruma ve kullanım mevzuatlarının oluşumu, bir ülkenin ve o ülkede yaşayan halkın kültürel gelişmişliğini göstermektedir.

Uzun yıllar müzecilik anlayışı ile koşut olarak gelişen eski eser koruma, günümüzde kültürel varlıkların çağdaş yaşamla ekonomik ve mimari olarak işlevsel anlamda da bütünleştirilmesi, toplum için yararlı bir işleve uyarlanması ve sağlıklılaştırılması biçiminde kavramsallaşmaktadır. Koruma, bugün geçmişte olduğu gibi yalnız anıtsal eski eserlerin onarımı ve olduğu gibi saklanması şeklindeki klasik anlamıyla değil, bir bölgenin herhangi önemli bir özelliği bulunmayan parçalarını da kapsayacak biçimde geçmiş ile devamlılığını sağlayan bir siyasa olarak değerlendirilmektedir [9].

Korumada amaçlanan, sahip olunan kültürel mirasın zaman içinde değişen değerler ile birlikte ele alınarak, sürdürülebilir bir çevre yaratılmasıdır. Sürdürülebilir kalkınma ve gelişme kavramları, kültürel ve doğal çevreyle birlikte gelişme ve kalkınmayı amaçlamakta ve bunu, insanlığın ve beraberinde uygarlığın gelişimi için ön koşul saymaktadır [10].

Var olan yapı stoğunun, tamamen yenilenecek kullanılması, hem etik hem de ekonomik açıdan uygun değildir. Bu yapı stoğunun, koruma ve yeniden işlevlendirme olanakları çerçevesinde araştırılıp, geliştirilip, kullanılması aynı zamanda var olan kentsel alt yapının kullanılmasına olanak sağlayarak ekonomik anlamda faydalar sağlayacaktır. Ayrıca, kentsel değer taşıyan ve sağlıklılaştırılan bölge, turistik ve ekonomik anlamda da canlanacaktır [11].

Koruma ile ilgili yasalar XVIII. yüzyılın içinde Avrupa’da ortaya çıkmaya başlamış ancak bu yasaların kapsamı dini ve feodal yapı ile sınırlı kalmıştır [11]. İlk arkeolojik eserlerin korunması olarak başlayan korumacılık anlayışı, daha sonra anıt eserleri içerecek

şekli almıştır. 1960'dan itibaren ise anıtların çevreleri ile beraber korunması yaklaşımı gelişmiştir [12] (Çizelge 2.1).

Koruma ortaya çıktığı ilk yıllara ait kaynaklarda, anıt korumayı işaret eden bir kavram olarak terminolojide yer alırken; günümüzde daha karmaşık ve geniş kapsamlı bir kavramı ifade etmektedir. Kültür varlıkları ölçek ve kapsamlarına göre tek yapı, anıtsal yapı, yapı grupları veya sitler olarak ele alınmaktadırlar [11] (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. Uluslararası koruma kuramının gelişimi [11, 12, 18, 19, 21, 40]

15 ve16.yy	Rönesans/ Papa emirleri ile dini yapıların korunması
1751	İngiltere'de "The Society of Antiquites of London"
1789-1799	Fransız Devrimi
18 ve19.yy	Avrupa / Koruma amaçlı mülkiyet haklarının sınırlandırılması
	Endüstri Devrimi
19.yy	İngiltere (Sir Gilbert Scott) ve Fransa (Villot le Duc) / Üslup birliği
1819-1900	Ruskin / Romantik görüş, restorasyon yerine sürekli bakım
1839-1914	Camillo Boito / Çağdaş (bilimsel) restorasyon anlayışı
1873-1947	Gustavo Giovannoni / Çağdaş restorasyon kavramının uluslar arası düzeyde kabulü
1877	William Morris / SPAB Derneği (Society for Protection of Ancient Buildings)
1904	VI. Uluslararası Mimarlar Kongresi
1930'lar	Fransa, Polonya, İtalya / Sitlerin korunması ile ilgili ilk yasalar
1930'lar	Camillo Boito ve Gustavo Giovannoni / İtalyan Restorasyon Tüzüğü (Carta del Restauro Italiana)
1930'lar	Atina Konferansı
1933	Atina Sözleşmesi / Anıt koruma kavramı
1933	Avrupa Kültür Sözleşmesi
1933	Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme
1933	Arkeolojik Kazılarda Uyulması Gereken Uluslararası İlkelere İlişkin Tavsiyeler
1933	Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi / Teknolojinin Geçmişe Ait Değerler Üzerindeki Etkisi Nedeniyle Duyulan Kaygılar ve Önlem Alınması'nın İstenilmesi

Çizelge 2.1. (devam) Uluslararası koruma kuramının gelişimi [11, 12, 18, 19, 21, 40]

1933	Roma'da Kültürel Değerler Uluslar arası Koruma ve Restorasyon Araştırmaları Merkezi (ICCRROM) Kurulması
1958	Çekoslovakya ve İsviçre Koruma yasasının düzenlenmesi
1959	Yugoslavya koruma yasasının düzenlenmesi
1959	İsveç koruma yasasının düzenlenmesi
1959	Hollanda koruma yasasının düzenlenmesi
1962	Polonya, İngiltere ve Fransa (Malraux Yasası) koruma yasalarının düzenlenmesi / Kentsel koruma kavramı
1962	Sitlerin ve Peyzaj Güzelliklerinin Korunması İçin Tavsiyeler
1964	Venedik Tüzüğü / Anıt koruma kavramının genişletilmesi, sit kavramı, kazı ve belgeleme
1964	Avrupa Konseyi Barcelona Sempozyumu (Palma Önerileri) / Tipolojik sınıflandırma ve müdahale
1964	ICOMOS Vakfı'nın kültür varlıklarının araştırma, dokümantasyon ve teknik yardımlarına ilişkin çalışmalar için kurulması
1967	Quito Normları
1969	Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Toplantısı'nın sonucu olarak tarihi doku ve kültürden sorumlu bakanlar Avrupa konferansının düzenlenmesinin kararlaştırılması, entegre koruma kavramı
1969	Avrupa Konseyi'nin Arkeolojik Mirasın Korunması konulu toplantısı
1970	Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç, Mülkiyet Transferlerinin Önlenmesi ve Yasaklanması ile İlgili Sözleşme
20.yy	Bilişim Devrimi
20.yy	Dünya Doğal ve Kültürel Mirasının Korunması Toplantısı
20.yy	UNESCO / Kültürel ve Doğal Miras Sözleşmesi
20.yy	Avrupa Konseyi Tarihsel Çevrenin Korunması Konusunda 2. Uluslararası Sempozyumu, Bologna / Bütünleşik koruma
20.yy	Avrupa Mimari Miras Sözleşmesi ve Mimari Miras Yılı ilan edilmesi
20.yy	Berlin Sempozyumu / Büyük kentlerde koruma sorunları
20.yy	Mimari Mirasın Bütünleşik Korunmasında Yasa ve Yönetmeliklerin Gereklere Uyarlanması Hakkında Avrupa Konseyi Kararı
20.yy	UNESCO / Tarihi Alanların Korunmasında ve Çağdaş Rolü Hakkında Tavsiye Kararı
20.yy	Kültürel Turizm

Çizelge 2.1. (devam) Uluslararası koruma kuramının gelişimi [11, 12, 18, 19, 21, 40]

20.yy	Granada / Kırsal mirasın korunma sorunları
1978	Ravello / Disiplinler arası entegre koruma kavramı
1980-1981	Avrupa Konseyi / Kentsel yenileşme kampanyasının başlatılması
1981-1986	Avrupa Konseyi / Orta Vadeli Çalışma Planı İçin Mimari Miras ve Kentsel Planlama Komitesi
1981	ICOMOS / Avustralya Kültürel Miras Özelliği Olan Alanların Korunması Ulusal Tüzüğü
1981	Quebec Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Tüzük, Deschambault
1981	ICOMOS / Floransa Sözleşmesi / Tarihi bahçelerin korunması
1981	Roma Deklerasyonu
1981	Appleton Tüzüğü
1981	Avrupa Konseyi'nin çağdaş mimarinin korunması konulu kararı
1985	Avrupa Konseyi İkinci Avrupa Mirası Mirastan Sorumlu Bakanlar Konferansı
1985	Kültürel Varlıklara Yönelik Suçlara İlişkin Avrupa Sözleşmesi
1985	Avrupa Mimari Mirasının Korunmasına İlişkin (Granada) Sözleşme
1987	ICOMOS / Tarihsel Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Sözleşmesi) / Sistemik envanterleme ve toplum bilinci
1987	ICOMOS / Brezilya Ulusal Tüzüğü / Tarihi merkezlerin korunması
1987	Avrupa Konseyi'nin Kırsal Arkeolojik Mirasın Korunması ve Geliştirilmesine Yönelik Tavsiye Kararı
1990	ICOMOS / Arkeolojik Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü
1991	20. y.y. Kültürel Mirasının Korunmasına Yönelik Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı
1991	Kültürel Miras Değeri Olan Yerlerin Korunmasına İlişkin Tüzük
1991	ICOMOS / Birleşik Devletler Tarihsel Kentleri ve Alanları Koruma Tüzüğü
1991	Avrupa Konseyi'nin Arkeolojik Mirasın Korunmasına Yönelik Valetta İlkeleri
1991	ICOMOS / Colombo / Koruma Eğitimi Temel İlkeleri
1991	ICOMOS / Nara Özgünlük Belgesi
1991	ICOMOS / Koruma Etiği Taslağı
1991	Lizbon Tüzüğü / Kentsel onarımlar
1996	Avrupa Konseyi 4. Avrupa Konferansı Kültürel Mirastan Sorumlu Bakanlar Toplantısı

Çizelge 2.1. (devam) Uluslararası koruma kuramının gelişimi [11, 12, 18, 19, 21, 40]

1996	ICOMOS / Anıtların, Yapı Gruplarının ve Sitlerin Belgelemesinde İlkeler
1996	ICOMOS / San Antonio Bildirgesi
1996	ICOMOS / Sualtı Kültür Mirasının Korunması ve Yönetimi Tüzüğü
1998	ICOMOS / Gelecek İçin Miras, Tarihi Yerleşimler Uluslar arası Konferansı
1998	ICOMOS / Stockholm Deklarasyonu
1999	ICOMOS / Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü
1999	ICOMOS / Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler
1999	ICOMOS / Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü: Miras Değerine Sahip Alanlarda Turizmin Yönetimi
1999	Burra Kartası
1999	Avrupa Tarihi Kentler Birliği Toplantısı
1999	UNESCO / Folklorun ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararı
1999	Avrupa Konseyi / Floransa / Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
1999	Krakow Tüzüğü / Yapılı Mirasın Korunması ve Restorasyonu
2001	Avrupa Konseyi 5. Avrupa Konferansı Kültürel Mirastan Sorumlu Bakanlar Toplantısı
2001	Sualtı Kültürel Mirasın Korunması İçin Konvansiyon
2001	UNESCO / Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi
2001	Dijital Miras
2003	UNESCO / Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi
2003	ICOMOS / Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyon İlkeleri
2003	ICOMOS / Duvar Resimlerinin Korunması İçin İlkeler
2003	ICOMOS / Endonezya Miras Koruma Tüzüğü
2003	ICOMOS / Çin tarihi sitelerinin korunması için prensipler
2005	Avrupa Konseyi Toplum için Kültürel Mirasın Değeri Hakkında Çerçeve Konvansiyonu
2005	UNESCO / Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi
2005	Dünya Mirası ve Çağdaş Mimarlık – Tarihi kent peyzajını yönetmek
2005	ICOMOS /Xi'an Deklarasyonu
2007	ICOMOS / Kültürel Miras Alanlarının Sunumu ve Yorumlanması Tüzüğü

Çizelge 2.1. (devam) Uluslararası koruma kuramının gelişimi [11, 12, 18, 19, 21, 40]

2008	ICOMOS / Kültürel Rotalar Tüzüğü
2008	ICOMOS / Kültürel Miras Alanlarının Algılanması ve Sunumu Tüzüğü
2008	ICOMOS / Quebec Deklarasyonu
2010	ICOMOS / Cracov Tüzüğü [68]
2010	ICOMOS / Lima Deklarasyonu
2010	ICOMOS / Yeni Zelanda Ulusal Komitesi / Kültürel miras değeri taşıyan alanlarının korunması
2011	ICOMOS / TICCIH Endüstriyel Miras Alanları, Yapıları ve Peyzajları İçin Ortak Koruma İlkeleri
2011	UNESCO / Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararı
2011	ICOMOS / Tarihi Kent ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimi İçin Valetta İlkeleri
2011	ICOMOS / Paris Deklarasyonu
2013	ICOMOS / Türkiye Mimari Miras Koruma Bildirgesi
2014	ICOMOS / İnsani Değer Olarak Miras ve Peyzaj Hakkında Floransa Bildirgesi

Kültür ve doğa varlıklarının korunması, yüzyıllar boyunca tüm ülkelerin tartıştığı, zaman içinde değişen tanım ve koruma ilkelerinin geliştirildiği bir konu olagelmıştır. Özellikle XX. yüzyıl bilimsel koruma kuramlarının tartışıldığı bir dönemdir [4].

Kültür mirasının risklere karşı korunmasının uluslararası düzeyde kurumsallaşması konusunun geçmişi, 1. Dünya Savaşı'na kadar uzanmakla birlikte somut ve ortak kabul gören adımların atılması 2. Dünya Savaşı'nın sonunu bulmuştur [13]. Koruma sorunlarının ortak çözümü için;

- 1946'da Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO);
- 1948'de Dünya Koruma Birliği (IUSN) kurulur [14];
- 1949'da UNESCO tarafından, Avrupa Konseyi (COE);
- 1959'da UNESCO tarafından, Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Merkezi (ICCROM);
- 1965'te UNESCO tarafından, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) [15] gibi ulusal arası kuruluşlar oluşturulmuştur.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü ya da UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), Birleşmiş Milletler'in özel bir kurumu olarak 1946'da kurulmuştur. Bu kurumun yasası 1945'in Kasım ayında Londra'da 44 ülkenin temsilcilerinin katıldıkları bir toplantıda kabul edilmiştir. Merkezi Paris'te bulunan ve Genel Konferans, Yürütme Konseyi, Sekreterlik olmak üzere üç organı olan UNESCO eğitim, bilim ve kültür alanlarındaki amaçlarını kendisine üye olan her devlette kurulan Milli Komisyonlar aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Üye devletlerin temsilcilerinden oluşan Genel Konferans 1946-1953 arasında her yıl toplanmışken 1954'dan bu yana iki yılda bir kez toplanmaktadır. Bugüne kadar 33 genel konferans yapılmıştır [16].

IUCN – Dünya Koruma Birliği (önceki adı ile Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği) 1948'de kurulmuş ve milli idareleri, sivil toplum örgütleri ve bilim adamlarını dünya çapında bir ortaklıkla bir araya getirmiştir. Misyonu doğanın bütünlüğü ve çeşitliğini korumak için tüm dünyada toplumları etkilemek, teşvik ve yardım etmek ve ayrıca doğal kaynakların her türlü kullanımının adil ve ekolojik açıdan sürdürülebilir olmasını sağlamaktır. IUCN'nin genel merkezi İsviçre-Gland'dadır. Konvansiyonla bağlantılı olarak IUCN'nin özel rolü; dünya mirası listesine kaydedilmek üzere aday gösterilen varlıkları değerlendirmek, dünya mirası kültürel varlıklarının muhafaza durumunu izlemek, taraf ülkelerin yönelttiği uluslararası yardım taleplerini incelemek ve kapasite oluşturma faaliyetleri için girdi ve destek sağlamaktır [14].

Avrupa Konseyi'nin amacı, tüzüğünün girişiyle 1. maddesinde; “Adalet ve uluslararası işbirliği üzerine kurulu barışın sağlanması; insan topluluğunun ve uygarlığın korunmasının yaşamsal bir önemi olduğuna inanılarak, halklarının ortak malı olan ve her gerçek demokrasinin dayandığı kişi özgürlüğü, politik özgürlük ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin kaynağı olan düşünce ve ahlakla ilgili değerlere bağlı olarak; üyelerinin ortak varlıkları olan ülkü ve ilkeleri korumak, yaymak, politik ve ekonomik gelişmelerini sağlamak için daha sıkı bir birlik oluşturmaktır. Bu amaç, konsey organları aracılığıyla, ortak çıkarlara yönelik konuların incelenmesi, anlaşmaların yapılması; ekonomik, toplumsal, kültürel, bilimsel, hukuksal ve yönetsel alanlarda bir ortak davranış yönteminin benimsenmesi ve insan haklarıyla temel özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesiyle gerçekleştirilecektir” Avrupa Konseyi'nin oluşturulmasının temel nedenleri, Avrupa'da

birliğin sağlanması ve ABD'nin dünya politikasındaki etkin gücünü dengeleme isteğidir, şeklinde belirlenmiştir [17].

ICCROM (Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Merkezi) genel merkezi İtalya-Roma'da yerleşik uluslararası hükümetler arası bir kuruluştur. UNESCO tarafından 1959'da kurulan ICCROM'un yasal fonksiyonları taşınabilir veya taşınamaz kültürel mirasın muhafazasını güçlendirmek için araştırmalar gerçekleştirmek, dokümantasyon yapmak, teknik destek, eğitim ve kamu bilinçlendirme programları gerçekleştirmektir. Konvansiyonla bağlantılı olarak ICCROM'un özel rolü; kültürel miras konusunda eğitim için öncelikli ortak olmak, Dünya Mirası kültür varlıklarının muhafaza durumunu izlemek, taraf ülkelerin yönelttiği uluslararası yardım taleplerini incelemek ve kapasite oluşturma faaliyetleri için girdi ve destek sağlamaktır [14].

ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) genel merkezi Fransa-Paris'te olan bir sivil toplum kuruluşudur. 1965'te kurulan konseyin rolü mimari ve arkeolojik mirasın muhafazasına yönelik teori, metodoloji ve bilimsel teknikler uygulanmasını teşvik etmektir. Çalışmaları, Anıtlar ve Sitelerin Korunması ve Restorasyonuna ilişkin 1964'te Uluslararası Venedik Tüzüğü'nün ilkelerine dayanmaktadır. Konvansiyonla bağlantılı olarak ICOMOS'un özel rolü; dünya mirası listesine kaydedilmek üzere aday gösterilen varlıkları değerlendirmek, dünya mirası kültürel varlıklarının muhafaza durumunu izlemek, taraf ülkelerin yönelttiği uluslararası yardım taleplerini incelemek ve kapasite oluşturma faaliyetleri için girdi ve destek sağlamaktır [14]. ICOMOS koruma sorunlarının ele alındığı pek çok toplantı düzenlemiş ve bu toplantıların sonuçlarını bilim dünyasına sunmuştur.

2. Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkımlar nedeni ile "kültür", Avrupa'da ulusal politikaların önemli bir bileşeni olarak değer kazanmıştır. Savaşın getirdiği yıkımlar üzerine halk, üst düzey yöneticiler ve bürokratlar korumanın gerekliliğine inanmış ve korumacılık kavramı olarak geniş tabakalarca kabul görmüştür [18].

XIX. yüzyıldan itibaren başlamış olan koruma ile ilgili yasal düzenlemeler ve bu konuda bilimsel temeller oluşturmaları UNESCO, Avrupa Konseyi, ICOMOS, ICOM gibi uluslararası kuruluşların çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir. Uluslararası kurumların kuruluşlarından itibaren günümüze kadar koruma konusunda yaptığı çok sayıda toplantı,

bildirge, tüzük ve sözleşme mevcuttur. Ayrıntılı uluslararası mevzuat kronolojisi Çizelge 2.1.'de sunulmuştur [8].

1993'ten bu yana Avrupa Birliği Topluluğu'nun Ana Sözleşmesi'nde, Avrupa ölçeğinde öneme sahip kültürel mirasın korunması için üye ülkelerin desteklenmesine yer verilmekte, kültürün siyasi kavramları pekiştirici amacına dikkat çekilmekte ve simgesel gücü vurgulanmaktadır. Bu nedenle kaynakların yeterli ölçüde ve kararlılıkla kültür sektörüne aktarılmasına çalışılmaktadır. Özgürlük, eşitlik, demokrasi, hoşgörü ve beraberlik temeli üzerine kurulu Avrupa Birliği'nin bireylerinin ortak kültürel değerlere sahip çıkmaları, bunları kimliklerinin bir parçası olarak görmeleri ve "Avrupa Vatandaşlığı" kavramının yerleştirilebilmesi için; Kültür 2000, Kültür 2007, EUROMED, MEDA gibi Birlik bünyesinde birbirini tamamlayan programlar oluşturulmaktadır. Bu programların ayrıca, kültürel yaratıcılık ve hareketliliğin teşvik edilmesi, çeşitliliğin korunması, diyalogun güçlendirilmesi, erişilebilirlik, çoklu katılım gibi alt açılımlarının da bulunduğu görülmektedir [19].

2.2. Kazakistan'da Koruma Kavramının Gelişimi

Bugün itibariyle Kazakistan'da, kültür alanında devletin siyasetinin yerine getirilmesi sürecinde birer etkin araç olan 147'den fazla çalışma alanında faaliyet gösteren müze, sit alanı ve 3495 kütüphane mevcuttur. Kazakistan Cumhuriyeti başkenti Astana'da Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi, Tarih Müzesi, Halk Kütüphanesi, Konser Salonu, Kazakistan Cumhuriyeti Altın ve Değerli Metaller Devlet Müzesi, Astana Çağdaş Sanat Müzesi ve tanınmış yazar Saken Seyfullin müzesiyle bir kompleks içerisinde faaliyet göstermektedir (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Ulusal koruma kuramının gelişimi

1864-1866	Koruma ilkeleri oluşturulmadan Hoca Ahmed Yesevi Türbesi'nin kuzeybatı köşesinin deformasyona uğraması nedeniyle ilk restorasyon çalışmaları yapılmıştır.
1976	SSCB tarafından Korumaya yönelik onaylanan ilk kanun
1978	SSCB Korumaya yönelik kanun 1489-XII sayılı 'Tarihi ve Kültürel Anıtların Koruma ve Kullanımı' olarak genişletilmiş
1992	1488-XII Sayılı, Tarih ve Kültür Mirasının Korunması ve Kullanımı Kanunu
1993	Anıtlarının Korunma ve Kullanımına İlişkin Mevzuatın İhlalinden Dolayı Cezai ve İdari Sorumluluğun Arttırılması Hakkında" Kanun
1993	K.C. Türksoy'un ilk kuruluşunda bulunan ülkelerdendir
1994	K.C. UNESCO'ya üye olmuştur
1998	Ulusal Arşiv Fonu Mevzuatı
2000	779 Sayılı (No:23, mad. 271), Kazakistan Halkının Tarihi ve Kültürel Mirası ve Bazı Sitelerin Korunması İçin Ek Önlemler Kanunu
2001	Kazakistan Cumhuriyeti Mimari, Kentsel Planlama ve İnşaat Faaliyetleri Mevzuatı
2001	Kazakistan Cumhuriyeti Topraklarındaki Anıt ve Abideleri Devlet Komisyonu kurulmuştur
2003	K.C. 'Kültürel Miras' Devlet Programının Kamu Konseyi toplanmıştır
2004	1277 Sayılı, K.C. Cumhurbaşkanının Kararnamesi, 2004-2006 dönemi için Kültürel Mirası Devlet Programı
2004	K.C. ICOMOS'a üye olmuştur
2006	Çevre Koruma Alanı mevzuatı
2006	207 Sayılı (No:24, mad. 147), K.C. Kültür Kanunu
2007	310 Sayılı (No:12, mad. 139), Ulusal Kültür Mirası Devlet Kaydının Kurallara Göre Onaylanması Kanunu
2007	440 Sayılı (No:17, mad. 192), Kültürel Değerlerin İhracat ve İthalat Konusundaki Kanun
2007	447 Sayılı (No:18, mad. 199), K.C.'nin İhraç ve İthal Edilen Kültürel Değerlerini İncelenme Kurallarını Onaylama Kanunu
2007	495 Sayılı (No:19, mad. 221), Arkeolojik, Tarihi ve Kültürel Anıtlar Üzerine Yapılacak Olan Araştırma veya Restorasyon Çalışmalarının Uygulanması İçin Lisans Şartlarının Onay Kanunu
2007	4925 Sayılı (No:10, mad. 286), Sit Alanlarının, Koruma Altında Olan Doğal Peyzajların ve Kültürel Mirasın Bulunduğu Bölgelerin Kullanımı Kanunu
2007	1033 Sayılı (No:42, mad. 487), Uluslararası ve Ulusal Değerdeki Tarihi ve Kültürel Anıtların Kullanımı İçin Şartların Onayı Kanunu

Çizelge 2.2. (devam) Ulusal koruma kuramının gelişimi

2007	1044 Sayılı (No:42, mad. 492), Tarihi ve Kültürel Anıtların Koruma Kuralları Kanunu
2008	279 Sayılı, Ulusal Değere Sahip Olan Tarihi ve Kültürel Eserlerin Devlet Listesinde Onay Kanunu
2008	90-IV Sayılı, Şam Şehri'ndeki Sultan Beybars el-Zahir Türbesinin Restorasyonu ve Al-Farabi Tarihi-Kültür Merkezinin İnşaatında K.C. ve Suriye Arasındaki İşbirliğinin Onaylanması Kanunu
2008	1083 Sayılı, Kültürel Değerlerin Hırsızlığa Karşı Mücadelede Bağımsız Devletler Topluluğu'nun İşbirliği Anlaşmasının Onaylanması Kanunu
2008	K.C. Bağımsız Devletler Topluluğu'nun ilk kuruluşunda bulunan ülkelerindendir
2011	514-IV Sayılı, Uluslararası Değere Sahip Olup Somut Olmayan Kültürel Mirasın UNESCO Tarafından Korunması Kanunu
2012	UNESCO/ICOM Eğitimi ve Müze Yönetiminin Geliştirilmesi İçin BDT Ülkeleri Uzmanlar Toplantısı yapılmıştır
2014	Birinci Bölgelerarası UNESCO Komisyonları Toplantısı

Yeni anıtların dikilmesinin bir düzene konulması amacıyla, Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 01 Mart 2001 tarihli kararnamesiyle Kazakistan Cumhuriyeti topraklarındaki Anıt ve Abideleri Devlet Komisyonu kurulmuştur. 2001-2004 döneminde bu komisyonun 20'den fazla oturumu gerçekleşmiş, 25'ten fazla anıt projesi değerlendirilmiştir. Tabii ki bu, anılan dönem zarfında kurulan anıt ve abidelerin sanatsal düzeyine yansımıştır [20].

Kazakistan Cumhuriyeti Altın ve Değerli Metaller Devlet Müzesi ve Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi fonlarından oluşturulan "Altın Asker; Sak Kurganlarının Hazinesi" Sergisi, "Moskova Kremli" Tarih ve Kültür Devlet Müze ve Sit alanında düzenlenmiş, "Dünya Tarafından Tanınan Kazakistan" Kitap Sergisi Rusya Devlet Kütüphanesi'nde gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda UNESCO merkezinde resim ve dekorasyon ve uygulama sanatları sergilerinin açılması, "Merkezi Asya'da Kültürel Çeşitlilik ve Diyalog", "Altın ve Otan: Kazakistan Göçebeleri" gibi Issık, Berel kurganlarının arkeolojik kazılarında bulunan benzersiz kuyumculuk ürünlerinin yer alacağı sergilerin ABD müzelerinde düzenlenmesi planlanmaktadır. Ayrıca, "EKSP0-2005" Sergisi çerçevesinde düzenlenen ve Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi fonlarından, Kazakistan Cumhuriyeti Merkezi Devlet Müzesi fonlarından oluşturulan "Altın Asker: Sak Kurganlarının Hazinesi" sergisi tertiplenmiştir [20].

K.C. Tarihi ve Kültürel mirasını araştırma, koruma, tanıtma ilişkileri Anayasaya dayanmaktadır. Onların içinde;

- K.C. Sivil Kanunu: Tarihi ve Kültürel mirasın araştırma, koruma ve kullanım sırasında kaynaklanan mülkiyet ilişkilerini belirleyen;
- K.C. Arazi Kanunu: Tarihi ve Kültürel mirasın bulunduğu arsanın, koruma ve kullanım statüsünü belirleyen;
- K.C. Lisans Kanunu: Tarihi ve Kültürel mirasın, arkeolojik kazı ve restorasyon işlerini yapabilmesi için lisans alma şartlarını belirleyen;
- K.C. Ceza Kanunu: Tarihi ve Kültürel mirasın, koruma ve kullanım alanında yapılan suçların sorumluluğunu belirleyen yasalar bulunmaktadır.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin halk mirası : Diğer ülkelere aktarma-verme hakkı olmayan, bir tek Kazakistan Cumhuriyeti'ne ait olan, ulusal önem taşıyan kültürel varlıklarıdır.

Kültürel değerler : Dini, tarihi, sanatsal, bilimsel, arkeolojik sitler, kazılar, keşifler, nadir el yazıları, eski kitaplar, özel yayınlar (tarih, sanat, bilim, edebiyat), koleksiyonlar, eski müzik aletleri ve diğerleridir.

Ulusal kültür mirası: Tarihi değer taşıyan, taşınamaz mülk, anıtlar, şehir yerleşimleri, mimari yapılar, etnolojik, antropolojik ve sosyal kültür varlıklarıdır.

Tarih ve kültür anıtları: Tarih ve Kültür Mirasının Koruma ve Kullanım' Devlet mevzuatı listesinin onayında uluslararası, ulusal ya da yerel olarak kayda geçirdikten sonra resmi olarak koruma altına alınmaktadır. Bu arada, arkeolojik anıtlar, ilk keşfedilmesinden itibaren koruma altına alınmaktadır.

Keşfedilen tarihi-kültürel anıtlar, devlet tarafından resmi olarak koruma listesine alınmaya kadar geçici koruma listesine alınmaktadır. Eğer koruma altında olan anıt tamamıyla fiziksel kayba uğrarsa, hükümet tarafından belirlenen jüri kararı sonucuna dayanarak koruma listesinden çıkartılmaktadır.

Tarihi ve kültürel anıtlar: Arkeolojik, mimari ve kentsel anıtlardan oluşmaktadır.

Arkeolojik anıtlar: Antik yerleşim, eski şehir kalıntıları, türbeler, kanallar, yollar, kaya resimlerinden oluşmaktadır.

Kentsel ve mimari anıtlar: Tarihi merkezler, mahalleler, meydanlar, konutlar, sanayi, askeri ve dini yapılardan oluşmaktadır.

Tarihi anıtlar taşınır veya taşınamaz olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya daha çok arkeolojik kazılarda rastlanmaktadır. Mesela, kazılar sırasında bulunan eşyalar, bulunduğu yerden çıkartılana kadar o anıtın ayrılmaz bir parçası olarak sayılmaktadır. Fakat, nesne bulunduğu yerden çıkartıldıktan sonra taşınabilir sınıfına geçmektedir. Böylece bulunduğu mekan – taşınamaz anıt, bulunan nesne – taşınabilir anıt olarak sınıflandırmaktadır. Örneğin, Almatı şehriden yaklaşık 50 km uzaklıkta, İsik nehri yakınlarında, 1969 arkeolojik kazıları sırasında, V.-VI. yüzyıla ait Altın Adam bulunmuştur. Araştırmalara göre, adam 18 yaşındayken gömülmüştür. Gömülen mezarlıkta Altın Adam ile beraberinde o döneme ait 4 binden fazla altından yapılmış eşya (giyim üzerine dikelen altın süslemeler, ayakkabı, mücevher, silah aletleri v.b.) tespit edilmiştir. Şimdi, Altın Adam ve tüm bulunan eşyalar Kazakistan Milli Müzesinde yer almaktadır. Altın Adam defalarca dünyanın farklı ülkelerindeki müzelere Kazakistan'ı tanıtmak amacıyla götürülmüştür. Yukarıda bahsedilen örnekte, Altın Adam – taşınabilir anıttır, mezarlık (mezarlığın bulunduğu yere Altın Adam heykeli inşa edilmiştir) ise – taşınamaz anıt olup her ikisi de ulusal koruma altındadır.

Anıtlar derecesine göre;

- Uluslararası kültürel değere sahip (UNESCO'ya dahil) olup koruma altında olan anıtlar (Çizelge 2.3, 2.4);

Çizelge 2.3. Uluslararası miras listesinde olan anıtlar

No	Anıt Adı	Yıl
1	Hoca Ahmed Yesevi Türbesi - Kazakistan'ın güney kesiminde günümüzde Türkistan (eski adı Hazret-i Türkistan) şehrinin kuzey-doğu kesiminde kervan yolu üzerinde, eskiden Hazret ve daha sonra Yesevi olarak bilinen eski bir yerleşim yerinde konumlanır. Yapı, tarihi bir kale yakınında [21], şimdi Arkeolojik Sit alanındadır. Arkeolojik alan başka türbeleri, cami ve hamam gibi ortaçağ yapı kalıntılarını içerir [22]. Türk ve İslam dünyasının ortak hazinesi ve kültür değeri olan bu Külliye'nin yenilenmesini, Kazakistan Devleti ile yapılan bir anlaşma sonucu Türkiye Cumhuriyeti üzerine almış ve 1993'te başlamış ve Öner Kabasakal'ın Başkanlığı döneminde TİKA uzmanlığı ile yeniden tamir edilmiştir [23].	2003
2	Tamgalı Taş - Tamgalı kültürel mirası, Almatı şehrinin 170 km kuzeybatısında, 900 hektar alanı kapsamaktadır. Alanda Tunç Çağı'ndan kalma kayalar üzerinde insan görüntüleri yanında boğa, keçi, geyik, yaban domuzu, köpek gibi yabani ve evcil hayvan görüntüleri de bulunur [24].	2004
3	Sarıarka Bozkır ve Gölleri - Kazakistan'ın kuzeyinde yüksek bir alanda yer alan Sarıarka bölgesi binlerce gölü ve bozkırı ile soyu tükenmekte olan bir çok hayvan nesline ev sahipliği yapar [25].	2008
4	İpek Yolu Geçen Yerler - Çanan - Tyan - Şan koridorunda, İpek yoluna ait eski yerleşim yerleri Kayalık, Karamergen, Talgar, Aktöbe, Akırtas, Kulan, Kostöbe ve Örnek [26].	2014
TOPLAM - 4		

Çizelge 2.4. Uluslararası geçici miras listesinde olan anıtlar [96]

No	Anıt Adı	Yıl
1	<u>Otrar Vahası</u> 'ndaki Arkeolojik Kalıntılar	1998
2	<u>Tasmola</u> Kültürünün Taştan Kalıntıları	1998
3	<u>Ulytau</u> Kültürel Bölgesi	1998
4	<u>Begazi – Dandıbai</u> Kültürünün Türbeleri	1998
5	<u>Karatau Sıradağları</u> 'ndaki Kaya oluşumları ve Taş Devri Kalıntıları	1998
6	<u>Arpa – Özen</u> 'deki Kaya Resimleri	1998
7	<u>Eşkiölmes</u> 'teki Kaya Resimleri	1998
8	<u>Merke</u> 'deki Türk Sığınağı	1998
9	<u>Aksu – Cabağalı Koruma Alanı</u>	2002
10	<u>Altın – Emel Milli Tabiat Parkı</u>	2002
11	<u>İle – Alatau Milli Parkı</u>	2002
TOPLAM - 11		

Ulusal kültürel değere sahip olup koruma altında olanlar (Çizelge 2.5).

Yerel kültürel değere sahip olup koruma altında olanlar olmak üzere üç grupta sınıflandırılmıştır (Çizelge 2.5).

Çizelge 2.5. Ulusal ve yerel miras listesinde olan anıtlar [39, 51, 52, 83, 98, 99, 110-118]

No	Bölge	'Yerel' Değerdeki Anıt		'Ulusal' Değerdeki Anıt	
		Koruma Altında	Çıkartılan	Koruma Altında	Çıkartılan
1	Astana Şehri	44	1	2	
2	Almatı Şehri	112	6	28	
3	Akmola Eyaleti	1 032		4	
4	Aktöbe Eyaleti	650		9	
5	Almatı Eyaleti	1 519		10	
6	Atırau Eyaleti	313		4	
7	Doğu Kazakistan Eyaleti	595	17	16	
8	Cambıl Eyaleti	713		28	
9	Batı Kazakistan Eyaleti	Veriler bulunamadı		5	
10	Karagandı Eyaleti	1 537	1	22	
11	Kostanay Eyaleti	722		5	1
12	Kızılorda Eyaleti	274		21	
13	Mangıstau Eyaleti	428		21	
14	Pavlodar Eyaleti	280		3	
15	Kuzey Kazakistan Eyaleti	593		7	
16	Güney Kazakistan Eyaleti	434		33	
TOPLAM		9 246	25	218	1

Her özel obje için oluşturulan uzman komitesi önerileri temelinde çıkarılan yetkili organ izni olmadan, Ulusal Koruma Listesi'ne alınan kültürel mirasın restorasyonu, değiştirilmesi, yıkımı, satımı (konut ise) yapılamaz [27].

Eğer, Ulusal derecede koruma altında olan kültürel mirasın (mimari) kullanıcılar veya sahipleri tarafından korunması yeterli derecede bulunmazsa (yapı sahibi kültürel mirasın restorasyon, bakım maliyetlerini karşılayamazsa), mahkeme kararıyla devlet karşılamaktadır. Koruma altına alınan yapı, şahsın konutu ise Kazakistan Cumhuriyeti mevzuatına göre tazminat olarak yeni bir konut verilmeden şahıstan alınamaz. Örneğin, zamanında (XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başı) ünlü insanların (yazar, şair v.b) yaşadığı bazı konutları devlet sahiplerinden satın alıp, restorasyon yapıldıktan sonra o şahsın kullandığı eşyaları koyarak müze halinde kullanılmaya devam etmektedir.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin kültürel mirasının koruma ve kullanımı;

- Cumhurbaşkanı;
- Hükümet;
- Yetkili Makam;
- Yerel Makam tarafından yönetilmektedir [28].

2.3. Atırau Kenti'nde Koruma

İkinci Dünya Savaşı ve koruma kavramının gecikerek ele alınması, tarihi eserlerin ve sit alanlarının yok olma sebeplerinden biridir. Ülkemizde yasal düzenlemelerdeki eksikler, korumanın kentsel sit ölçeğinde değil sadece tek yapı ölçeğinde olması ile başlar. Yani hayatı devam etmekte olan şehirlerin eski merkezleri tümüyle değil, sadece zamanında ünlüler tarafından kullanılan bazı konutlar korunmaktadır. Sit alanı olarak ilan edilen ve koruma altına alınan bölgeler sadece Antik döneme ait yerleşim alanları ve Ortaçağ dönemine ait şehir kalıntılarıdır.

Korumanın ana amacı, yok olmanın kaçınılmazlığını kabul ederek yapıların ömrünün uzatılması ve fiziksel ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasıdır [29]. Özgün değerleriyle korunmayan bir yapının sonunda yok olması kaçınılmazdır. Koruma çalışmalarının başarılı olabilmesi için, çalışmaları koordine edip denetleyen yürütücü bir örgüt ve bu çabaları destekleyen yerel sakinler, kullanıcı ve işletmecinin katkısı ve desteği olmalıdır [30].

5 Mayıs 1992’de Atırâu Eyaleti Valiliği’nin No: 116 kararı ile Atırâu Eyaleti’nin tarihsel ve kültürel mirasının korunması, restorasyonu ve kullanımı için Devlet Müfettişliği kurulmuştur. Müfettişliğin ana faaliyeti bölgenin tarihi ve kültürel mirasının tanımlanması, tescili, korunması ve araştırılmasıdır. Ayrıca, koruma altında olan anıtların kullanımını, yenilenme çalışmalarını kurallara uygun şekilde yapılmasını kontrol etmektedir. Müfettişlik tüm işlemleri 1992’de yürürlüğe giren 1488-XII Sayılı, Tarih ve Kültür Mirasının Korunması ve Kullanımı Kanunu’na dayanarak yapmaktadır [97].

K.C. Hükümeti 2008’de No:279 sayılı kararı ile Atırâu Eyaleti’nde ‘Ulusal’ değerdeki 4 kültürel – tarihi anıtı koruma altına almıştır. Atırâu Eyaleti Valiliği 2010’daki No:299 kararında 313 anıtı ‘Yerel’ koruma altına aldığını belirtmiştir [98] (Çizelge 2.6).

Çizelge 2.6. Atırâu Eyaleti’nin ‘ulusal ve yerel’ koruma altında olan anıtlar listesi [98]

Bölge	‘Ulusal’ Değerdeki Anıt	‘Yerel’ Değerdeki Anıt
Atırâu Şehri	1	22
Cıloy İlçesi	1	69
İnder İlçesi	1	35
İsatay İlçesi		8
Kızıлкоğın İlçesi		98
Kurmangazi İlçesi		42
Makat İlçesi		9
Mahambet İlçesi	1	30
TOPLAM	4	313

Atırâu’daki Balgımbayev ve İsenov Caddelerinde bulunan yapıların, koruma projesi hazırlanmadan çevre ölçeğinde ve mimari birim ölçeğinde konut biriminin değerlendirmesi için uygulanacak aşamalar şu şekilde sıralanmıştır.

Analiz algılama aşaması;

- Kentin geneline ait fiziksel ve sosyal verilerin (kent tarih gelişimi, fiziksel, sosyal, ekonomik ve mimari karakteristiği) toplanması;
- Konutların günümüze ait sözlü, yazılı, çizili, görsel bilgi ve belgelerinin elde edilmesi;

- Konutlardaki sorunların saptanması.

Değerlendirme aşaması;

- Toplanan bilgilerin değerlendirme ve yorumlarının yapılması;
- Tipolojik değerlendirme ve yorumların yapılması;
- Analiz çalışması sonucu edinilen bilgilere göre mimari, sosyal, tarihsel, kültürel değerlere ilişkin olarak oluşturulan kavramların netleştirilmesinin sağlanması;
- Konutların mimari değeri, yapısal durumu, değişmişlik, kullanılabilirlik sorun tiplerinin karşılaştırılarak genel sorun tiplerinin ortaya konması.

Karar-öneri aşaması;

- Koruma ve restorasyon ilkelerinin tanımı;
- Koruma ve tipoloji arasındaki ilişki sonucu elde edilen değer ve sorunlara yönelik koruma ölçütlerinin belirlenmesi;
- Uygun işlev seçimi.

Atırau Şehri, Balgımbayev ve İsenov Caddelerinde bulunan konutların koruma sorunlarının çözümü için, yapıların mimari değerleri ve korunma nedenlerinin ortaya konulduğu analiz, sosyo-ekonomik, kültürel, fiziksel özelliklerinin tipolojilerinin belirleneceği değerlendirme, tipolojiye bağlı olarak geliştiren koruma ölçütlerinin yapıldığı karar aşamalarının yapılması gerekir.

3. KAZAKİSTAN TOPRAKLARINDA YERLEŞİM VE GELENEKSEL KONUTLARIN EVRİMİ

Bu bölümde, Kazakistan topraklarında ilk yerleşimden günümüze kadar gelen şehir planlama ve konutların evrimi kısaca ele alınmıştır.

3.1. Genel

Eski Kazakistan topraklarının keşfedilmesinin ilk aşaması olarak, hayvancılıkla uğraşan kavimlerin 6 bin yıl önce yerleşmeye başlaması dönemi kabul edilmektedir. Güney Ön Ural bölgesinde bulunan Sintaştı ile Arkaim tapınak siteleri o dönemde yaşamış halkın ruhunu teyit eden maddi birer kanıttır. 4-5 bin yıl önce tarih ve kültür merkezi kuzeyden güneye, Güney Ural'dan İnd Vadisi'ne doğru kaymaktadır. Eski yerleşimcilerin sahip olduğu yüksek kültürün belirtisi, Kazakistan'ın kutsal yeri olan Tamgalı bölgesidir. Daha sonraki dönemde (MÖ VII.-IV. yüzyıl) Saka'ların meşhur kurganları, Kazakistan'ın güneyinde bulunan tarih ve kültür anıtı olan Issık ve Besşatır kurganları, doğuda bulunan Çiliktinski, Berelski kurganları, batıdaki Araltübe kurganı da bu konuda birer önemli kanıttır. Çok sayıdaki arkeolojik buluntu, Kazakistan topraklarında bir zamanlar yaşamış İskit, Saka, Savromat, Hun, Usun, Kanglılar (M.Ö. 1. yüzyıl), ardından da Türk, Karluk, Oğuz ve Kıpçaklar gibi eski kavimlerin yerleşik tarımsal ve göçebe kültürler uygarlığının yüksek düzeyde gelişmişliğini kanıtlamaktadır [20].

Kazaklar, Kazakistan'da yaşayan Türk ırkına mensup Türk halkı, 'Kazak' kelimesi XV yüzyılda ortaya çıkmıştır. Dilleri – Kazakça'dır. Dini – Sünni Müslüman'dır. Kazaklar, Asya'nın ortasında Türk Dünyası'nın göbeğinde yer almaktadır. Gerek Doğu Türkistan'ın kuzeyindeki Altay Bölgesi, gerek Moğolistan batısındaki Altay ve Bayan – Ölgey Bölgesi, gerek Altay Cumhuriyeti'nin sahası Kazak Türkleri ile meskundur. Kazak Türkleri, Türk toplulukları arasında en çok soykırıma uğramış bir halktır [31].

Kazak milletinin toplam nüfusu - 14 milyondan fazladır [32]. Onun için de soykırımda, İkinci Dünya Savaşı'nda, bağımsızlığı aldıktan sonra göç edenler varsa, bazıları zamanla Kazakistan sınırlarının değişiminden dolayı sınır dışında kalmıştır. Farklı ülkelerde yaşayan Kazakların sayısı çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Kazakların dünyada yerleşimi [32]

Ülke	Sayı
Kazakistan	11 400 000
Çin	1 500 000
Rusya	648 000
Moğolistan	102 000
Türkmenistan	40 000 kadar
Kırgızistan	30 000
Türkiye	20 000
İran	12 000
ABD	3 000
Almanya	1 000
İngiltere	1 000

Kazakistan'daki dil meselesini anlayabilmek için çok temel düzeyde bir tarih bilgisi şarttır. Kazakistan bağımsız olduğunda nüfusunun yalnızca %39'u Kazaklardan müteşekkildi ve Ruslar %46 ile çoğunluk durumundaydı (üçüncü en kalabalık grubun %5 ile Almanlar olması, bölgeyi tanımayanlar için şaşırtıcı bir bilgi olacaktır, aynı zamanda Kazakistan'ın çetrefilli etnik yapısı hakkında da bir fikir verir). Kazakistan, 15 Sovyet Cumhuriyeti arasında, esas milli unsurun azınlık durumunda olduğu tek ülkeydi. Üstüne üstlük Kazaklar genellikle kültürel olarak en çok Ruslaşmış millet olarak kabul edilmektedir. Böyle olunca bağımsızlık ilan edildiğinde Kazakçanın can çekişiyor bir halde olduğunu tahmin etmek çok da zor değildir. Her şeyden önemlisi Kazakça bilenler için bile Rusça yalnızca devlet dili ya da “medeniyet” dili değil, aynı zamanda etnik gruplar arası iletişim diliydi de. Etnik olarak dünyanın en karmaşık memleketlerinden olan Kazakistan'da Kazakça konuşulma ihtimali olan tek durum, bir ortamda mevcut olan herkesin Kazak olması ve bu Kazakların hepsinin Kazakça konuşabilmesi idi. Bu durum elbette yalnızca Kazakistan'a özel değildi. Bütün Sovyet Cumhuriyetleri'nde hem nüfus olarak, hem de dil ve kültür olarak Ruslaşma yaşandı. Ancak Kazakistan, Belarus ve Ukrayna ile beraber, bunun en uç örneği idi. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği'ne dahil olan Baltık ülkeleri bu etkilere karşı en bilinçli direnişi sergilediler. Fakat Gürcistan, Azerbaycan ve hatta Özbekistan'da bile ana

dilini unutmama, daha doğrusu öğrenmeme, Kazakistan'la karşılaştırılacak bir boyutta değildi. %39, Kazak nüfusun düştüğü en düşük oran da değildi. Kazak nüfusu Sovyet döneminde Kazakistan'da bir dönem %29'a kadar düştü. Bu nüfus sorunu aslında öncelikli olarak çok büyük bir felaketin mirasıydı. 1930-1933 arasında zorunlu yerleştirme ve kolektivizasyon politikasının sonucu olarak Kazakistan'da 1,5 milyon civarında insan hayatını kaybetti. Bunun %85-90'ını etnik Kazaklar oluşturuyordu (Toplam Kazak nüfusu ise 4 milyonun biraz üstündeydi). Yüz binlerce Kazak da başta Doğu Türkistan olmak üzere çevre bölgelere göç etti. Her ne kadar Sovyetler Birliği'nde ölüm sayısını baz alırsak en büyük açlık felaketi Ukrayna'da yaşanmış olsa da (Ukrayna'daki açlıktan 3,5-4 milyon insan hayatını kaybetmişti), nüfusa oranla en büyük felaket Kazakistan'da yaşanmıştı. Bu açlık, Kazakistan tarihinin en çok ilgi çeken taraflarından biridir ve özellikle 2000'den sonra yalnızca Amerikan tarihçilerinin değil, Alman, Fransız ve hatta İtalyan tarihçilerinin de yoğun ilgisine mazhar olmuştur. Tek mesele bu felaket de değildi tabii ki. Kazakistan'ın Ruslar tarafından işgali Orta Asya'nın diğer bölgelerine göre yaklaşık 150 yıl önce başladı. Bu sebeple 1917'de bile çok ciddi bir Rus veya Slav nüfus barındırıyordu (Kazakistan dışında yalnızca Taşkent şehri önemli bir Rus nüfusa sahipti). Kazak bozkırlarına son büyük göç dalgası 1950'ler ve 1960'larda yaşandı. Daha sonra nüfus yapısı tersine döndü ve 1970'lerde bazı Ruslar Kazakistan'dan ayrılmaya başladı. Bağımsızlıktan sonra da kitleler hâlinde Rusya'ya göçler başladı [33].

3.2. Kazakistan Çağdaş Dönemi Öncesi

Çağdaş Kazakların kökenleri 1400'e kadar gitmektedir. 1400'de çeşitli Türk kavimlerinin bir araya gelmesiyle Orta Asya'da yeni bir boy doğmuştur. 1400'den öncesinde Kazak toprakları pek çok Türk devletinin kurulduğu geniş bozkır alanlarıdır. Kazak bozkırları dâhil Orta Asya'da Milattan Önce 5000 – 1200 yılları arası; Afanesyova, Andrenova ve Karasuk kültürleri gibi kültürler yaşamıştır. Bu devirden sonra Kazak bozkırlarında kurulan medeniyetler; Sakalar, Çi – çi yönetimindeki Hiung – nular, Avarlar, Göktürk Kağanlığı, Batı Göktürk İmparatorluğu, Hazarlar ve Bulgar Dönemi, II. Göktürk Kağanlığı, Türgiş Devleti, Arap Akınları, Karluklar ve Kimekler, Karahanlı Devleti, Oğuz Yabgu, Kıpçaklar, Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Harzemşahlar Devleti, Moğol Hakimiyeti, Altın Orda Devleti olarak sıralanır [34].

Antik dönemde toplum doğal barınaklarda yani mağaralarda yaşamıştır. Tunç çağının sonuna doğru Kazakistan'ın neredeyse tümüne insanlar yerleşmişti [35]. Zamanla toplum mağaralardan çadırlara geçiş yapmaya başladı. Çadırları yükselmiş açık alanlarda yada nehir kenarlarında kuruyorlardı. Tunç Çağında, özellikle Orta Kazakistan Bölgesi'nde, insanların yoğun bir yerleşim yaptıklarını arkeolojik araştırmalar ispatlamaktadır. Yerleşim aynı tipte olan 10-40 çadırdan oluşmaktaydı, bazı büyük alanlarda ise 80 çadırı buluyordu [36].

M.Ö. 1000'de, iklim ve sosyal faktörlerden dolayı göçebe ve yarı – göçebe yaşam tarzına geçilmiştir. Göçebe yaşam tarzını sürdürenler Orta ve Batı Kazakistan Bölgesi'nin kuru bozkırlarında yerleşmişlerdir. Yarı göçebe hayat tarzını yaşayanlar ise Kuzey ve Güney Kazakistan Bölgeleri'nde, kışlık ve yazlık olmak üzere iki farklı alanda yaşamışlardır. Yarı göçebe hayat tarzını sürdüren toplum, kışı genelde dağ kenarlarında, yazın ise yeşillikle dolu açık alanlarda, nehir kenarlarında çadırlarını kurmuşlardır. Açık alanları tercih etme sebebi de ev hayvanlarının beslenmesinin daha kolay olmasıdır [37].

Her kabilenin geleneksel bölgeleri vardı. Genellikle, kışlamak için aynı gruplar, aynı yerlere giderdi. Burada akrabalık bağlarına göre yan yana oturulurdu [38]. Kışları Altay eteklerinde ırmak boylarında 'Kıstau' adı verilen kışlık yerlerde (ıstık üy) denen tomruktan yapılmış kışlık evlerde altı ay kışı geçirirlerdi [1]. Yaz aylarında, büyük gruplar parçalanarak, daha ufak gruplar halinde yazlıklara çıkılırdı [38]. İlbaharda (köktemde) Nisan, Mayıs aylarında (töl) döl zamanında yani hayvanların doğurma zamanında ona göre elverişli yerlerde otururlardı [1].

Ortaçağ dönemi Kazakistan toprakları yeni şehirlerin oluşması değil, eski şehirlerin büyüüp gelişmesi ile karakterize edilmektedir [37]. Bu dönemdeki Güney Kazakistan bölgesinde oluşan kentler bilim adamlarına göre "Orta Asya Türk Sentezi" olarak adlandırılmıştır [41]. Ortaçağ döneminde kurulan veya yükselişi olan kentler aşağıda sıralanmıştır (Çizelge 3.2).

Çizelge 3.2. Kazakistan topraklarında ortaçağ kentleri

No	Şehir
1	Türkestan – Güney Kazakistan Bölgesi’nde bulunan kent. İlk yerleşimi 500’lerde başlamış. XX. yüzyılda – Şavgar; XII yüzyılda Yassı; XV. yüzyılda – Türkistan olarak adlandırılmış. XII. yüzyıl Hoca Ahmed Yessevi bu şehirde yaşamış. 1599 – 1729 yıllar aralığında Kazak Hanlığı’nın başkentidir [42].
2	Otrar – I. yüzyıl – XVII. yüzyıl aralığında, Güney Kazakistan Bölgesi’nde bulunan, Moğol istilasından önce, Orta Asya’nın en büyük şehirlerinden biridir. Otrar - Ünlü ortaçağ matematikçi ve filozof Al-Farabi’nin doğum yeridir [43].
3	Sayram (İsfidjab) – Kent hakkında ilk yazılar 629 yılına aittir. 893’lerde Samanid’lere, 990’larda Karahanid’lere, 1220’lerde Cengiz Han’a, 1224-1340’larda Çagatay’a aitti [44].
4	Sauran – VI. yüzyıl – XIII. yüzyıl aralığında, Güney Kazakistan Bölgesi’nde bulunan Ortaçağ kentidir [45].
5	Cetiasar – M.Ö. I. yüzyıl – M.S. VIII. yüzyıl aralığında, şimdiki Baykonır ve Kızılorda ilçesi aralığında bulunan, bir kaç kentten oluşan bölgedir [45].
6	Çirik – Rabat – XIV. yüzyılda şimdiki Kızılorda ilçesinde bulunan kenttir [46].
7	Sıganak – Kent hakkında ilk yazılar Arab coğrafyacı Mahsidi tarafından X. yüzyılda yazılmıştır. XI. yüzyılda Kıpçak’ların başkenti; 1219’larda Moğollar tarafından yıkıldı; XIII. yüzyılda Gök Hanlığı’nın başkenti; XIV. yüzyılın ikinci yarısından – XV. yüzyılın birinci yarısına kadar Timur İmparatorluğu’na aittir; XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren XVI. yüzyıla kadar Kazak Hanlığı’nın merkezidir [35].
8	Taraz – Şehir hakkında ilk yazılar, 568’lerde Yunan yazılarından bulunmuş. İpek Yolu’nun kuzey kısmında bulunan şehirlerden biridir [47].
9	Akırtas – Bilim adamlarına göre, 714 – 715’lerde Orta Asya Arap fethinin başkomutanı Kuteybi İbn Muslima’nın emri ile kent inşa edilmiştir [48].
10	Saraylık – Kentin kuruluşu X. – XI. yüzyıllar aralığında. XIV yüzyılda Avrupa’yı Horezm, Sogda ve Çin ile bağlayan ticari merkezlerden biridir. Kentin düşüşü XV. – XVI. yüzyıllar arasındadır [49].
11	Bozok – Kent kalıntıları XIII. – XIV. yüzyıl aralığına aittir [50].

VI.-IX. yüzyıl aralığında özellikle Güney Kazakistan bölgesinde şehirlerin yoğun şekilde oluşması ve büyümesi aşağıdaki sebeplerden kaynaklanmaktadır;

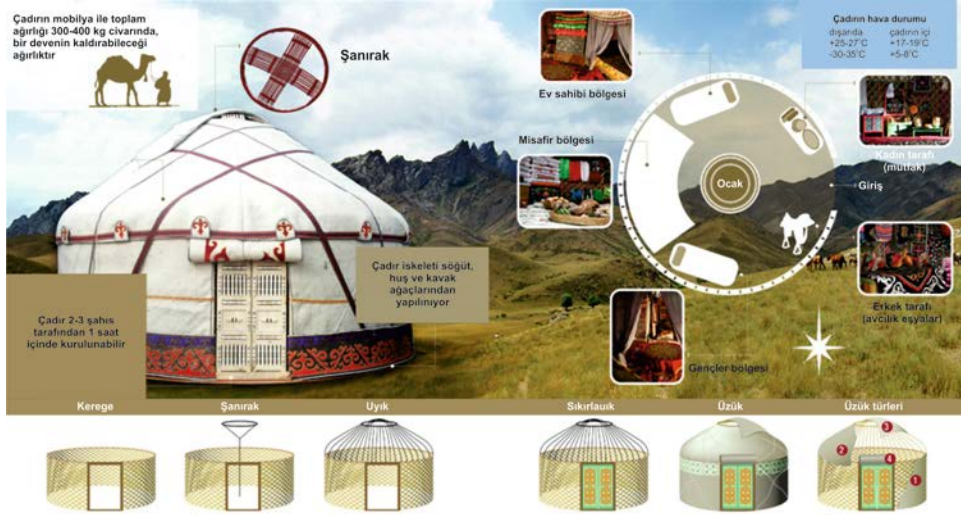
- İklim koşullarının uygun olması (oldukça yumuşak iklim, nehirlerin ve toprakların verimli olması);
- Bu bölge üzerinden İpek Yolu’nun ve diğer kervan yollarının geçmesi.

İpek Yolu bugünlerde temel amacını kaybetmesine rağmen farklı ülke ve toplumlar için halen tarihi ve kültürel önemini taşımaya devam etmektedir [37].

Samanitlerin yönetimi altında olan Kazak toplumu Müslümanlığı kabul edip Hıristiyan kiliseleri, Budist tapınakları ve yerel dini kültürleri camiye dönüştürmüştür. Böylece kentin mekânsal kompozisyonunda Camiler ve Minareler önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Camiler genelde şehrin merkezinde ya da büyük yol üzerinde yer almaktaydı. Aynı zamanda külliye ve türbe geleneğinin gelişimi başlamıştır. 1220'lerde Orta Asya'nın tümünün Moğollar tarafından fetih edilmesi sonucu ekonomik ve kültürel hayat durmuş, mimari eserler yıkıntı haline gelmiştir [37].

Kazaklar'ın pek çok özelliklerinde görüldüğü gibi ev kültürlerinde de bozkır geleneğinin izleri görülmektedir. Hayatı belirli coğrafyalar arasında devam eden bir toplum ev kültürünü de ona göre tesis etmiştir. Kazaklar halis bir göçebe halk olduklarından, yaşayışları icabı, taşınabilen ikametgâhlarda yani Türk ve Moğol göçebelere tarafından eskiden beri kullanılan yuvarlak keçe yurtlarda otururlardı [1].

Kazak Türkleri'nin kullanmakta olduğu eve 'Kiyiz Üy' denirdi. Ancak bu bir çadır değildir. Çadır denen nesne, biçim ve kuruluş itibariyle tamamen ayrı bir seyyar barınağa verilmiş ad olup çok şekil ve türleri vardır. Orta Asya şivesinde 'Şatır' olarak söylenen bu çadırın iskeleti yoktur. Ancak kalın bez yahut çuldan istenilen biçimde yapılmış olan iki, üç veya dört parça, etekleri yere kazıklarla tutturularak özel sııklarla kaldırmak suretiyle organlarla gerilerek kurulur. Kiyiz Üy'ü yani keçe evinin ağaçtan iskeleti 'Keregeleri' ve keçeden örtüsü 'Üzük' vardır. Bu keregeler hem temel hem de duvar vazifesi görürler. Keregelerin bağlanmasından sonra tam orta yerinde kuvvetli iki adam yuvarlakların etrafında eşit aralıklarla delikler bulunan kasnak şeklindeki, 'Şanırak' denilen bir dal parçasını yukarı kaldırır. Bu esnada uçları kıvrık olan ince çomakları 'Uyık' şanırak'ın deliğine sokarak yukarı kaldırır. Elde bulunan kıvrık uçları keregelere bağlarlardı. Böylece çadırın iskeleti oluşurdu. Bu Üy'ler duvarları açılıp kapanabilen, tahta kafeslerin birleştirilmesinden yapılır. Taşınacakları zaman, kafesler kapanır ve hacimleri küçültülür, kurulacakları zaman açılırdı. Yurdun dışı gibi içinde de, yer keçe veya kilim ile kaplanırdı. Duvarlarda çoğu zaman süslü keçeler vardı [1] (Resim 3.1.).

Resim 3.1. Kazak çadırı (kiyiz üy) [54]

Ortaçağ döneminde halkın bir kısmı seramik, metal, deri, taş ve yünden eşyalar yapıp satıyorsa diğer kısmı da tarım ile uğraşıyordu. Böylece Ortaçağ dönemindeki Kazak şehirlerinin ekonomisini ticaret ve tarım belirlemişti [37].

3.3. Kazakistan Çağdaş Dönemi

Çağdaş Kazaklar'ın doğuşu: Altın Orda Devleti'nin yıkılmasından sonra Deşti – i Kıpçak'ın batı yöresinde bulunan Türk kavimleri, Nogay Han etrafında toplanarak Nogay Hanlığı'nı kurdular. Cengiz Han sülalesinden olan Şeybani Ebü-l Heyr Han, Deşti-i Kıpçak'ın orta kısmında, Aral gölü kuzeyinde Özbek Hanlığı'nı kurdu. Deşti-i Kıpçak'ın güney yöresinde Cengiz Han'ın Çağatay sülalesinden gelen Hanların yönettiği bağımsız Moğolistan Hanlığı kurulmuş idi. Daha sonra Ebü-l Heyr Hanlığı'nda Canibek ve Kerey sultanlar bölücülük hareketine başladı. 1450 – 1465'lerde bu iki sultan liderliğinde birçok boylar Ebü-l Heyr Han ile savaşarak, özgürlüğünü korumak için Moğolistan'a göç etmiştir. Moğolistan Hanı İsen Boğa Canibek ve Kerey sultan ve onun kendini Kazak adı ile anacak boylara Şu nehri ve Kozıbası dağları yöresinden üç bölgeyi ülke edinmesine izin vermiştir. Daha sonra Kazak Hanlığı'na dönüşen bu hanlık 1465'ten 1847'ye kadar Kırgız Bozkırlarındaki Türk kavimlerinin ortak adı olmuştur. Kazak Hanlığı, bugünkü Kazakistan toprakları üzerinde üç parçadan oluşmuştur; Büyük Cüz, Orta Cüz ve Küçük Cüz [34]. Büyük Cüz–Güney Kazakistan Bölgesi'ne, Orta Cüz–Orta ve Kuzey–Doğu Kazakistan Bölgesi'ne ve Küçük Cüz–Batı Kazakistan Bölgesi'ne yerleşmişti [37] (Harita 3.1).

Harita 3.1. Kazak Hanlığı haritası [55]

1460'larda Kazak Hanlığı'nın kuruluşu ile birlikte bu yıllar, savaşlar sonucu olan harabe şehirlerin restorasyonu ile tanınmaktadır. 10 Ekim 1731'de Abıl Hayır Han Rus İmparatorluğu ile birleşmesi için imzasını resmi olarak atmıştır. Birleşme, Kazak topraklarında, kentsel planlamada Rus mimarisine dönüşüm sürecinin başlangıcı olmuştur [37].

Söz konusu Cüzler 1771'den sonra birbirinden bağımsız hareket etmeye başlamıştır. 1770'in sonunda Kazak Cüzleri güçlü Rus İmparatorluğu ve Çin arasındaki mücadele arasındaki kalmıştır. 1847'de Kazak Hanı olan 'Kenesarı Han' döneminde Ruslar, Kazak Cüzleri üzerindeki egemenliğini tam olarak sağlamıştır. 1863'te tüm Orta Asya'da bir 'Türkistan Genel Valiliği' kurulmuş ve bölge bölümleri ayrılmıştır. Bu dönemde Ruslar Kazak Bölgesini, 'Kazak Kırgızları Hanlığı' olarak adlandırmıştır. 1900'lerle birlikte pek çok Rus, Kırgız bozkırlarına yerleşmeye başlamıştır. Açlık ve siyasi sebeplerle 1912'den 1917'ye kadar Rus hükümetine karşı Orta Asya'da ayaklanma başlanmıştır. 1917'de Çarlık Rusya'da ihtilal olması sebebiyle Orta Asya'da bağımsızlık devri yaşanmıştır. 1917'den 1920'ye kadar eski Kazak Cüzleri bir araya gelerek bağımsız Alaş Orda Devleti'ni kurmuştur. 1920'den sonra Ruslar egemenliği ele geçirmiş ve bu tarihten sonra Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği başlamıştır [34].

XVIII. yüzyılın başında Kazakistan'da yerleşim güneyden batıya, kuzeye ve doğuya doğru uzanmaya başlamıştır. Bu bölgelerde, şehir planlama tipi Rus ve Avrupa kültürel inovasyonuna dayanarak yapılmıştır [37].

Bu dönemde inşa edilen kaleler arasında; 1718'lerde Semipalatinsk (Doğu Kazakistan bölgesi, şimdiki adı Semey), 1720'lerde Üst-Kamenogorsk (Doğu Kazakistan bölgesi, şimdiki adı Öskemen), 1662'lerde Guryev (Batı Kazakistan bölgesi, şimdiki adı Atırau) kaleleri yer alır.

1868'de resmî olarak Rus İmparatorluğu Kazakistan'ın tüm bölgelerini sahiplenmiştir. Şehir ve köylerin büyümesi gittikçe hızlanmıştır. Şehirler büyüdükçe surlar (kale) anlamını yitirmeye başlamış ve şehir sur dışına çıkmaya başlamıştır. XIX. yüzyılın sonuna doğru eski kale etrafında yeni yerleşim yerleri oluşmaya başlamıştır. Yeni inşa edilen yapılar eski yapılardan oldukça farklı olarak inşa edilmiştir [56].

İncelenen dönemde bölgelerin coğrafi, iklim ve jeopolitik konumuna göre kale-şehirler bölgesel bazda oluşmuştur. Kuzey, doğu ve batı bölgeleri Rus sınırlarına daha yakın olduğu için Rus ve Avrupa, ülkenin güney kısmı ise yerel ve Orta Asya ana mimarisine dayanarak gerçekleşmiştir.

Kale-şehirler inşa edilirken ilk amaç askeri ve idari olarak kullanımdır. XIX yüzyılın ortasından itibaren ön plana kentin ticari kullanımı çıkmaktadır. Bu sebepten dolayı şehirler büyüyüp kale dışına çıkarak resmi şehir adına sahip olmaya başlamıştır. Ünlü istatistikçi ve araştırmacı N.V. Turçaninov'a göre "1914'te Kazakistan'da 26 şehir bulunmaktadır, bunların 7'si XVIII.-XIX. yüzyılda oluşmuş, kalan 24'ü XIX yüzyılda resmi statüsüne bağlanmıştır" [13]. Ticari ve endüstriyel gelişim kentlerin silüetini tamamıyla değiştirmiştir. Şehirlerin gelişiminde bazı önemli noktalar; ticari sokakların ve alanların, marketlerin, tüccar evlerinin, Ortodoks Kiliselerinin, su depolarının ve endüstriyel tesislerin inşa edilmesidir [37].

3.4. Sovyetler Birliği Dönemi

1920'de Ruslar, Orta Asya'da iki Sovyet Cumhuriyeti kurmuştur. Bugünkü Kazakistan'da kurulan cumhuriyete 'Kırgızistan Özerk SSC' adını vermişlerdir. 1925'de ise yanlış

adlandırıldığı gerekçesiyle SSCB yönetimi, bu adı 'Kazakistan Özerk SSC' olarak değiştirmiştir. İlk zamanlar Orenburg şehri de Kazakistan'a dahil olup, daha sonra Rusya'ya bağlanmıştır. 1936'da Özerk ibaresi kaldırılarak 'Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti' kurulmuştur. 1924'den 1934'e kadar tarım politikaları nedeniyle sorunlar yaşanmıştır. Pek çok Kazak boyu, Uygur Bölgesi'ne göç etmiştir. 2. Dünya Savaşı'nda zor zamanlar geçiren ve nüfusunda büyük azalma olan Kazakistan SSC, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği dönemi boyunca Sovyet tarım politikalarının uygulandığı bir merkez olmuştur. 1990'larda meydana gelen ekonomik krizler ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra 1991'de bağımsız olarak dünya arenasında yerini almıştır [34].

XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başı konut inşaatındaki en aktif dönemlerden biridir. Paralel olarak birbirini dik kesen geniş, kaldırımlı caddeler ve büyük parklar şehirlerin silüetini oluşturmuştur. Ana caddelerde özellikle resmi, dini ve ticari yapılar ile kentlere yerleştirilen Rus soylu sınıfın ihtiyaçlarına göre düzenlenen yapı tipleri ortaya çıkmıştır.

Konutlar genel olarak bakılırsa, tek katlı ve iki katlı olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Tek katlı konutlar, döneme ait sivil mimarinin özgün konut örneklerini göstermektedir. İki katlı konutlar ise;

- Yapıldıkları dönemde kamu yapısı olup günümüzde konuta çevrilen yapılar;
- İkinci katı konut, zemin katı ticari amaçlı olarak kullanılan yapılar;
- Yüksek rütbeli devlet görevlileri için yapılmış olan özel konutlar olmak üzere üç tipte ele alınabilir.

Yapılarda Rönesans etkisi açıkça görülmektedir [57]. Cephelerde her katın kendine ait bir düzeni, pencereler her katta; büyüklük ve açıklığı geçiş sistemi, kilit taşı, etrafındaki süsleme ve söveleri ile birbirinden farklılık göstererek, ayrı bir düzen içinde sıralanırlar [58]. Ayrıca pencere altlarında da taş kaplama ile yapılan benzer dikdörtgen elemanlar kullanılmıştır [57].

Giriş kapıları üstlerinde, sac malzeme ile kaplı, beşik çatı formunda giriş saçakları bulunmaktadır. Çatı sisteminde ise genellikle kırma çatı uygulanmıştır [59]. Bu dönemde inşa edilen resmi yapıları genelde pastel renklere, özellikle sarı-beyaza boyamak bir

gelenek haline gelmiştir. Konutların birçoğunun arka cepheye bakan tarafında bir avlunun (bahçe) bulunması bir yerleşim özelliğidir.

Plan tipine bakılırsa, konutun sokağa bakan tarafında salon ve bir ya da birkaç (evin büyüklüğüne bağlı) oda, hayata (bahçeye) bakan kısmında ise günlük yaşamın sürdürüldüğü odalar yer almaktadır. Aynı zamanda, önemli noktalardan biri, birçok konutta koridor bulunmamasıdır. Odalara giriş holünden ulaşmaktadır.

Soğuk iklim şartlarından dolayı, giriş kapısı ve holün ortasında, rüzgârlık görevini gören iki kapı arasındaki boşluk soğuk havanın eve girmemesini sağlar ve ayakkabılık olarak kullanır. Genellikle bu rüzgârlık, hol cephesinde bulunan kapının üst çerçevesinde yer alan pencereden ışık alır. Konutun döşeme kaplamasında genelde ahşap kullanılmıştır. Evlerin odaları genelde dikdörtgen planlıdır ve bazı konutlarda tavan yüksekliği oldukça yüksektir (yaklaşık 3,5-4 m). Konutlar peç denilen şömine benzeri bir sistemle ısıtılmıştır.

Yapılardaki sövelerde, taş işçiliği oldukça zengin ve çeşitlidir. Soğuğa alınan önlemler pencerelere de yansımıştır. Pencere doğramaları ahşap ve çift doğramalıdır [59], fakat bazı yapılarda ahşap doğramalar ev sahipleri tarafından zamanla plastikle değiştirilmiştir.

XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başı Rusya'nın konut inşaatındaki en aktif dönemlerden biridir. Ülke orman bakımından zengin olduğu için çoğunda evler ahşaptan inşa ediliyordu. Ayrıca ahşap, Rus geleneğinde önemli rol taşımaktadır. Örneğin, Rus gemileri, at arabaları, geleneksel oyuncaklar, kaşıklar, kaseler vb. dünya çapında meşhurdur. Ahşaptan inşa edilen konutlar bölgeye göre çatı tipi, taşıyıcı sistemi, kat sayısı, süsleme elemanları olarak değişiyordu. Çatı tipine göre: İki eğimli ve Üç eğimli; Yapı sistemine göre: Dört cepheli orta ev ve Beş cepheli büyük ev; Tipine göre: Rus geleneksel tipli, Ugro-Fin tipli, Sloven tipli, Poloven tipli olarak bölünmekteydi. Rus geleneksel tipli konutlar genelde dikdörtgen plana, 3 eğimli cihannümal çatı tipine sahiptir (Resim 3.3). Ugro-fin tipli konutlar genelde iki katlı, dikdörtgen planlı, iki eğimli çatı tipine sahiptir. Bazen ikinci katında çıkmalı balkon bulunur. Sloven tipli konutlar birkaç yapıdan oluşur. Büyük ev, depo, ambar vb. bir katlı veya yüksek zeminli olup, iki eğimli çatı tipine sahiptir (Resim 3.4). Poloven tipli konutlar bir kattan oluşmaktadır. Hem ahşaptan hem de tuğladan inşa edilmiştir. Dört eğimli çatı metal, ahşap bazen de saman kaplı olabilir. Dikdörtgen planlıdır (Resim 3.5) [60].

Konutlar; çatı tipi, taşıyıcı sistemi, kat sayısı, plan ve süsleme elemanlarına göre değişiklik gösterir. Çatı tipine göre: düz, iki, üç, dört omuzlu; Taşıyıcı sistemine göre: altı yığma taş üstü ahşap karkas tuğla dolgulu; Kat sayısına göre: 1 katlı; 1 katlı+bodrumlu; 1

katlı+yüksek zeminli, 2 katlı, 2 katlı+yüksek zeminli olmak üzere beş tiptedir. Sofa birimine göre plan tipolojileri: sofasız, iç sofalı, dış sofalı, bölüm ve birleşimlerden oluşan plan tipleri olarak görülmektedir. Üslup özellikleri: Rus geleneksel tipli, Sloven tipli, Poloven tipli olarak bölünmektedir.

Rus geleneksel tipli konutlar

(a)

(b)

Resim 3.2. Atırâu'da Rus geleneksel tipli konutlar; a) Atırâu, Balgımbayev cad. No: 20, b) Atırâu, Balgımbayev cad. No: 32

Sloven tipli konutlar

(a)

(b)

Resim 3.3. Atırâu'da Sloven tipli konutlar; a) Atırâu, Hazıret cad. No: 11, b) Atırâu, İsenov cad. No: 39

Poloven tipli konutlar

(a)

(b)

Resim 3.4. Atırâu'da Poloven tipli konutlar; a) Atırâu, Balgımbayev cad. No: 56, b) Atırâu, İsenov cad. No: 45

1918'den 1922'ye kadar tüccar ve zengin halkın, ondan sonra 1928'den 1933'ye kadar Kulak olarak adlandırılan orta sınıf ailelerinin tüm mal varlığına (arsa, ev, ev hayvanlarına) devlet tarafından el konulmuştur. Devlet sadece mal varlığına el koymakla yetinmemiş, kişiler de aynı zamanda işveren statüsünden çalışan statüsüne indirgenmiştir. Halk sadece ekonomik baskı altında değildir. Anti Sovyet direnişlerine katılan yada şüpheli olanlar tüm ailesi ile beraber bir daha geri dönmek üzere Toplama Kampına gönderilmiş veya ailece vurularak öldürülmüştür.

Aynı zamanda halkın bir kısmı Sibirya, Kazakistan, Uzak Doğu, Uzak Kuzey, nüfusu az olan bölgelere gönderilmiştir. Baskı sonucu Ruslar Kazakistan'a yerleşmeye başlamıştır. Devlet tarafından yapılan bu tip yöntem kolektivizasyon olarak adlandırılmıştır. Tüm mal varlıklarını bırakarak, yurt dışına kaçan zengin aile sayısı çoktur. Aynı tarihi tüm Sovyet ülkeleri yaşamıştır. Örneğin, Kazakistan'dan kaçabilen Kazaklar Çin, Moğolistan, Hindistan, Türkiye, daha sonrada Türkiye üzerinden Avrupa'ya göç etmiştir.

Kollektivizasyon sırasında zengin vatandaşların elde edilen konakları fakir halka dağıtılmıştır. Böylece bir aile tarafından kullanılan usadbalar (XVII – XX yüzyılın başına ait Rus soylu zengin vatandaşların konutları. Usadba – konut, müstemilat, ahır, depo v.b. yapılardan oluşmaktadır) birkaç dairesel evlere dönüşmüştür. Bu evler, farklı aileler tarafından kullanıldığı için evin planı değişmeye başlamıştır. Her aile kendisine ayrı giriş kapısı yaptırmıştır. Usadba'nın plan değişimi aşağıdaki yollar ile gerçekleşmiştir;

1. Usadba'da bulunan yapıların fonksiyonel kullanım değişimi. Örneğin, eskiden ahır olarak kullanılan yapı sonradan depo olarak kullanılmaya başlıyor. Eski depo ise atölye yada bakkal olarak kullanılıyordu.
2. Farklı yollar ile yaşam alanının büyütülmesi ile: Ana yapıya, avlu tarafından, sağ ve sol taraftan ek odalar inşa edilerek veya Usadba'nın avlusunda birkaç yapı inşa edilerek yaşam alanı büyütülüyordu.

'Şehirlerde Gayrimenkul Özel Mülkiyetin Kaldırılmasına İlişkin Kanun'un 20 Ağustos 1918'de duyurulması ile kendi evinde yaşayan vatandaş artık evin sahibi olarak sayılmıyordu. Bu nedenle eskiden bir dairesinin odalarına farklı aile tarafından kiralanana yada orta sınıf halkın oturduğu daire sahibinin yanına evi olmayan aileler yerleştirildi. Her aileye bir oda veriliyordu. Bu tip daireler 'Komunallık daire' olarak adlandırılmıştır.

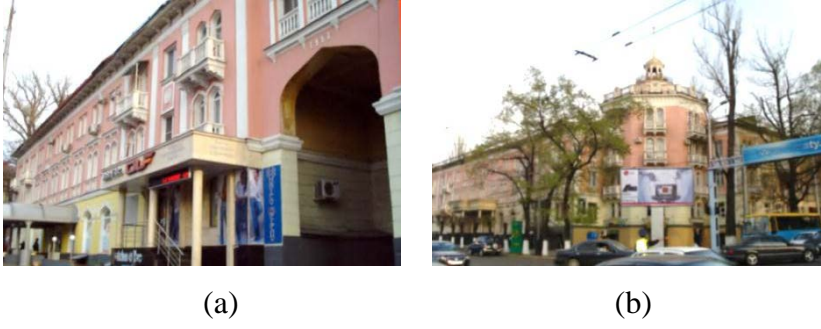
Örneğin, bir daire 4-5 odadan oluşuyorsa her bir odada farklı bir aile yaşamaktaydı. Evin giriş kapısı, mutfağı, banyosu, tuvaleti ve koridoru ortak olarak kullanılıyordu. Komunallık evlerin aydınlatma faturasına gelince; her ailenin odasında sayaç makineleri vardı. Ortak kullanılan alanın elektriği toplam evde yaşayan kişi başına bölünüyordu ya da her ailenin ayrı aydınlatma şalteri vardı. Yani, ortak alanı kullanırken herkes kendi şalterini açıyordu.

Temizlik konusuna gelince, ortak kullanılan alanlar evde oturan aileler tarafından sırayla temizleniyordu. Dış kapıda her bir ailenin isimleri yazılı zilleri vardı.

1920'den 1930'a kadar kendi dairesinde oturan sayısı $\frac{1}{4}$ idi. Zamanla bu sayı azalıyordu, çünkü kollektivizasyon sonucunda tüm halkın mal varlığına devlete geçmek üzere el konuluyordu. Komunallı daireler 2. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası yaklaşık 10-15 yıl inşa edilmiştir.

Devrimcilerin ayaklanması sonrasında, 1920'den 1930'a kadar, hızlı bir şekilde sivil ve sanayi yapısı inşaatı başlamıştır [37]. Sosyalist Kazakistan döneminin sonucu olarak önceki dönemlere ait olan mimari mirasın büyük kısmı kaybedilmiştir. Örneğin Ortodoks kiliseleri, camiler, sinagoglar yıkılmış veya farklı kullanım için adapte edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında şehirlerin birçok kısmı sanayi sektörüne dönüştürülmüştür. Sanayi sektörünün sosyo-ekonomik sistemdeki artışı yerleşim yerlerini etkilemiştir, yani yapı tipolojisini de genişletmiştir. Büyük kamu, sanayi binaları, kültür evleri, alanlar inşa edilmiştir.

“1940'tan 1960'lara kadar şehir merkezlerini inşa ederken mekânsal kompozisyona, mimari-sanatsal görünüşe özellikle önem verilmiştir” [56] (Resim 3.5). Bu yıllar aralığında inşa edilen konutlar genelde 2-3 katlı, balkon çıkmalı, açık veya kapalı saçaklı, dış cepheleri süslü ve kemerli, yüksek tavanlı (3 m kadar) idi. Bu dönemde, ısıtma, doğal gaz ve sıcak su merkezi dağıtımı başlamıştır. Kat sistemi, Sovyet Dönemi'nden itibaren ve bugünlerde şöyle sıralanmaktadır; bodrum katı, giriş kat - 1. kat; 2., 3., vs katlar.

Resim 3.5. Sovyet dönemi, 1940'tan 1960'a kadar inşa edilen konutlar; a), b) Almatı, Furmanov ve Kabanbay Batır cad. kesişimi, konut 1953'te inşa edilmiştir [61]

1960'larda devlet çok katlı toplu konutları semtlere bölerek inşa etmeye başlamıştır. İlk başta kentin boş alanlarına uygulanmış daha sonra eski yapılar yıkılarak kentsel dönüşüm yapılmıştır. 1960'tan 1980'e kadar inşa edilen şehirlerin çoğu çok büyük benzerlikler taşır. Bunlardan en çabuk fark edileni birbirine paralel uzanan geniş caddeler ve genellikle 4, 5 veya 6 katlı birbirine yapışık, renksiz apartmanlardan oluşan toplu konutlardır (Resim 3.6).

Resim 3.6. Sovyet dönemindeki toplu konutlar; a) Almatı, 'Orbita' semti, 1970'ler [63], b) Almatı, Abay cad. üzerindeki toplu konutlar, 1963 yıl [62]

Ancak dışarıdan bakıldığında hiçbir estetiği olmayan bu apartmanlar ilginç bir şekilde huzurlu bir mahalle ortamı sunar. En büyük ana caddelerin kenarlarında bulunan apartman bloklarından bile içeriye geçildiğinde, sessiz ve sakin bir dünyayla karşılaşılır. Genellikle bu apartmanlar ortada bulunan bir çocuk parkı ve yeşil alanın etrafında kare şeklinde sıralanmış durumdadır. Bu özelliğiyle şehir merkezinde çocuklara oyun imkânı, yetişkinlere soluklanacak, oturup sohbet edebilecek bir mekân imkânı verir (Resim 3.7). Bu sayede apartman blokları arasında bile az veya çok bir mahalle hayatı yaşanabilir. Evlerin içiye genellikle küçük ve konforsuzdur [33].

Resim 3.7. Almatı, Cetisu ve Mamır semtlerinin helikopterden görünümü [61]

Böylece kentin ana silueti yüksek katlı toplu konutlardan, kamu binalarından, enerji santrallerinden, fabrikalardan oluşmuştur. Daha sonra bu büyük sanayi devlerinin konsantrasyonu kentlerin ekoloji sorunlarının kaynağı olmuştur. 70 yıl süren Sovyet döneminde Kazakistan'ın tüm bölgelerindeki tarihi kentler endüstriyel ve bilimsel olarak büyük modern şehirlere dönüştürülmüştür.

3.5. Bağımsız Kazakistan Cumhuriyeti Dönemi

1991'de Sovyetler Birliği'nden ayrılan Kazakistan, anayasada üniter, laik cumhuriyet olarak tanımlanmaktadır. 1993'te, 1995'te ve 1998'de olmak üzere üç kez anayasasını değiştirmiştir. 1998'deki anayasaya göre Kazakistan, yasama, yürütme ve yargı organlarının bağımsız olduğu demokratik, üniter bir devlettir [34]. Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ilk kabul eden ülke Türkiye'dir.

Sovyet sonrası dönemde, ekonomik kriz ve sosyalist toplum felsefesinin yıkımı nedeniyle inşaat sektörü donmuştur. Düzensiz şehir arsalarının satışı, yapıların kontrolsüz restorasyonu kaçınılmaz süreçlerden biridir [37] (Çizelge 3.3).

Çizelge 3.3. Kazakistan genelinde konut kullanımı karşılaştırma tablosu [64].

Dönem	Kullanıma Verilen Daire Sayısı	Kullanıma Verilen Ticari Konutlarda Daire Sayısı
1991	84 500	11 200
1992	67 000	10 500
1993	48 400	9 400
1994	28 800	6 700
1995	20 400	5 200
1996	15 700	6 100
1997	13 900	7 000
1998	10 500	6 700
1999	9 600	6 600
2000	10 900	7 400
2001	12 500	8 500
2002	12 600	8 800
2003	18 200	11 300
2004	21 900	13 500
2005	43 800	19 300
2006	54 500	29 600
2007	57 500	31 300
2008	58 800	27 700
2009	54 100	23 400
2010	54 700	20 500
2011	55 000	24 300
2012	58 500	23 400

6 Temmuz 1994'de, başkentin Almatı'dan Akmola'ya taşınma kararı, Kazakistan Cumhuriyeti Meclisi tarafından verilmiştir. Başkent resmi olarak taşınmadan önce, ekonomik krizden dolayı, yeni yapıları yapmaktansa eski yapıları restore ederek, 10 Aralık 1997'de resmi taşınma gerçekleşmiştir (Resim 3.8). Kazakistan Cumhuriyeti, Devlet

Başkanı'nın 6 Mayıs 1998 tarihli kararı ile 'Akmola' adı 'Astana' olarak değiştirilmiş ve yeni Başkent'in uluslararası açılışı 10 Haziran 1998 tarihinde yapılmıştır.

Resim 3.8. Astana, yapıların 1970'ler ve 2000'ler sonrası karşılaştırması; a) Çocuk malzemeleri satan mağaza, b) Respublika (Cumhuriyet) bulvarı, c) Astana belediye binası, d) 'Kolos' marketi, e) Otel, f) Devlet gelir dairesi [65]

2000'lerden sonra Kazakistan'da inşaat sektöründe hızlı bir şekilde yükseliş görülmektedir. Başta başkent Astana olmak üzere tüm Kazakistan şehirlerinde hem konut, hem de kamu binaları inşa edilmeye başlamıştır (Resim 3.9).

Resim 3.9. Astana, Nurlu Yol'un gelişimi; a) 1990'ların sonu, b) 2015 [66]

2000'lerin başında Kazakistan'da, konut projeleri başta Astana ve Almatı şehirleri olmak üzere, ticari (özel) olarak inşa edilmeye başlamıştır (Resim 3.10; Çizelge 3.4.). Daha sonra, zamanla konut projeleri hem ticari hem de devlet tarafından inşa edilmeye başlamıştır. Devlet, farklı programlar ile (devlet memurlarına; genç ailelere–yaş grubu 33'e kadar; kiralık konut–ödenen kira ile belli bir zaman sonra ev şahsın üzerine geçiyor) halka piyasadan daha düşük fiyatla konut sunmuştur (Resim 3.11; Çizelge 3.4.). Devlet tarafından inşa edilen konutların dış görüntüsü daha basit, malzemeleri ticari konut ile karşılaştırıldığında daha ucuzdur. Konutların fiyatları şehre ve semte göre değişmektedir. Örneğin Almatı ve Astana gibi büyük şehirlerde, 2015'e göre ortalama fiyatlar (Amerikan dolarına çevrildiğinde) şöyle sıralanmaktadır, ticari konut: $1 \text{ m}^2 - 1550$ ve 3000 Amerikan doları arası, devlet konutları ise: $1 \text{ m}^2 - 850$ Amerikan dolarıdır.

Çizelge 3.4. Kazakistan'da (Eyaletlerine göre) konut kullanımı, ağustos–ocak 2013'te [64]

Eyalet	Kullanıma Verilen Daire Sayısı
Akmola Eyaleti	881
Aktöbe Eyaleti	1 918
Almatı Eyaleti	4 108
Atırau Eyaleti	2 043
Batı Kazakistan Eyaleti	1 423
Cambıl Eyaleti	1 207
Karagandı Eyaleti	1 781
Kostanay Eyaleti	852
Kızılorda Eyaleti	1 168

Çizelge 3.4. (devam) Kazakistan’da (Eyaletlerine göre) konut kullanımı, ağustos–ocak 2013’te [64]

Mangıstau Eyaleti	2 278
Güney Kazakistan Eyaleti	1 700
Pavlodar Eyaleti	694
Kuzey Kazakistan Eyaleti	334
Doğu Kazakistan Eyaleti	1 086
Astana şehri	5 129
Almatı şehri	4 624

(a)

(b)

Resim 3.10. 2000’lerden sonra inşa edilen özel (ticari) konut sitesi; a) Astana, ‘İpek Yolu’ sitesi, b) Astana, ‘Grand Alatau’ sitesi [67]

(a)

(b)

Resim 3.11. 2000’lerden sonra inşa edilen devlet toplu konutları; a) Aktau, devlet toplu konutları [68], b) Şimkent, devlet toplu konutları [69]

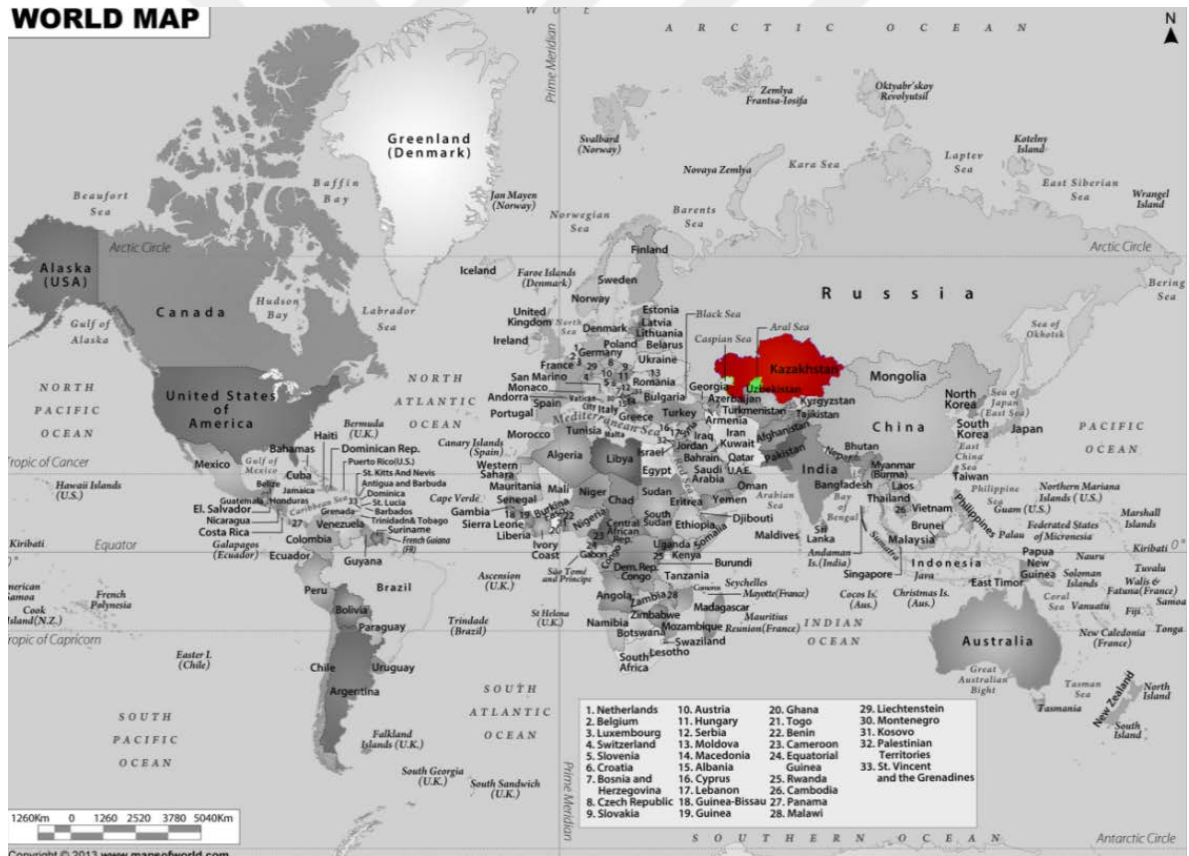
Modern dönem, yabancı mimarlığa dayanarak geleneksel desenlerin kullanımı Avrasya şehirlerinin gelişimine yol açmasıyla meşhurdur. Ayrıca, önemli noktalarından biri standart tasarım kütesinin hemen hemen kaybolmasıdır. K. Smailov’a göre “Her yeni yapı kentsel çevrenin çeşidini arttırmaktadır, fakat yeni yapılar tarihi çevrenin bütünlüğünün bozulmasına ve estetik niteliğin kaybolmasına yol açmaktadır” [37].

4. ATIRAU EYALETİ'NİN TARİHİ, COĞRAFI VE GENEL YERLEŞİM ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde Kazakistan hakkında genel bilgi ve Batı Kazakistan Bölgesi'nde yer alan Atırau Eyaleti'nin fiziki, tarihi ve genel yerleşim özellikleri incelenmiştir.

4.1. Genel

Kazakistan, resmî adıyla Kazakistan Cumhuriyeti, Orta Asya'daki bağımsız devletlerden biridir (Harita 4.1). Başkenti 1998'den itibaren Kazakistan'ın orta kesiminde bulunan, ikinci büyük şehir Astana'dır. Büyük şehirleri: 1. Almatı, 2. Astana, 3. Şımkent, 4. Karagandı'dır.

Harita 4.1. Dünya haritası üzerinde Kazakistan'ın yeri [70,71]

Harita 4.1. (devam) Dünya haritası üzerinde Kazakistan'ın yeri [70,71]

Kazakistan, Azerbaycan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye ve Türkmenistan ile birlikte günümüzdeki yedi bağımsız Türk devletinden biri olup Türk Konseyi ve Türksoy'un üyesidir [34].

2 724 900 km²'lik yüzölçümüne sahip olan Kazakistan, yüzölçümü açısından dünyanın dokuzuncu, eski Sovyetler Birliği ülkelerinin ikinci en büyük ülkesidir. Türkiye'nin yaklaşık 3,5 katı büyüklüğündeki ülke, Orta Asya'da; Çin'in kuzeybatısında, Ural Nehri'nin batısında yer almaktadır. Ülkenin sınır komşuları: Çin (1533 km), Kırgızistan (1051 km), Rusya (6846 km), Türkmenistan (379 km) ve Özbekistan (2203 km)'dir. Kazakistan'ın Aral Gölü'ne 1070 km'lik ve Hazar Denizi'ne 1 894 km'lik sınırı da bulunmaktadır [71].

Parlamente bir cumhuriyet olan Kazakistan Cumhuriyeti, 16 Aralık 1991'de Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanmasından bu yana Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından yönetilmektedir [71].

Bağımsızlığın ardından siyasî ve ekonomik istikrara kavuşan Kazakistan'da petrol, uranyum, demir, altın ve kurşun rezervleri bulunmaktadır. Kazakistan, doğal kaynakları ve toprakları itibariyle önemli bir ülkedir. Hacim ve çeşit bakımından mineral ve hammadde yatakları ile dünyanın sayılı ülkelerinden biridir. Kazakistan'da 1225 çeşit mineral ihtiva eden 493 yatak bulunmaktadır. Uranyum, krom, kurşun ve çinko yataklarının zenginliği itibariyle dünya üçüncüsü, bakır itibariyle de beşincisidir. Kömür, demir ve altın rezervleri itibariyle Kazakistan dünya sıralamasında ilk on ülke arasında, doğalgaz, petrol ve alüminyum rezervleri itibariyle de, sırası ile ilk on iki, ilk on üç ve ilk on yedi ülke arasında yer almaktadır. Kazakistan'da 1996'da dünyanın en büyük üçüncü altın madeni bulunmuştur. Dünyadaki kromun %26'sı, altının %20'si, uranyumun %17'si Kazakistan'dadır. Ülkenin mineral ve hammadde üretimi ise, kendi ihtiyacının çok üstündedir. Bu nedenle metalik bizmut, süngersi titanyum, kil ve rafine bakır, mangan ve konsantreleri üretiminin %90'ı, petrol, metalik kurşun ve çinko üretimin %80'i ile doğalgaz, kömür, demir cevheri ve krom üretiminin de %50'den fazlası ihraç edilmektedir. Kazakistan toprakları altında keşfedilmiş maddi zenginlik 2 trilyon ABD dolarından fazlasıdır [34].

Kazakistan'da 85022 akarsu bulunmaktadır. Bunların büyük bir kısmı, Hazar Denizi (sahası 374 bin km²), Aral Gölü (sahası 46,64 bin km²) ve Balkaş Gölü (sahası 18,2 bin km²) su toplama havzalarında yer almaktadır. Ayrıca Kazakistan 48 000 civarında büyük ve küçük göllere sahiptir. Ülkeyi boydan boya geçen başlıca akarsular Ertis, Esil, Sırdarya ve Cayık nehirleridir [34].

Kazakistan'ın %7'sini ormanlar, %4'ünü dağlar, %26'sını ekilebilir alanlar, %23'ünü bozkır, %40'ını da çöl görünümlü topraklar oluşturmaktadır [71]. Kazakistan, verimli arazilerinde makineleşmiş tarımıyla dünyanın en önemli tahıl üreticisi ülkelerinden birisidir. Uzay ve uydu fırlatma üssü olan Baykonur'a ev sahipliği yapmaktadır. Almatı, Astana gibi gelişmiş modern kentler ve Hoca Ahmed Yesevi Türbesi'nin yer aldığı Türk Dünyası'nın manevi başkenti sayılan Türkistan Kazakistan'da bulunmaktadır. Kazakistan, bünyesinde pek çok etnik ve dinsel unsuru barındırmasına rağmen Orta Asya'nın istikrar ve güven adası konumunda olması ve nice başka üstün özellikleriyle dikkat çekmektedir.

Kazakistan idari teşkilatı 14 eyalet ve 3 (özel statüye sahip) şehirden oluşmaktadır (Çizelge 4.1; 4.2; Harita 4.2).

Çizelge 4.1. Kazakistan eyaletleri [72]

№	Eyalet	İdari Merkez	Yüz Ölçümü Km ²	Nüfus 1/01/2010	Saat Dilimi	Iso 3166-2:Kz
1	Almatı Eyaleti	Taldıkorgan	223,9	1 692 687	UTC +6	ALM
2	Akmola Eyaleti	Kokşetau	146,2	738 001	UTC +6	AKM
3	Aktöbe Eyaleti	Aktöbe	300,6	719 564	UTC +5	AKT
4	Atırau Eyaleti	Atırau	118,6	513 339	UTC +5	ATY
5	Batı Kazakistan Eyaleti	Oral	151,3	624 267	UTC +5	ZAP
6	Doğu Kazakistan Eyaleti	Öskemen	283,3	1 419 063	UTC +6	VOS
7	Güney Kazakistan Eyaleti	Şımkent	117,3	2 429 571	UTC +6	YUZ
8	Jambıl Eyaleti	Taraz	144,2	1 044 077	UTC +6	ZHA
9	Karagandı Eyaleti	Karağandı	428,0	1 351 854	UTC +6	KAR
10	Kızılorda Eyaleti	Kızılorda	226,0	651 554	UTC +6	KZY
11	Kostanay Eyaleti	Kostanay	196,0	886 256	UTC +6	KUS
12	Kuzey Kazakistan Eyaleti	Petropavl	123,2	643 276	UTC +6	SEV
13	Mangıstau Eyaleti	Aktau	166,0	445 821	UTC +5	MAN
14	Pavlodar Eyaleti	Pavlodar	124,8	750 758	UTC +6	PAV

Harita 4.2. Kazakistan eyaletleri [72]

Çizelge 4.2. Kazakistan'da özel statüye sahip şehirler [72]

№	Şehir	Yüz Ölçümü Km ²	Nüfus 1/01/2010	Saat Dilimi	Iso 31662:Kz
1	Astana	0,720	683 939	UTC +6	AST
2	Almatı	0,325	1 405 456	UTC +6	ALA
3	Baykonır	0,057	59 452	UTC +6	BAY

Baykonır, Kazakistan'ın Rusya tarafından yönetilen şehridir. 1995'de Rusya ve Kazakistan'ın vardığı anlaşmaya göre Baykonır Uzay Üssü ve Baykonır şehrini kapsayan 6,000 km² alan Rusya'ya 2050 yılına kadar kiraya verilmiştir [72].

Kazakistan 5 coğrafi bölgeye ayrılır (Harita 4.3)

Harita 4.3. Kazakistan bölgeleri [72]

Ülke nüfusunun 2014 itibarı ile 17,4 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Nüfusun çoğunluğu, ülkenin kuzey ve güney doğusunda yaşamaktadır. Ülkenin orta ve batı kısımlarında nüfus yoğunluğu düşüktür. Ülkede nüfus yoğunluğunun önemli derecede düşük olmasının başlıca nedeni ülkeden dışarıya olan göçlerdir. Doğal nüfus artışı hızı, dışarıya olan göçe yetişmemektedir. 1989'den 1999'a kadar 1,5 milyon kişi Kazakistan dışına göç etmiştir. Bunların çoğu, Rusya'ya göç eden etnik Ruslardır. Etnik Alman nüfusunun da yarısı Almanya'ya gitmiştir. 2000'den bu yana gerçekleşen güçlü ekonomik büyüme ülkeden göç eğilimini tersine çevirmiş ve 2004'te net göç ilk kez pozitif dönmüştür. Nispeten yüksek doğum oranları ve azınlıkların göçü neticesinde 1920'lerden bu yana ilk defa Kazak nüfus çoğunluğu elde etmiştir [71].

Kazakistan edebiyat, müzik, sinema, tiyatro, resim sanatı, mimari, müzecilik ve sanatın diğer dallarında önemli mesafeler almıştır. Başta büyük kentleri olmak üzere ülkenin hemen hemen bütün coğrafyasında pek çok sanatsal ve mimari yapıya, filarmoni orkestrası ve bale salonlarına, müzelere, sanat galerilerine vb. yapılara ev sahipliği yapmaktadır.

4.2. Coğrafi Konumu

Batı Kazakistan bölgesi

Batı Kazakistan Bölgesi - Doğu Avrupa ve Orta Asya'da bulunan coğrafi bölgedir. Batı Kazakistan Bölgesi - Aktöbe, Batı Kazakistan, Mangıstau ve Atırau Eyaletlerinden oluşmaktadır (Çizelge 4.3). Bölge sınırları Kuzey'de - Rusya ile, Güney'de - Özbekistan ve Türkmenistan ile, Batı'da Hazar Denizi ile, Doğu'da ise Kazakistan'ın Kostanay, Kızılorda ve Karagandı ile sınırlanır. Toplam 736 129 m² (Fransa ve İngiltere toplamındaki) alanı kapsamaktadır [71].

Çok sıcak yaz ve soğuk, az karlı sert kış iklim farklılığıyla Batı Kazakistan Bölgesi oldukça meşhurdur. Bölgenin çevre bölgeleri ise özellikle Hazar Denizi kıyıları iklimi daha yumuşaktır. Ocak ayında ortalama -3⁰C'dir. Batı Kazakistan'ın çoğu bölgeleri düz bozkırlardır [73].

Çizelge 4.3. Batı Kazakistan bölgesi eyaletlerinin alanı, nüfusu ve merkezleri [73]

Eyalet	İdari Merkez	Alan Km ²	Nüfus (1/04/2012)
Aktöbe Eyaleti	Aktöbe	300 629	788 594
Atırau Eyaleti	Atırau	118 631	546 057
Batı Kazakistan Eyaleti	Oral	151 339	613 885
Mangıstau Eyaleti	Aktau	165 642	551 939

Atırau Eyaleti

Atırau Eyaleti Güney'de Türkmenistan ile Doğu'da Özbekistan (Karakalpak) ve Aktöbe Eyaleti ile Kuzey'de Oral ile Batı'da Rusya (Astrahan) ile sınırlanır. Başkenti Atırau şehridir (Harita 4.4).

Harita 4.4. Atyrau eyaleti'nin haritası [70]

Atyrau Şehri, Hazar Denizi'nin kıyısında ve Cayık Nehri'nin deltasında olarak Kazakistan'ın ana liman şehirlerinden biridir. Şehir neredeyse 20 metre mesafede deniz seviyesinin altındadır. Cayık Nehri şehri böldüğü için (genellikle Cayık Nehri Avrupa ve Asya arasındaki sınır olarak kabul edilir) hem Asya hem de Avrupa'da yer alan bir kenttir (Resim 4.1).

(a)

(b)

Resim 4.1. Atyrau kenti; [74,75]

Atırau Eyaleti, 7 ilçeden oluşmaktadır (Çizelge 4.4)

Çizelge 4.4. Atırau eyaleti ilçeleri [76]

İlçe	Kuruluş Tarihi	İlçe Merkezi	Yüz Ölçümü	Nüfusu	Atırau' dan Uzaklığı	Ana Aktiviteler
Cıloy	1928	Kulsarı	29 400 m ²	72 700	230 km	Petrol, gaz
İnder	1933	İnder	14 700 m ²	30 900	85 km	Maden, hayvancılık
İsatay	1928	Akkıstau	14 700 m ²	25 300	85 km	Hayvancılık
Kızıлкоğın	1944	Miyalı	24 900 m ²	30 500	300 km	Hayvancılık
Kurmangazi	1928	Ganyuşkino	20 900 m ²	55 900	260 km	Hayvancılık, balıkçılık
Makat	1924	Makat	4 900 m ²	29 700	130 km	Petrol
Mahambet	1938	Mahambet	9 600 m ²	30 200	67 km	Bitki

4.3. İklim ve Doğal Özellikleri

Ortalama 50 yıllık analizi Atırau Eyaleti'nin ikliminin İran ve Turan hava kütlelerinin etkisinde olduğunu göstermektedir. Soğuk sezonda Sibiry'a'dan gelen hava kütlelerine hakim, sıcak mevsimde ise Orta Asya ve İran tropik çöllerinin ısınmış hava kütlelerine hakimdir. Atırau Eyaleti, hava kütlelerinin dolaşımı neticesinde son derece kuru iklim tipine sahiptir. Bölgenin güneşlenme süresi ortalama yılda 2590 saat ile çok yüksektir, güneşsiz olan gün sayısı ise yaklaşık 54 gündür (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Atırau eyaleti'nin güneşli ve bulutlu gün sayımı [77]

	Oc	Şu	Ma	Ni	Ma	Ha	Te	Ağ	Ey	Ek	Ka	Ar	Yıl
Güneşli	4	6	5	4	7	7	7	10	11	8	4	4	77
Bulutlu	12	13	16	18	20	20	22	20	17	17	14	12	201
P. bulutlu	15	9	10	8	4	3	2	1	2	6	12	15	87

Hazar Denizi'nin bölge iklimine fazla etkisi yoktur. Yıllık yağış 200 mm üzerine çıkmaktadır (Çizelge 4.6; 4.7; 4.8).

Çizelge 4.6. Atırâu eyaleti'nde yağmur yağışı [77]

Ay	Normal	Aylık Min.	Aylık Maks.	Günlük Maks.
Ocak	14	0,0 (1895)	41 (1900)	30 (1883)
Şubat	12	0,0 (1885)	40 (1985)	19 (1994)
Mart	15	0,0 (1896)	56 (1998)	30 (2008)
Nisan	16	0,0 (1891)	56 (1895)	30 (1896)
Mayıs	23	0,0 (1890)	59 (1953)	42 (2011)
Haziran	18	0,0 (1892)	134 (1898)	41 (1989)
Temmuz	10	0,0 (1885)	114 (1932)	87 (1884)
Ağustos	12	0,0 (1891)	99 (1928)	45 (1894)
Eylül	8	0,0 (1883)	68 (1897)	47 (1897)
Ekim	16	0,0 (1891)	69 (1940)	29 (2003)
Kasım	18	0,0 (1945)	51 (1895)	24 (1967)
Aralık	14	0,0 (1887)	54 (1916)	20 (2010)
Yıl	176	51 (1887)	277 (1896)	87 (1884)

Çizelge 4.7. Atırâu eyaleti'nde kar, sulukar ve yağmur yağışı gün sayısı [77]

Yağış Türü	Oc	Şu	Ma	Ni	Ma	Ha	Te	Ağ	Ey	Ek	Ka	Ar
Kar	12	8	5	0,3	0	0	0	0	0	0,3	3	9
Sulukar	3	2	2	0,4	0	0	0	0	0	0,3	2	2
Yağmur	2	2	4	8	9	7	6	6	5	7	8	4

Çizelge 4.8. Atırâu eyaleti'nde nem % [77]

Oc	Şu	Ma	Ni	Ma	Ha	Te	Ağ	Ey	Ek	Ka	Ar	Yıl
84	80	74	58	50	45	45	46	52	64	80	84	64

Yıllık hava durumu 8⁰C ile 12⁰C arası değişmektedir. Kış mevsimi orta derecede soğuktur. En soğuk Ocak ayı, ortalama -12⁰C fakat bazen -38⁰C'ye ulaşmaktadır. Kar örtüsü Aralık

ayının 3. haftasında ortalama 5-8 cm, bazen 20-30 cm'yi bulmaktadır ve genelde 70 gün durmaktadır (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Atrrau eyaleti'nin hava durumu [77]

Ay	Minimum	Orta Min.	Ortalama	Orta Maks.	Maksimum
Ocak	-37,9 (1909)	-9,4	-6,4	-2,8	10,5 (2007)
Şubat	-37,4 (1954)	-9,9	-6,3	-1,8	15,0 (1958)
Mart	-32,3 (1954)	-3,1	0,8	5,8	26,3 (2008)
Nisan	-12,3 (1898)	6,1	11,2	17,2	32,5 (1972)
Mayıs	-2,3 (1952)	12,8	18,4	24,5	37,6 (1985)
Haziran	2,3 (1967)	18,4	24,5	30,8	41,9 (1973)
Temmuz	8,1 (1947)	20,5	26,8	33,4	42,7 (1984)
Ağustos	4,8 (1973)	18,5	24,8	31,6	41,6 (1940)
Eylül	-5,7 (1958)	12,3	18,0	24,6	40,1 (2003)
Ekim	-15,7 (1976)	5,0	9,7	15,3	29,6 (2004)
Kasım	-29,8 (1957)	-1,7	1,3	5,1	19,9 (1974)
Aralık	-35,8 (1909)	-7,0	-4,3	-1,1	11,8 (1947)
Yıl	-37,9 (1909)	5,2	9,9	15,2	42,7 (1984)

Bölgenin birçok yerinde yaz mevsimi sıcak ve uzun olup en sıcak ay Temmuz'dur. Genelde +26⁰C, bazı zamanlarda +42⁰C'ye kadar yükselmektedir.

Kuvvetli rüzgâr ve toz fırtınaları Atrrau bölgesine ait özelliktir. Bölgenin büyük kısmında ortalama 4-6 m/s, deniz kıyılarında ise 5-7 m/s aralığında rüzgar hızı olmaktadır. Yılın soğuk mevsiminde (Eylül-Nisan) doğu ve güney doğu, yaz aylarında ise kuzey ve kuzey-batı rüzgârlarına hâkimdir. 15 m/s hızında olan rüzgâr yaklaşık 42 günü kapsamaktadır (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Atırâu eyaleti'nde rüzgâr m/san. [77]

Oc	Şu	Ma	Ni	Ma	Ha	Te	Ağ	Ey	Ek	Ka	Ar	Yıl
4,3	4,8	4,7	4,8	4,3	4,1	3,6	3,5	3,8	3,8	4,0	4,0	4,1

Öte yandan, bölge, havanın kendi kendini temizleyen iklim özelliklerine sahiptir. Böylece 1 m/s'ye ulaşan hafif rüzgar hızı yoğun havalandırma ile %10-15 kirletici sis birikimini azaltır. Sıcak mevsimde yüzey tabakasının hava akışının inversiyonu çok nadirdir. Havanın kir birikimi az olup ancak geceleri görülür. Kar fırtınası bölgede çok nadir görülen bir olgudur. Örneğin 4-8 gün arası sadece Ocak-Şubat aylarında olabilmektedir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Atırâu eyaleti'nde kar örtüsü [77]

Ay	Te	Ağ	Ey	Ek	Ka	Ar	Oc	Şu	Ma	Ni	Ma	Ha	Yıl
Gün	0	0	0	0,1	4	12	17	14	6	0,2	0	0	54
Yükseklik (cm)	0	0	0	0	1	2	3	6	2	0	0	0	
Max.yük. (cm)	0	0	0	7	27	19	43	45	43	7	0	0	45

Kuzey Hazar Deniz manzarası bu bölgede farklı doğa ile yakın temas kurmaktadır. Volga ve Cayık nehirleri yemyeşil örtüye sahiptir. Çok sayıdaki kamış bataklıklar, kuş ve balık bolluğu Hazar kıyısının özelliklerinden biridir.

Kuzey Hazar florası nispeten yakın zamanda oluşmuş ve rengarenk bitki örtüsüne sahiptir. Kıyı alanlarında çayır, orta kesiminde çöl hakimdir. Atırâu bölgesinde bitki sayısı yaklaşık 945 çeşidi bulmaktadır; bunların içinde nadir ve nesli tehlike altında olanlar vardır.

Aynı zamanda bölgenin hayvanlar alemi de zengindir. Hazar Denizi'nde değerli özelliklere sahip olan balık türleri bulunmaktadır. Bunların içinde deniz balığı (53 çeşit), nehir balığı (42 çeşit) olmak üzere toplamda 122 farklı çeşitten oluşmaktadır. Bölge yaklaşık 230 türden oluşan nadir ve nesli tehlike altında olan tür kuşlara sahiptir.

Birkaç asır önce Hazar Denizi'nin seviyesi o kadar yüksektir ki Cayık Nehri ile şimdi Oral Şehri'nin bulunduğu yerde birleşmiştir. Antik çağda deniz Avrupa'nın bir kısmını batırarak

Atlantik Okyanus'u ile birleştirmiştir. Denizin çekilmesi Oral Nehri ve Hazar Denizi bölgelerinde farklı hayvanların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Binlerce yıl önce bu bölgede yaşamış olan boğa gibi hayvanların kemikleri bugünlerde bulunmaktadır.

İnsanoğlu var olduğundan itibaren Cayık Nehri Türkçe – Dayık, Kazakça – Cayık, Moğolca – Yayık birçok isim değiştirmiştir. M.Ö. V. yüzyılda nehir Likos olarak adlandırılmıştır. Avrupa nehirlerinin içinde Cayık Nehri'nin uzunluğuna sadece Volga ve Tuna nehirleri rakiptir. Cayık Nehri uzunluğu – 2534 km'dir.

4.4. Yeraltı Kaynakları ve Ekoloji

Atırau Eyaleti yer altı kaynakları bakımından zengindir. Özellikle XX yüzyılın sonundan itibaren Tengiz alanından üretilen petrol ve Kuzeydoğu Hazar Denizi'nin altındaki potansiyel petrol ve gaz ilgiyi çekmektedir. Bölgede borat cevheri, magnezyum bileşikleri, kalsiyum, tuz gibi hammadelerin bulunması kimyasal tesisatın yaratılmasını sağlamıştır. Canasu-Türesay bölgelerinde endüstriyel maden suları bulunmaktadır.

Atırau Eyaleti'nde taş, kum, çakıl, alçıtaşı, tebeşir, kireçtaşı gibi değerli taşlar bölgede inşaat sektörünün gelişimi için yatırım koşulları yaratmaktadır. Atırau Kenti'nden yaklaşık 160 km mesafede (güney-doğuya doğru) 'Tengiz' petrol ve gaz yeraltı kaynağını ayrıca göstermek gerekir. Bu yeraltı kaynağı 1979'da keşfedilmiştir.

'Tengiz' petrolünü ilk keşveden Z. Dosmuhamedov, B. Sagingaliyev, B. Yelamanov, A. Hizmetov, K. Balcanov, V. Avrov, M. Balgimbayev ve O. İskaziyev devlet tarafından ödüllendirilmiştir. 6. Nisan 1991'de petrol ve gaz tesisi üretimine başlamıştır.

Petrol rezervlerinin 750 milyon – 1 milyar 125 milyon ton arasında olduğu tahmin edilmektedir. Jeoloji rezervleri ise 3 milyar 133 milyon ton petrol düzeyindedir. Gaz ise 1,8 trilyon m³dür.

Petrol üretimini geliştirmek amacıyla Kazakistan Devleti tarafından kurulan 'Tengizşevroil A.Ş.' 'Chevron' ile çalışmalarını birlikte sürdürmektedir. Günümüzde, 'Tengizşevroil' dört ortaklıktan oluşmaktadır. Bunlar; Kazmunaygaz (%20 Kazakistan), Chevron Overseas (%50 ABD), Exxon Mobil (%25 ABD), Lukoil (%5 Rusya) ortaklıklarıdır.

2003'te Hazar Denizi'nin kuzeyinde 75x45 km büyüklüğünde 'Kaşagan' petrol çalışmaları başlamıştır. Bu alan son 40 yıl içerisinde bulunan en büyük petrol alanıdır. Tüm Kazakistan boyunca ekolojisi en kötü olan bölgelerden biri Atırâu'dur. Bölgenin Hazar Denizi seviyesinden aşağı olması, bölgede bulunan petrol ve gaz üretim tesislerinin hızlı gelişimi, bu bölgenin ekolojisine zarar vermektedir. Bu durum aynı zamanda yüzey ve yeraltı sularını da etkilemektedir. Kent kirliliğinin diğer önemli kaynağı karayolu trafiğidir.

Atırâu kenti, özellikle merkezinde, köy bölgelerinde bulunmayan kirletici maddeler içermektedir. Merkez üzerindeki inversiyon, kubbe şeklindeki bulutlu peçeyi oluşturur. Bu sis insan sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Bölgedeki çeşitli alanlar da, özellikle petrol endüstrisinde ve eski askeri alan çevresinde radyoaktif anomali içermektedir. 1970'ten 1980'e kadar Azgir Köyü'nün yakınlarında yakıt rezervleri için 17 yer altı nükleer patlaması yapılmıştır. Patlama sonrası da temizleme çalışmaları yürütülmemiştir. Petrol ve gaz üretimi neticesinde çıkan hidrojen sülfat bu bölgeden çıkarılması gereken sorunlardan biridir.

4.5. Nüfus

Sovyet dönemindeki son nüfus sayımına göre (1989'da) Atırâu Eyaleti'nde 429 000 kişi yaşamaktadır. Bunların 311 000'i (%72,5) Kazak'lardır. İncelenen dönemde tüm ülke boyunca Kazak nüfusu ortalama %39,7 olduğu düşünüldüğünde, Atırâu Eyaleti'nde oldukça yüksek bir oranda Kazakların yaşadıkları görülebilmektedir. Kazak'lardan sonra bölgede % 14,9 (64 000) – Rus ve % 12,6 – diğer milletler yaşamıştır [78] (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Atırâu'nun nüfus istatistiği [79]

Dönem	Toplam Nüfus	Şehirde	İlçede
2002	447 600	261 100 (%58,3)	186 500 (%41,7)
2003	452 000	263 600 (%58,3)	188 400 (%41,7)
2004	457 200	261 100 (%57,1)	196 100 (%42,9)
2005	463 500	261 700 (%56,5)	201 800 (%43,5)
2006	472 400	269 100 (%57,0)	203 300 (%43,0)

Çizelge 4.12. (devam) Atırâu'nun nüfus istatistiği [79]

2007	480 700	274 600 (%57,1)	206 100 (%42,9)
2008	490 400	235 400 (%48,0)	255 000 (%52,0)
2009	509 100	239 000 (%46,8)	270 100 (%53,2)
2010	521 000	247 300 (%47,5)	273 700 (%52,5)
2011	532 000	254 100 (%48,5)	277 900 (%52,2)
2012	543 000	260 700 (%48,0)	282 300 (%52,0)
2013	555 200	268 200 (%48,3)	287 000 (%51,7)

1990'larda nüfus artışı fark edilmektedir. 1999'da yapılan nüfus sayımına göre 440 000 kişi kaydedilmiştir (Çizelge 4.13). Bunlar; Kazak – 391 000, Rus – 38 000, Tatar – 2 728, Kore – 2 600 ve Ukraynalı – 1 442 kişidir. Nüfus artışında, Kazakların doğal artışı fark edilmektedir [80].

Çizelge 4.13. Atırâu nüfusunun doğum/ölüm/doğal artış istatistiği [79]

Dönem	Doğan	Ölen	Doğal Artış
2001	8 340	3 880	4 460
2002	8 662	4 112	4 550
2003	9 554	4 071	5 483
2004	9 834	3 933	5 901
2005	10 806	3 882	6 924
2006	11 718	4 137	7 581
2007	12 095	4 055	8 040
2008	13 585	3 984	9 601
2009	14 059	3 905	10 154
2010	14 839	3 989	10 850
2011	15 315	3 889	11 469
2012	15 579	3 853	11 726

1989 yılı ile karşılaştırılırsa; Ukraynalılar - %61,5, Tatarlar - %44,5, Koreliler - % 13,3 azalmıştır. 1999'da bölgede yaşayan %33 Rus'un Kazak dilinde serbest konuşabildiklerini belirtmeleri ilginçtir. Bu Kazakistan'ın en yüksek oranlarından biridir. 2003'te devlet kurumlarında, resmi evrakları Rus dili beraberinde Kazakça doldurma kanunu Aтираu Eyaleti uygulamalarından biridir. 2008'den 2009'a kadar Aтираu Bölgesi resmi evrakları %51 oranda Kazak dilinde yürütmektedir [78] (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. Aтираu eyalet'i nüfusunun etnik yapısı [81, 82]

Milliyet	1989 Yıl	1999 Yıl	2010 Yıl
Kazak	338 998	391 672	469 719
Rus	63 673	38 013	32 602
Kore	3 000	2 600	2 781
Tatar	4 913	2 728	2 529
Ukraynalı	3 749	1 442	1 231
Alman	1 401	687	544
Bulgar	864	436	389
Özbek	63	319	416
Karakalpak	6	5	313
Azeri	49	9	327
Belorus	1 066	347	271
Ermeni	22	5	279
Diğer	6 904	2 023	1 962

4.6. Eğitim ve Öğretim

Kazakistan eğitim ve öğretim sistemine göre devlet kreşlerine çocuklar 2 yaşından itibaren alınabilir. Kreşte 6-7 yaşına kadar kalarak sonrasında, 1-11 sınıfları kapsayan okula (ilk, orta ve lise) gidilir. Okuldan mezun olan öğrenciler devlet sınavına girerek üniversiteleri kazanmaktadır. Eğer öğrenci okul sırasında meslek sahibi olmak istiyorsa 9. sınıftan sonra sınava girerek 4 yıl meslek kolejlerinde eğitimini alabilir. Kolejden sonra eğitimine üniversitenin 3. sınıfından devam edebilmektedir (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. Eğitim kurumları [79]

Okullar	2010 Yıl	2011 Yıl	2012 Yıl
Kreş	112	240	256
İlk/Orta/Lise	203	204	204
Üniversite	3	3	3

4.7. Ulaşım

Atırau ve Astrahan (Rusya) A-340 karayolu ile bağlıdır. Atırau kenti, şehirler ve Rusya arası seferlerini yapan tren istasyonuna ve otopara, aynı zamanda dış hatlar terminali olan ve yurt dışı seferleri (İstanbul, Amsterdam) yapan havaalanına sahiptir. Şehirde 1999 yılına kadar trolleybüs çalışmıştır. Kentin batı ve doğu tarafları altı yol ve bir yaya köprüsü ile bağlıdır [76].

4.8. Atırau Kenti'nin Tarihsel, Kültürel ve Mekansal Gelişimi

Atırau Eyaleti 10 000 yıl önce Yeni Taş Devri zamanından itibaren insanlar tarafından hakim olunmuştur. Bunu Antik Çağ yerleşiminden kalan çok sayıda taştan yapılan eser, çanak ve tabakalar ispatlamıştır.

Milattan Önce 4000 sonu 3000 başında Antik kabilelerin ekonomik faaliyetleri köklü bir değişime uğramıştır. Kuzey Hazar bölgesinde ilk defa hayvancılık ön plana çıkmıştır. O zamandan beri yerli nüfusun ana işi hayvancılıktır. Yerleşim Kurmangazı bölgesinde Noviy Üştağan ve Kadir Gali, Sazdı köylerinin yanında bulunmuştur. Yerleşim yerlerinde bulunan kamplara göre vatandaşlar tek katlı yer üstü konutlarını kullanmışlardır. Göçebe halk yazın yazlıkta, kışın ise kışlıkta oturmuşlardır. Yazlıkta 'Yurt' geleneksel çadırlarda, kışlıkta ise kerpiçten inşa edilen konutlarda yaşamışlardır.

Hazar Denizi'nin kıyısında çiftlik yerleşimi Milattan Önce 3000-2000 Tunç ve Demir çağlarında devam etmiştir. O zamanlarda çobanlar tüm bozkır bölgelerinde yerleşmiş, taştan yapılan silahların yerine madenden yapılan silahlar gelmiştir, böylece demir ve bronz metalürjisi geliştirilmiştir. Bölgede 19 adet Bronz Çağına ve 128 adet Erken Demir

Çağına ait tarihi eser bulunmuştur. Tarihi eserlerin çoğu Emba bölgesinde Karaton ve Sarıkamış köyündendir.

Hayvancılığın gelişmesiyle insanların arasında kültürel ve ekonomik ilişkiler de artmıştır. Tunç Çağı'nda da Bozkır bölgelerinde ortak kültürlü toplum arasında etnik ve kültür değişimleri fark edilir. Birçok milletin tarihi temeli bu dönemde başlamıştır.

Ünlü Arap gezgini İbn-i Battuta 'Deşt-i Kıpçak Yolculuğu' adlı kitabında XIII. yüzyıla ait Cayık Nehri'nin kıyısında Doğu ile Batı'yı bağlayan kervan yolu üzerinde Sarayşık Kenti hakkında yazmıştır (Resim 4.2). Sarayşık Kenti Atırau Eyaleti'nin, Mahambet ilçesindedir. Sarayşık Avrupa'dan Orta Asya ve Çin'e en kısa yol üzerinde Altın Orda'nın en büyük ticari merkezi idi. Sarayşık Kenti 1395'te Altın Orda kentlerinin çoğunun kaderini paylaşarak Timur askerleri tarafından yıkılmıştır. Fakat XV. yüzyılda Nogay Orda tarafından yeniden inşa edilmiş ve Nogay Ordası'nın başkenti olmuştur. Sarayşık Kenti varlığını sadece XVI. yüzyılının sonuna kadar sürdürmüştür. 1580 yılı Ruslar tarafından tamamiyle yıkılmıştır. XIX. yüzyılda yaşayan yazar Şıniyaz Şanayoğlu'nun yazılarına göre Sarayşık Kenti'nde yedi Han defnedilmiştir. Arkeolojik kazılar sonucunda Sarayşık Kenti'nde Çin porselenleri, çapalar, bıçaklar, İran seramiği bulunmuştur. Bu, Sarayşık Kenti'nin vatandaşlarının ticaret, el sanatı, bahçecilikle meşgul olduğunu göstermektedir.

(a)

(b)

Resim 4.2. Sarayşık kenti; a) Sarayşık Kenti'nin temsili resmi, b) Sarayşık Kenti'nin kalıntıları [20]

Atırau Eyaleti geçmiş yüzyıla ait dini (İslam) mimarisi ve tarihi nitelik taşıyan eserleri ile zengindir.

Topraklar için devamlı sürdürülen mücadeleler Kazak Devleti'nin büyümesine engel olmuştur. Güçlü komşu devletleri hep göçebe Kazakların topraklarını ele geçirmekle

uğramıştır. Sınırlarını genişletmek isteyen Rusya, Cayık Nehri üzerinde ve Hazar Denizi'nde kendi hâkimiyetini kurmak için aktif bir politika yürütmüştür.

XVII yüzyılda Kazaklar bağımsızlığını kaybedip Rusya ile birleşmiştir. Kral Hükümeti geleneksel göçebe yaşam tarzı temellerini yok ederek kendi siyasi kurumlarını oluşturmuştur [20].

1640'ta Rus Çarı Atırau Kenti'nin kurulması için Guryev kardeşleri görevlendirmiştir. Büyük zorluklara rağmen 1662'de kalenin inşası bittikten sonra Çar kararnamesine dayanarak şehir Guryev olarak adlandırılmıştır. 1667'den 1668'e kadar şehrin başında Stepan Razin bulunmaktaydı. Cayık Nehri şehri Avrupa ve Asya tarafına böler. İlk başta şehir sadece Asya tarafında inşa edilmişti. Tüccarlar sayesinde eski şehirde (Asya tarafı) ilk yüksek katlı olarak taştan kilise inşa edilmişti (Resim 4.3; 4.4). 1992'de Kazakistan bağımsızlığını kazandıktan sonra şehrin adı Atırau olarak değiştirildi. Şehir ilk başta Hazar Denizi'nin kıyısında inşa edilmişti fakat şimdi 25-30 km uzaklıktan başlar. Kazakistan boyunca ilk olarak Atırau'da 'Petrol Üretim Fabrikası' ve 'Balık Konserve Fabrikası' açılmıştı. Şehirden 50 km uzaklıkta XVI-XVII yüzyıla ait 'Saraysık' Kenti'nin kalıntıları bulunmaktadır [53].

1930'larda Balık Konserve Fabrikası ve Petrol Üretim Fabrikası açılışı ile ve 2. Dünya Savaşı sırasında sanayi işletmelerinin bu bölgeye taşınması sebebiyle şehrin Avrupa kısmı büyümeye başlamıştır. Şehirdeki Avrupa ve Asya tarafını bağlayan ilk köprü 2. Dünya Savaşından az önce inşa edilmiştir fakat Atırau'nun nüfusu çoğaldığı için yetmemiştir. Bu sebeple ikinci köprünün inşa edilmesine karar verilmiştir. Şimdi ise Atırau yeni havaalanına ve 8 tane köprüye sahiptir. Köprülerden 1'i demir yolu köprüsü, 6'sı araç köprüsü 1'i ise yaya köprüsüdür [84].

1999'da Kazakistan Cumhurbaşkanı N. Nazarbayev başta olmak üzere Atırau petrolünün 100. yıl kutlamaları gerçekleştirilmiştir. Kutlamalar sırasında da Atırau Kazakistan'ın Petrol Başkenti olarak seçilmiştir [85].

(a)

(b)

(c)

(d)

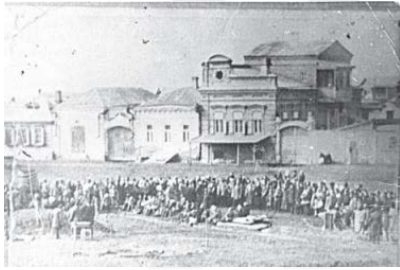
Resim 4.3. Atırâu 1970'lerde ve 2000'lerden sonra; a) Eskiden Pobeda (Zaver) şimdi Azattık (Özgürlük) caddesi, b) Zamanında, bu yüksek tavanlı dairelerde sadece parti üyeleri oturmuştur. Farklı dönemlerde giriş katı farklı makamlar tarafından ofis olarak kullanılmıştır, c) İnşası Sovyetler dönemine ait olan evin alt katı market olarak halen kullanılmaktadır. Sovyet döneminde market üzerinde Halktarafından yönetilen ve adaleti sağlayan, sosyalist demokrasi yaşasın!' sloganı bulunmaktadır, d) Alışveriş merkezi

(e)

(f)

(g)

(h)

Resim 4.3. (devam) Atırâu 1970'lerde ve 2000'lerden sonra; a) Eskiden Pobeda (Zaver) şimdi Azattık (Özgürlük) caddesi, b) Zamanında, bu yüksek tavanlı dairelerde sadece parti üyeleri oturmuştur. Farklı dönemlerde giriş katı farklı makamlar tarafından ofis olarak kullanılmıştır, c) İnşası Sovyetler dönemine ait olan evin alt katımarket olarak halen kullanılmaktadır. Sovyet döneminde market üzerinde Halktarafından yönetilen ve adaleti sağlayan, sosyalist demokrasi yaşasın!' sloganı bulunmaktadır, d) Alışveriş merkezi, e) Mahambet Utemisov tiyatrosu, f) Atırâu genel görüntü, g) XIX. yüzyılın sonuna ait tüccar konutu, h) Uспен Kilisesi, siyah-beyaz resim 1947 yılına aittir. Tüccar Fedot Tudakov tarafından XIX. yüzyılın sonunda inşa edilmiştir. Fedot'ın babası Türk-Rus savaşına katılmış ve Karadeniz'de altın taşıyan batmış bir gemiden altınları elde ederek, savaş bittikten sonra zengin olarak döndüğü iddia edilmektedir. Kilise 12 yıl önce restore edilmiştir [86]

Resim 4.4. Geleneksel doku panoramik görünüm

Resim 4.4. (devam) Geleneksel doku panoramik görünüm

5. ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİN BALGIMBAYEV VE İSENOV CADDELERİ'NDE DENENMESİ

Bu bölümde alanda yapılan anket sonuçlarının ve gözlemlerin değerlendirilmesi sunulmuştur.

5.1. Atırau Sit Alanında Sosyal Yapı Analizi

Sosyal anket fişi yapıya, aileye, çevreye mülkiyet durumu, ev sahibi/kiracıya sorulan sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde incelenenler, Atırau sit alanının sosyal yapısının ortaya konması ve ortaya çıkan verilerin yapılacak koruma geliştirme çalışmalarında yardımcı kaynak oluşturması amacıyla yapılmıştır.

5.1.1. Atırau sit alanında çalışmanın genel esasları

Balgımbayev ve İsenov Cadde'leri üzerinde tarihi değeri olan ve nitelik taşıyan konutlarda oturan ev sahipleri ile soru-cevap şeklinde anket doldurulmuş ve evlerin iç-dış resimleri çekilmiştir. İki cadde üzerinde bulunan 83 evin 19'unda anket yapılabilmektedir. Anket oluşturulmasında karşılaşılan en önemli sorunlardan biri bazı insanların agresif davranması, bazılarının ise anket sorularını cevaplamak istememeleridir. Karşılaşılan diğer bir sorun ise, ev sahiplerinin evlerinde bulunmamasıdır. Anket yapılan 19 evin sadece 8'i evlerine alıp resim çekilmesine izin vermişlerdir. Halkın %95 evlerinin ne zaman ve hangi malzemedен inşa edildiğini, eskiden kimin yaşadığını bilmemektedir.

Ankete cevap veren halkın %68'i oturdukları mahalleyi sakin, merkezi, bu mahallenin belli bir tarihi olduğundan, bazıları tüm hayatını burada geçirdiklerinden dolayı sevmektedirler.

Mahallenin olumsuz tarafları ise, sokakların geceleri aydınlatılmaması, Beybarıs Bulvarı yakınlarında bulunan evlerin, köprüünün inşa edilmesi ile yoğunlaşan trafik yüzünden giderek çöküntü alanına dönüşmesidir. Halkın şikayetçi olduğu diğer bir sorun ise eski evlerinin hemen yanında (1-2 metre uzaklıkta) yeni binaların inşa edilmesidir.

Sosyal anket sonucuna göre vatandaşların bir kısmı bu tip evlerin yıkılmaktansa restore edilmesini ön görmektedir. Bu mahallede tarihi değer taşıyan evlerin yıkılması şehrin

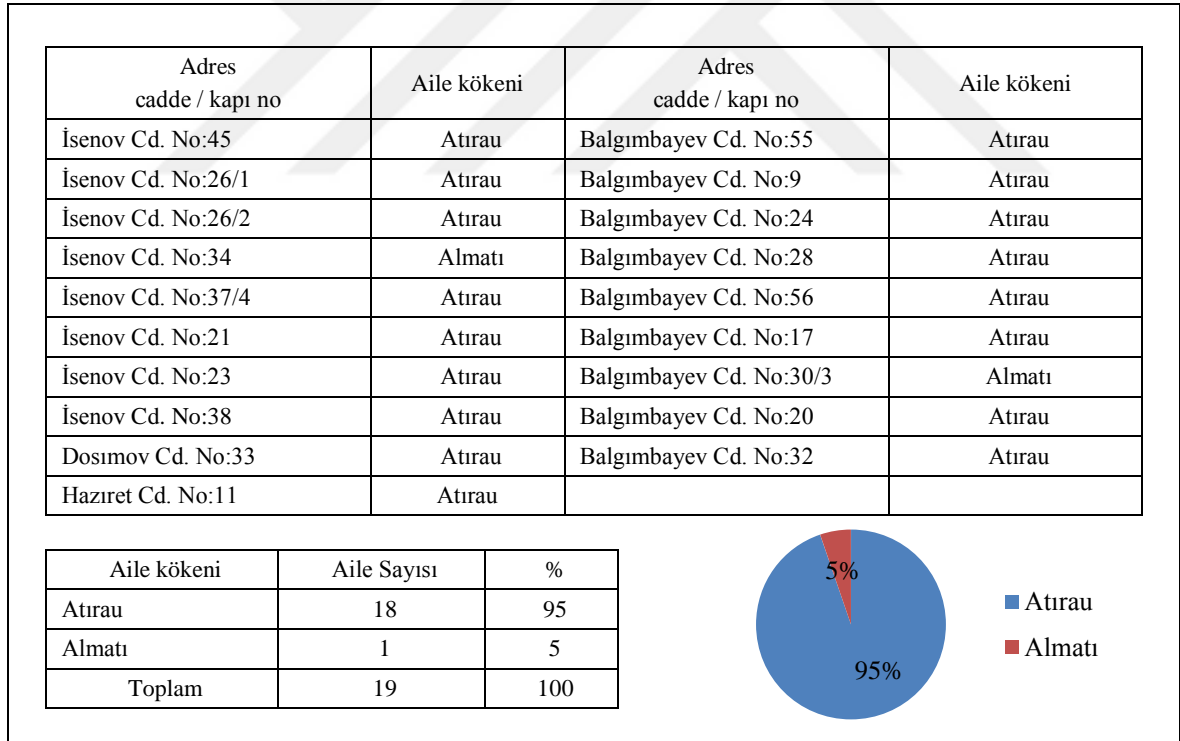
tarihinin silinmesiyle aynı anlama geldiğini söylerken halkın diğer kısmı ise bir asrı aşmış evlerin onarımını veya restorasyonunu boşuna harcanacak para olarak değerlendirmektedir.

5.1.2. Sit alanında yaşayanların aile bilgileri

Aile bilgileri sosyal anket fişinde, ailenin memleketi, milliyeti, yapısı, yaş grubu ve aile reisinin mesleği gibi alt başlıklardan oluşmaktadır.

Aile memleketi

Atırau sit alanı genelinde yerlilerin (doğma – büyüme Atırau’lu) oturduğu görülmektedir. Bu konutlarda halkın %95’i Atırau’lu, kalan %5’lik kısmı ise iş için Almatı’dan gelenler olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.1).

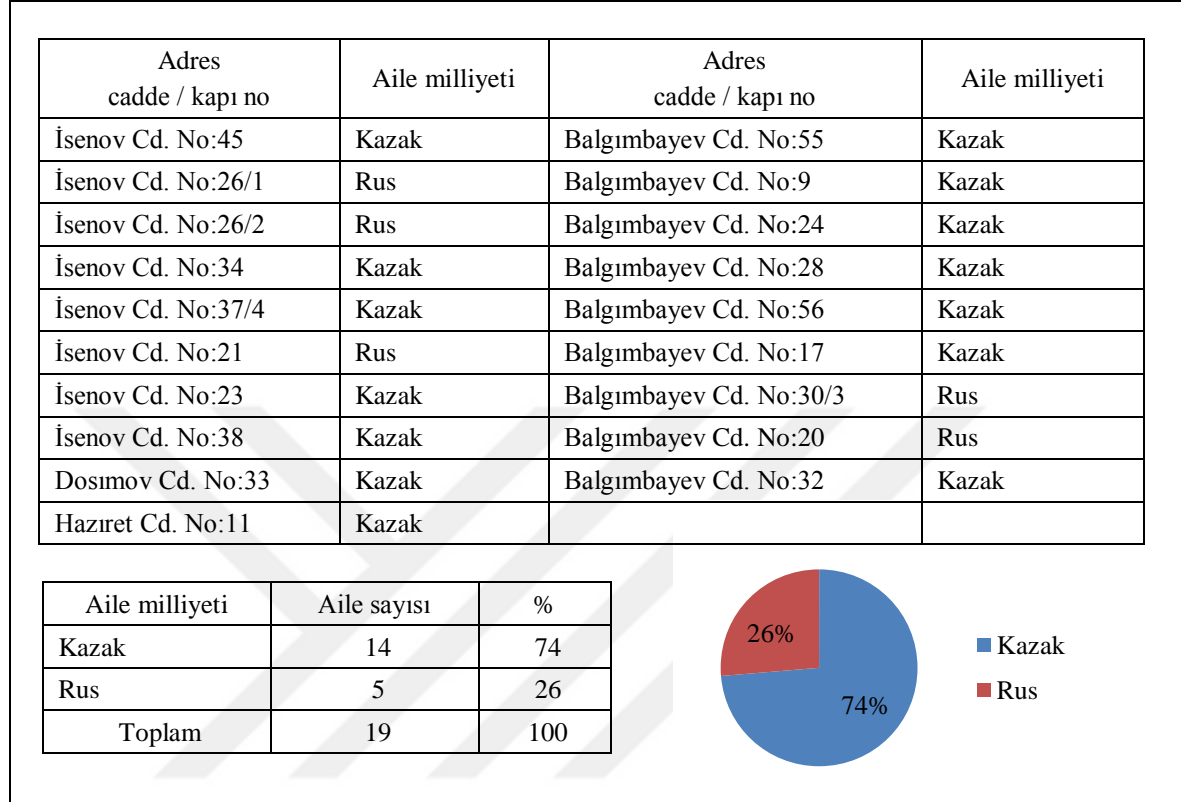

Şekil 5.1. Aile kökeni

Aile milliyeti

Atırau sit alanında oturan nüfus incelendiğinde millet olarak Kazakların daha yoğun olduğu görülmektedir. Çalışma alanında %74 Kazak (Müslüman), %26 Rus (Ortodoks)

yaşadığı tespit edilmiştir. Ortak konuşulan dil Rusçadır fakat halkın %80'inin Kazakça konuşmaları ilgi çekicidir (Şekil 5.2).

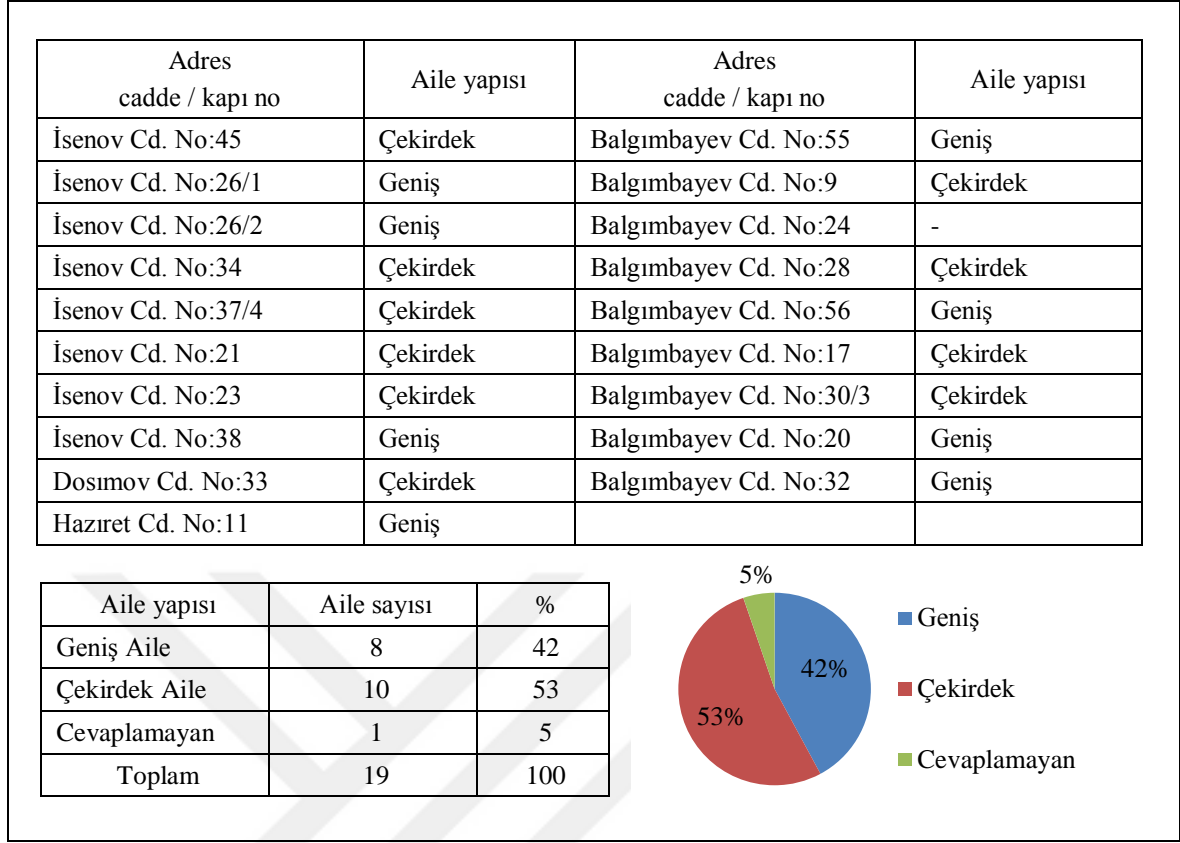
Şekil 5.2. Aile milliyeti

Aile yapısı

Çalışma alanında aile yapıları incelendiğinde geniş ve çekirdek aileler, yüzde olarak hemen hemen aynıdır. Altı kişi ve üzeri geniş aile olarak sayılmaktadır.

Çalışma kapsamında aynı çatı altında yaşayan geniş aileler: anneanne veya babaanne, baba, anne, birden fazla çocuk hatta bazen evli çocukları, eşi ve onların çocuklarının aynı evi paylaşarak yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu durum maddi yetersizlikten kaynaklanmaktadır.

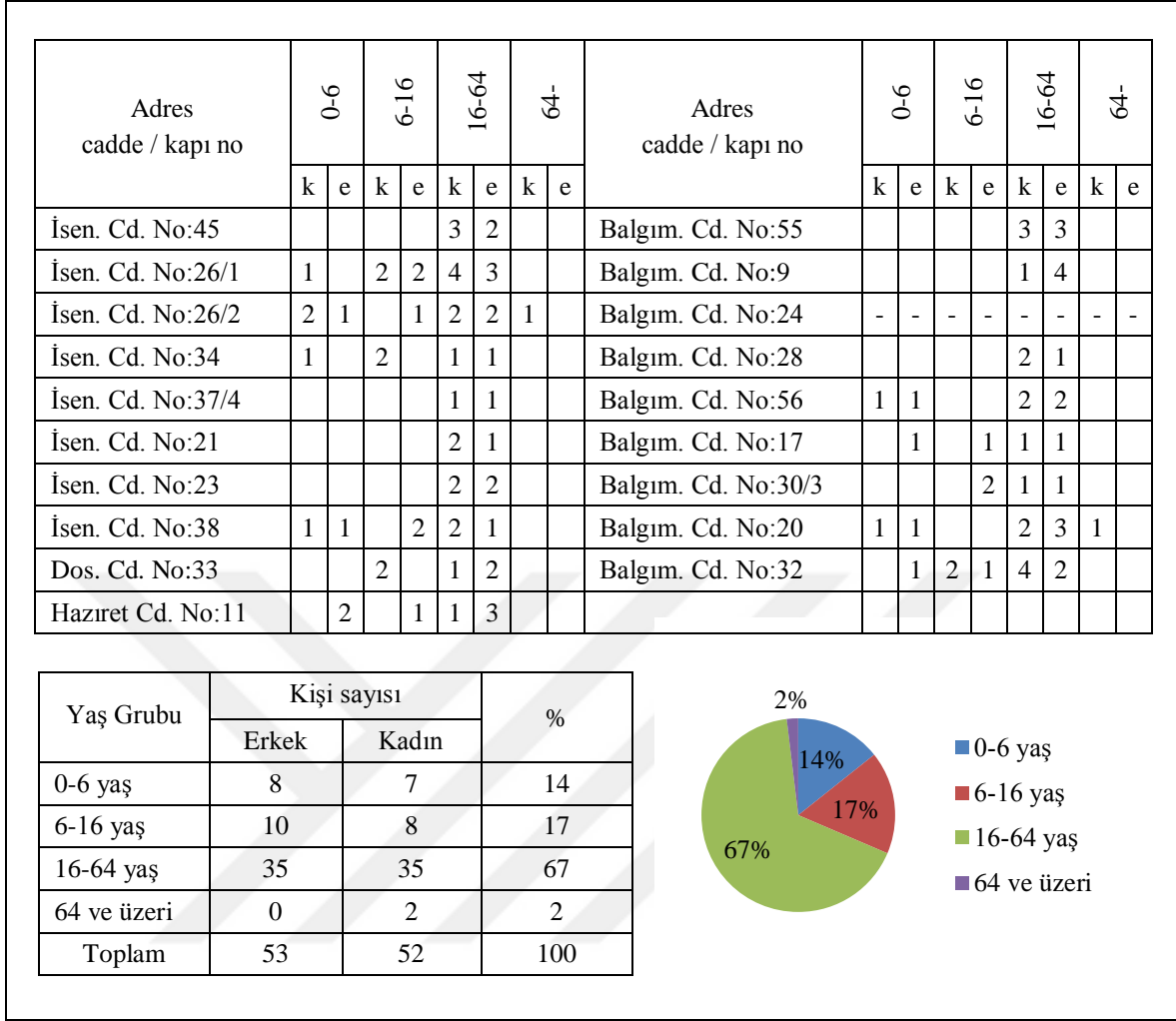
Geniş aile daha çok Kazak ailelerde görülmektedir. Her iki milletin geniş ailelerinin evi farklı paylaştığı görülmektedir. Örneğin, aile 3 evli kardeşten oluşuyorsa, Ruslarda her üçü evin ana cephesinden üç ayrı dış kapı açarak bir evi üç daire şeklinde kullanıyorsa, Kazak ailesi bir evi ortak paylaşarak yaşamaktadır (Şekil 5.3).

Şekil 5.3. Aile yapısı

Ailede yaşayanların yaş grubu

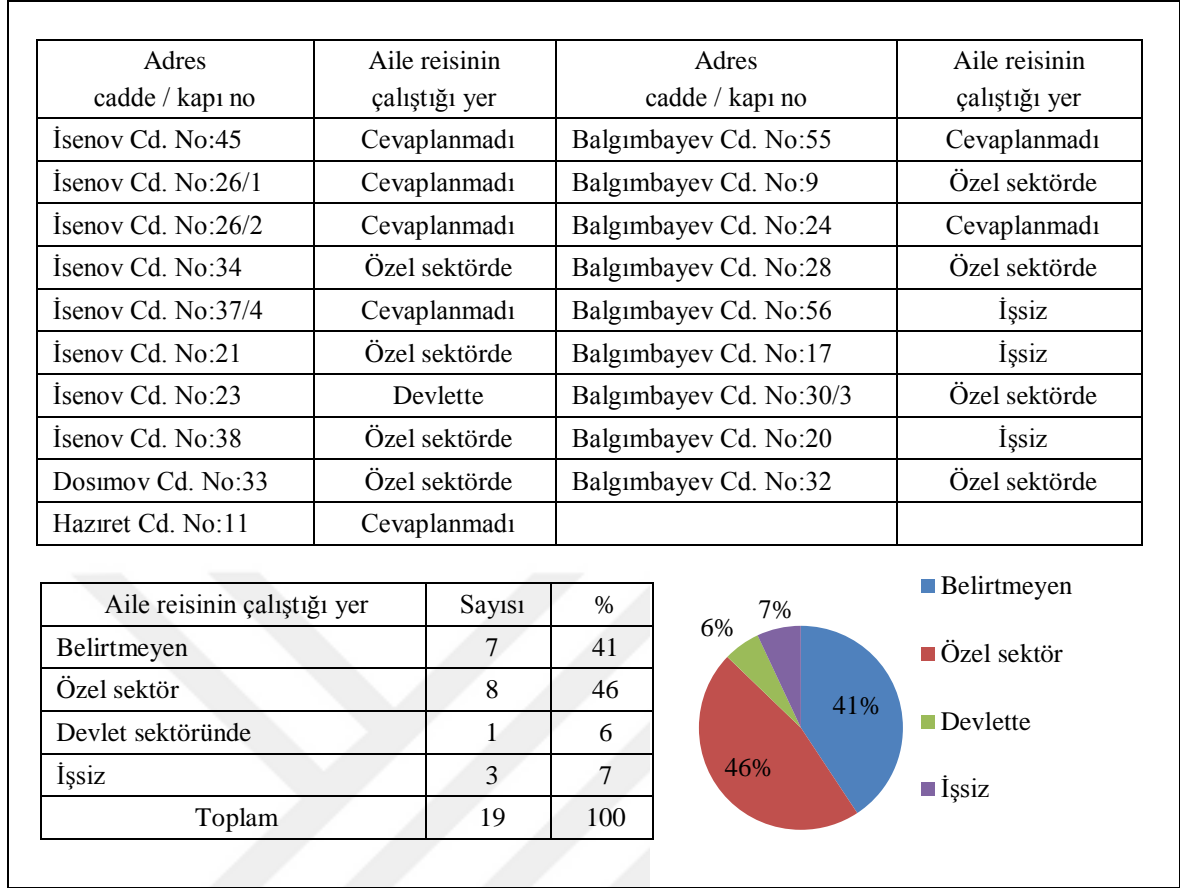
Bölgede yaşayan erkek ve kadın nüfusun hemen hemen aynı olduğu tespit edilmiştir. En yoğun yaş grubu 16-64 (%67) yaş aralığıdır. Daha sonra, 6-16 (%17) yaş ve 0-6 (%14) yaş grubu devam etmektedir. Günümüzde aile büyükleri grubuna giren 64 (%2) yaş ve üzeri nüfusun çok azaldığı aşağıdaki çizelgede görülür (Şekil 5.4).

Şekil 5.4. Yaş grubu

Aile reisinin çalıştığı yer

Bölgede yaşayan aile reisinin mesleği araştırıldığında, çok az sayıda devlette çalışan (%6) ve işsiz (%7) olduğu görülmektedir. Özel sektörde (%46) çalışanlar ve mesleğini belirtmek istemeyenler (%41) çoğunluktadır (Şekil 5.5).

Şekil 5.5. Aile reisinin çalıştığı yer

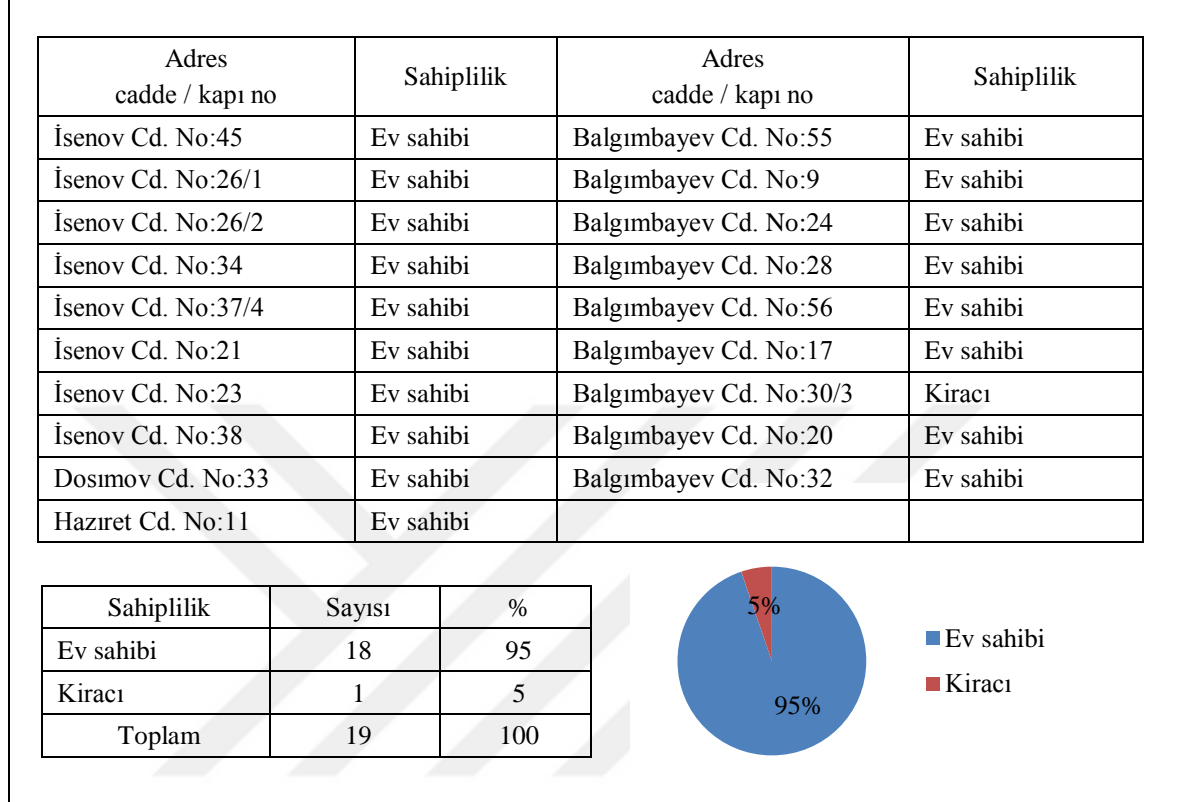
Mülkiyet durumu ve sahiplilik

Mülkiyet durumu, yapının yapım tarihi, mülkiyet durumu, mülkiyete kaç yıldır sahip olduğu konularını kapsamaktadır.

Halkın %95 oranında ev sahibi olması Sovyetler Dönemi'nde devlet tarafından verilmesidir. Kalan %5 kısmı ucuz kira nedeni ile bu semtten evlerini kiraladıklarını söylemektedir.

Bundan yaklaşık 3-4 yıl önce devlet, bu mahallede bulunan eski evlerin yıkılıp karşılığında ev sahiplerine başka yerden yeni ev yada para verileceğini duyurmuştu. Bundan dolayı halka kendi arsalarında eski evlerini yıkıp yeni ev inşa etmelerine izin verilmiyordu. Fakat kanunun uygulanması uzadıkça maddi durumu iyi olan halkın bir kısmı eski evlerinin yanında yeni ev, bazıları ise eski evlerini tamamıyla yıkıp yeni ev inşa ederken bazıları harabe, yıkılmak üzere olan evlerini terk etmiştir. Maddi durumu iyi olmayan kesim ise

madem devlet evimizi yıkacak paramızı boşuna harcamayalım diye evlerinin sadece içini boyayarak kanunun uygulanmasını beklemektedir (Şekil 5.6).

Şekil 5.6. Sahiplilik

Çalışma alanındaki yapıların ilk sahipleri %11 oranındadır. SSCB döneminde mülkiyete sahip olanlar ise %21'dir. Halkın %63'i, evlerini Kazakistan Cumhuriyeti döneminde satın almıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde evlerin büyük oranda sahiplenilmesinin sebebi, Rus ve diğer halkın ana vatanına taşınma olasılığı olduğu tahmin edilmektedir (Şekil 5.7).

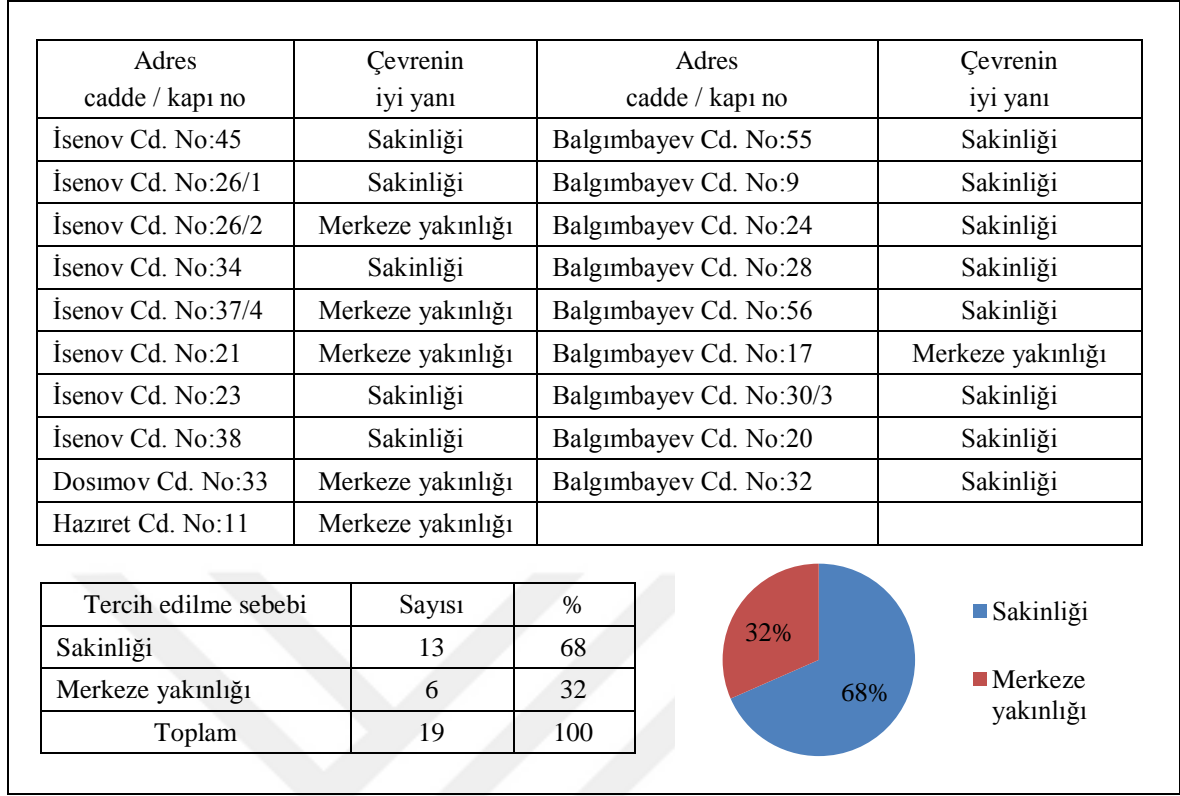
Adres cadde / kapı no	Satın aldığı zaman / süre	Adres cadde / kapı no	Satın aldığı zaman / süre
İsenov Cd. No:45	2000 y/14y	Balgımbayev Cd. No:55	1999 y/15 y
İsenov Cd. No:26/1	1938 y/76 y	Balgımbayev Cd. No:9	2009 y/5 y
İsenov Cd. No:26/2	1997 y/17 y	Balgımbayev Cd. No:24	1996 y/18 y
İsenov Cd. No:34	2010 y/4 y	Balgımbayev Cd. No:28	2004 y/10 y
İsenov Cd. No:37/4	1997 y/17 y	Balgımbayev Cd. No:56	1993 y/21 y
İsenov Cd. No:21	1979 y/35y	Balgımbayev Cd. No:17	1995 y/19 y
İsenov Cd. No:23	1974 y/40 y	Balgımbayev Cd. No:30/3	-
İsenov Cd. No:38	1995 y/19 y	Balgımbayev Cd. No:20	1918 y/96 y
Dosımov Cd. No:33	1964 y. / 50 y.	Balgımbayev Cd. No:32	1914 y/100 y
Hazıret Cd. No:11	1996 y/18 y		

Sahiplilik süresi	Sayısı	%
K.C. dönemi (1991-2014/23 yıl)	12	63
SSCB dönemi (1922-1991/69 yıl)	4	21
SSCB öncesi	2	11
Cevaplamayan	1	5
Toplam	19	100

The pie chart illustrates the distribution of ownership periods among 19 respondents. The largest segment is 'K.C. dönemi' at 63%, followed by 'SSCB dönemi' at 21%, 'SSCB öncesi' at 11%, and 'Cevaplamayan' at 5%.

Şekil 5.7. Sahiplilik süresi

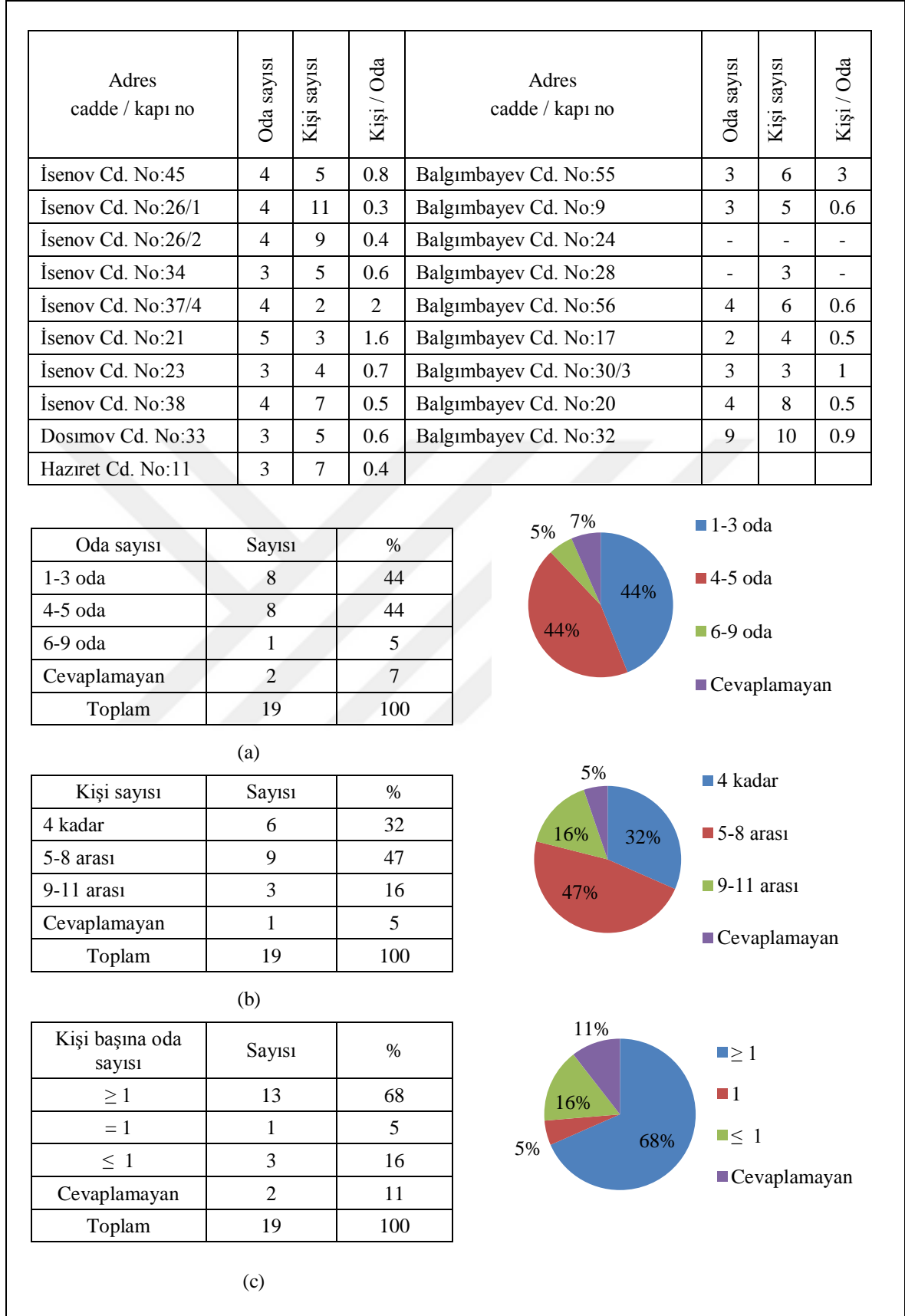
Alanın sakinliğinden dolayı %68'i, merkeze yakın konumlanmasından dolayı sit alanını tercih eden kişi oranı %32'dir (Şekil 5.8).

Şekil 5.8. Geleneksel alanın tercih edilme sebebi

Evin oda sayısı

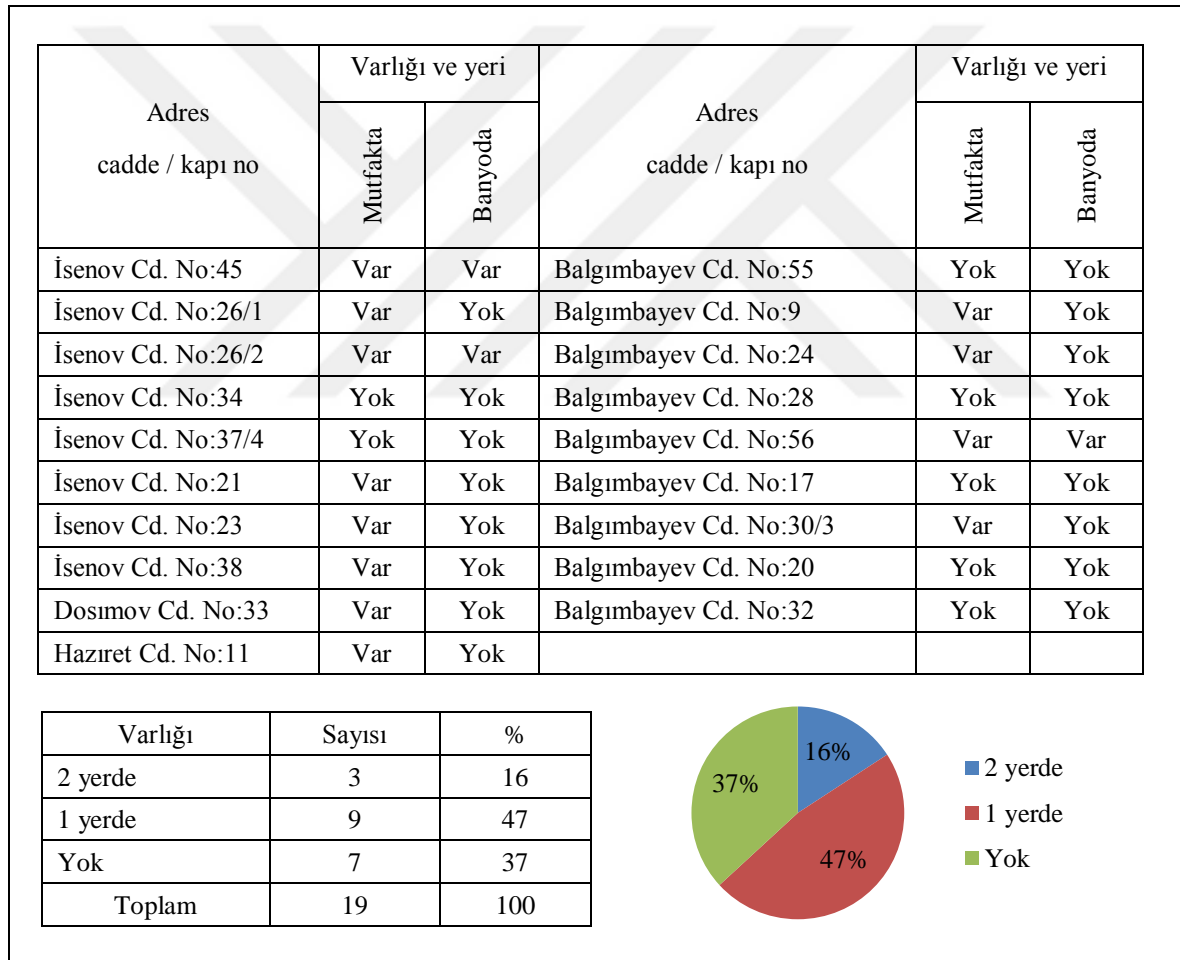
Çalışma alanında oturan halkın %88'i küçük ve orta boyuttaki (salon dahil 5 odaya kadar), evlerde yaşadıkları tespit edilmiştir. Büyük konutlarda %5 ve evlerinin boyutunu belirtmek istemeyen sayısı %7'dir (Şekil 5.9).

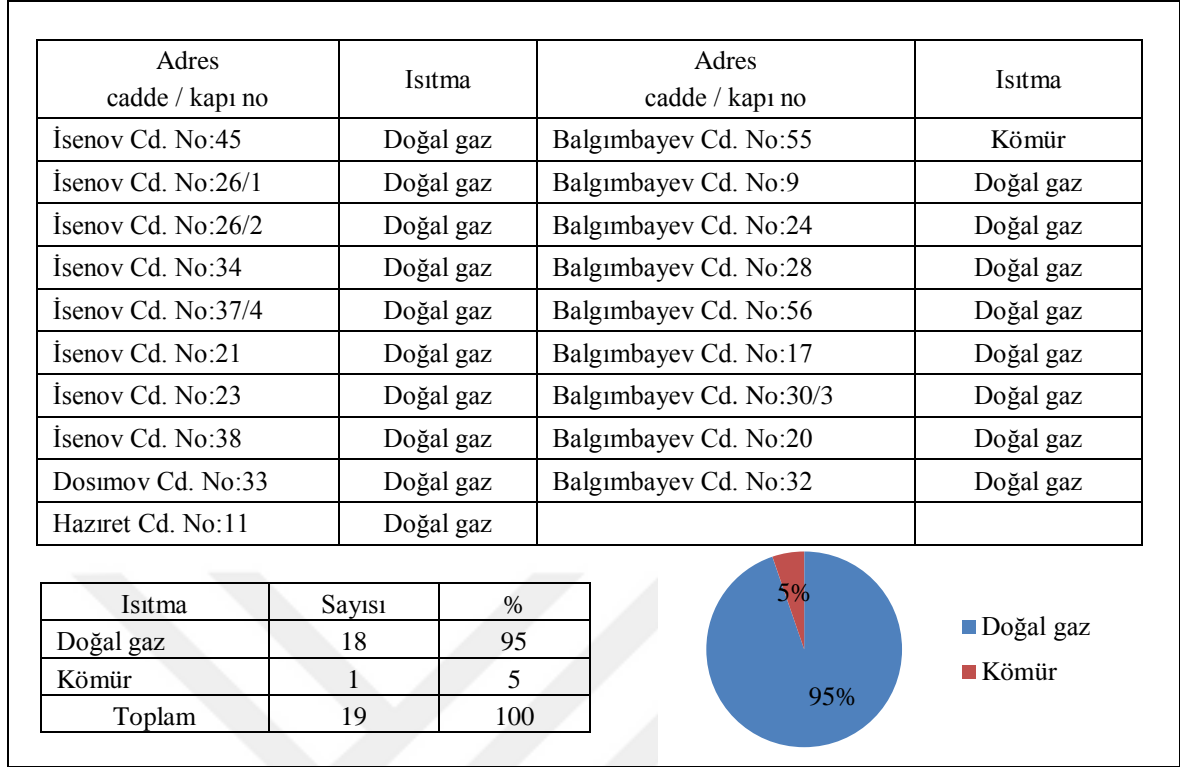
Şekil 5.9. Evlerin a) oda, b) yaşayan kişi, c) kişi başına oda sayısı

Konfor durumu

Evlerin taşıyıcı yapısı ve çatı örtüsü en sorunlu olan kısımlarıdır. Bu durum, konforsuz yaşam koşullarını da beraberinde getirmektedir. Bazı evlerde su ve banyo yoktur. Bazılarında sadece mutfakta su bulunmakta olup, çok az kısmı evlerine genel tadilat yaptırarak suyu içeri almış, banyo ve hela yaptırmıştır. Genellikle hela dışarıdadır ve ahşaptan yapılmıştır. İki-üç aile evlerini kömür ile ısıtmakta, diğerleri doğal gaz ile ısıtmaktadır. Yani eskiden kömür ile ısıtan sobalarını doğal gaza dönüştürmüşlerdir (Şekil 5.10; 5.11).

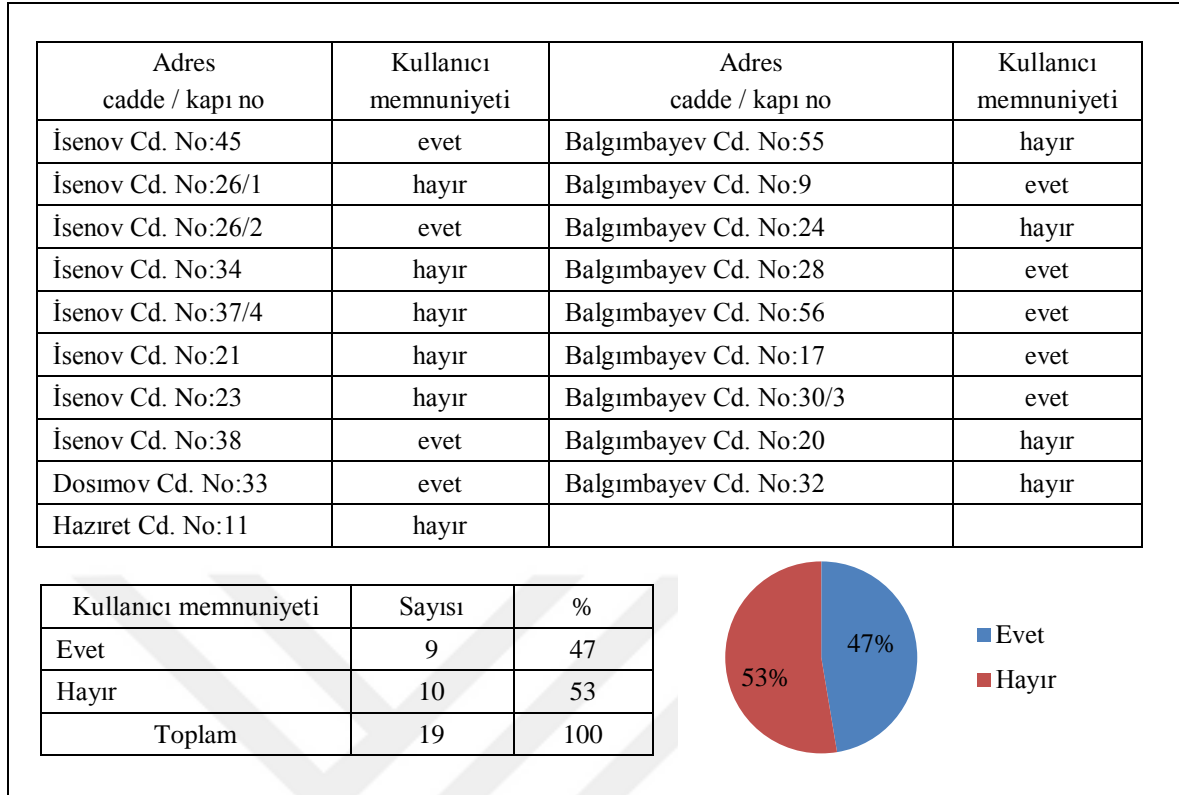
Şekil 5.10. Evde suyun varlığı ve yeri

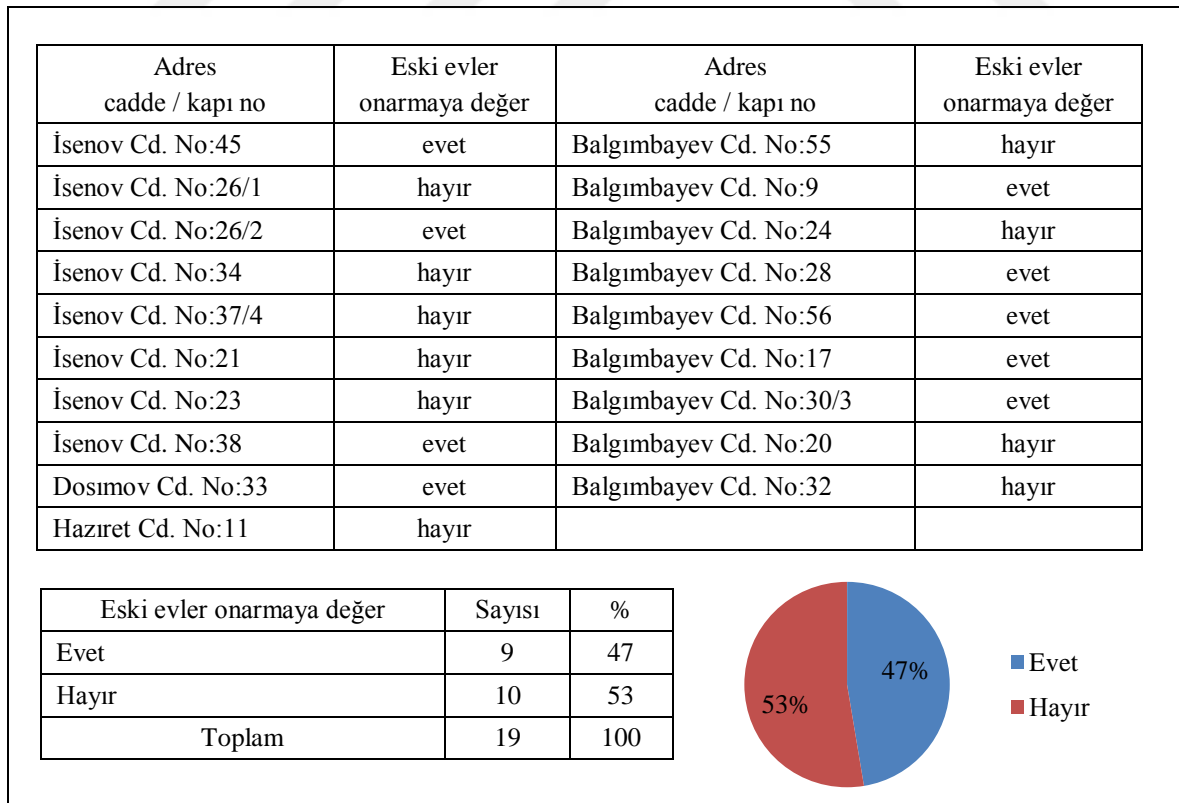
Şekil 5.11. Evin ısıtılması

Konuttan memnuniyet

Çalışma alanında ikamet eden bireylerin %53'ü, geleneksel yapıların günümüz kullanışlarına elverişli olmadığını belirterek konutlarından memnun olmadıkları ve bu konutları onarıma değer bulmadıklarını söylerken kalan %47'si ise mahallenin ve konutların sahip olduğu tarihi değerler sebebiyle memnun olduklarını belirtmişlerdir (Şekil 5.12; 5.13).

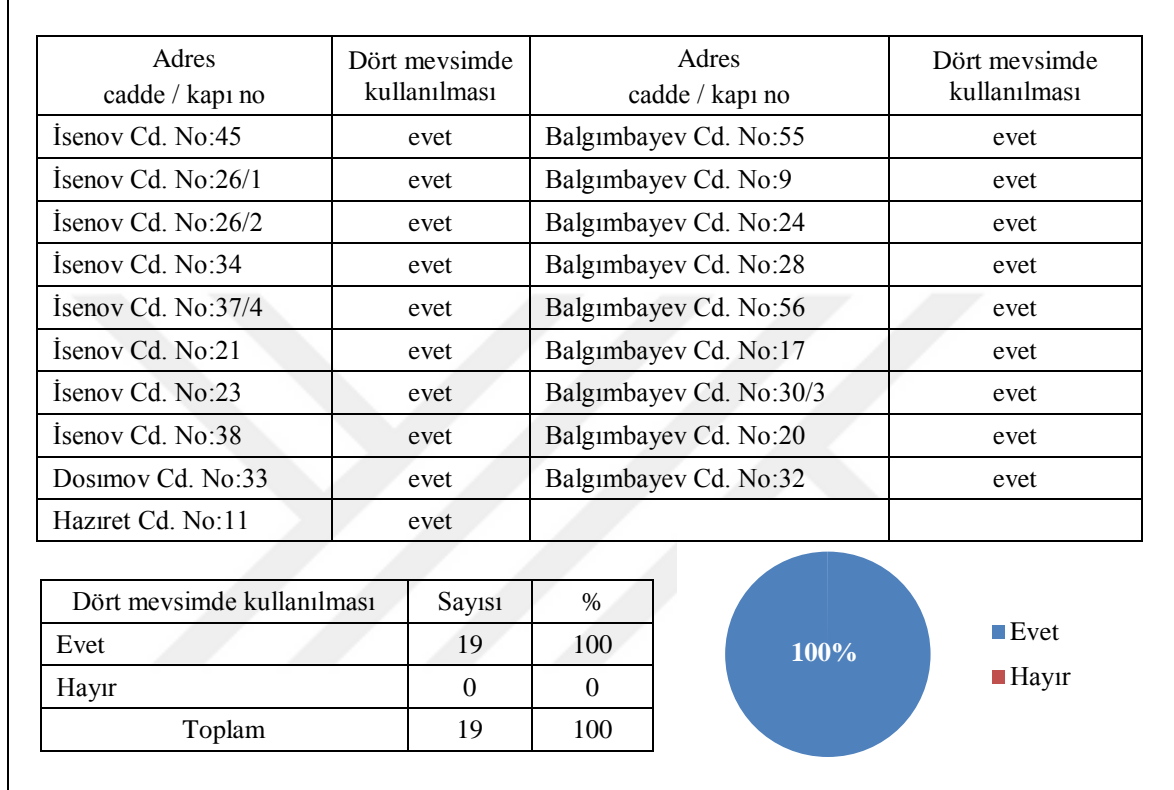
Şekil 5.12. Kullanıcı memnuniyeti

Şekil 5.13. Geleneksel konutların onarıma değer bulunup bulunulmaması

Konutların dört mevsimde kullanılması

Çalışma alanında bulunan geleneksel konutların tümü hem kışın hem de yazın kullanılmaktadır (Şekil 5.14).

Şekil 5.14. Geleneksel konutların kışlık – yazlık kullanımı

5.2. Atrrau Sit Bölgesi Yapılarının Tipolojik Çözümlemesi

Bu bölümde incelenen yapıların tipolojik sonuçlarına ulaşabilmek amacıyla, Balgımbayev ve İsenov Cadde'leri üzerinde tipolojik çözümleme yapılmıştır. Bu iki sokak üzerinde bulunan 121 yapı genel olarak, 8 yapı ise detaylı olarak değerlendirilmiştir.

5.2.1. Genel özellikler

Atrrau'un eski Kent merkezi, XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başını yansıtan zengin bir dokuya sahiptir. Kentte bulunan Uспен Ortodoks Kilisesi (1871 y.) Rus geleneksel yapısının yanı sıra geleneksel konut dokusu da büyük ölçüde günümüze kadar ulaşmıştır. Kentin kenarından geçen Cayık Nehri Atrrau'ya kendine özgü bir görünüm kazandırmıştır.

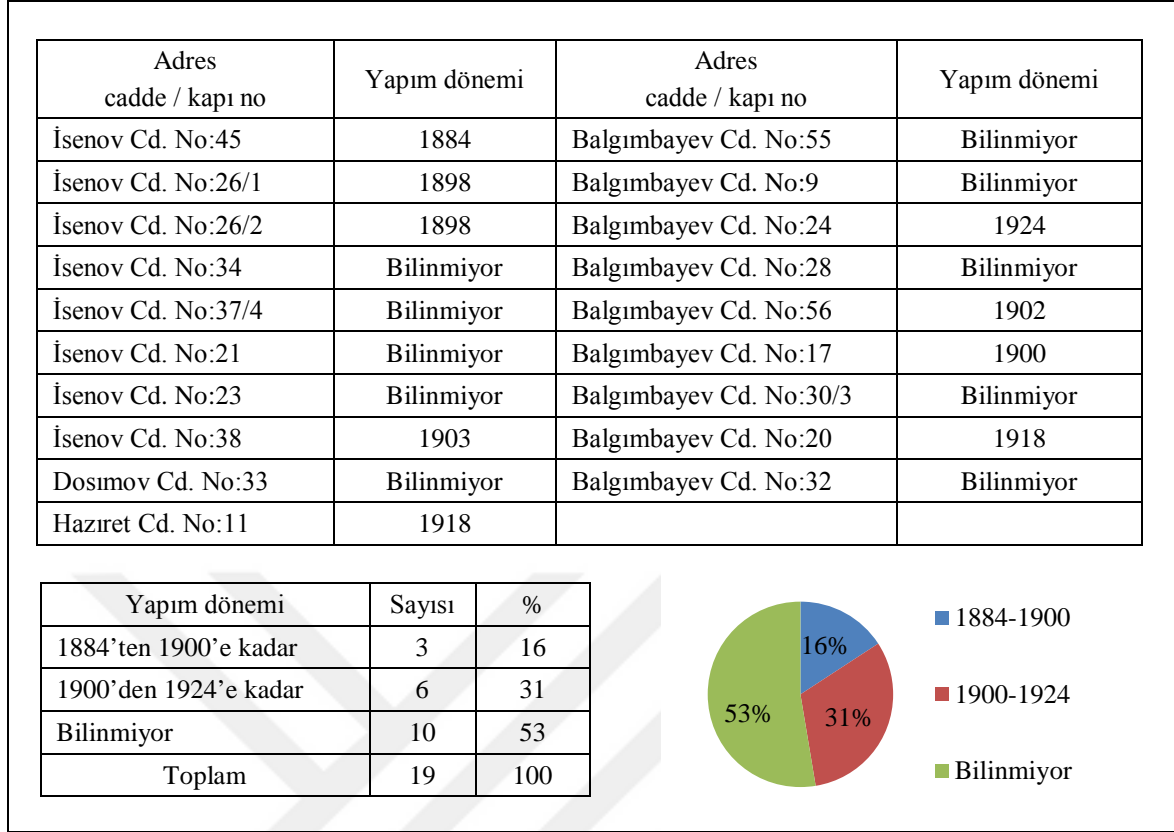
Atırau Kenti'nde eski Rus evlerinin mimari yapısı, daha çok yörenin iklim ve malzeme şartları ile birlikte yerleşmelerinin topoğrafik yapısına bağlı olarak şekillenmiştir. Yapıldıkları dönemin üslubunu yansıtan bu evlerin büyük bir kısmı tuğla veya ahşap malzemedен yapıldığı için zaman içerisinde tamirlerle bazı özgün özelliklerini yitirmiştir. Farklı dönem içerisinde yapılara mekan ve eleman (oda, merdiven) eklenmesi, bazı binaların ana giriş kapısının yer değiştirmesi, mevcut birimlerin bölünerek yeni bölümler kazanılması sonucunda yapıların özgün tipolojileri büyük ölçüde bozulmuştur.

Ahşap malzemenin doğal yapısı gereği, yapılar fazla uzun ömürlü olamamaktadır. Balgımbayev ve İsenov Cadde'lerinde ayakta kalabilen geleneksel yapılar, XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başında yapılmış sınırlı sayıdaki örneklerdendir. Ancak böyle bir sürecin ortaya çıkmasında yapılarda kullanılan malzeme kadar, savaşların ve yaşanan bir çok doğal afetin de etkisi büyüktür.

Mevcut alan yapısı incelendiğinde Balgımbayev ve İsenov Cadde'leri için koruma gelişme ikileminin çok hassas dengelere bağlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, alanın sahip olduğu fiziki yapı ve bu yapıya bağlı olarak ortaya konmak zorunda olan gelişme stratejileri, alan için belirgin olarak ayırt edici nitelik olan tarihi ve kültürel kent dokusunun korunması anlamında büyük önem taşımaktadır.

5.2.2. Yapım dönemi

Çalışma alanında bulunan yapıların büyük kısmı XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başına aittir. Evlerin kesin yapım tarihini bilenler %47, bilmeyenler ise %53'tir. XIX. yüzyılın sonunda (1884'ten 1900'a kadar) inşa edilen yapılar %16 oranındadır. XX. yüzyılın başına (1900'den 1924'e kadar) ait olan evler ise %31 oranındadır (Şekil 5.15).

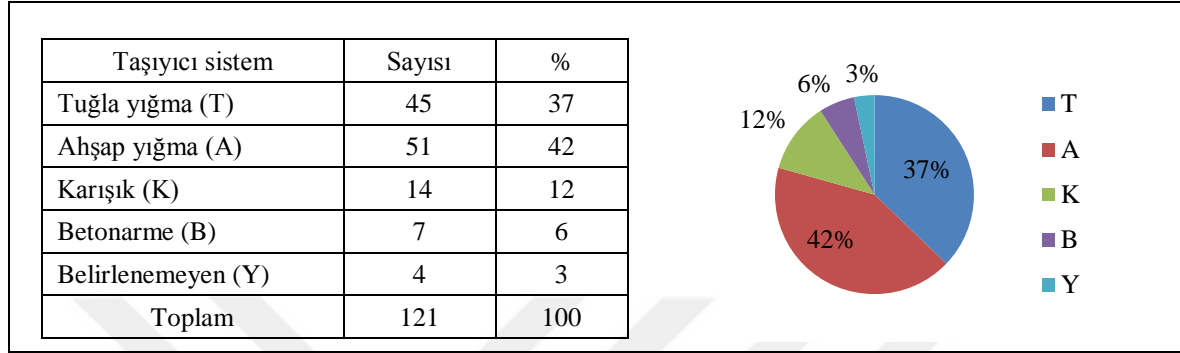
Şekil 5.15. Yapım dönemi

5.2.3. Taşıyıcı sistem ve taşıyıcı elemanlar

Çalışma alanı içindeki geleneksel yapılar tuğla yığma, ahşap yığma, karışık (yüksek zemin veya 1. kat tuğla yığma, 2. kat ise ahşap yığma) ve betonarme olmak üzere dört tür yapım sisteminde inşa edilmiştir. Betonarme sistemi çoğunlukla yeni dönem yapılarında ve geleneksel yapılarda değişik dönemlerde yapılan müdahalelerde kullanılmış olup bozulan ahşap elemanlar yerine ise tuğla kullanılmıştır.

Çalışma alanında bulunan konutların %42'si ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Tuğla malzeme kullanılan yığma yapılar %37'dir, her iki sistemin birlikte kullanımı ile inşa edilen yapıların oranı ise %12'dir. Betonarme karkas yapım sistemi ise alandaki yeni yapılarda görülmektedir. Özellikle 1980 yıllarından sonra yapılmış 3 ve üzeri katlı yapılar %6 oranda olup betonarme karkas yapım tekniğinde inşa edilmiştir (EK-3. Pafta 5, Şekil 5.16).

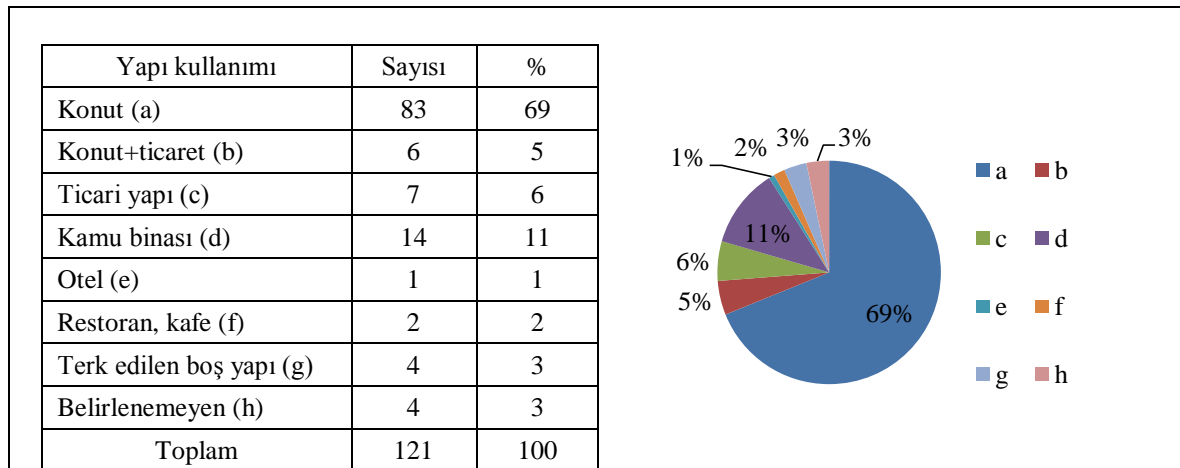
Geleneksel yapılarda ana malzeme olarak ahşap ve tuğla, bağlayıcı ve kaplama malzemesi olarak da harç ve çamurlu sıva kullanılmıştır. Ahşap yapılarda kapı ve pencere doğramaları, süsleme öğeleri ahşaptır, tuğladan inşa edilen yapılarda ise bu elemanlar tuğladan yapılmıştır.

Şekil 5.16. Taşıyıcı sistem

5.2.4. Yapı kullanımı

Bölgede bulunan yapıların %69'u konuttur. Zamanla şehir büyüdükçe yeni yapılar inşa edilmiş, eskiden kamu binası olarak kullanılan makamlar boşaltılarak yeni yerlerine taşınmış ve dolayısıyla boşaltılan bu kamu binaları halka arz edilmiştir. Bu değişik şekillerde (mesela düşük faizli konut kredisi sağlayarak, ipotek v.b.) halkın yararına olacak şekilde sunulmuştur. Fakat bu durum tüm kamu binalarının boşaltıldığı anlamına gelmemektedir. Bunların %11'i kamu binası olarak devam etmektedir. Yapıların kalan kısmı ise ticari alan, ofis, restoran, otel gibi amaçlar için kullanılmaktadır (EK-3. Pafta 9, Şekil 5.17).

Şekil 5.17. Yapı kullanımı

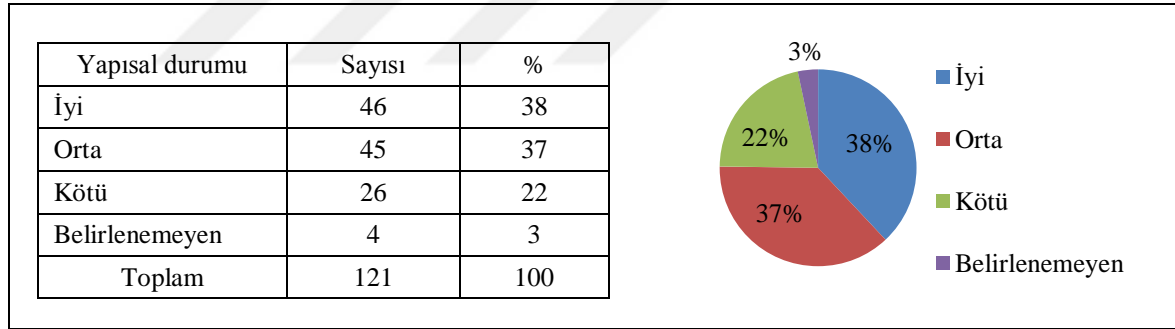
5.2.5. Yapısal durumu

Çalışma alanındaki geleneksel evlerin taşıyıcı ve mimari elemanları inceleyerek, yapısal analizi iyi, orta ve kötü olmak üzere 3 grupta değerlendirilmiştir. Yeni veya restorasyonu yapılmış yapıların tümü ise iyi durumdadır (EK-3. Pafta 10, Şekil 5.18).

İyi: Taşıyıcı yapı bakımından sorunları bulunmayan, sadece yüzeysel bakım gerektiren 46 (%38) yapı bulunmaktadır.

Orta: Taşıyıcı yapı bakımından sorunları bulunmayan ve çoğunlukla mimari eleman bozulması bulunan veya onarılabılır taşıyıcı yapı bozulması bulunan 45 (%37) yapı bulunmaktadır.

Kötü: Mimari eleman bozulması ile birlikte taşıyıcı yapıda kısmen önemli bozulma bulunan 26 (%22) yapı bulunmaktadır.

Şekil 5.18. Yapısal durum

5.2.6. Değişmişlik

Geleneksel konutlardaki değişmişlik dereceleri cephe bazında tespit edilmiştir. Değişim derecelendirmesi ise; çok değişmiş, az değişmiş ve değişmemiş olarak üç grupta ele alınmıştır ve %19 orandaki yeni yapı değerlendirme dışı tutulmuştur.

Geleneksel yapılarda; genelde mimari cephe elemanlarında boyut, biçim, renk ve malzeme değişikliği saptanmıştır. Balgımbayev ve İsenov Caddelerindeki geleneksel konutların en belirgin özgesi olan cephe, saçak, bezeme ve ahşap oyma süslemeleri ve pencere alınları bir

çok yapıda yok olmuş yada biçimleri değiştirilmiştir. Restorasyonu yapılan bazı yapılarda bu bezeme ve süslemeler korunmaktadır.

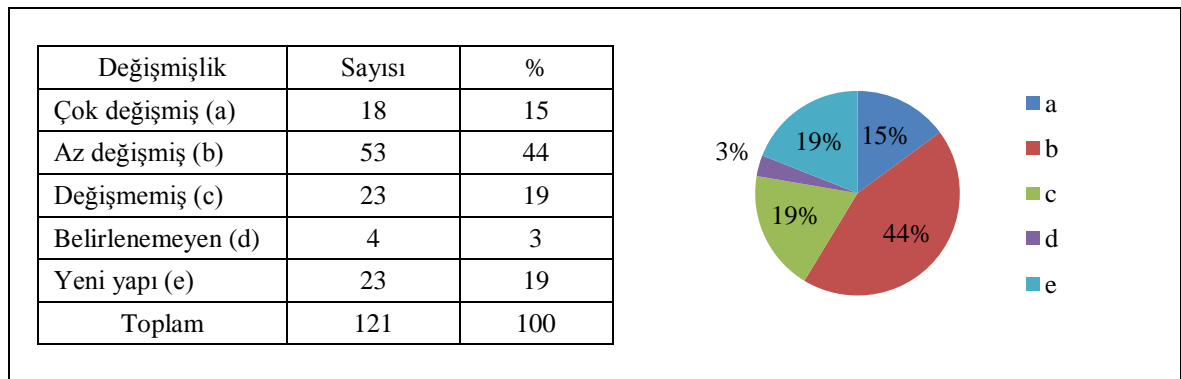
Ayrıca yapıların çatı konstrüksiyonunda, ahşap taşıyıcı kirişlerin zamanla yıpranması nedeni ile yalıtım sorunu yaşayan binalarda yapının üstü sac ile kaplanmış veya çatı malzemesi ahşap olan geleneksel yapılarda çatı kaplama malzemesi atermite dönüştürülmüştür.

Geleneksel konutların cephelerinde gözlenen değişmişlikler üç grupta değerlendirilmiştir (EK-3. Pafta 11, Şekil 5.19).

Değişmemiş: 23 (%19) yapıda cephesinde hiç değişiklik olmadığı veya sadece eleman bazında değişiklik bulunduğu tespit edilmiştir.

Az Değişmiş: 53 (%44) yapıda renk ve kaplama malzemesi müdahaleleri yapıldığı tespit edilmiştir.

Çok Değişmiş: 18 (%15) yapıda cephenin tipini değiştirecek çapta büyük müdahaleler yapıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 5.19. Değişmişlik

5.2.7. Mimari analiz ve tipolojik çözümleme

Çalışma alanındaki yapıların dış yapı ve iç özelliklerini tespit amacıyla alanda mimari analiz çalışması yapılmıştır.

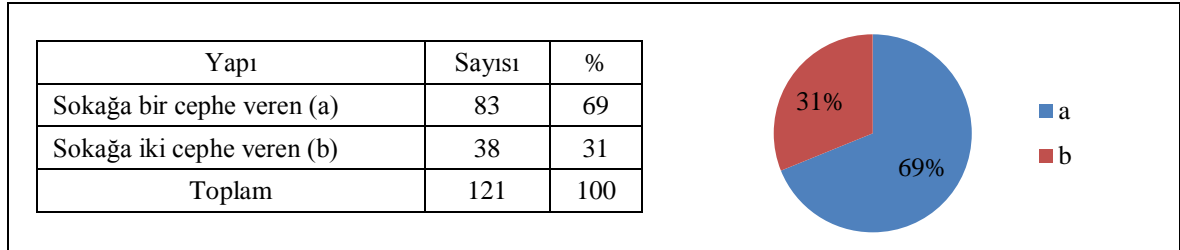
Dış yapı özelliklerinin tipolojik çözümlemesi

Dış yapı özelliklerinin tipolojik çözümlemesi; konumları, cephe tipleri ve kaplaması, kat sayısı ve cephe elemanlarına göre ele alınmıştır.

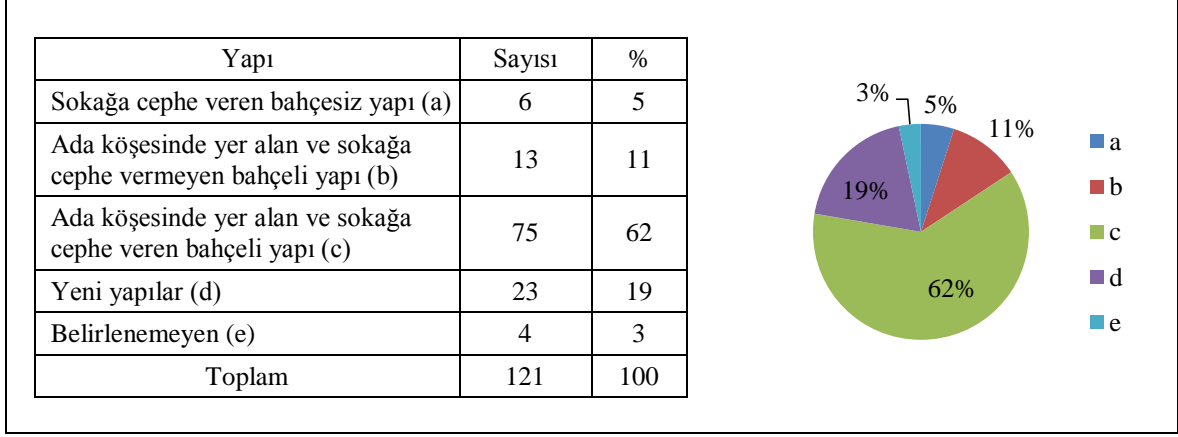
Konum tipolojisi

Atırau sit alanında bulunan caddelerin yerleşimi satranç tahtası gibi, yani kare veya dikdörtgen şeklinde kesişmeli olarak gridal sistemde yerleştirilmiştir. İncelenen Balgımbayev ve İsenov Cadde'leri; Afanasyev, Dosımov, Beybarıs, Hazıret, Dosmuhamedov, Cansugurov, Şevçenko, Carbosınov, Cangeldin Cadde'leri ile kesişmektedir. Ulaşım konusunda Beybarıs Bulvarı üç şeritli ve otobüslerin geçtiği tek ve yoğun taşıt trafiği olan yoldur. Balgımbayev Cadde'si Beybarıs Bulvarı'ndan başlayarak devamı Cangeldin Caddesi'ne ulaşan orta yoğunlukta taşıt trafiği olan yoldur. Tüm kalan Cadde'ler ise seyrek taşıt trafiği olan yollardır (EK-3. Pafta 1).

Bölgede bulunan yapılar sokağın dokusu içindeki konumlarına göre (Çizelge 5.1, 5.2); sokağa bir cephe veren yapılar ve sokağa iki cephe veren yapılar olmak üzere iki tiptedir (Şekil 5.20, 5.21).

Şekil 5.20. Yapıların sokağın dokusu içindeki konumları

Şekil 5.21. Geleneksel yapıların parsel içindeki konum tipolojisi (yeni ve belirlenemeyen yapılar hariç)

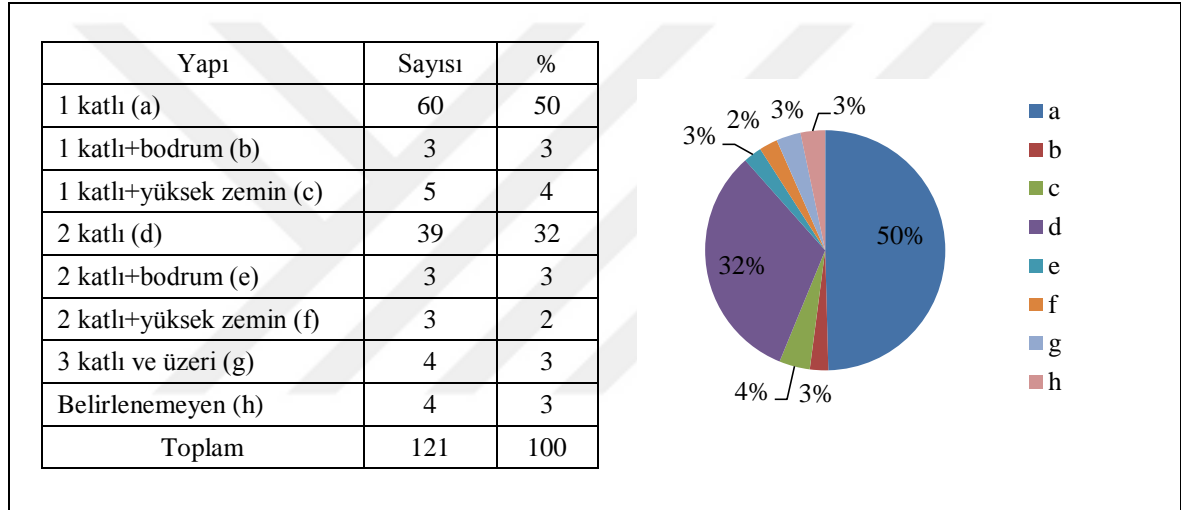

Çizelge 5.1. Yapıların sokak dokusu içindeki konum tipolojisi

	Plan şeması	Katl. no
Sokağa bir cephe veren evler		<p>1, 3, 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 24, 28, 30, 31, 32, 33, 37, 38, 40, 43, 45, 49, 50, 54.</p> <p>Topl: 83 Katl: 27</p>
Sokağa iki cephe veren evler		<p>2, 4, 6, 9, 10, 12, 16, 17, 21, 23, 25, 26, 27, 29, 34, 35, 36, 39, 41, 42, 44, 46, 47, 48, 51, 52, 53, 55, 56.</p> <p>Topl: 38 Katl: 29</p>

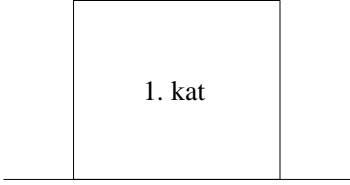

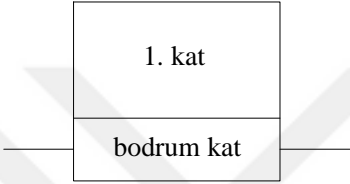

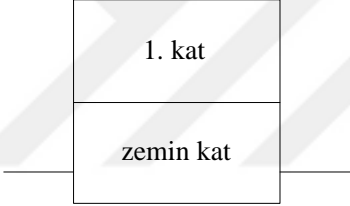

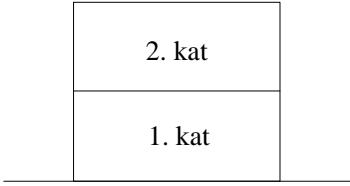

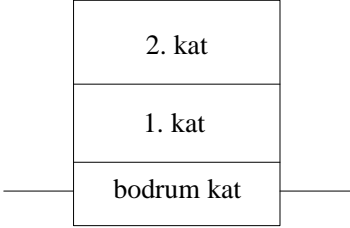

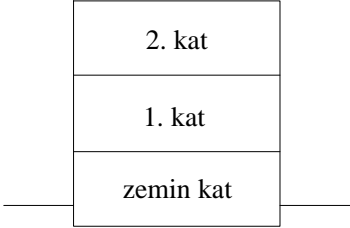

Kat sayısı

İnceleme yapılan bölgede; genelde 1 katlı (1 katlı + bodrum, 1 katlı + yüksek zemin) ve 2 katlı (2 katlı+bodrum, 2 katlı + yüksek zemin) yapılardan oluşmaktadır. Bunların içinde tek katlı yapıların daha ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir. İki katlı, iki katlı+bodrumlu yapılar konut olarak çok nadir görülmektedir. Konut olarak kullanılan iki katlı yapılar, zamanında zengin vatandaşlar için inşa edilmiştir, ya da eskiden kamu binası olarak kullanılıp, şehir büyüdüğü için günümüzde boşaltılıp devlet tarafından halka verilmiştir (EK-3. Pafta 3, Şekil 5.22, Çizelge 5.3).

Şekil 5.22. Kat sayısı

Çizelge 5.3. Kat sayısı tipolojisi

	Kat şeması	Resim	Katl. no
1 katlı			<p>1, 5, 6, 7, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 37, 38, 39, 40, 48, 51, 52, 54, 55, 56. Topl: 60 Katl: 23</p>
1 katlı+bodrum			<p>34, 46. Topl: 3 Katl: 2</p>
yüksek zemin + 1 katlı			<p>8, 28, 42, 43. Topl: 5 Katl: 4</p>
2 katlı			<p>4, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 26, 31, 32, 33, 36, 41, 44, 45, 47, 49, 50, 53. Topl: 39 Katl: 22</p>
2 katlı+bodrum			<p>3, 9, 35. Topl: 3 Katl: 3</p>
yüksek zemin + 2 katlı			<p>2, 24. Topl: 3 Katl: 2</p>

Cephe tipi ve kaplaması

Çalışma alanındaki yapılarda cephe tipi çıkmalı ve çıkmasız olarak görülmektedir. Yüksek zeminli bir ve iki katlı yapıların karakteristik özelliği çıkmalar, cephe tipini belirlemede belirleyici faktör olmuştur. Çıkmalar köşeden, ortadan ve tüm kat çıkmalı olmak üzere altı açık veya kapalıdır. Genellikle tüm kat çıkmalı olan yapılarda çıkma altı açıktır (Resim 5.1).

(a)

(b)

Resim 5.1. Ortadan ve tüm kat çıkmalı cephe tipi; a) Ortadan çıkmalı cephe tipi. Adres belirlenemedi, b) Tüm kat çıkmalı cephe tipi. İsenov cad. No: 65

Yapıların köşeden çıkmalarının altı kapalı ise o kısım depo veya rüzgarlık olarak değerlendirilmiştir (Resim 5.2).

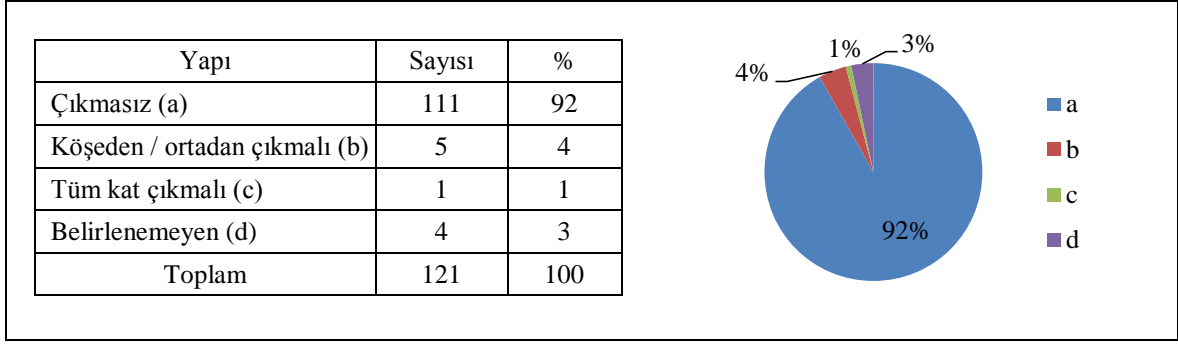
(a)

(b)

Resim 5.2. Köşeden çıkmalı cephe tipi; a) İsenov cad. No:45, b) İsenov cad. No:38

Çalışma alanında yapıların cephe tipi incelendiğinde alanda 5 yapının köşeden veya ortadan çıkmalı, 1 yapının tüm kat çıkmalı, 111 yapının çıkmasız olduğu tespit edilmiştir (EK-3. Pafta 7, Şekil 5.23).

Şekil 5.23. Cephe tipolojisi

Yapıların cephe kaplamasına bakıldığında; ahşap kaplamaya tek katlı konutlarda fazla rastlanmamaktadır. Genel olarak cephe kaplamalarında çeşitli ürünler kullanılarak sıva işlemi uygulanmıştır. Bir kısım konutlarda ahşap üzeri sıva işleri olduğu düşünülmektedir fakat konut sahipleri bu konu üzerinde tedirgin oldukları için sağlıklı bir bilgi elde edilememiştir. İki katlı yapıların cepheleri genelde sıvalı, çıkmaları ise ahşap kaplamalıdır. Çok katlı yapılarda ise diğer çeşitli malzemeler kullanılarak kaplama yapıldığı tespit edilmiştir (EK-3. Pafta 6, Şekil 5.24; Resim 5.3, 5.4).

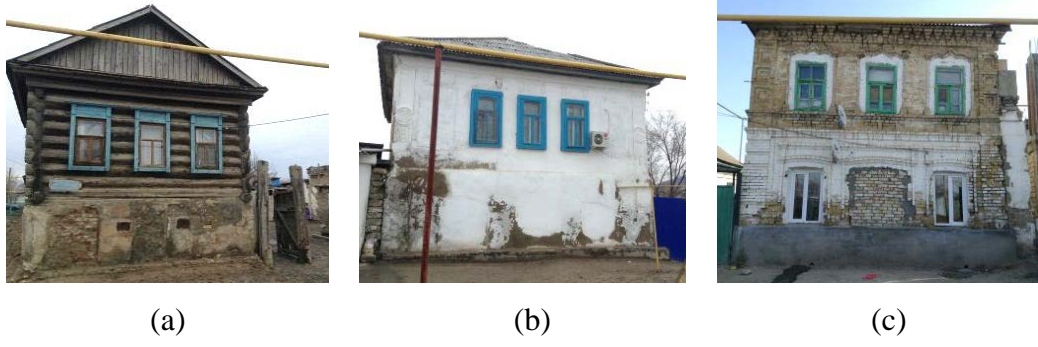

(a)

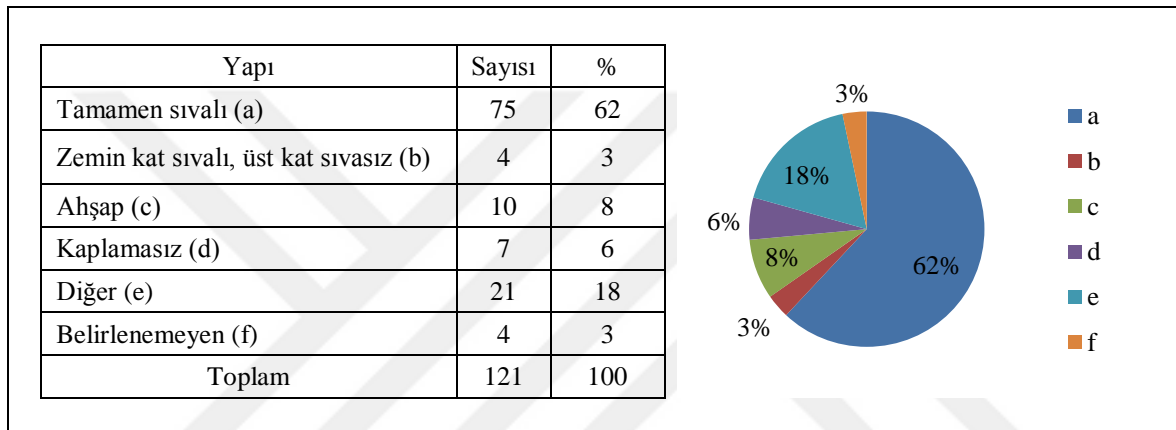

(b)

Resim 5.3. Bir katlı konutlarda cephe kaplaması; a) Afanasyev cad. No: 21, b) Balgımbayev cad. No: 57

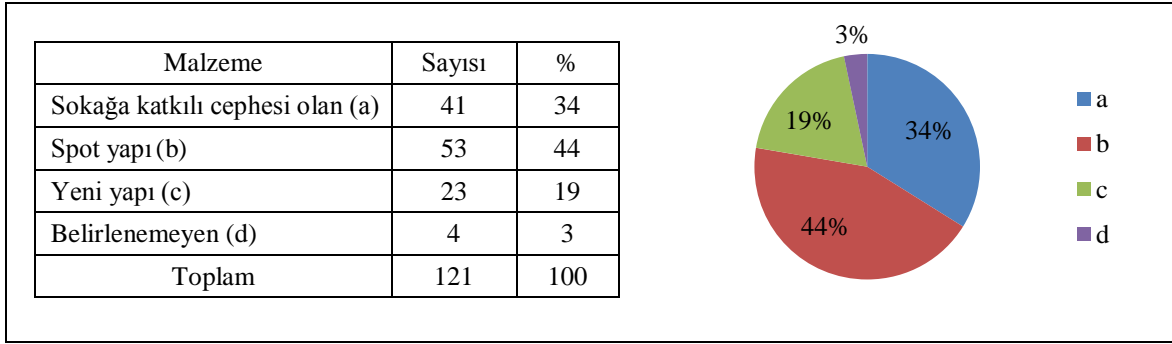
Resim 5.4. Yüksek zeminli bir katlı ve iki katlı konutlarda cephe kaplaması; a) Hazıret cad. No:11, b) İsenov cad. No:38, c) İsenov cad. No:26/2

Şekil 5.24. Cephe kaplaması

Atırâu eski yerleşim dokusunun özelliklerini yansıtan geleneksel yerleşim bölgeleri, Balgımbayev ve İsenov Caddeleri çok değerli kent ögesidir. Geleneksel evler Atırâu evleri içerisinde önemli bir grup teşkil etmektedir. Balgımbayev ve İsenov Caddeleri'ndeki evlerin mimari yapısını Rus Dönemi yapıları oluşturmaktadır. Rus evinin bütün özelliklerini bünyesinde taşıyan evler değerli bir kent peyzajını sergilemektedir.

Çalışma alanında bulunan tüm yapıların niteliği, sokağa katkılı cephesi olan ve spot yapı (ender yapı) olarak 2 sınıfta değerlendirmiştir. Bunlardan, 41 (%34) yapı sokağa katkılı cephesi olan 53'ü (%44) ise spot yapı olarak belirlenmiştir. 4 (%3) yapı yüksek avlu duvarı arkasında bulunduğu için belirlenememiştir (Şekil 5.25).

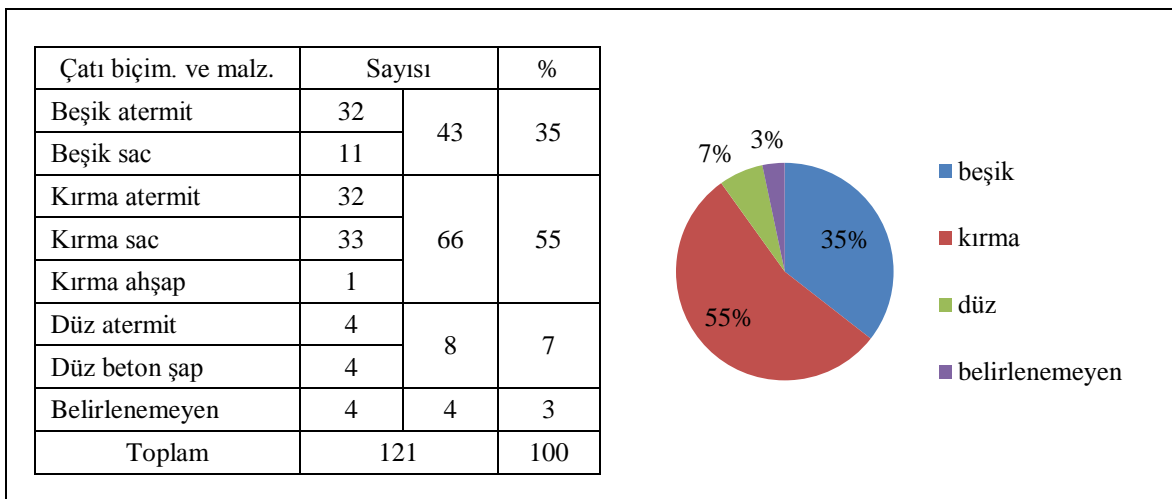

Şekil 5.25. Nitelik

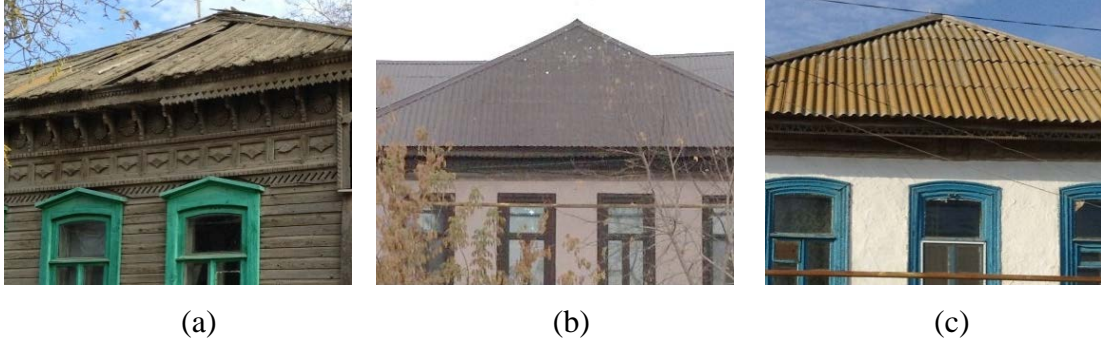
Çatı ve saçak

Evi yağmur, kar ve güneşten koruyan örtü, çatı ve onun ev dışındaki uzantıları saçaklardır. Çatılar olabildiği kadar yalın tutulmaya çalışılmıştır. Böylece su sorunu yaratmayan bir çatı tasarlanmıştır [87].

Bölgedeki evler ahşap oturtma çatı biçimindedir. Çalışma alanındaki yapıların çatı biçimleri: düz, beşik ve kırma çatı tipindedir (Çizelge 5.4). Kırma çatı, yapının her yüzüne doğru meyilli yüzeyi olan çatıdır. İki yüzeyi olan ise beşik çatıdır. Çalışma alanında en çok görülen uygulama %55 oranla kırma çatı tipi olup beşik çatı tipi oranı %35, düz çatı ise %7 oranında uygulanmıştır. Çatılar; ahşap, sac, atermit ve beton gibi malzemelerle kaplanmıştır (EK- 3. Pafta 4, Resim 5.5; Şekil 5.26).

Şekil 5.26. Çatı biçimi ve kaplama malzemesi

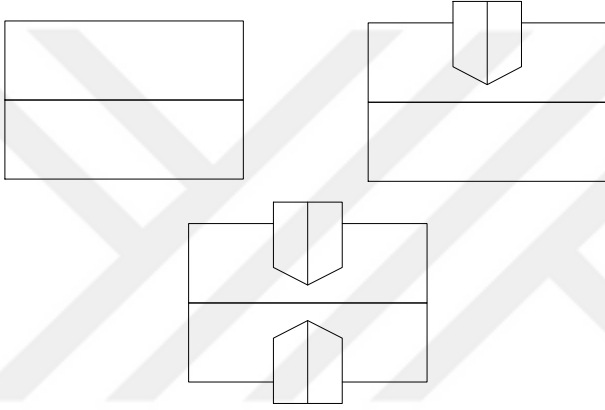
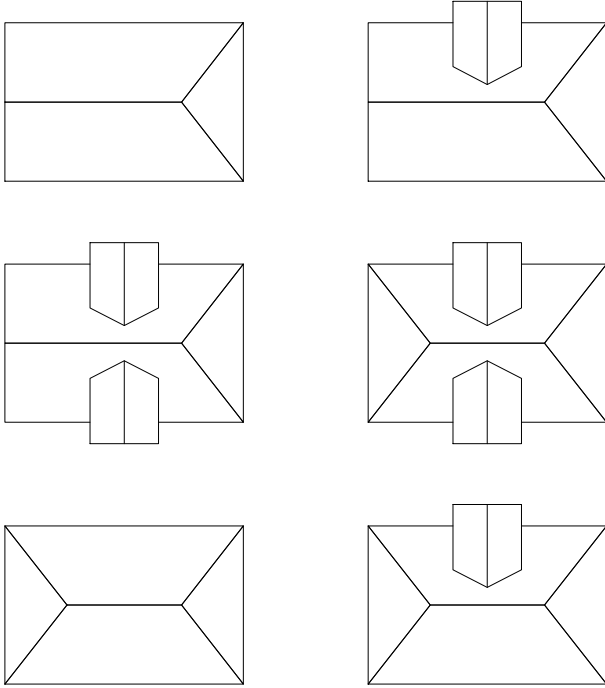
Resim 5.5. Çatı kaplama malzemesi türleri; a) Ahşap kaplama, Balgımbayev cad. No:46, b) Sac kaplama, Balgımbayev cad. No:13, c) Atermit kaplama, İsenov cad. No:43

Alandaki yapıların saçak uzantıları ahşaptan yapılmış ve üzerleri yapının cephe kaplaması ve karkas malzemesine göre ahşap veya tuğla ile süslenmiş olup oldukça dardır. Ahşap evlerin çoğunda saçak altı kapalıdır, tuğladan inşa edilen yapılarda ise dekoratif veya basit kemer ile kapatılmıştır (Resim 5.6).

Resim 5.6. Saçak tipleri; a) Ahşap yapılarda saçak, Balgımbayev cad. No:30/1, b) Tuğla yapılarda saçak, Balgımbayev cad. No:42

Çizelge 5.4. Çatı tipolojisi

Çatı şeması		Katl. no
Düz		48, 50. Topl: 8 Katl: 2
Beşik çatı		7, 11, 19, 21, 22, 27, 37, 38, 39, 42, 43, 51, 52, 55. Topl: 43 Katl: 14
Kırma çatı		1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 49, 53, 54, 56. Topl: 66 Katl: 40

Cihannüma ve balkon

Cihannüma, yapının en üst katında, adeta “teleskopik” çıkma odadır. Her yönü seyretmek için yapılan oda veya terasa Cihannüma (Rusça Svetelka) denir. Genelde dört tarafı açık olan ve çoğunda her yönünde pencere bulunan bu küçük mekandan tüm yönlerin rüzgarı alınır ve çevre manzaraları seyredilebilir [88].

Çalışma alanında, cihannümanın konutun bir veya çift tarafından çıkmalı olmak üzere bir veya yüksek zeminli + bir katlı yapılarda olduğu tespit edilmiştir. Cihannüma evlerde genellikle; bir taraftan veya iki taraftan çıkmalıdır (Resim 5.8, 5.9). İki taraftan çıkmalı olan cihannümaların devamı bazen bir taraftan balkonlu bazen de iki taraftan balkonludur (EK- 3. Pafta 8, Resim 5.9, 5.10; Şekil 5.27).

Atırau sit alanında bulunan konut balkonlarının; iki katlı konutlarda ikinci katlarda, yüksek zeminli ve tek katlı evlerde ise çatı katında çıkmalı olduğu tespit edilmiştir. Fakat sadece bir evin balkonu teras şeklinde inşa edilmiştir (Resim 5.7, Şekil 5.27).

Resim 5.7. Ortadan cihannümalı (teraslı), Balgımbayev cad. No:14

Bir katlı veya yüksek zeminli 1 katlı: Yapılardaki balkonun evin çatı katında bir veya iki tarafından çıkmalı olduğu tespit edilmiştir. Bu tür balkonlar ahşaptan inşa edilen evlerde görülmektedir. Balkon iki eğimli kırma çatı ile kaplı olup altı açık veya kapalıdır. Açık balkonların çatı altı, korkuluk ve sütunlarının ahşap oymalı yapılması balkona zenginlik vermektedir. Balkona açılan cephede pencere ve kapı bulunur (Resim 5.8, 5.9, 5.10).

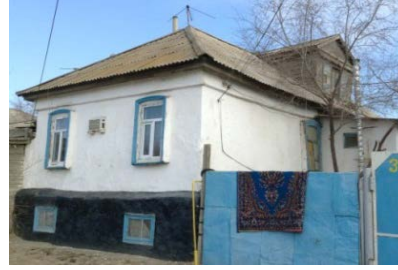
(a)

(b)

(c)

(d)

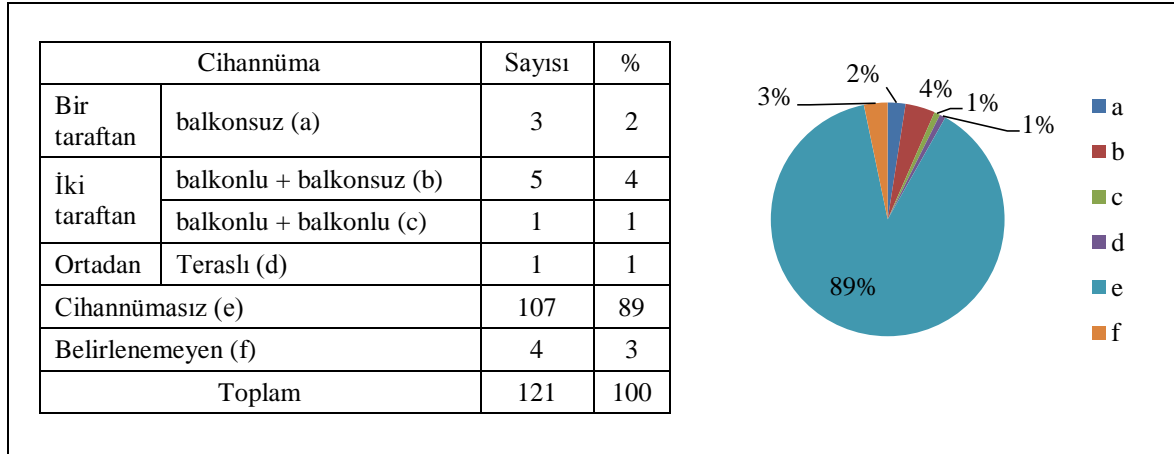
Resim 5.8. Bir taraftan çıkmalı cihannüma; a), b), c), d) dış ve iç görünüm, Balgımbayev cad. No:32

Resim 5.9. İki taraftan çıkmalı cihannüma (balkonlu ve balkonsuz); Afanasyev cad. No:25

Resim 5.10. Çift taraftan çıkmalı cihannüma (balkonlu); İsenov cad. No:28/1

Şekil 5.27. Yapılarda cihannüma tipi

İki katlı :Yapılarda balkon basit dikdörtgen biçiminde çıkmalıdır (Resim 5.11, Şekil 5.28). Balkon, düz çatılı olarak evin çatı malzemesinin devamı şeklinde kapatılmaktadır.

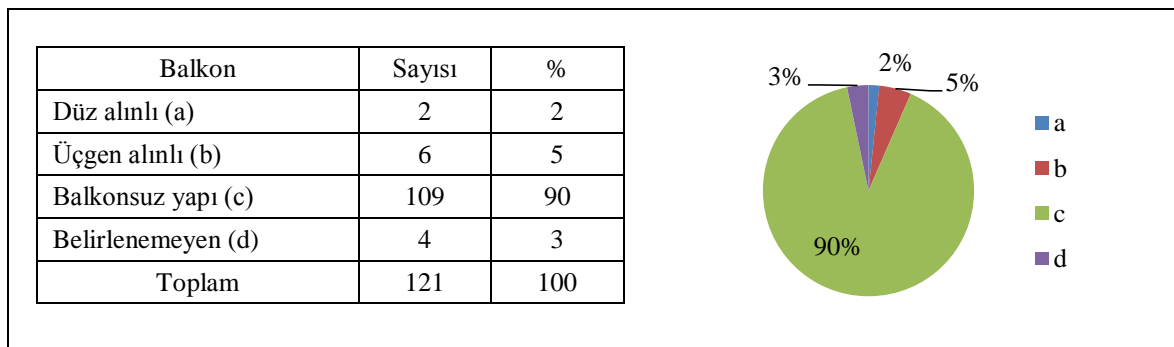

(a)

(b)

Resim 5.11. İki katlı evlerdeki balkon türleri; a) İsenov cad. No:59, b) Şevçenko cad. No:15/2

Şekil 5.28. Yapılarda balkon tipi

Merdiven

Bölgedeki konutlar genel bir yapılaşma özelliği olan, dıştan merdivenlidir (Çizelge 5.5). İçeride bulunan merdiven sadece çatı katına ulaşımı sağlamaktadır.

Bir katlı: Evlerde, binanın sağ cephesinde (mevcut yol baz alınmıştır) ana giriş kapısı bulunmakta ve ana giriş kapısına iki yada üç basamaklı merdivenle ulaşılabilir. Bu sistemin bölgedeki genel mimari yapılaşmanın bir parçası olduğu görülmektedir (Çizelge 5.5).

*Yüksek zeminli :*Evlerde zemin katı depo olarak kullanıldığı için evin giriş merdiveni içeride veya dışarıda olmak üzere ikiye bölünmektedir. İçeride bulunan merdivenler ile, evin ana girişinden girdikten sonra kare veya dikdörtgen şeklindeki küçük odaya ulaşılır, orada üst kata çıkan merdiven aracılığıyla ikinci kapıyı geçtikten sonra eve ulaşmış olur. Böylece merdivenin iki giriş kapısının ortasında bulunduğu görülür. Yukarıda bahsedilen küçük oda ise ayakkabıların çıkartılması ve soğuk havanın eve girmemesi için yapılmıştır (Çizelge 5.5).

İki katlı veya yüksek zeminli: Evlere giriş için kullanılan merdivenler dışarıdadır. Genelde iki katlı konutları birkaç aile paylaştığı için her evin giriş kapısı ayrıdır. Böylece ikinci katta oturanlar dışarıdaki merdiveni kullanarak evlerine giriş sağlar (Çizelge 5.5).

Çizelge 5.5. Merdiven yerleşim tipolojisi

Merdiven şeması		Resim	Katl. no
Bir katlı yapılarda			1, 20, 27, 29, 30, 34. Katl: 6
Yüksek zeminli veya bodrumlu yapılarda			2, 28. Katl: 2
Yüksek zeminli veya bodrumlu yapılarda			3, 13, 14, 31, 42. Katl: 5

Avlu kapıları

Bölgede bulunan geleneksel yapıların avlu kapıları, tek veya çift kanatlı olmak üzere düz alınlı ve kemerli olarak sınıflandırılmıştır. Genellikle, düz alınlı kapılar ahşaptan yapılmıştır ve kapılarda oyma tekniğinde geometrik karakterli bezemeler görülür. Kemer tipli kapılar ise tuğladan inşa edilip kapı kanatları ahşaptan yapılmıştır. Günümüzde, çalışma alanında özgün düz alınlı avlu kapıları 11 yapıda, kemerli kapılar ise genel sit alanı içerisinde nadir rastlanmaktadır (Çizelge 5.6).

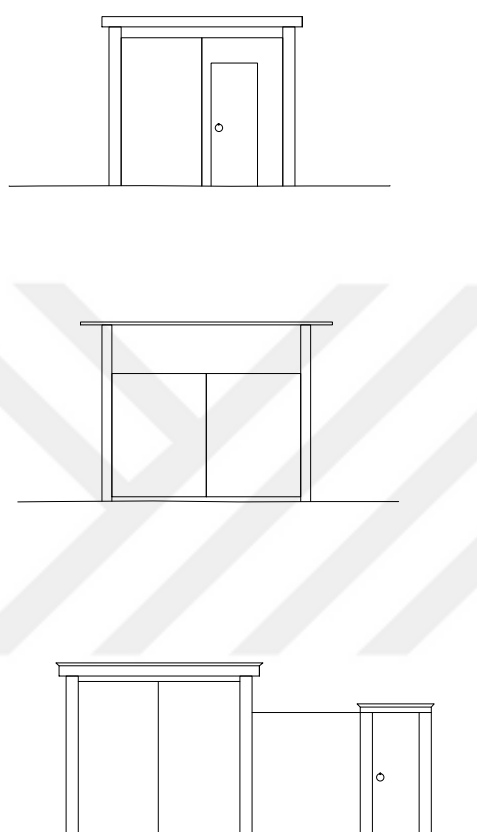
Günümüzde bölgede bulunan konutlarda büyük baş veya küçük baş hayvan besiciliği yapılmadığı için geniş kanatlı eski ahır kapıları otopark girişi olarak kullanılmaktadır.

Tek girişli kapılar: İki kanatlı ve çok az sayıda olmak üzere tek kanatlıdır. İki kanatlı kapılar araç girebilecek genişlikte yapılmıştır. Tek kanatlı kapılar ise sadece insanların geçebileceği genişliktedir. Evin bahçesine girebilmek için kullanılan iki kanatlı bahçe kapıları, hem insanların girişini hem de araçların girişini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Kapılarda kullanılan malzeme, genellikle ahşap ve demirdir (Çizelge 5.6).

İki girişli kapılar: Sokak kapıları olup insanların girebileceği şekilde yani yaklaşık minimum 90 cm genişliğindedir ve araba geçişleri için geniş iki kanatlı kapılar bulunmaktadır. İnsanların girebilmesi için yapılan kapı, birinci şekilde iki kanatlı geniş kapının hemen yanında yer alır. İkinci şekilde ise iki kanatlı geniş kapının içinde yapılmıştır. Bu tür kapıların ahşap, demir, demir + tuğladan yapıldığı tespit edilmiştir (Çizelge 5.6).

Üç girişli kapılar: İki kanatlı geniş kapılardır ve iki taraftan tuğla veya kerpiçten yapılmış duvar ile tamamlanmıştır. Bunlar; bahsedilen bu duvarda, insanların geçebilmesi için düşünülmüş mevcut (80-90 cm) ahşap veya demirden yapılmış başka kapılar ile değiştirilmiştir. Böylece bahçeye araçlar ortadan giriş yapabilmekte, insanlar ise iki kanatlı kapının iki tarafında bulunan kapılardan girmektedir (Çizelge 5.6).

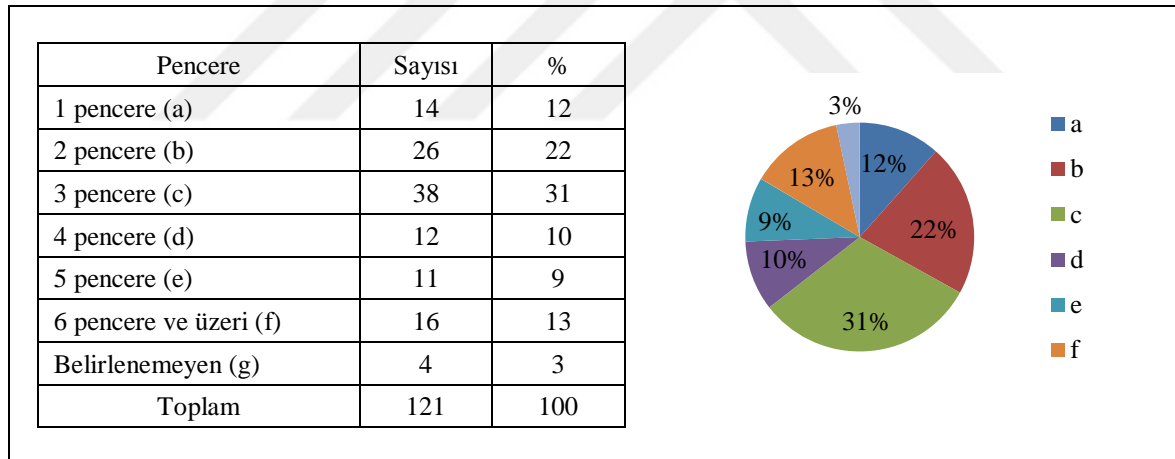
Çizelge 5.6. Avlu kapısı tipolojisi

	Kapı şeması	Resim	Katl. no
Düz alımkılı			<p>4, 8, 28, 42, 36, 38, 39, 51, 52, 55, 56.</p> <p>Katl: 11</p>
Kemerli			<p>0</p> <p>Çalışma alanında yok, fakat sit alanında var.</p>

Pencereler

Çalışma alanındaki yapılarda pencere doğramaları farklı biçimdedir ve farklı alın tasarımına sahiptir. Atrau sit alanındaki konutların pencere doğrama biçimleri genelde dikdörtgen şeklinde olmak üzere ahşap veya tuğla ile süslüdür. Yaşam alanları, çatı katı ve bodrum katlarında pencereler bulunur. Zamanla bazı pencere doğramaları PVC doğramalar ile değiştirilmiştir.

Çalışma alanında bulunan birkaç ticari yapı dışında hiçbir yapıda, özellikle de konutlarda ferforje parmaklıklara rastlanmamaktadır. Genelde konutların ana cephelerinde üç veya beş pencere bulunmaktadır. Pencereler alın tiplerine göre düz, üçgen alınlıklı ve kemerli olmak üzere üç ana tiptedir (Çizelge 5.7). Yapıların sokağa bakan ana cephesinde pencerelerin yerleşimi 2’şerden %22 , 3’erden %31, 4’erden %10, 5’erden %9, 6’şar ve üzeri %13 oranındadır (Çizelge 5.8, Şekil 5.29).

Şekil 5.29. Ana cephede pencerelerin yerleşimi

Konutların bodrum ve çatı katlarında yada evin giriş odasında basit, dikdörtgen biçimli pencereler yer alır. Aynı zamanda bu tür pencereler eskiden müstemilat ve ahır olarak kullanılan yapılarda görülür. Bazı basit tip pencerelerin günümüze değişim sonucu ulaştığını da unutmamak gerekir.

Ahşap alınlıklı pencereler, ahşaptan inşa edilmiş evlerde görülmektedir. Bu pencerelerin aynı zamanda çıkmalı ve çıkmasız olmak üzere iki tipte olduğu tespit edilmiştir. Çıkmalı

olan pencerelerin ana cepheden yaklaşık 10-15 cm konsol çalıştığı görülmektedir (Resim 5.12). Bu tür pencereler kepenkli ve kepenksiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

(a)

(b)

Resim 5.12. Çıkmalı pencere türü; a) Balgımbayev cad. No:20, b) Balgımbayev cad. No:14

Kepenkli: Pencereler, düz veya üçgen alınlıklı ve genelde subasmanı yüksek olmayan, tek katlı evlerde yer almıştır. Bu tür pencerelerin kullanıldığı evler alçak olduğu için soğuk hava koşullarından ve dış gözlerden korunmak amacıyla bu evlerin pencerelerinde kepenk kullanılmıştır (Resim 5.13).

(a)

(b)

Resim 5.13. Kepenkli pencere türü; a) Düz alınlıklı kepenkli, Balgımbayev cad. No:17, b) Üçgen alınlıklı kepenkli, Balgımbayev cad. No:36

Kepenksiz: Pencereler, düz ve üçgen veya kemer alınlıklı olmak üzere ahşap ve tuğla malzemeden inşa edilmiş yapılarda görülmektedir. Bunların, tek katlı, yüksek zeminli ve iki katlı büyük evlerde yani eskiden zengin vatandaşların oturduğu evlerde olduğu tespit edilmiştir. Dış cephede pencere kenarlarında özenle yapılmış sütunların ise üst süsleme kısmı sivri veya basık kemerle tamamlanmaktadır (Resim 5.14, Şekil 5.29).

(a)

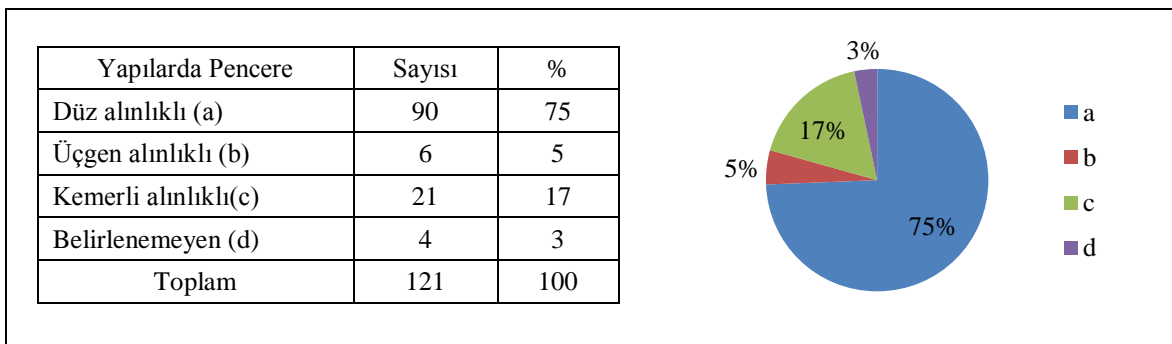
(b)

(c)

Resim 5.14. Kepensiz pencere türü; a) Düz alınlıklı, Hazıret cad. No:11, b) Üçgen alınlıklı, Balgımbayev cad. No:56/1, c) Kemer alınlıklı, İsenov cad. No:39

Tuğladan inşa edilen, tek veya iki katlı büyük konutlarda ve diğer yapılarda (restoran, otel, ofis, devlet makamları v.b.) pencerelerin çıkmasız olduğu görülmektedir. Cephelerde kullanılan süsleme elemanlarının ise penceresi çıkmalı yapılarda daha çok olduğu görülmektedir. Cephede, pencere altında dekoratif denizlik, sağ ve solunda özenli yapılmış sütun ve pencerenin üst kısmında yapıya göre değişen dekoratif desenler görülmektedir.

Şekil 5.30. Yapılarda pencere tipi

Çizelge 5.7. Pencere tipolojisi

	Pencere şeması	Resim	Katl. no
Düz alınlıklı			<p>2, 6, 8, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 45, 46, 49, 51, 52, 54, 55, 56.</p> <p>Topl: 90 Katl: 32</p>
Üçgen alınlıklı			<p>1, 5, 7, 53.</p> <p>Topl: 6 Katl: 4</p>
Kemerli			<p>3, 4, 9, 10, 14, 16, 17, 24, 26, 28, 29, 32, 33, 35, 40, 43, 44, 47, 48, 50.</p> <p>Topl: 21 Katl: 20</p>

Çizelge 5.8. Pencere düzeni tipolojisi

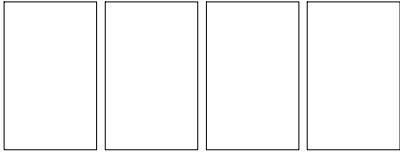
1 pencere (14 yapı)

2 pencere (26 yapı)

3 pencere (38 yapı)

4 pencere (12 yapı)

5 pencere (11 yapı)

6 pencere ve üzeri (16 yapı)

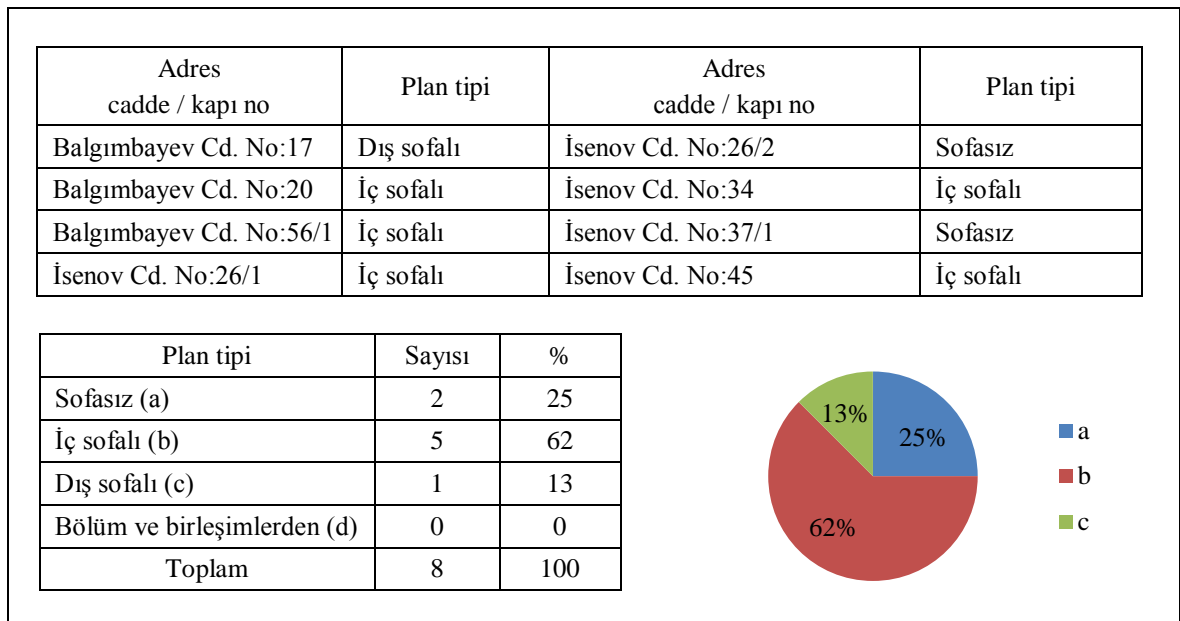
İç özelliklerin tipolojik çözümlemesi

Çalışma alanında bulunan evlerin tipolojik özelliklerini belirlemek amacıyla iç tipolojik çözümleme yapılmıştır. İç değerlendirme sırasında, bazı ev sahiplerinin evde bulunmaması, bazılarının evlerine almak istememeleri ve evlerine alanların ise tüm odalarının incelenmesinden tedirgin olmaları nedeni ile iç tespitler 9 konut ile kısıtlı kalmıştır.

Plan tipolojisi

Alandaki konutların plan tiplerini inceleme olanağı bulunamadığından dolayı, Kazrestorasyon Kurumu tarafından XX. yüzyılın sonunda yapılmış olan alan çalışması sonucundan, genel plan tipolojisi çıkartılabilmektedir. Alanda bulunan tüm konutların ana giriş kapısı avludan sağlandığı için yapının konumlanması (ada ortasında veya köşesinde) plan tipinde bir farklılık yaratmamıştır.

Yapılarda görülen plan tipleri; %25 sofasız, %62 iç sofalı, %13 dış sofalı, bölüm ve birleşimlerden oluşan tipler (bu plan tipli konutlara girilemedi) olarak 4 tiptedir (Çizelge 5.9, Şekil 5.31).

Şekil 5.31. Yapılarda plan tipolojisi

Çizelge 5.9. Plan tipolojisi [64]

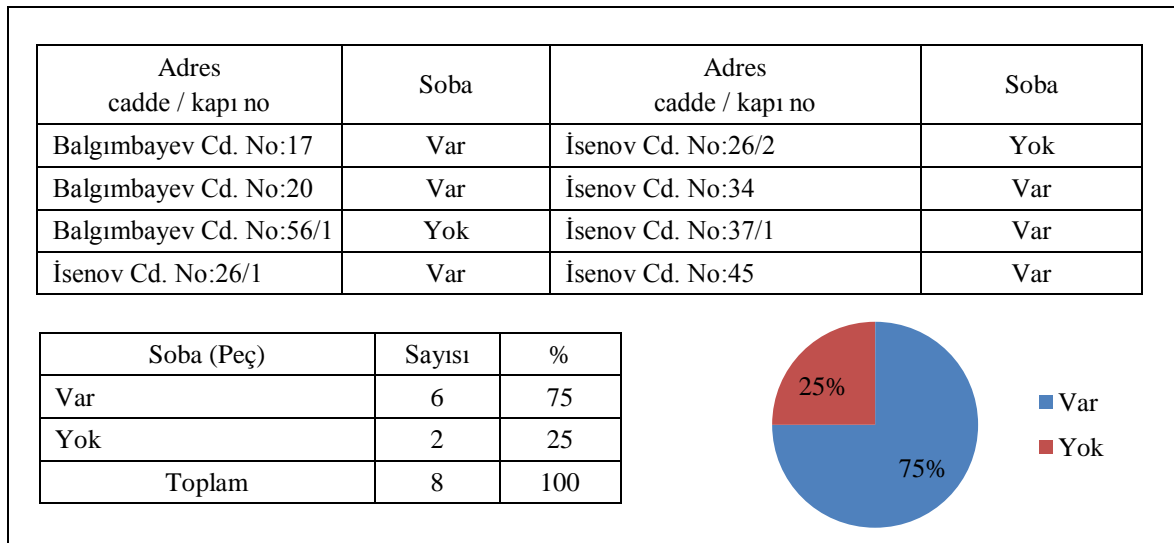

Isıtma ve soba (peç)

Evlerin içinde bulunan sobalar genelde duvar gömme şeklindedir ve öne çıkmalı ya da düz yani çıkmasız olmak üzere iki tipte olduğu görülmektedir. Önceleri merkezi ısıtma ve radyatör sistemi olmadığı için, o döneme özgü tasarlanmış soba sistemi ile ısıtma sağlanıyordu. Sobanın ön kısmında bulunan küçük kapak vasıtasıyla ön bölüme kömür konuluyor, kömürün yanması sonucu açığa çıkan kalori sayesinde soba çevresi ve arkasındaki duvar ısıtılıyordu. Duvarın yanlarında bulunan boşluklar sayesinde hava sirkülasyonu sağlanıyor ve evin genelini ısıtılması kolaylaşıyor ve böylece ısı tüm eve dağılıyordu.

Günümüzde Atırau sit alanında bulunan konutların %98'inde sobalar aktif değildir. Zamana ayak uyduran konutlarda, doğalgaz ile ısıtma sistemine geçilmiştir. Artık konutlar aşağıdaki sisteme göre ısıtılmaktadır.

Sit alanında bulunan evlerin ısıtma sisteminin değişmesi ve mevcut duvar tipi sobaların zamana ayak uyduramaması, döneme ait mimari izlerin doğallığını keybetmesine sebep olmuş ve bunun sonucunda birçok tarihi izi de yok etmiştir (Şekil 5.32).

Şekil 5.32. Yapılarda sobanın (peç'in) varlığı ve yokluğu

XIX. yüzyılın sonu XX. yüzyılın başında inşa edilmeye başlanılan geleneksel sobaların yapımında tuğla kullanılmıştır. Yüzey kaplama olarak da mevcut koşullardaki sıva uygulaması yapılmıştır. Bunlar, tipine göre aşağıdaki gibidir;

- Çıkmalı (Katl. No: 2, 27, 28, 30)
- Çıkmasız (Katl. No: 20, 29)

Tavana bitişik olmayan soba tipi: Duvarın sol yada sağ tarafında, ana duvardan yaklaşık 30-50 cm uzaklıkta, üst kısmı ise tavandan 30-50 cm alçaktadır. Kömür koymak için bulunan kapak ise sobanın çıkma olmayan tipinde duvarda, çıkmalı tipinde ise duvarın ön kısmında ve dikdörtgen şeklindeki (75 x 60 x 80) kısımda yer almaktadır. Çıkma kısmı eskiden ocak yerine de kullanılmaktaydı (Çizelge 5.10).

Tavana bitişik olan soba tipi : Duvarının üst ve sağ sol kısımlarında hiçbir boşluk olmaması ile ayırt edilebilmektedir (Çizelge 5.10).

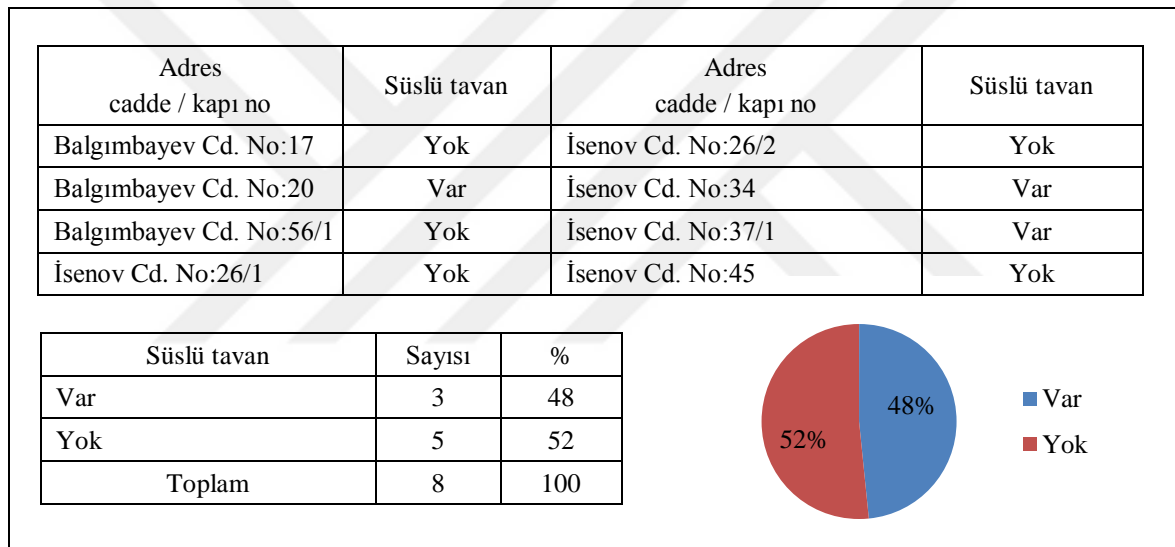
Çizelge 5.10. Soba (peç) tipolojisi

	Resim	Katl. no
Çıkmasız		<p>20, 29.</p> <p>Katl: 2</p>
Çıkmalı		<p>2, 27, 28, 30.</p> <p>Katl: 4</p>

Tavan

İncelenen alan içerisinde tavan kaplamaları genellikle; ahşap, tuğla, kerpiç veya ahşap üzeri tamamen sıva yada kontrplak ile kaplıdır (Çizelge 5.11; 5.12). Ahşap tavan kiriş ile desteklenerek sehim yapması engellenmiştir. Sıvanan tavanın köşeleri veya aydınlatma göbeği üzeri dekoratif kartonpiyer ile süslenmiştir (Katl. No: 2, 28). Kontrplak kaplama ekleme olup genellikle mutfaklarda görülmektedir (Katl. No: 3, 27, 29).

Bu bağlamda incelenen 8 yapının içerisinde süslü/özgün tavanın olup olmadığı aşağıda belirtilmiştir (Şekil 5.33).

Şekil 5.33. Yapılarda süslü tavanın varlığı ve yokluğu

Çizelge 5.11. Teknetavan tipleri

Teknetavan şeması	Resim	Katl. no
		20
		28
		2
		1

Çizelge 5.12. Özgün Tavan Tipleri

		
Katl.No: 2	Katl.No: 2	Katl.No: 28
		
Katl.No: 27	Katl.No: 27	Katl.No: 29

İç kapılar

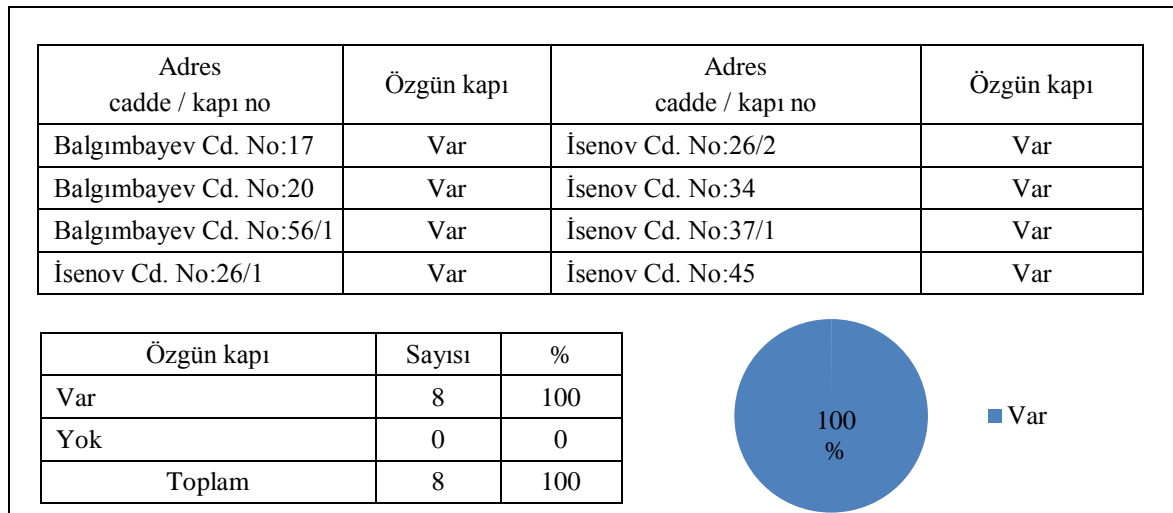
Evin ana giriş kapıları: basit ve üst kısmı camlı olmak üzere tek kanatlı ve ahşaptan yapılmıştır (Çizelge 5.13).

Oda kapıları: tek ve çift kanatlı olmak üzere iki tiptedir (Çizelge 5.13). Çift kanatlı kapılar sadece salonda, tek kanatlı kapılar ise evin tüm odalarında kullanılmaktadır.

Tek kanatlı: kapılar basit ve oymalı olarak tasarlanmış, kapı üzerindeki bezeme ile birbirine uyum sağlamıştır. Basit bir kısma da üst ve alt bölümlerinin üzeri iki adet kare şeklinde derinleşme olduğu görülmekte, diğer tip kapılarda ise üst ve alt kısmında ikişer adet dikdörtgen şeklinde derinleşme olduğu görülmektedir. Oymalı tür kapılarda ise aynı basit tipteki gibi fakat derinleşme kısımlarında oyma ile dekor yapıldığı görülmektedir.

İki kanatlı: kapılar basit, oymalı ve kapı üstü camlı olarak üç türden oluşmaktadır. Basit ve üstü camlı kapılar birbirlerine çok benzemektedir. Tek farkı cam olmasıdır. Cam kullanılmasındaki amaç salondaki ışıktan koridor kısmının da faydalanmasıdır. Oymalı tür kapılarda ise köşeleri oymalı iki kanatın da ikişer kare, birer dikdörtgen ve birer oval şeklinde derinleşme kullanıldığı görülmektedir.

Bu bağlamda incelenen 8 yapının içerisinde iç kapıların özgün olup olmadığı aşağıda belirtilmiştir (Şekil 5.34).

Şekil 5.34. Yapılarda oda kapılarının özgün (ilk yapım) olup olmadığı

Çizelge 5.13. Kapı tipolojisi

		Kapı şeması	Resim
Oda kapıları	Ana giriş kapıları		
	Tek kanatlı		
	İki kanatlı		

6. MİMARİ DEĞERLENDİRME

Bu bölümde Balgımbayev ve İsenov caddeleri üzerinde bulunan yapıların mimari değerlendirmesi yapılmıştır.

6.1. Mimari Özellikler

Çalışma alanı genelinde bir arsada birkaç evin bulunduğu görülmektedir. İki katlı veya bodrum katlı, ahşap yada kerpiç/tuğladan inşa edilen bezemeli evin hemen yanında çok basit tek katlı, tuğladan inşa edilen bir ev bulunmaktadır. Eskiden o büyük ve bezemeli evlerde şehrin tüccarları, zengin vatandaşları yaşamaktaydı (Resim 6.1, 6.2, 6.3.). Yanındaki küçük basit evde ise yardımcılarını otururdu. Zamanla Sovyet Hükümeti tüm bu evleri halka dağıttı ve Kazakistan bağımsızlığını aldıktan sonra evler şahısların üzerine geçti. Böylece bir avluda birkaç aile birlikte yaşayabilme olanağı buldu. Avluyu duvar ile bölerek kendilerine ayrı giriş kapısı yapan aile sayısı çok azdır. Aynı avluda bulunan evlerin numarası 1, 2, 3 olarak bölünmektedir. Örneğin Balgımbayev cad. 56/1 diğer ev ise 56/2 olarak numaralandırılmıştır (EK-3. Pafta 1).

(a)

(b)

Resim 6.1. Atrrau sit bölgesi'nde bulunan ahşap kaplamalı tüccar evleri ve yardımcı personel evleri; a) Tüccar evi, Balgımbayev cad. No:56/1, b) Yardımcıların evi, Balgımbayev cad. No:56/2

(a)

(b)

Resim 6.2. Atırâu sit bölgesi'nde bulunan tuğladan inşa edilen tüccar evleri ve yardımcı personel evleri; a) Tüccar evi, Şevçenko cad. No: 15/2, b) Yardımcıların evi, Şevçenko cad. No: 15/1

(a)

(b)

Resim 6.3. Atırâu sit bölgesi'nde bulunan karışık (tuğla+ahşap) malzemeden inşa edilen tüccar evleri ve yardımcı personel evleri; a) Tüccar evi, Balgımbayev cad. No: 30/1, b) Yardımcıların evi, Balgımbayev cad. No: 30/2

Alandaki evlerin avlusunda yerden 50 cm yükseklikte, tahtalardan kurulan bir alan olan 'Tapşan' görüldüğünde, o evin sahibi mutlaka Kazak ailesidir. Tapşan alan büyüklüğü değişkendir. Yazın tapşan üstünde, gündüzleri ailece yemek yenilir, çay içilir, akşamları ise uyunur (Resim 6.4).

(a)

(b)

Resim 6.4. Atırâu sit bölgesi evlerinin avlusundaki tapşan; a) Balgımbayev cad. No 56/1, b) Şevçenko cad. No: 15/1

Çalışma alanındaki yapılar çevre ölçeğinde incelendiğinde, bazı yapıların tamamen terk edilerek bozulmaya yüz tuttuğu, bazı yapıların ise harap ve yıkık görüntüsüyle kent peyzajını olumsuz etkilediği görülmektedir.

Eski yerleşim alanında görülen bakımsızlık ve terk edilmişlik alandaki yapıları farklı oranlarda etkilemiştir. Yapı sahipleri şehir içinde farklı yerlerde ikamet etmekte olup evlerin bazıları terkedilmiştir. Kendi evlerinde oturanlar, imkanları elverdiği kadar evlerin bakım ve onarımını yaptırmaktadır. Bazıları eski evlerinin hemen yanında yeni ev inşa etmiş ve eski evlerini kiraya vermiş yada depo olarak kullanmaktadır. Onarım yapmaya imkanı olmayanların veya evlerini kiraya vermiş olanların ise evlerine yapacakları masrafı ölü yatırım olarak görmeleri yapıların zamanla yok olmasına sebep olmaktadır. Alt yapı eksikliği, hızlı nüfus artışı, kullanıcıların gelir düzeyi düşük ailelerden oluşması ve konfor koşullarının yetersizliği gibi nedenler bölgeyi bakımsız hale getirmiştir. Yüksek zeminli evlerde oturan aileler zemin katlarını kullanmaktadır.

6.2. Dış Mimari Değerlendirme

Alan içerisinde 121 yapıda (23 yeni yapı, 4 belirlenemeyen yapı hariç) uygulanan dış değerlendirme kapsamında; yapıların özgün karakterlerini yansıtan yapı elemanlarına öncelik verilerek, işçilik, malzeme kullanımı ve alanda ender görülme ölçütlerine göre mimari değer verilmiş ve bu yolla cephede yarattığı etkiye göre yapılara puan verilmiştir. Dış mimari değerlendirmede kullanılan tipolojik ölçütler ve puanlamaları aşağıda verilmiştir.

Konum tipolojisi: çalışma alanında yapı – çevre ilişkisi çözümlenerek konum tipolojisi çıkartılmıştır. Sokak – yapı ilişkisi, bahçeli ve bahçesiz olarak değerlendirmeye alınmıştır. Yapıların konumları çevresel etkilere bağlı olarak değerlendirilerek çevreye en çok katkılı olandan en az katkılı olana doğru puan verilmiştir. Genellikle ilk yapımında kamu binası olarak inşa edilen ve günümüzde halen kamu binası, otel, restoran veya ticaret+konut olarak kullanılan 6 yapının sokağa cephe veren bahçesiz ve ada köşesinde yer alıp sokağa cephe vermeyen bahçeli olan 13 yapı tespit edilmiştir ve alanda karakteristik özellik gösteren yapılar arasında değerlendirilmiştir. Ada köşesinde yer alan ve sokağa cephe veren bahçeli 75 yapının tespiti yapılmış ve ender özellik gösteren yapılar arasında değerlendirilmiştir. Değerlendirme kapsamında yapı – parsel ilişkisi incelendiğinde köşe yapıların olduğu tespit edilmiştir. 38 yapının ada köşesinde konumlanıp iki sokaktan cephe aldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapıların konum tipolojisi incelendiğinde puanlama Çizelge 6.1’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 6.1. Sokak dokusu içindeki konuma göre puanlama tablosu

Yapı tipolojisi	Nitelik	Puan
Sokağa cephe veren bahçesiz yapı	K	2
Ada köşesinde yer alan ve sokağa cephe vermeyen bahçeli yapı	K	2
Ada köşesinde yer alan ve sokağa cephe veren bahçeli yapı	E	4

Nitelik Tipolojisi: Çalışma alanı içerisinde bazı geleneksel yapılar cephe tipi, malzemesi, boyutu ve mimari elemanlarının niteliklerine göre ayrılmıştır. Alanda zengin ve gösterişli geleneksel yapılar da spot yapı olarak değerlendirilmiştir. Yapıların nitelikleri çevresel etkilere bağlı olarak değerlendirilerek, çevreye en çok katkılı olandan en az katkılı olana doğru puanlar verilmiştir. Tüm alanda nitelikleriyle diğer yapılardan ayrılan ve geleneksel çevrenin karakterini yansıtan sokağa katkılı cephesi olan 41 yapı karakteristik özellik kazanırken, 53 spot yapı çalışma alanında ender özellik kazanmıştır. Bu bağlamda yapıların nitelikleri incelendiğinde Çizelge 6.2’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 6.2. Parsel içindeki konuma göre puanlama tablosu

Nitelik tipolojisi	Nitelik	Puan
Sokağa katkılı cephesi olan yapı	K	2
Spot yapı	E	4

Cephe tipolojisi: Çalışma alanındaki yapılarda cephe düzeni çıkmasız ve çıkmalıdır. Değerlendirme kapsamında yapıların cephe tipi incelendiğinde alanda 89 yapının çıkmasız, 1 yapının tüm katı ve 5 yapının köşeden / ortadan çıkmalı olduğu tespit edilmiştir. Genellikle çıkmalar 1 kat + yüksek zeminli, 2 katlı, 2 katlı + bodrumlu yapılarda bulunmaktadır. Çıkmasız yapılar çevrenin karakterini yansıtan yapılar arasında yer aldığı için karakteristik özellik gösteren yapılar olarak değerlendirilmiştir. Çalışma alanındaki yapılarda cephe düzeninin hareketli olması yapı değerini arttıran özelliklerinden biri olduğu için çıkmalı yapılar ender özellik gösteren yapılar olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, yapıların cephe tipleri incelendiğinde puanlama Çizelge 6.3’de görüldüğü gibidir. (EK – 3. Pafta 7)

Çizelge 6.3. Cephe tipi puanlama tablosu

Cephe		Nitelik	Puan
Çıkmasız		K	2
Çıkmalı	Köşeden çıkmalı	E	4
	Tüm kat çıkmalı	E	6

Cephe elemanları: Çalışma alanındaki yapıların algılanmasını ve değerini arttıran cephe elemanları incelendiğinde, basit elemanlara nazaran, farklı / özel detaylar içeren ve genel içinde uyumlu özellik gösteren elemanlar tespit edilmiş ve değerlendirmeye alınmıştır. Bu ölçütler bağlamında yapılardaki;

Saçaklar göze ilk çarpan etkili elemanlar arasındadır. Çalışma alanında bulunan tüm yapıların saçakları kapalıdır. Yapıldıkları dönemin özelliğini ve geleneksel çevrenin karakterini yansıtan karakteristik ve ender özellik gösteren elemanlar olarak ayrılarak değerlendirmeye alınmıştır.

Alandaki yapılarda farklı biçimde ve farklı alınlıklı pencere tipleri tespit edilmiştir. Pencere tipleri düz, üçgen alınlıklı ve kemerli alınlıklı olarak ele alınmıştır. Alanda 90 yapının düz alınlıklı olduğu tespit edilmiştir ve karakteristik özellik gösteren elemanlar arasında değerlendirilmiştir. 6 yapıda üçgen alınlık ve 21 yapıda kemerli pencere türleri tespit edilmiştir ve çalışma alanında az rastlandıkları için ender özellik gösteren elemanlar olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.4’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 6.4. Pencere tipi puanlama tablosu

Pencere	Nitelik	Puan
Düz alınlıklı	K	2
Üçgen alınlıklı	E	4
Kemerli alınlıklı	E	6

Alandaki yapıların giriş kapıları, biçim ve malzemeye göre değerlendirilmiştir. Kapılar tek kanatlı ve ahşaptan yapılmıştır. 111 yapının kapılarının düz lentolu olduğu tespit edilmiştir ve karakteristik özellik gösteren elemanlar arasında değerlendirilmiştir. Pencereci düz

lentolu kapılar alanda 6 yapıda görülmekte olup ender özellik gösteren elemanlar olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.5’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 6.5. Kapı tipi puanlama tablosu

Kapı	Nitelik	Puan
Düz lentolu	K	2
Pencereli düz lentolu	E	4

Bazı yapıların çatı katında görülen cihannüma, günümüzde az sayıda görülen ve yapıların değerini arttıran cephe elemanları arasındadır. Çalışma alanında 3 yapının bir taraftan (balkonsuz), 6 yapının iki taraftan (5’i balkonlu + balkonsuz, 1’i çift balkonlu) ve 1 yapının ortadan cihannümalı (teraslı) olduğu tespit edilerek bu yapıları ender kılmıştır. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.6’da görüldüğü gibidir. (EK – 3. Pafta 8)

Çizelge 6.6. Cihannüma tipi puanlama tablosu

Cihannüma		Nitelik	Puan
Bir taraftan	balkonsuz	E	2
İki taraftan	balkonlu + balkonsuz	E	4
	çift balkonlu	E	6
Ortadan	teraslı	E	8

Alan içinde az rastlanan balkonlar, düz ve üçgen alınlı olarak ele alınmıştır. 2 yapıda düz alınlı olup karakteristik özellik gösteren elemanlar arasında değerlendirilmiştir. 6 yapıda ise üçgen alınlı balkon yer alırken, yapıları ender kılan özellik olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.7’de görüldüğü gibidir. (EK – 3. Pafta 8).

Çizelge 6.7. Balkon tipi puanlama tablosu

Balkon	Nitelik	Puan
Düz alınlı	K	2
Üçgen alınlı	E	4

Değişmişlik: Alanda 121 yapıda gerçekleştirilen tüm bu değerlendirmeler sonucunda, yapıların özgünlüğünü belirleyen değişmişlikler incelendiğinde, çalışma alanında özgün özelliğini yitirmeyen, değişmemiş 57 yapı tespit edilmiştir. 23 yapının ise özgün özelliğini az yitirmiş olup, az değişmiş olduğu ve 14 yapının özgün özelliğini çok fazla yitirerek çok değişmiş olduğu belirlenmiştir. Çok değişmiş yapılar alanda karakteristik özellik gösteren yapılar arasında yer alırken, az değişmiş ve değişmemiş yapılar ender özellik gösteren yapılar arasında yer almıştır. Yeni yapılar değerlendirme dışı tutulmuştur. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.8’de görüldüğü gibidir. (EK – 3. Pafta 11).

Çizelge 6.8. Yapılarda değişmişlik puanlama tablosu

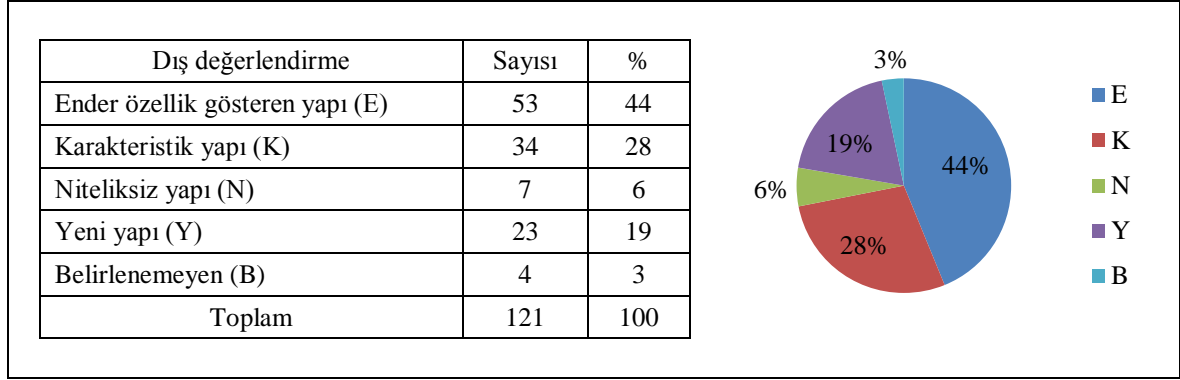
Değişmişlik	Nitelik	Puan
Çok değişmiş	K	4
Az değişmiş	E	6
Değişmemiş	E	8

Elde edilen bilgiler sonucunda konum, nitelik, cephe tipi, cephe elemanları ve değişmişlik değerleri toplanarak, dış değerlendirme sonucuna herbir yapı için ayrı ayrı varılmıştır (Çizelge 6.9).

Çizelge 6.9. Dış değerlendirme puanlama tablosu

Dış değerlendirme değeri	Puan kriteri
Ender özellik gösteren yapı (E)	$E > K$
Karakteristik yapı (K)	14 - 18
Niteliksiz yapı (N)	8 / 12

Her yapı için elde edilen dış değerlendirme puan toplamı incelendiğinde, enderlik puan toplamı, karakteristik puan toplamından fazla olan yapılar ender özellik gösteren yapılar olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda alanda; 53 (%44) adet ender özellik gösteren, 34 (%28) adet karakteristik, 7 (%6) adet niteliksiz, 23 (%19) adet yeni, dış mimari değerde yapı belirlenmiş, 4 (%3) yapıda belirleme yapılamamıştır (EK – 2. Çizelge 6.17, EK – 3. Pafta 12, Şekil 6.1).

Şekil 6.1. Dış mimari değerlendirme analizi

6.3. İç Mimari Değerlendirme

Çalışma alanında, 6.1. bölümünde de bahsedildiği gibi halkın evlerinde olmama, olanların ise eve almak istemedikleri ve tedirgin olmaları nedenleri ile genel durumu belirlemek amacıyla ancak 8 yapıda iç mimari değerlendirme yapılabilmektedir. İç değerlendirmede yapılar, plan tipi, iç mimari elemanlar ve değişmişlik durumlarına göre puan almışlardır.

Plan tipolojisi: 5.2.7.2.1. bölümünde de bahsedildiği gibi ‘Kazrestorasyon Kurumu’ tarafından yapılan araştırma sonucunda sit alanında bulunan yapılar, plan tiplerine göre; sofasız, iç sofalı, dış sofalı, bölüm ve birleşimlerden oluşan yapılar olarak tespit edilmiştir. Alandaki iç mimari değerlendirme (tüm odalara giremediği için mantıksal tamamlama) yapılabilen 8 yapıdan 2’sinin sofasız olduğu tespit edilmiş ve bu yapı tipi alanda karakteristik özellikte değerlendirilmiştir. Tespit edilebilen 8 yapıdan 5’i iç sofalı, 1’i dış sofalı yapılar arasında olup ender özellik kazanmıştır. Plan tipolojisi 5.2.7.2.1. Bölümünde verildiği gibi, Birim ve Birleşimlerden Oluşan Tipli bir yapıda iç tespit yapılamamıştır. Uygulamaya yönelik ileride yapılacak bir çalışmada, yapıların tümünde iç tespitin yapılması ve bu tipin de değerlendirmeye alınması gerekir. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.10’da görüldüğü gibidir. (EK – 2. Çizelge 6.18)

Çizelge 6.10. Plan tipolojisi puanlama tablosu

Plan tipolojisi	Nitelik	Puan
Sofasız	K	2
İç sofalı	E	4
Dış sofalı	E	4

İç Mimari elemanlar: Alan içerisinde özgün özelliğini koruyan mimari elemanlar değerlendirme kapsamına alınmıştır. Yapılarda günümüzde kullanımını yitiren sobalar (peç) 6 yapıda tespit edilmiştir. Çalışma alanındaki yapılarda özgün iç kapı tek ve çift kanatlı olmak üzere 8 yapıda, süslü ve farklı işçilik örneklerinin gözlendiği tavan örnekleri 3 yapıda, özgün ahşap merdiven 4 yapıda tespit edilmiştir. Geleneksel çevrenin karakterini yansıtan bu elemanlar ender özellikler arasında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.11’de görüldüğü gibidir. (EK – 2. Çizelge 6.18)

Çizelge 6.11. İç mimari elemanlar puanlama tablosu

Özgün iç mimari elemanlar	Nitelik	Puan
Soba (peç)	E	2
Özgün iç kapı	E	2
Süslü tavan	E	2
Ahşap merdiven	E	2

Değişmişlik: Alanda 8 yapıda gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda, iç mekanda yapıların özgünlüğünü belirleyen değişmişlikler incelendiğinde, çalışma alanında özgün özelliğini yitirmeyen, değişmemiş 4 yapı tespit edilmiştir. 3 yapının ise özgün özelliğini az yitirmiş olup, az değişmiş olduğu ve 1 yapının özgün özelliğini çoğunlukla yitirerek çok değişmiş olduğu belirlenmiştir. Çok değişmiş yapılar alanda karakteristik özellik gösteren yapılar arasında yer alırken, az değişmiş ve değişmemiş yapılar ender özellik gösteren yapılar arasında yer almıştır. Bu bağlamda puanlama Çizelge 6.12’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 6.12. Yapılarda iç mimari değişmişlik puanlama tablosu

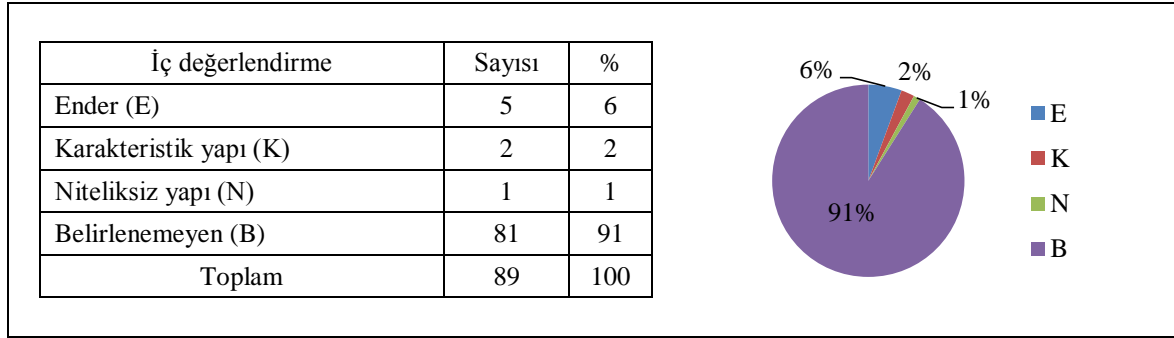
Değişmişlik	Nitelik	Puan
Çok değişmiş	K	4
Az değişmiş	E	6
Değişmemiş	E	8

Elde edilen bilgiler sonucunda plan tipi, iç mimari elemanlar ve değişmişlik değerleri toplanarak, iç değerlendirme sonucuna her yapı için ayrı ayrı varılmıştır (EK – 2. Çizelge 6.18, Çizelge 6.13).

Çizelge 6.13. İç değerlendirme puanlama tablosu

İç değerlendirme değeri	Puan kriteri
Ender özellik gösteren yapı (E)	$E > K$
Karakteristik yapı (K)	8 – 12
Niteliksiz yapı (N)	6

8 yapı için elde edilen iç değerlendirme puan toplamları incelendiğinde, enderlik puan toplamı, karakteristik puan toplamından fazla olan yapılar ender özellik gösteren yapılar olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda alanda 5 (%6) adet ender özellikte yapı belirlenmiştir. Karakteristik puan toplamları incelendiğinde, alan içinde tespit edilen en yüksek puan 12, en düşük puan ise 8 olarak belirlenmiştir. Buna göre mimari değeriyle öne çıkan karakteristik 2 (%2) adet yapı, niteliksiz 1 (%1) yapı olduğu belirlenmiştir. Belirlenemeyen konut sayısı (konut + ticaret işlevli yapılar dahil edilmiştir) ise 81 (%91)'dir. (EK – 2. Çizelge 6.18, Şekil 6.2);

Şekil 6.2. İç mimari değerlendirme analizi

6.4. Genel Mimari Değerlendirme

Geleneksel konutlar bir arada bir bütün oluşturmakla birlikte mimari değer açısından bütün konutların aynı değerde olmadığı dış gözlemle belirlenmiş ve koruma kararlarına temel oluşturacak şekilde öznel değerlendirmesi yapılmıştır. Ancak bu öznel değerlendirmeye dayanak oluşturacak nesnel verileri de ortaya koyan bir mimari değerlendirme yöntemi geliştirilmiştir.

Değerlendirmede yapılar dış özellikleri ve iç özellikleri bakımından ayrı ayrı değerlendirildikten sonra dış ve iç değerlendirilmelerin karşılaştırılması sureti ile yapıların genel mimari değerleri ortaya konmuştur. İç mimari değerlendirme iç analizi yapılan konutlarda yapılabilmemiş, iç analizi yapılamayan konutlarda dış mimari değerlendirme sonucu genel mimari değerlendirme olarak kabul edilmiştir.

Tüm yapıların değerlendirme ölçütleri ve sonuçları dış değerlendirme tablolarında sistematik olarak gösterilmiştir. Geliştirilen puanlama sistemi sonucu tüm yapılar özelliklerine göre sayısal bir değer almış; fakat ifade ve algılama kolaylığı açısından değer aralıkları harfler ile kodlanmıştır;

- Ender bulunan yapılar (E); taşıdığı mimari özellikler ile alan içerisinde az bulunan, özgünlüklerini koruyan üstün nitelikli yapılardır; ender özellikler, geleneksel evlerin yok olan özgün özelliklerinin restitüsyon analizlerinde değerli kaynak oluşturmaktadır.
- Karakteristik bulunan yapılar (K); geleneksel ev özelliklerini kısmen kaybetmiş olsa da özgün özellikler hakkında fikir verebilen yapılardır;

- Niteliksiz bulunan yapılar (N); geleneksel evlerden farklı olup, alan içinde oluşan vistalarda gabari ve boyut olarak uyumlu ancak cephe tipi ve elemanları bakımından değerli geleneksel özellikler göstermeyen yapılardır.
- Bazı evlerin adanın ortasında bulunması ve yüksek avlu duvarı ile kapatılması nedeniyle bu evlerde inceleme yapılamamış ve dolayısıyla da bu evlerle ilgili özellikler de belirlenememiştir. Bu evler (B) olarak sınıflandırılmıştır.

Yeni yapı sistemiyle inşa edilen ve dokuyla uyum göstermeyen yapılar değerlendirme dışı tutulmuş, harap yapılarda ise dış ve iç değerlendirme yapılması mümkün olmamıştır. Avluda bulunan ve sokağa duvar ile kapalı olan evlerin %3 oranında konut olması nedeni ile ve bazı ev sahiplerinin evde olmaması, bazı ev sahiplerinin ise bu durumdan tedirgin oldukları için çalışma alanında bulunan 121 (89'u konut) yapının ancak 117'sinde inceleme yapılabilmektedir. Bu yapılardan 117'sinde dış değerlendirme, 8'inde iç değerlendirme yapılabilmektedir.

Ancak sonuç değerlendirmede; insanlar mimariyi dış görüntüleri ile değerlendirir. Dolayısıyla genel mimari değerlendirmede iç mimari değerine göre dış değeri yüksek olan bir yapı dış değerine göre değerlendirmiştir. Örneğin iç değeri düşük bile olsa dış puanları E olanlar Ender; K olanlar Karakteristik değer almıştır (Çizelge 6.14).

Çizelge 6.14. Genel mimari değer matrisi oluşumu

İÇ ve DIŞ		İç Değerlendirme		
		E	K	N
Dış Değerlendirme	E	EE	EK	EN
	K	KE	KK	KN
	N	NE	NK	NN

E – Ender yapılar

K – Karakteristik yapılar

N – Niteliksiz yapılar

Oluşturulan değer matrisine göre;

- EE, EK, EN; sonuç olarak E, “Ender Yapı” değerini alan yapılardır.
- KE, KK, KN; sonuç olarak K, “Karakteristik Yapı” değerini alan yapılardır.
- NE, NK, NN; sonuç olarak N, “Niteliksiz” değerini alan yapılardır.

Çizelge 6.15. Genel mimari değer sayısal sonuçları

İÇ ve DIŞ		İç Değerlendirme				Toplam
		E	K	N	Girilemeyen	
Dış Değerlendirme	E	5	1	1	46	53
	K	1	-	-	33	34
	N	-	-	-	7	7

	E		K		N
--	----------	--	----------	--	----------

Uygulanan değer matrisi sonuçlarına göre alanda, ender değerde 53 yapı, karakteristik 34 yapı, niteliksiz 7 yapı tespit edilmiştir (Çizelge 6.16).

Çizelge 6.16. Değer matrisi sonucu

Sonuç	Sayı	%
Ender Yapılar (E)	53	44
Karakteristik Yapılar (K)	34	28
Niteliksiz Yapılar (N)	7	6
Yeni Yapılar (Y)	23	19
Belirlenemeyen (B)	4	3
Toplam	121	100

Çalışma neticesinde, iç ve dış değerlendirme sonuçlarının karşılaştırılmasıyla, yapıların genel değerlendirmesi yapılmıştır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma kapsamında Atırâu şehrinde yer alan kent dokusunun; tarihsel, kültürel, sosyal ve fiziksel özellikleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bu bölümde, değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan verilerin tartışılarak koruma ölçütlerinin oluşturulması ve bu ölçütlerin koruma disiplini ile ilişkilendirilmesi üzerinde durularak çalışmanın genel sonuçları verilmiştir.

Yaşamın sürdüğü kentlerde, toplumun gereksinimlerine bağlı olarak değişme istekleri gelişir. Koruma, bu değişimin denetlenip özgün karakterlere zarar vermeyecek ölçüde kalmasını sağlamaktır. Yerleşmenin sosyal yapısının değişmesi, ekonomik zorluklar, doğal felaketler bir yerleşmenin gelişimini engelleyebilir veya çökmesine neden olabilir. Tarihi çevreler bugün bakımsızlık, terk, bayındırlık etkinlikleri, rant baskısı gibi çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. Kimi kent terk edilerek yıkılmaya mahkum olurken, yaşamın sürdüğü yerleşmelerde ise yoğun yapılanma istekleri, yeni yollar açılması tarihi dokunun değişip yok olmasına neden olmaktadır. Çevre dokusunu oluşturan bileşenlerin sürekli bakımlarını sağlamak, tahribi en aza indirgeyecek önlemleri almak, günümüz ve gelecek için uygun bir koruma politikası saptamak kültür varlıklarımızın geleceği açısından yaşamsal bir önem taşımaktadır [89]. Koruma ve geliştirme anlayışında varılan sonuç her zaman için, gereken önemin verilmediği tarihi kent dokularının daha çok kullanılması ve kazandırılan yeni işlevlerle kentin günlük yaşamına dahil edilmesidir [90].

Koruma imar planlarıyla yöreye yeni getirilecek işlevler, sosyal, kültürel ve ekonomik gereksinimleri karşılayacak türde olduğunda, özellikle kültürel canlandırma politikasıyla, tarihi merkezler belirli aktivite alanlarına dönüşerek, burada ve yakın çevresinde yaşayan halkın gelişiminde de etkin olacaklardır [91].

Atırâu kentinin ve çalışma alanının karakteri incelendiğinde, bölgenin sahip olduğu estetik siluet ve tarihi Uспен Kilisesi yerleşimi cazibeli kılan en önemli faktörlerdir. Geleneksel yapıların restore edilerek otel/pansiyon, kafe/restoran, müze/hediyelik eşya mağazası ve ofis/egitim merkezlerine dönüştürülmesi alandaki ticari faaliyetleri arttıran, bölgeyi yaşatan en önemli faktördür. Bu bağlamda alandaki terkedilmiş yapıların onarımının yapılarak yeni işlevler yüklenmesinin alana olumlu etkileri olacaktır. Atırâu'nun petrol başkenti olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yabancı uyruklu insanları barındıran kent

olması bölgeyi turizm açısından da canlandıracağı için tez çalışmasında ele alınması uygun görülmüştür.

Atırau, Balgımbayev ve İsenov Caddeleri'nde yapılan değerlendirmeler sonucunda, işlev değişikliği önerilmemiştir çünkü mevcut işlevler, tüm kenti yıllardır beslemektedir. Aksi takdirde, alışkanlıkları ve doğru kentsel program donatılarını zedelemek, gündelik hayatta yapılan çalışmaların işlerliğini zayıflatacaktır.

7.1. Alan Çalışması İle İlgili Sonuçlar ve Öneriler

Atırau şehrinin eski merkezi ve geleneksel kent dokusu, Kazakistan'ın başka şehirlerinde bu kadar yoğun şekilde görülemeyecek mimari ve tarihi değerleri bir arada barındırmaktadır. Kent dokusunun ve onun içindeki Balgımbayev ve İsenov caddelerinin en önemli özelliği; doğa, insanların, yanı sıra 2. Dünya Savaşı nedeniyle afete maruz kalmayan, XIX. yüzyılın sonuna – XX. yüzyılın başına ait yapıların iç içe bulunması ve kent dokusunun günümüzde de okunabilmesidir.

Geleneksel kent dokusu ve yapılarının yapım tekniği ve malzemesi, XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başına ait Rus yapıları ile benzerlik göstermektedir. Koruma İmar Planı halen resmi olarak gerçekleştirilemediğinden dolayı sit alanı içindeki yerleşme kendi kuralları içinde gelişmektedir. Yeni yapıların bilinçsiz yapılması ve tarihi yapıların bilinçsiz onarımı, yapıları özgün niteliklerinden giderek uzaklaştırmaktadır.

Çalışma alanında yapılan herhangi bir fiziksel müdahale, alandaki sosyal yapıdaki değişimlere neden olabilir. Aynı şekilde sosyal yapıdaki değişim de fiziksel yapıyı etkiler. Bu nedenle çalışma alanında sosyal yapı, örgütlenme biçimi, projenin bir parçası olarak ele alınıp; mevcut dinamiklerin kullanıldığı bir çalışma yapılması amaçlanmıştır. Sosyal yapının değişkenliği en aza indirgenip, çeşitliliğin durdurulması öngörülmüştür.

7.1.1. Sosyal yapı

Atırau'un sosyal yapısı 1640'larda değişmeye başlamıştır. Çar'ın kaleyi inşa etme kararından sonra Ruslar tarafından yerleşim görmeye başlamıştır. Kullanıcının değişmesi ile alışkanlıklar, dini inanç ve sosyo kültürel yaşam da değişikliğe uğramıştır.

Bu dönemde, Kazak halkının göçebe yaşam tarzının Kral tarafından yasaklanması nedeni ile Kazaklar yerleşik yaşam tarzına geçmek mecburiyetinde kalmışlardır. Atırau halkı, kentin Hazar Denizi'ne yakın olmasının avantajını ilk bu dönemde kullanmaya başlamıştır. Başlıca uğraşları arasında, balık tutma ve işletme gelir. XIX. yüzyılın sonuna doğru petrol üretilmeye başlamıştır.

Sovyetler Birliği'nin kuruluşu ile yalnız Atırau'da değil, Kazakistan'ın farklı bölgelerine farklı milletlerden insanların zorunlu yerleştirilmesi ile bölgeye adaptasyon başlatılmıştır (Tatar, Alman, Koreli, Bulgar, Özbek, Azeri, Ermeni, Belorus, Ukraynalı v.b.). Sovyetler Birliği'nin 15 cumhuriyeti arasında Kazakistan, Slav milletini en çok barındıran ve esas milli unsurun azınlık durumunda olduğu tek ülkeydi. Kazakistan'da, Kazak halkının nüfusu Sovyetler Birliği döneminde %29'a kadar düştü. Kazaklar genellikle kültürel olarak en çok Ruslaşmış millet olarak kabul ediliyordu. Her şeyden önemlisi Kazakça bilenler için bile Rusça yalnızca devlet dili ya da "medeniyet" dili değil, aynı zamanda etnik gruplar arası iletişim diliydi.

Astana Kazakistan'ın başkenti, Almatı Kazakistan'ın finansal ve kültürel başkenti, Atırau ise Kazakistan'ın petrol başkenti olarak bilinmektedir. Atırau, Almatı ve Astana'dan sonra iş hacminin çok olması nedeni ile yerli ve yabancı halkın çok gittiği şehirlerden biri haline gelmiştir. Bu durum halkın gelirin ve yaşam standartlarına yansımıştır. Halkın geliri, Kazakistan'ın başka bölgeleri ile kıyaslandığında biraz yüksektir ve dolayısıyla şehir pahalıdır.

Atırau'da çok sayıda yabancı uyruklu kişinin barınması, geleneksel dokuda bulunan konutları etkilememiştir. Sit alanında yaşayan halkın büyük kısmı yerli ve ev sahibidir. Konutların ilk sahipleri çok az sayıdadır. Halkın büyük kısmı evlerini Kazakistan Cumhuriyeti döneminde satın almıştır. Evlerin büyük oranda Cumhuriyet döneminde sahiplenilmesinin nedeni, Rus ve diğer uyrukluların ana vatanlarına göç etmiş olmalarıdır.

7.1.2. Mimari yapı

Atırau'nun mimari yapısı, Rus'ların kale inşasına başlaması ile, yani XVII. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren değişmeye başlamıştır. Kaleyi inşa etmek için, Çar tarafından gönderilen Guryev kardeşler Rus mimarisine dayanarak kaleyi inşa etmiştir. Kale içinde

yerleşen evlerin taş, tuğla, yığma, ahşap karkas veya bunların birlikte kullanıldığı sistemde, bir ya da iki katlı, köşe veya tüm kat çıkmalı, eğimli çatılı ve bazen cihannümalı olduğu tespit edilmiştir. Zamanla nüfusun yoğunlaşması ile yerleşim kale dışına taşmıştır.

7.1.3. Geleneksel doku

Atırau geleneksel dokusunda (Balgımbayev, İsenov Caddeleri) yapılan detaylı alan çalışmaları neticesinde, alandaki değerlerin korunması, sorunların ise çözülmesi bağlamında ekolojik model kapsamında analiz ve değerlendirme çalışmaları yapılmış ve bu çalışmalar sonucunda elde edilen verilerle öneriler geliştirilmiştir.

Geleneksel dokuda, yıkılmış yapı parsellerine yapılacak yeni yapıların kat yüksekliği alçak, cepheleri ve cephe rengi dokuya uyumlu olmalıdır. Yeni yapı inşaatı öngörülen parseller EK – 3. Pafta 1’de belirtilmiştir.

Alan içerisinde yeni yapım sistemi ile inşa edilen ve çevreyle uyum sağlamayan çok katlı yapılar, ev sahipleri ile anlaşma karşılığında boşaltılarak, çevreyle uyumlu hale getirilmelidir. Harap yapıların yerine de geleneksel dokuya uygun yapılar inşa edilmelidir. Yenileme ve kat eksiltmesi ile dokuya uyumlu hale getirilecek yapılar EK – 5. Pafta 2’de belirtilmiştir.

Geleneksel doku özelliklerine aykırı biçim ve malzeme eklenen cephe elemanları kaldırılarak, cepheler geleneksel dokuya uygun hale getirilmedi.

Yapılan analizler doğrultusunda elde edilen bilgiler ışığında, alandaki bir çok yapının cephe elemanlarının malzeme ve biçimlerinde değişim ve bozulmalar tespit edilmiştir. Bunlar, EK – 5. Pafta 1’de belirlenen tamirlerle, özgünlüklerine kavuşturulmalıdır.

Alanda ticari yapıların az olması, alış veriş sorununu da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, tasfiye edilen boş parsellerde inşa edilecek yapıların (market, eczane, kuaför v.b.) ticari işlevde kullanılması uygun görülmüştür.

Geleneksel dokuyu doğrudan etkileyen geçiş bölgelerinin de sit alanı ile birlikte uyumlu ve sağlıklı bir planlama anlayışı içinde ele alınması zorunludur [92]. Bu karar, sit alanı sınırı

belirlenirken göz önünde bulundurulmalıdır.

Doğal yapısı, ölçüleri ve diğer özellikleri bakımından anıtsal nitelik kazanmış ağaçlar koruma altına alınmalıdır. Tarihi olaylara bağlantısı bulunan yerli ve yabancı ağaçlar güzellik açısından plastik değerinde bir görünüme sahip olan, doğal yaşam tarzı bakımından benzerlerinden farklı gelişme nitelikleri gösteren, kent dokusunu tamamlayan, kent imajına etkisi olan grup, dizi veya tek ağaçlar korunması gerekli anıt ağaçlardan yaşlanmış veya hastalanmış ağaçların, ilgili kuruluşlarca hazırlanacak teknik raporlar doğrultusunda Koruma Kurumu tarafından alınacak karar uyarınca kaldırılarak, yerine yenileri dikilmelidir [93]. Ayrıca, alanda mevcut ağaçların az olması nedeni ile bölge ağaçlandırılmalıdır.

7.1.4. Genel müdahale kararları

Çalışmalarda; tespit paftaları dün ve uğradıkları değişim ile bugünü, değerlerin korunduğu, sorunların çözüldüğü karar paftaları ise yarını düzenleyen çalışmalar olarak ele alınmıştır. Dün, bugün ve yarın ile yaşatılabildiğinde, mimari değer gelecek kuşaklara dönemsel müdahaleleri ile birlikte tanıtıcı biçimde aktarılmış olacaktır. Süreklilik ancak bu şekilde sağlanır. Koruma – gelişme çatışması çözümediği sürece, değişen, gelişen her yaşam ve kullanım biçimi yapıyı kendi kişiliğinden koparıp, değiştirip yozlaştıracaktır [93]. Bu çalışmada da koruma ve geliştirmeye yönelik kararların verilmesi için bütün detayları ile analiz edilen ve değerlendirilen alanın kent ile bütünleşmesi ve tüm öğeleri ile korunarak yaşatılmasını sağlayacak sentez çalışmaları yapılmıştır. Bu bağlamda öncelikle, geleneksel dokuya ilişkin genel işlev kararları alınmıştır. Bunlar birbirinden ayrılmayan, yan yana, ancak kişilikleri (mimari yorumları) birbirinden farklı, teknik anlayış, kullanım, beklenti vb. açısından ayrı tarih dilimlerinin ürünleridir. Hiçbiri göz ardı edilmeden birbiriyle uyumu sağlanmalıdır [94].

Taşıyıcı müdahaleleri

Tüm alan içerisinde yapısal durumu “kötü” olan yapılar dahil, taşıyıcı problemi olan yapılara ender olarak rastlanmaktadır. Bu yapılarda kirişlerin sehim yaptığı, taşıyıcı elemanların yapı yükünü taşıyamaz dayanımda olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda taşıyıcı elemanların güçlendirilmesine öncelik verilmelidir (EK – 3. Pafta 10).

Konfor durumu müdahaleleri

Çoğunlukla küçük ve geleneksel plan şemasını günümüze kadar koruyabilmiş yapılarda, hela, banyo gibi konfor unsurlarının avluda çözüldüğü görülmüştür. Mutfak mekanları alandaki yapıların genelinde yapı içerisinde çözülmüştür. Bölgenin sert iklim şartlarına sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda, tüm mevcut geleneksel ve inşa edilecek yeni yapıların içlerine hela, banyo, mutfak vb. mekanların yerleştirilmesi uygun olacaktır.

Mimari eleman müdahaleleri

Özgün ahşap pencereler ve kapılar genellikle yıpranmış durumdadır. Çoğunlukla da pencere doğramaları plastik, kapılar ise demir malzemelerle değiştirilmiştir. Bunlardan özgün olanlar sağlamlaştırılmalı, sağlamlaştırılmayacak kadar kötü durumda olanlar ve değiştirilmiş olanlar özgün biçim malzeme ve detayla yenilenmelidir. Yenilenenlere, günümüzde yapıldıklarını belirtmek için güncel tarih atılmalıdır (EK – 5).

Cephelerin, uzun süreli doğal etkenlerle oluşan bozulmalarla özgünlüğünü yetiren ahşap kaplamaları, özgün kaplamaya uyumlu olarak onarılmalıdır. Cephede oluşmuş sıva dökülmeleri gibi basit onarımlar özgün sıva ile uyumlu olarak tamamlanmalıdır. Cephe boya uyumlu hale getirilmelidir (EK – 5).

Özgün yapılarda beşik veya kırma, çıkmalı/çıkmasız çatı mevcuttur. Bu çatılarda, hasar görmüş yerler onarılmalı. Özgün niteliği olan bacalar sağlıklılaştırılıp işler hale getirilmelidir (EK – 5.1).

Altı kapalı saçak sisteminde, ahşap kaplama malzemesinde, saçak dekoratif oymalarında malzeme kopmaları ve bozulmaları tespit edilmiştir. Bu saçaklardaki yelkovanlar, ahşabın dayanıksızlığına maruz kaldığından, günümüzde sac levhalarla değiştirilmiş ya da özgün halde günümüze kalanlar yıpranmıştır. Bunların sağlamlaştırılabilecek durumda olanları sağlamlaştırılmalı, harap ve değiştirilmiş olanları özgün malzemelerle, özgün detayla yenilenmelidir (EK – 5).

Alandaki yapıların genelinde görülen ahşap/tuğla köşe ve kat bordürlerinde, günümüzde malzeme kopmaları olduğu ve sonradan boyandıkları gözlenmiştir. Bu bordürlerden,

sağlamlaştırılabilir olanların temizliği ve onarımı yapılmalıdır. Yok olan veya çok kötü durumunda olan bordürler, özgün malzeme ve detayla yenilenmelidir (EK – 5).

7.1.5. Ulaşım ile ilgili öneriler

Geleneksel dokuda tespit edilen sorunlardan bir diğeri de kaldırımların (sadece Beybarıs Bulvarı'nda var) olmamasıdır. Halkın taşıt trafiğine engel olmadan yürüyebilmesi için kaldırımlar yapılmalıdır. Kaldırımlar özgün sokak kaplamasıyla kaplanarak, geleneksel dokuda bütünlük sağlanmalıdır.

7.1.6. Korunacak, düzeltilecek, yeni inşa edilecek yapılara ilişkin müdahale kararları

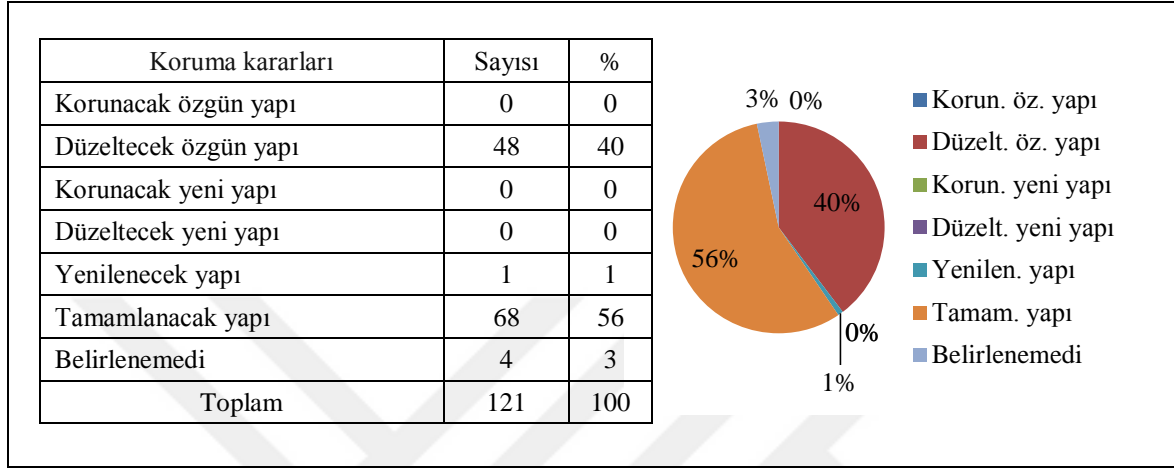
Alandaki her yapı için EK – 5. Pafta 3'de müdahale kararları belirtilmiştir. Müdahale biçimleri aşağıdaki 7.1. nolu çizelgede açıklanmıştır.

Çizelge 7.1. Müdahale kararları [95]

İşlem	Açıklama
Bakım	Sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahalelerdir. (Çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana vb.).
Onarım	Yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik gerektiren müdahalelerdir.
Basit Onarım	Yapıların çürüyen ya da bozularak eskiyen mimari öğelerinin, özgün biçimlere uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlere uygun olarak yenilenmesi işlemine denir.
Esaslı Onarım (Restorasyon)	Yapının rölöveye dayanan restitüsyon ve restorasyon projeleri ile diğer ilgili belgelerin içerikleri ve ölçekleri koruma kurulunca belirlenen müdahalelerdir. [Sağlamlaştırma (Konsolidasyon), Temizleme (Liberasyon), Bütünleme (Reintegrasyon), Yenileme (Renovasyon), Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon), Taşıma (Moving)]
Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon)	Eldeki mevcut belgelerden (yapı kalıntısı, rölöve, fotoğraf, her türlü özgün yazılı – sözlü, görsel arşiv belgesi vb.) yararlanmak suretiyle kendi parsellerinde daha önce bulunduğu yapı oturma alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kütle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak yeniden yapılmasıdır.

Bu bağlamda, sorunlarına bağlı olarak bölgede bulunan 48 (%40) özgün mimari yapının düzeltilmesi, 1 (%1) yapının yenilenmesi, 68 (%56) yapının (özgün/yeni) tamamlanması ve

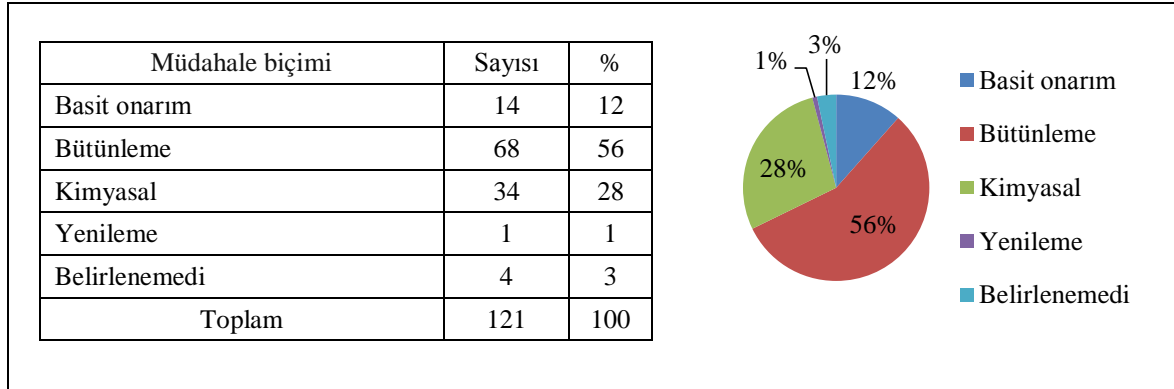
alanda bulunan 17 boş parseldeki yapıların özgün bilgi ve belge olanları için özgün bilgilerle yeniden yapım uygulanması, özgün bilgi olmayanlarda yıkılmış yapı ve aynı oturum sınırında yeni yapı yapılması uygun görülmüştür (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 2. Çizelge 7.2, Şekil 7.1).

Şekil 7.1. Koruma kararları

Niteliksiz yapıların cephesi, çevreye uyumlu hale getirilecektir. Alanda, değiştirilmiş olan cephe kaplaması, malzeme analizi neticesinde elde edilen verilerle yeniden üretilecek özgün karışımdan sıva malzemesi elde edilerek düzenlenecektir. Çevreye aykırı çatı kaplamaları atermite veya ahşap kaplamaya dönüştürülecektir. Sokaktaki yapı cephelerinin ise aykırı renklerle boyanmasına izin verilmeyecektir. Bu bağlamda çalışma alanında düzeltilen yapılar, genel değerlendirme sonucunda sınıflandırılmıştır ve EK – 5. Pafta 3’de her yapı için müdahale kararları açıklanmıştır.

Bu bağlamda, çalışma alanı içinde 14 (%12) yapının mimari elemanlarında basit onarım yapılması; 68 (%56) yapının bütünlenmesi, 34 (%28) yapının ise kimyasal temizlenmesi ve 1 (%1) yapının yenilenmesi öngörülmüştür (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 3. Pafta 13, EK – 2. Çizelge 7.1; Şekil 7.2).

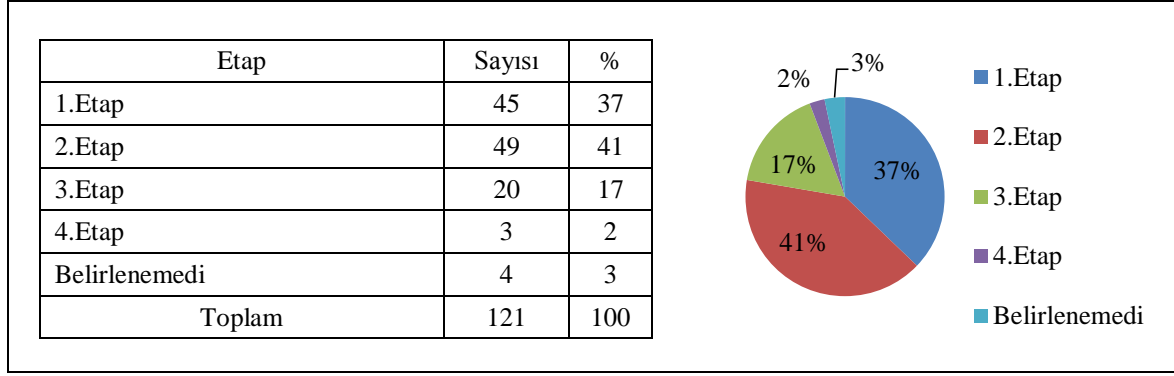

Şekil 7.2. Müdahale kararları

Çalışma alanında bulunan yeni yapıların, gabarisi uyumsuz olanlar için kat indirimi yapılacak ve çevreye uyumlu renkle boyanacaktır; kapı pencere açıkları geleneksel doku ile uyum sağlayacak şekle getirilecektir. Yeni yapılacak olan yapılarda, gabari özgün dokuya cephe genişliği, saçak, cephe süsleme elemanları, pencere söveleri ve renk bakımından uyumu sağlamak şartıyla her türlü yeni malzeme ve teknoloji kullanılabilir.

Alandaki yapıların onarım etaplama yapılarının nitelikleriyle paralel düşünülmüştür;

- Etapta, taşıyıcı sistemi kötü durumunda olan (ender, karakteristik ve niteliksiz) 45 (%37) yapı, özgününe uygun olarak yenilenecektir (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 3. Pafta 13, EK – 2. Çizelge 7.1, Şekil 7.3).
- Etapta, taşıyıcı sisteminde sorun olmayıp, elemanlarında bozulma ve değişme görülen (ender, karakteristik ve niteliksiz) 49 (%41) yapıda biçimsel müdahale ve bakım onarım yapılacaktır (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 3. Pafta 13, EK – 2. Çizelge 7.1, Şekil 7.3).
- Etapta, geleneksel yapılarla uyumlu olan 20 (%17) yeni yapıda biçimsel müdahale ve renk uyumu sağlanacaktır (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 3. Pafta 13, EK – 2. Çizelge 7.1, Şekil 7.3).
- Etapta, geleneksel yapılarla uyumlu olmayan 3 (%2) yeni yapının ekonomik ömrü dolduğunda yeni yapılanma koşullarına göre gabarisi ve malzemesi uyumlu hale getirilecektir (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 3. Pafta 13, EK – 2. Çizelge 7.1, Şekil 7.3).
- Etapta ise önerilen 17 adet yeni yapı yapılacaktır (EK – 5. Pafta No: 3, EK – 3. Pafta 13, EK – 2. Çizelge 7.1, Şekil 7.3).

Şekil 7.3. Koruma etapları

7.1.7. Finansal organizasyon kararları

Çalışma alanı içinde yapılmış anketlerden elde edilen verilere göre, yerel halkın kendi yapısının onarımını finanse edebilme şansları yoktur. Bu bağlamda, projenin uygulanması için devlet tarafından finanse edilmesi şarttır. Finansal organizasyon aşağıda belirtilen yollar ile yapılabilir: Yerel yönetim kurumu, bazı konutların (yüksek derecedeki nitelik taşıyan) ev sahipleri ile anlaşarak, konutlarının karşılığında başka yerden konut sunarak, tüm mahallenin silüetini bozmadan, yerel büyük holdinglere, restorasyon yaptırıp 50 yıllığına kullanım izni vererek, yap – işlet – devret modeli ile bu konutların onarımlarını yaptırabilir.

Yerel yönetim bünyesinde; koruma organizasyonunu yürütecek restorasyon uzmanı, kentsel koruma konusunda uzman, sanat tarihçisi, kimyager, sosyolog ve psikologlardan oluşan bir ekibin bulunduğu bir birim kurulmalıdır. Bu ekip, gerek plan – proje gerekse uygulama aşamalarında iş sahipleri ve yapıların kullanıcıları olan kent halkı ile yakın ilişki kurarak kullanıcıların da gereksinimleri doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmelidir.

Korumada ekonomik destekler, özellikle kamu mülkiyetindeki kültürel varlıklara yönelik olup, özel mülkiyetekiler için çok azdır. Bununla birlikte merkezi ve yerel yönetimlerdeki organizasyon eksikliği ile koruma sürecinde aksaklıklar ve zaman kaybı oluşmakta, bu ise ekonomik kayba yol açmaktadır. Ekonomik kaynağı olan birçok kurum ve kuruluş arasında da bir birliktelik söz konusu değildir. Bunun için kaynak sağlayabilecek kurumlar arasındaki işbirliği sağlanarak örgütlenme, kamunun öncülüğünde olmalıdır. Demokratik kitle örgütleri, meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütleri merkezi ve yerel katılımlarla bu

yeni oluşuma, görüşleri ve eylemleriyle katkıda bulunmalı, bölgede çalışan finans ve yatırım kuruluşlarının tam destek ve katkıları sağlanmalıdır.

Tez kapsamında tipolojik çözümlene bağlamında koruma ölçütlerinin oluşturulması için önerilen modelin Balgımbayev ve İsenov Caddeleri'nde örnekleme yapılmış ve sonuçları sunulmuştur. Geliştirilen bu modelin Atırâu Kenti tarihi dokusunun geneline uygulanması ve bu bağlamda sit alanı ve tampon bölge sınırlarını oluşturularak koruma kararlarının oluşturulması ve uygulamasının da ivedilikle gerçekleştirilmesi ile Atırâu'daki kültürel varlıkların gelecek nesillere aktarılabilmesi sağlanacak ve bir geleneksel kültür mirası korunarak dünya kültürel mirasında çeşitlik oluşturulması bağlamında bir kazanç sağlanacaktır. Ayrıca, Atırâu'da tez kapsamında önerilen model kullanılarak gerçekleştirilecek koruma uygulamasının Kazakistan'da bulunan farklı tarihi dokuların korunmasında örnek teşkil edebileceği de ümit edilmektedir.

KAYNAKLAR

1. İnternet: Çetin, A. Kazak Türkleri'nde Sosyal Hayat, *Cipec*.URL: <http://hbvdergisi.gazi.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/viewFile/334/326> Son Erişim Tarihi: 29.08.2016.
2. Erkman, U. (1982), *Mimari Tasarım İçin Bir Veri Üretim Yöntemi Olarak Çevre Analizi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 28 – 55.
3. Genim, M. S. (2001), *Koruma Kültürü Üzerine*, TAÇ Vakfı'nın 25 Yılı, Türkiye'de Risk Altındaki Doğal ve Kültürel Miras, Ed. H.Sezgin, İstanbul: TAÇ Vakfı Yayınları, 195 – 202.
4. Asatekin, N. G. (2004), *Kültür ve Doğa Varlıklarımız Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dösım Basımevi, Ankara.
5. Kuban, D. (1984), *Çağdaş Koruma, Tasarım ve Planlama İlişkilerine Kuramsal Bir Yaklaşım*, Mimarlık 84 (3 – 4), 3.
6. Yılmaz, G., Gürel Üçer, Z.A. (2004), *Türkiyede Kentsel Koruma Sürecinde Kurumsal Yapı ve Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Değerlendirme*, Ege Mimarlık, 2004/3 – 51.
7. Canitez, T. (2010), *Trakya Bölgesi Ortak Tarihsel Kültürel Gelişim Süreci ve Türkiye Trakyası Koruma Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma*, Basılmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
8. Şahin, E. (2014), *Sosyokültürel Yapı ve Değişim Bağlamında Mimari Mirasın Korunmasına Dair Bir Yöntem Araştırması: Kapadokya-Güzelyurt Örneği*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
9. Özönder, F. (1992), *Koruma Planlaması, Politikaları ve Stratejileri, Şile Yerleşmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
10. Binan, D. (1995), *Koruma Kurullarının Oluşumu ve Sorumluluk Bölgelerinin Saptanmasında Ölçütler ve Sorunlar, Kapadokya Örneği*, Mimar Sinan Üniversitesi 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokiyumu, İstanbul: MSÜ Matbaası.
11. Tütengil, A. (1995), *Yapısal Kültür Varlıklarının Fayda Değer Analizine Bağlı Bir Yöntemler Değerlendirilmesi*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1 – 19, 22, 67 – 70.
12. Sevim, A. (2009), *Türkiye'de Konut Politikaları Bağlamında Konut Sorunu ve Kentsel Koruma Alanlarına İlişkin Bir Değerlendirme*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 55, 84, 107, 108, 110-114, 118, 119, 137, 138, 140, 143, 144, 145, 164.

13. İstanbul Valiliği, İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (İstanbul AFAD), İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB), Ünal, Z. (2014), *Kültürel Mirasın Korunması*, Beyaz Gemi Sosyal Proje Ajansı, İstanbul.
14. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, (2008), *Dünya Mirası Konvansiyonunun Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler*, Dünya Mirası Merkezi.
15. İşçen, Y. (2007), *Anıların Emanet Edildiği Yer: Güzelyurt*, Peribacası Dergisi, Ankara, Ankamat Matbaacılık, Sayı-2: 47.
16. İnternet: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü ya da UNESCO, *Cipec*.URL: <https://tr.wikipedia.org/wiki/UNESCO> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
17. İnternet: Avrupa Konseyi Hakkında Bilgi, *Cipec*.URL: <http://www.nkfu.com/avrupa-konseyi-hakkinda-bilgi/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
18. Sert, Ö. F. (2012), *Türkiye 'de Restorasyon Sürecinin Haritalanması ve Proje, İhale ve Uygulama Aşamalarında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi Üzerine Saha Çalışması*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 6, 7, 22, 25.
19. Tan S. (2014), *Anıtsal Yapı Onarımlarının Koruma Mevzuatı Değişiklikleri Bağlamında İrdelenmesi Ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Yöntem Araştırması*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
20. İnternet: Arheoloğışeskiye Pamyatniki Atıraskoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://silkadv.com/ru/node/1692> Son Erişim Tarihi: 11.06.2016.
21. İnternet: Archaeological Monuments of Turkestan, *Cipec*.URL: http://www.natcom.unesco.kz/turkestan/e08_arch_monuments.htm/ Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
22. İnternet: Mavzoley Hodji Ahmeda Yassavi (Gorod Turkestan), *Cipec*.URL: <http://whc.unesco.org/ru/list/1103> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
23. Süslü, A., Tazebay, U. (2000), *Atatürk 4. Uluslararası Kongresi*, Atatürk Araştırma Merkezi, İassauı Atyndaghy Khalygaralyq Qazaq - Turik Universiteti.
24. İnternet: Tamgalı Kaya Resimleri, *Cipec*.URL: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Tamgalı> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
25. İnternet: Sariarka, *Cipec*.URL: <http://unesco-dunya-miraslari.blogspot.com/2012/12/unesco-dunya-mirasi%20sariarka-kazakistan.html> Son Erişim Tarihi: 10.02.2014.
26. İnternet: Spisok Obyektov Vsemirnogo Naslediya UNESCO v Kazakhstane *Cipec*.URL:https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_объектов_всемирного_наследия_ЮНЕСКО_в_Казахстане/ Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.

27. İnternet: *Cipac*. URL: <http://allhistory.kz/post/view?id=1173/> Son Erişim Tarihi: 03.02.2016.
28. İnternet: *Cipac*. URL: <http://forum.savromat.kz/index.php/topic/2-zakon-respubliki-kazakhstan-ot-2-iiulia-1992-goda--1488-xii-ob> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
29. Forld, W. (1966), *Anıtlar, Bakım ve Onarım*, Çev. B.Özer, Akademi yayınevi, İstanbul, 5:4-14.
30. Nalçakan, M. (1993), *Tarihi ve Kültürel Sürekliliğin Fiziksel Çevrede Değişime Yansımaları ve Eskişehir Örneği*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
31. İnternet: Kazaklar, *Cipac*. URL: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazaklar> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
32. İnternet: *Cipac*. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Казакх> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
33. İnternet: Kazahı, *Cipac*. URL: <https://falancamesele.wordpress.com/2015/08/23/almati-notlari-1/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
34. İnternet: Kazakistan Cumhuriyeti, *Cipac*. URL: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazakistan> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
35. İnternet: Sıganak, *Cipac*. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Сыгнак> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
36. Margulan, A., Basenov, T., Mendikulov, M., (1959), *Arhitektura Kazahstana*, Almatı, s.189
37. Feoktissova, E., (2011), *Evolusiya Gradostoitelnoy Kulturi na Territorii Sovremennogo Kazahstana, XVIII v. do n.e. – načalo XXI v.n.e.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Novosibirsk Mimari – Ressam Devlet Akademisi, Novosibirsk.
38. Godfrey Liasü, (1992), *Göç*, (Ter. Mehmet Çağrı), İstanbul, s. 10, s. 13
39. İnternet: Postanovleniye Mangistauskogo Oblastnogo Akimata Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturu Mestnogo Znaçeniya, *Cipac*. URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V10M0002080> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
40. İnternet: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi, *Cipac*. URL: <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler1&dil=tr> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
41. Baypakov, K. (1976), *Srednevekovaya gorodskaya kultura Yujnogo Kazahstana i Semireçya*, Alma-Ata, s.236

42. İnternet: Turkestan, *Cipec*.URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Туркестан_\(город\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Туркестан_(город)) Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
43. İnternet: Turkestan, *Cipec*.URL: <http://russiantourism.ru/report/Туркестан.html/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
44. İnternet: Sayram, *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Сайрам> Son Erişim Tarihi: 21.07.2016
45. İnternet: Cetiasar, *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Джетыясар> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
46. İnternet: Ćirik-Rabat, *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Чирик-Рабат> Son Eriřim Tarihi: 20.04.2016.
47. İnternet: Taraz, *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Тараз> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
48. İnternet: Akırtas, *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Акыртас> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
49. İnternet: *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Сарайчик> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
50. İnternet: Bozok, *Cipec*.URL: http://www.madenimura.kz/ru/culture-legacy/region/akmola_oblast/excavation/bozok/ Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
51. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaĉeniya Pavlodarskoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://egov.kz/cms/ru/law/list/V13P0003599> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
52. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaĉeniya Yujno – Kazakhstanskoy Oblasti, *Cipec*.URL: <https://zakon.uchet.kz/view/29910/> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
53. İnternet: Gorod Aıtrau, *Cipec*.URL: http://www.kazakhstan.orexca.com/rus/atyrau_kazakhstan.shtml Son Erişim Tarihi: 29.08.2016.
54. İnternet: Yurta Koĉevnika v Detalyah, *Cipec*.URL: [http://topkvadrat.ru/public/wysiwyg/images/юпра1\(1\).jpg](http://topkvadrat.ru/public/wysiwyg/images/юпра1(1).jpg) Son Erişim Tarihi: 21.07.2016
55. İnternet: Kazahskoye Hanstvo, *Cipec*.URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Казакское_ханство Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
56. Glautdinov, B., Seydalin, M., Karpikov, A., (1987), *Arhitektura Sovetskogo Kazahstana*, M: Stroyizdat, s.319

57. Conti, F. (1982), *Rönesans*, Anka Ofset Basımevi, İstanbul.
58. Kültür Bakanlığı Anıtlar Müzeler Genel Müdürlüğü, (1988), *Kars Koruma Envanterleri*, Ankara.
59. Çiftçi, A. (2000), *Karsta Rus İşgali Dönemi (1878-1918), Konut Mimarisi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
60. İnternet: Galanin, A. (2009), Tradicionniye Tipi Domov na Rusi, *Cipec*.URL: <http://ukhtoma.ru/history3.htm> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
61. İnternet: Golbrayht, M., Foto D&A, Solarama, Dizzyk, Art, Botfm, *Cipec*.URL: <http://almaty-city.narod.ru/zhilie.htm> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
62. İnternet: Oçerki İstorii Almatı, Almatı ot A do Ya, *Cipec*.URL: <http://vernoye-almaty.kz/a-z/a2.shtml> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
63. İnternet: Enciklopediya Almatı, Mikrorayonu, *Cipec*.URL: <http://almatykala.info/thesaurus/mikrorayony.html> Son Erişim Tarihi: 29.08.2016.
64. Kazakistan Cumhuriyeti İstatistik Kurumu, № 09-03/310, 02.09.2013
65. İnternet: İstoriya Astanı v Kartinkah – Fotoreportaj, *Cipec*.URL: <https://radiotochka.kz/7471-astana.html> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
66. İnternet: Astana Vintage Fotos, Photography Heritage & Architecture, *Cipec*.URL: <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=635924> Son Erişim Tarihi: 10.04.2014.
67. İnternet: Jiloy Kompleks ‘Jibek Joli’, *Cipec*.URL: <http://www.ati.kz/pro/zhibek-zholy.html> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
68. İnternet: *Cipec*.URL: <http://kapital.kz/economic/39249/v-aktau-400-semej-poluchili-kvartiry.html/> Son Erişim Tarihi: 10.04.2014.
69. İnternet: Jiteli Şimkent’a po Gosuderstvennoy Programme Poluçili Klyuçi Ot Kvartiri, *Cipec*.URL: <http://www.inform.kz/rus/article/2768469> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
70. İnternet: Atırau, *Cipec*.URL: <http://www.doratyrau.kz> Son Erişim Tarihi: 28.01.2016.
71. İnternet: Kazakistan Cumhuriyeti, <http://atahun.com/kazakistan-cumhuriyeti/> Son Erişim Tarihi: 28.01.2016.
72. İnternet: Kazakistan’ın İdari Yapılanması, *Cipec*.URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazakistan%27in_idari_yapılanması Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
73. İnternet: Zapadnyy Kazakhstan, *Cipec*.URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Западный_Казахстан/ Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.

74. İnternet: Atırav, *Cipec*.URL: <https://vlast.kz/novosti/14663-v-atyrau-planiruetsa-stroitelstvo-zavoda-po-pererabotke-tverdyh-bytovyh-a-ne-opasnyh-othodov-akimat.html> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016
75. İnternet: *Cipec*.URL: <https://energycities.org> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
76. İnternet: Atırav, *Cipec*.URL: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Atırav> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
77. İnternet: Klimat Atırav, *Cipec*.URL: <http://www.pogodaiklimat.ru/climate/35700.htm> Son Erişim Tarihi: 23.08.2016.
78. İnternet: Atıraskaya Oblast, *Cipec*.URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Атырауская_область Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
79. İnternet: Atırav, *Cipec*.URL: <http://www.atyrau.stat.kz> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
80. İnternet: Atırav, *Cipec*.URL: <http://azh.kz/ru/news/view/4092/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
81. Agenstvo Respubliki Kazahstan po statistike. Arhiv: Nacionalny sostav naseleniya Respubliki Kazahstan i ego oblastey (tom 1)
82. Çislennost naseleniya po oblastyam, gorodam i rayonam, polu i otdelnım vozrastnım gruppam, otdelnım etnosam na 1 yanvarya 2010 goda.
83. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Goroda Astanı, *Cipec*.URL: http://adilet.zan.kz/rus/docs/V10A000633_ Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
84. İnternet: İstoriya Kraya, *Cipec*.URL: http://www.atyrau-city.kz/index.php?uid=history_region&l=r/ Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
85. İnternet: Atırav, *Cipec*.URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Атырай/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
86. İnternet: Atırav, *Cipec*.URL: <http://news.bisnews.kz/gurev-atyrau/998-12/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
87. Günay, R., *Safranbolu evleri*, İstanbul, Yapı yayın 94, s. 137, 153
88. İnternet: Eski Mersin Yapılarının Genel Özellikleri, *Cipec*.URL: <http://www.yumuktepe.com/hugdan-gokdelene-mersin-4-bolum/> Son Erişim Tarihi: 20.04.2016.
89. Ahunbay, Z., (1996), *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, YEM Yayın, 152-156, İstanbul.

90. Türkoğlu, E. (2006), *Amasya İli, Hatuniye Mahallesi Geleneksel Yerleşim Dokusunun Analizi, Değerlendirilmesi ve Koruma Geliştirme Önerisi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
91. Akın, N. (1988), *Türkiye’de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar*, Mimarlık, 288: 40-43
92. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları, (1996), *Kültür Bakanlığı, (420 nolu İlke Kararı) Planlama Sırasında Etkileme Geçiş Alanı Olarak Gözönüne Alınması Gerekli Görülen Alanlara (Planlama Sınırları) İlişkin Esaslar*, Ankara
93. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları, Kültür Bakanlığı, (1999), *(666 nolu İlke Kararı) Korunması Gerekli Tabiat ve Varlıklarından Anıt Ağaçların Tanımı ve Korunması*, Ankara
94. Tuncer, O. C. (1990), *Rölöve ve Restorasyon*, Dicle Üniversitesi, Mimarlık Bölümü Yayınları, Diyarbakır, 1-150
95. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları, Kültür Bakanlığı, (1999), *(660 nolu İlke Kararı) Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları*, Ankara
96. İnternet: Kazakistan’daki Dünya Mirasları, *Cipec*.URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazakistan%27daki_Dünya_Mirasları Son Erişim Tarihi: 06.06.2016.
97. İnternet: Atırâu Oblısı Akimdiginin Resmi İnternet Resursı, *Cipec*.URL: <http://atyrau.gov.kz/index.php/ru/kultura/128-pamyatniki-istorii-i-kultury1/> Son Erişim Tarihi: 09.06.2016
98. İnternet: Pamyatniki İstorii i Kulturu Kazakhstan’a Respublikanskogo Znaçeniya (Atırâu’skaya Oblast), Pamyatniki İstorii i Kulturu Kazakhstan’a Mestnogo Znaçeniya (Atırâu’skoy Oblasti i Goroda Atırâu), *Cipec*.URL: <http://www.atyrau-city.kz/index.php?uid=monuments&l=r> Son Erişim Tarihi: 13.06.2016
99. İnternet: *Cipec*.URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P080000279> Son Erişim Tarihi: 13.06.2016
100. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1994), 3.2. (3.I.) nolu pasaport, Almatı
101. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1994), pasaport no belli değil, Almatı
102. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1988), 79 nolu pasaport, Almatı
103. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1987), 3.3. (5.4.I.) nolu pasaport, Almatı

104. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1986), *2.3.5.4.I. nolu pasaport*, Almatı
105. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1988), *pasaport no belli değil*, Almatı
106. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1988), *89 nolu pasaport*, Almatı
107. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1988), *3.3. (3.I.) nolu pasaport*, Almatı
108. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1994), *pasaport no belli değil*, Almatı
109. Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, Kazakistan Tarih ve Medeniyet Anıtları, (1994), *pasaport no belli değil*, Almatı
110. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Goroda Almatı, *Cipec*.URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V10R0000864> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
111. İnternet: Aktöbe Oblısının Jergilikti Manızı Bar Tarih Jane Medeniyet Eskertkişterinin Memlekettik Tizimin Bekitu Turalı, *Cipec*.URL: <http://egov.kz/cms/en/law/list/V10C0003337> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
112. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Almatinskoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V10D0002052> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
113. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Vostočno – Kazakhstan'skoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V08V0002484> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
114. İnternet: Pamyatniki İstorii i Kulturu Respublikanskogo Znaçeniya Jambıl'skoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://www.zhambyl.gov.kz/?action=contents&page=115&lan=rus> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
115. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Severo – Kazakhstan'skoy Oblasti, *Cipec*.URL: <https://egov.kz/cms/ru/law/list/V10S0001766> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
116. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Karagandinskoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V10K0001879> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
117. İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Kostanay'skoy Oblasti, *Cipec*.URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V10N0003729> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.

- 118.İnternet: Ob Utverjdenii Gosudarstvennogo Spiska Pamyatnikov İstorii i Kulturi Mestnogo Znaçeniya Kızıldinskoy Oblasti, *Cıpec*.URL: <http://egov.kz/cms/ru/law/list/V15L0005003> Son Erişim Tarihi: 24.08.2016.
- 119.Kazgiprograd 1' Proje Enstitüsü, (2007), *Atırau Genel Haritası; Atırau Karayolu, Ulaşım Organizasyon Haritası*, Almatı
- 120.Kazak Restorasyon Kurumunun Arşivi, (2014), *Haritalar: Atırau 19. Yüzyılın sonu – 20. Yüzyılın başı; Atırau 2. Dünya Savaşı Öncesi ve Sonrası; Atırau 1945 – 1960; Atırau 1960 – 2000*; Almatı

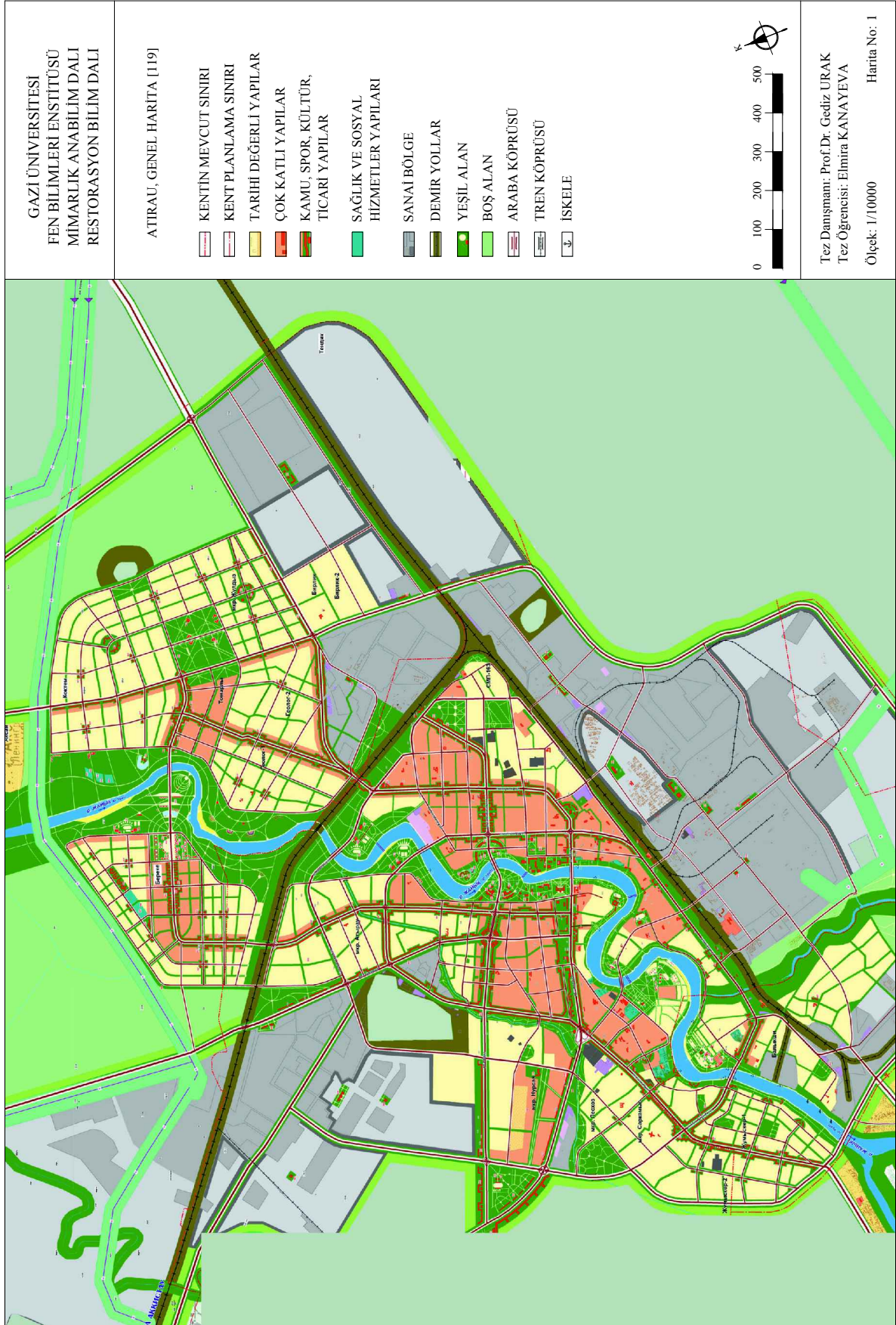

EKLER

(Ekler CD ortamında tezin arka kısmında verilmiştir)

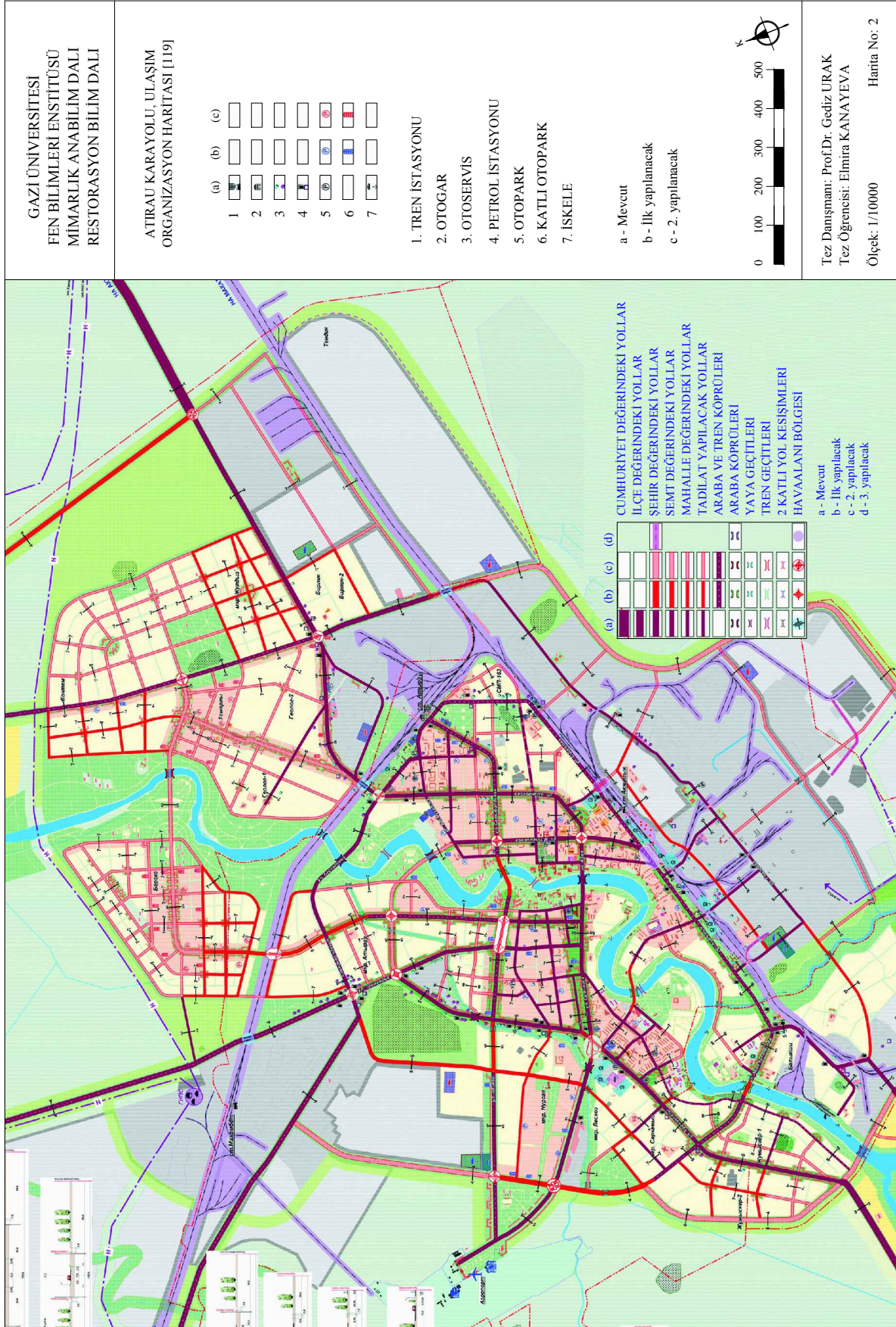
EK - 1. Haritalar

Harita no: 1. Atrrau, genel harita [119]

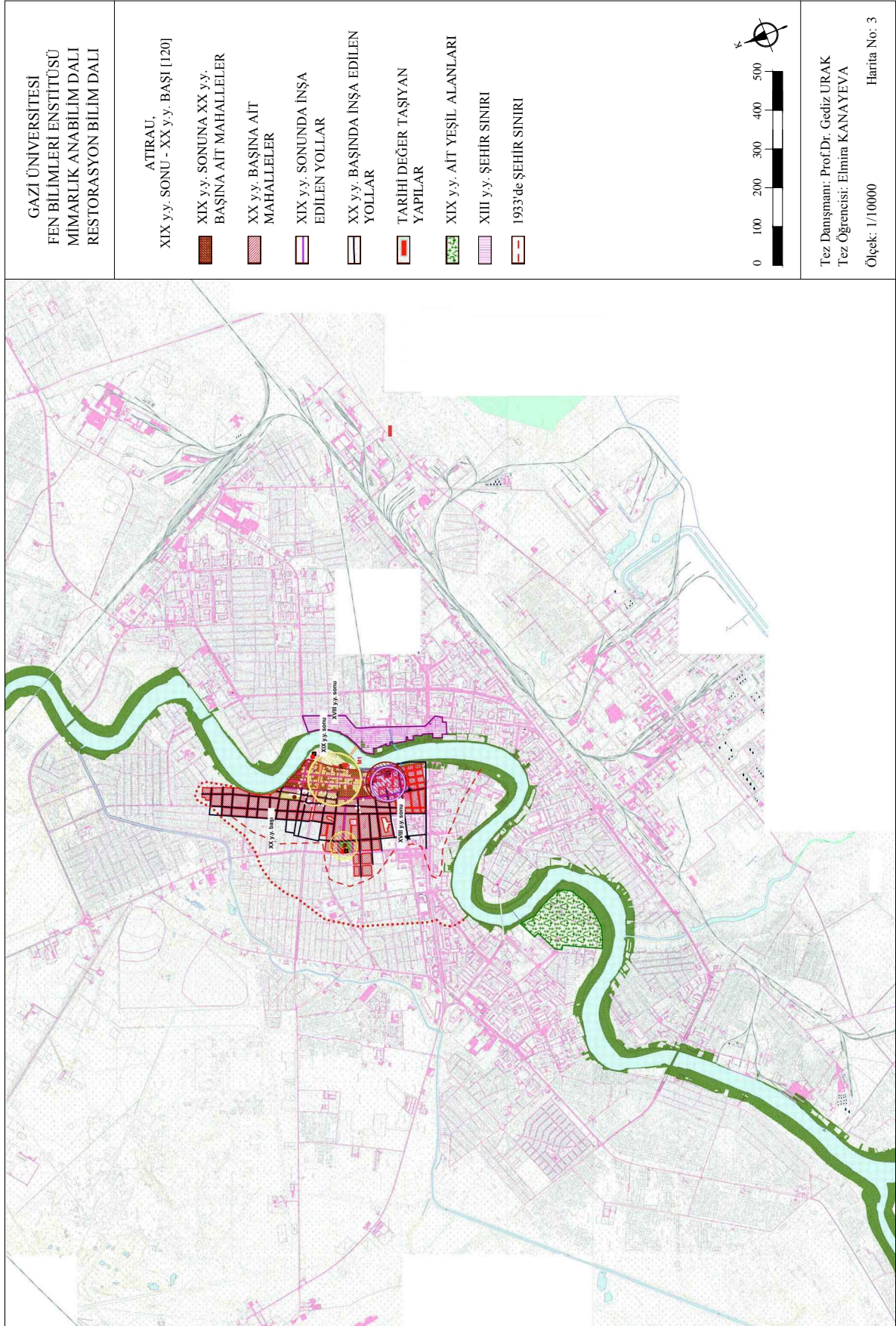
EK - 1. (devam) Haritalar

Harita no: 2. Atrrau karayolu, ulaşım organizasyon haritası [119]

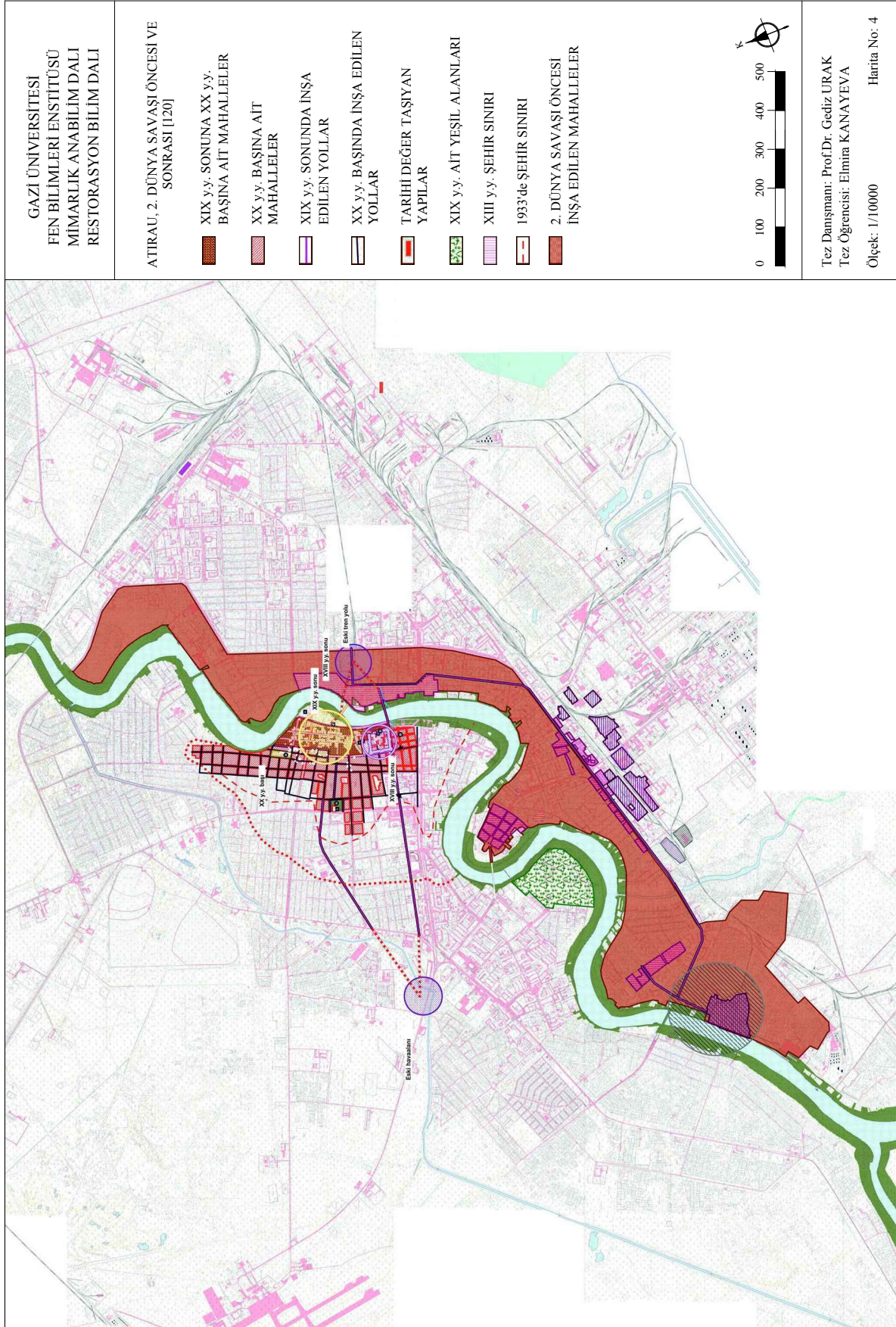
EK - 1. (devam) Haritalar

Harita no: 3. Atrrau, 19. yüzyılın sonu - 20. yüzyılın başı [120]

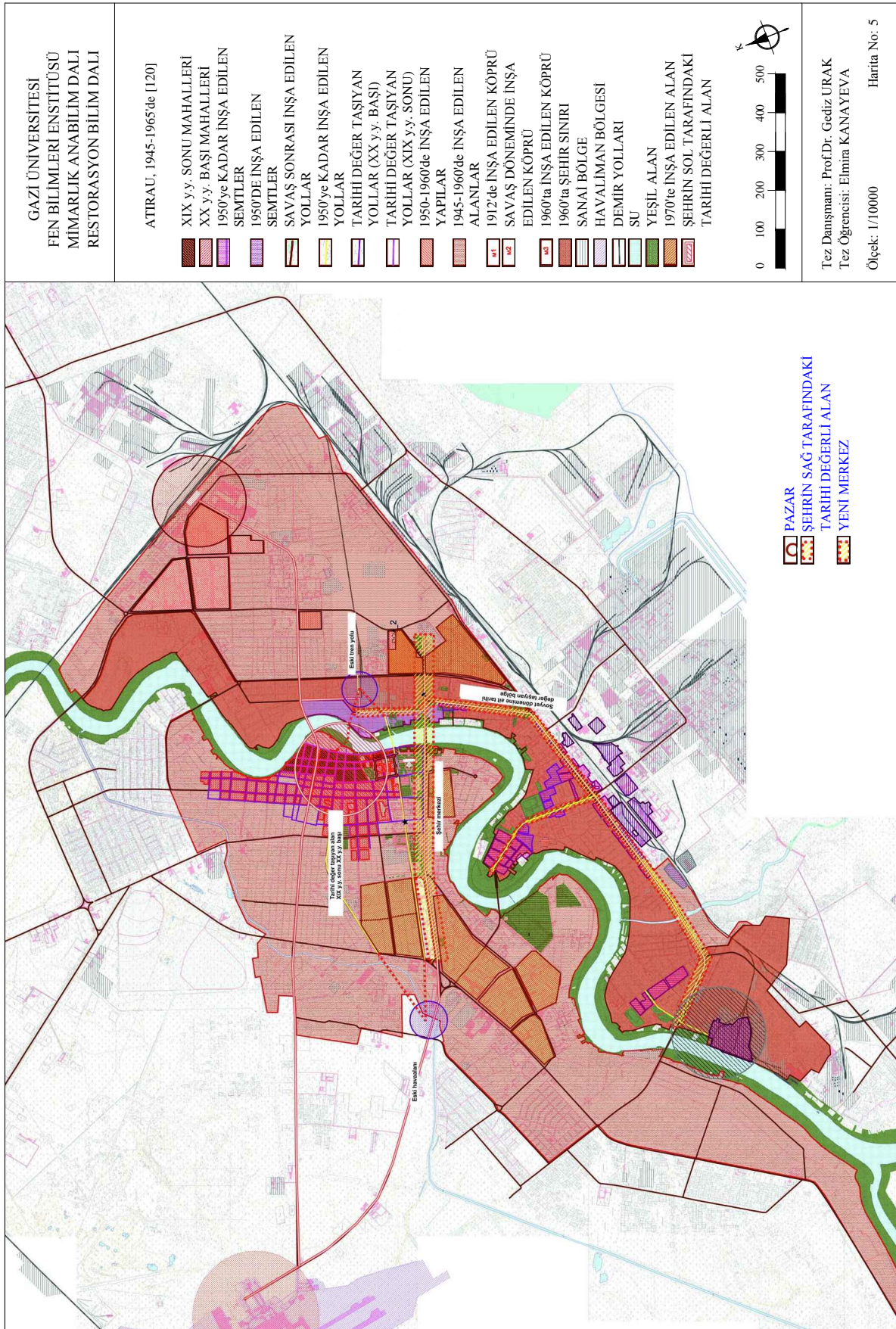

EK - 1. (devam) Haritalar

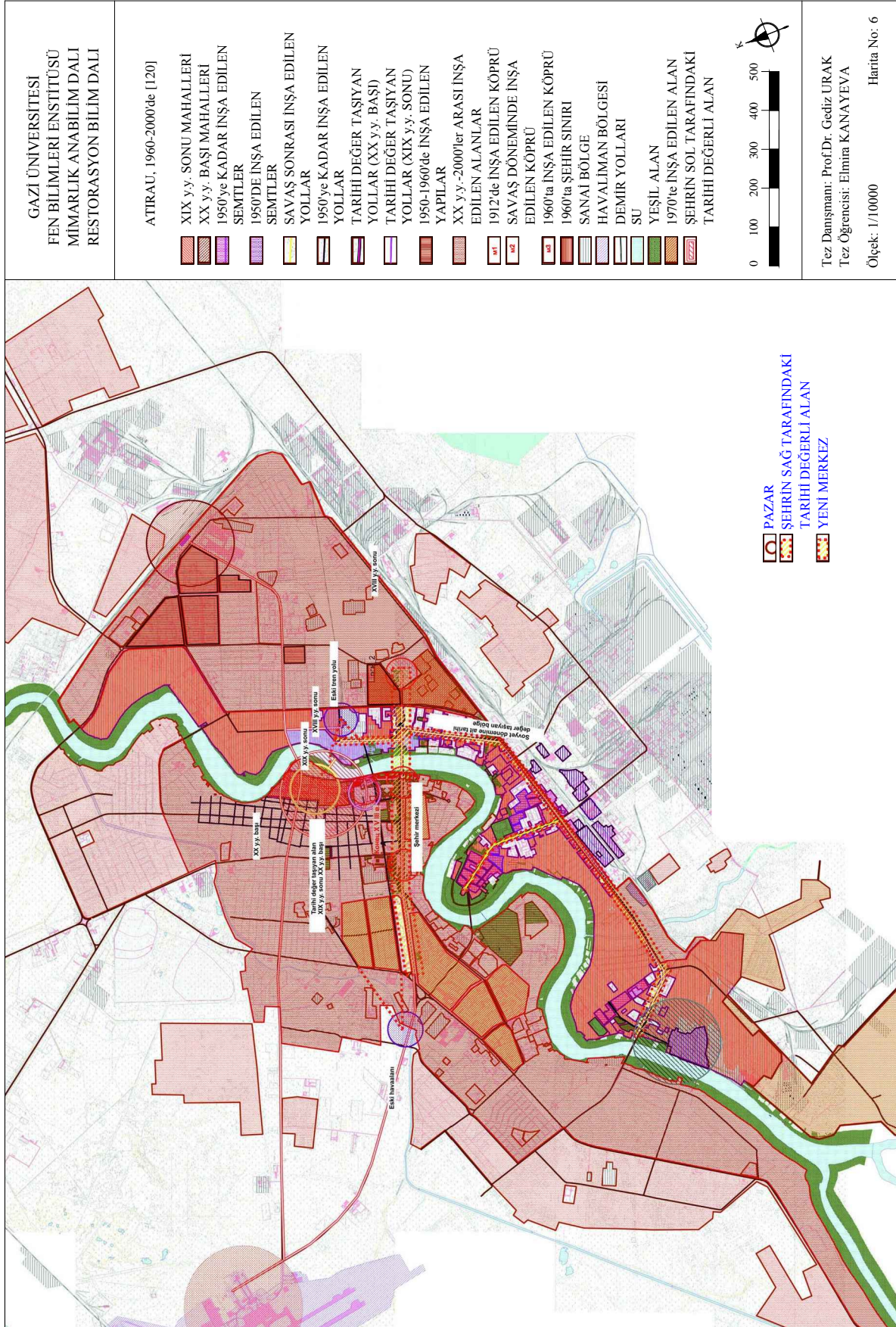
Harita no: 4. Atrrau, 2. Dünya savaşı öncesi ve sonrası [120]

EK - 1. (devam) Haritalar
Harita no: 5. Atrrau, 1945-1965'de [120]

EK - 1. (devam) Haritalar
Harita no: 6. Atrrau, 1960-2000'de [120]

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 6.17. (devam) Dış mimari değerlendirme

DİŞ DEĞERLENDİRME			KONUM			NİTELİK			CEPHE TİPİ			CEPHE ELEMANLARI										DEĞİŞİMLİK			GENEL NİTELİK							
			K	E		K	E		K	E		K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	E	K	E	K							
			Sokağa cephe veren bahçesiz yapı			Sokağa katkı katkılı cephesi olan			Çıkmasız			Köşeden / Ortadan çıkmalı			Pencereler		Kapılar		Cihanıtüma			Balkon		Çok değişmiş			Az değişmiş			Değişmemiş		
			2	2	4	2	2	4	2	2	4	2	4	6	2	2	2	2	Bir taraftan	İki taraftan	Ortadan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
NO	CADDE	KAPINO																														
44	İsenov	31			■	0	4	■	2	0	■													4	0	■	0	4	8	8	16	K
45	İsenov	29			■	0	4	■	2	0	■													6	0	■	0	4	8	12	20	E
46	Dosımov	25			■	0	4	■	2	0	■													8	0	■	0	4	10	12	22	E
47	İsenov	b/d	Yeni yapı																								Y					
48	İsenov	b/d	■			2	0	■	2	0	■													4	0	■	2	0	12	0	12	Z
49	İsenov	b/d	■			2	0	■	2	0	■													4	0	■	2	0	12	0	12	Z
50	İsenov	27			■	0	4	■	2	0	■													4	0	■	0	4	8	8	16	K
51	İsenov	21			■	0	4	■	2	0	■													4	0	■	0	6	8	10	18	K
52	İsenov	17	Yeni yapı																								Y					
53	İsenov	13	Belirlenemeyen																								B					
54	İsenov	11	Belirlenemeyen																								B					
55	İsenov	9			■	2	0	■	2	0	■													4	0	■	0	4	10	4	14	K
56	İsenov	7	Yeni yapı																								Y					
57	İsenov	5	Belirlenemeyen																								B					
58	İsenov	3			■	0	4	■	2	0	■													4	0	■	0	6	8	10	18	K
59	Balgımbayev	8	Yeni yapı																								Y					
60	Balgımbayev	b/d	Yeni yapı																								Y					
61	Balgımbayev	10			■	0	4	■	0	4	■													6	0	■	0	4	8	12	20	E
62	Afanasyev	b/d			■	0	4	■	0	4	■													4	0	■	0	4	6	12	18	K
63	Balgımbayev	14			■	0	4	■	0	4	■													8	8	■	0	4	10	20	30	E
64	Balgımbayev	29	Yeni yapı																								Y					
65	Balgımbayev	b/d	Yeni yapı																								Y					

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 6.17. (devam) Dış mimari değerlendirme

DİŞ DEĞERLENDİRME			KONUM		NİTELİK		CEPHE TİPİ			CEPHE ELEMANLARI										DEĞİŞMİŞLİK			KARAKTERİSTİK TOPLAM		ENDERLİK TOPLAM		GENEL TOPLAM		GENEL NİTELİK									
			K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	E									
			Sokağa cephe veren bahçesiz yapı		Ada köşesinde yer alan ve sokağa cephe vermeyen bahçeli yapı		Sokağa katkılı cephesi olan		Spot yapı		Çıkmasız			Köşeden / Ortadan çıkmalı			Tüm kat çıkmalı			Pencereler		Kapılar		Cihannüma			Balkon		Çok değişmiş	Az değişmiş	Değişmemiş	KARAKTERİSTİK TOPLAM		ENDERLİK TOPLAM		GENEL TOPLAM	GENEL NİTELİK	
			2	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	6	2	4	6	2	4	2	4	6	8	2	4	2	4	6	0	4	6	8	20	28	E			
108	Balgımbayev	b/d		■	0	4		■	0	4	■				2	0	■	■		■	■							6	6		■		0	6	8	20	28	E
109	Balgımbayev	b/d																																				Y
110	Balgımbayev	29		■	2	0		■	2	0	■				2	0											4	0		■		0	4	10	4	14	K	
111	Balgımbayev	b/d		■	0	4		■	0	4	■				2	0	■	■	■								6	10	■			2	0	10	18	28	E	
112	Balgımbayev	b/d																																				Y
113	Balgımbayev	23		■	0	4		■	0	4	■				2	0											4	0		■		0	6	6	14	20	E	
114	Balgımbayev	19																																				Y
115	Balgımbayev	17		■	0	4		■	0	4	■				2	0		■	■								6	0		■		0	6	8	14	22	E	
116	Balgımbayev	15		■	0	4		■	2	0	■				2	0											4	0	■			2	0	10	4	14	K	
117	Balgımbayev	13		■	0	4		■	0	4	■				2	0	■	■									8	8		■		0	4	10	20	30	E	
118	Balgımbayev	11		■	2	0		■	2	0	■				2	0											4	0		■		0	4	10	4	14	K	
119	Balgımbayev	9		■	2	0		■	0	4	■				2	0		■	■								6	0		■		0	6	10	10	20	E	
120	Balgımbayev	7																																			B	
121	İsenov	33		■	0	4		■	2	0	■				2	0		■	■								4	0	■			2	0	10	4	14	K	
TOPLAM YAPI: 121			6	13	75			41	53			111	5	1			35	49	90	6	21	88	6	3	5	1	1	2	6		18	53	23					

ENDER - 53

KARAKTERİSTİK - 34

NİTELİKSİZ - 7

YENİ YAPI - 23

BELİRLENEMEYEN - 4

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 6.18. İç mimari değerlendirme

İÇ DEĞERLENDİRME			PLAN TİPİ			İÇ MİMARİ ELEMANLAR						DEĞİŞİM LİK											
			K	E		E						K	E	E									
			Sofasız	İç sofalı	Dış sofalı	Karakteristik toplam	Enderlik toplam	Soba / peç	Özgün iç kapılar	Süslü tavan	Ahşap merdiven	Karakteristik toplam	Enderlik toplam	Çok değişmiş	Az değişmiş	Değişmemiş	Karakteristik toplam	Enderlik toplam	KARAKTERİSTİK TOPLAM	ENDERLİK TOPLAM	GENEL TOPLAM	GENEL NİTELİK	
NO	CADDE	KAPINO	2	4	4	Karakteristik toplam	Enderlik toplam	2	2	2	2	Karakteristik toplam	Enderlik toplam	4	6	8	Karakteristik toplam	Enderlik toplam	KARAKTERİSTİK TOPLAM	ENDERLİK TOPLAM	GENEL TOPLAM	GENEL NİTELİK	
1	Balgımbayev	No: 17			■	0	4	■	■			4	0			■	0	8	4	12	16	E	
2	Balgımbayev	No: 20		■		0	4	■	■	■	■	8	0			■	0	8	8	12	20	E	
3	Balgımbayev	No: 56/1		■		0	4		■			2	0		■		0	6	2	10	12	K	
4	İsenov	No: 26/1		■		0	4	■	■		■	6	0		■		0	6	6	10	16	E	
5	İsenov	No: 26/2	■			2	0		■			2	0	■			4	0	8	0	8	N	
6	İsenov	No: 34		■		0	4	■	■	■	■	8	0			■	0	8	8	12	20	E	
7	İsenov	No: 37/1	■			2	0	■	■	■	■	8	0			■	0	8	10	8	18	E	
8	İsenov	No: 45		■		0	4	■	■			4	0		■		0	6	4	10	14	K	
TOPLAM YAPI: 8			2	5	1			6	8	3	4			1	3	4							

ENDER - 5

KARAKTERİSTİK - 2

NİTELİKSİZ - 1

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 7.2. (devam) Sorun ve öneriler

SORUN / ÖNERİLER			DEĞER / SORUNLAR									KORUMA KARARI						MÜDAHALE BİÇİMİ VE KORUMA ETAPİ								YAPININ DEĞERİ									
			Değişmişlik			Yapısal durum			Sorun türü			İşlevi müdahale						Restitüsyon kaynağı			Müdahale biçimi						Koruma etası								
			Özgün özelliğini yitirmemiş / Değişmemiş	Özgün özelliğini az yetirmiş / Az değişmiş	Özgün özelliğini çok yitirmiş / Çok değişmiş	İyi	Orta	Kötü	Yeni yapı	Kaldırılan yapı / eleman	Eklenen yapı / eleman	Eklenen geleneksel yapı / eleman	Boyut değişikliği	Malzeme değişikliği	Korunacak özgün yapı	Düzeltililecek özgün yapı	Korunacak yeni yapı	Düzeltililecek yeni yapı	Yenilenecek yapı	Tamamlanacak yapı	Eski fotoğraflar	Karşılaştırma çalışma bilgisi	Mantıksal tamamlama	Bakım	Basit onarım		Esaslı onarım	Bütünleme	Eklenenecek	Kimyasal	Yenileme	1. etap	2. etap	3. etap	4. etap
23	İsenov	38		■			■						■					■							■				■					E	
24	İsenov	42	■					■					■						■						■				■					E	
25	Cansugurov	5	■					■					■						■						■				■					E	
26	İsenov	46		■				■					■						■						■				■					E	
27	İsenov	48			■			■					■						■						■				■					E	
	İsenov (EK)	48			■			■					■						■						■				■					Y	
28	İsenov	50		■				■					■						■						■				■					E	
29	İsenov	65	■					■					■						■						■				■					E	
30	İsenov	61		■				■					■						■						■				■					E	
31	İsenov	59		■				■					■						■						■				■					E	
32	İsenov	53			■			■					■						■						■				■					■	
33	İsenov	51			■			■					■						■						■				■					K	
34	İsenov	49			■			■					■						■						■				■					■	
35	İsenov	47	■					■					■						■						■				■					E	
36	İsenov	45		■				■					■						■						■				■					E	
37	İsenov	43	■					■					■						■						■				■					E	
38	İsenov	41			■			■					■						■						■				■					Y	
39	İsenov	39	■					■					■						■						■				■					E	
40	İsenov	37/2	■					■					■						■						■				■					K	
41	İsenov	37/1	■					■					■						■						■				■					E	
42	İsenov	35		■				■					■						■						■				■					K	
43	Beybarıs	22	■					■					■						■						■				■					K	

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 7.2. (devam) Sorun ve öneriler

SORUN / ÖNERİLER			DEĞER / SORUNLAR										KORUMA KARARI						MÜDAHALE BİÇİMİ VE KORUMA ETAPİ								YAPININ DEĞERİ								
			Değişmişlik			Yapısal durum			Sorun türü				İşlevi müdahale						Restitüsyon kaynağı			Müdahale biçimi						Koruma etası							
			Özgün özelliğini yitirmemiş / Değişmemiş	Özgün özelliğini az yitirmiş / Az değişmiş	Özgün özelliğini çok yitirmiş / Çok değişmiş	İyi	Orta	Kötü	Yeni yapı	Kaldırılan yapı / eleman	Eklenen yapı / eleman	Eklenen geleneksel yapı / eleman	Boyut değişikliği	Malzeme değişikliği	Korunacak özgün yapı	Düzeltililecek özgün yapı	Korunacak yeni yapı	Düzeltililecek yeni yapı	Yenilenecek yapı	Tamamlanacak yapı	Eski fotoğraflar	Karşılaştırma çalışma bilgisi	Mantıksal tamamlama	Bakım	Basit onarım	Esaslı onarım		Bütünlene	Ekler	Kimyasal	Yenileme	1. etap	2. etap	3. etap	4. etap
44	İsenov	31		■			■				■						■		■										■				K		
45	İsenov	29		■			■										■		■											■			E		
46	Dosımov	25		■			■				■						■		■										■				E		
47	İsenov	b/d			■			■									■		■											■			Y		
48	İsenov	b/d			■			■			■						■		■										■				■		
49	İsenov	b/d			■			■			■						■		■										■				■		
50	İsenov	27		■				■			■						■		■										■				K		
51	İsenov	21	■				■						■				■		■						■				■				K		
52	İsenov	17			■			■									■		■											■			Y		
53	İsenov	13	Belirlenemedi										Belirlenemedi						Belirlenemedi								B								
54	İsenov	11	Belirlenemedi										Belirlenemedi						Belirlenemedi								B								
55	İsenov	9		■			■				■						■		■									■				K			
56	İsenov	7			■			■									■		■											■			Y		
57	İsenov	5	Belirlenemedi										Belirlenemedi						Belirlenemedi								B								
58	İsenov	3	■				■						■				■		■						■			■				K			
59	Balgımbayev	8			■			■									■		■						■				■			Y			
60	Balgımbayev	b/d			■			■									■		■										■			Y			
61	Balgımbayev	10		■				■			■						■		■										■				E		
62	Afanasyev	b/d		■				■			■						■		■									■				K			
63	Balgımbayev	14		■				■			■						■		■							■			■				E		
64	Balgımbayev	29			■			■									■		■										■				Y		
65	Balgımbayev	b/d			■			■									■		■										■				Y		

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 7.2. (devam) Sorun ve öneriler

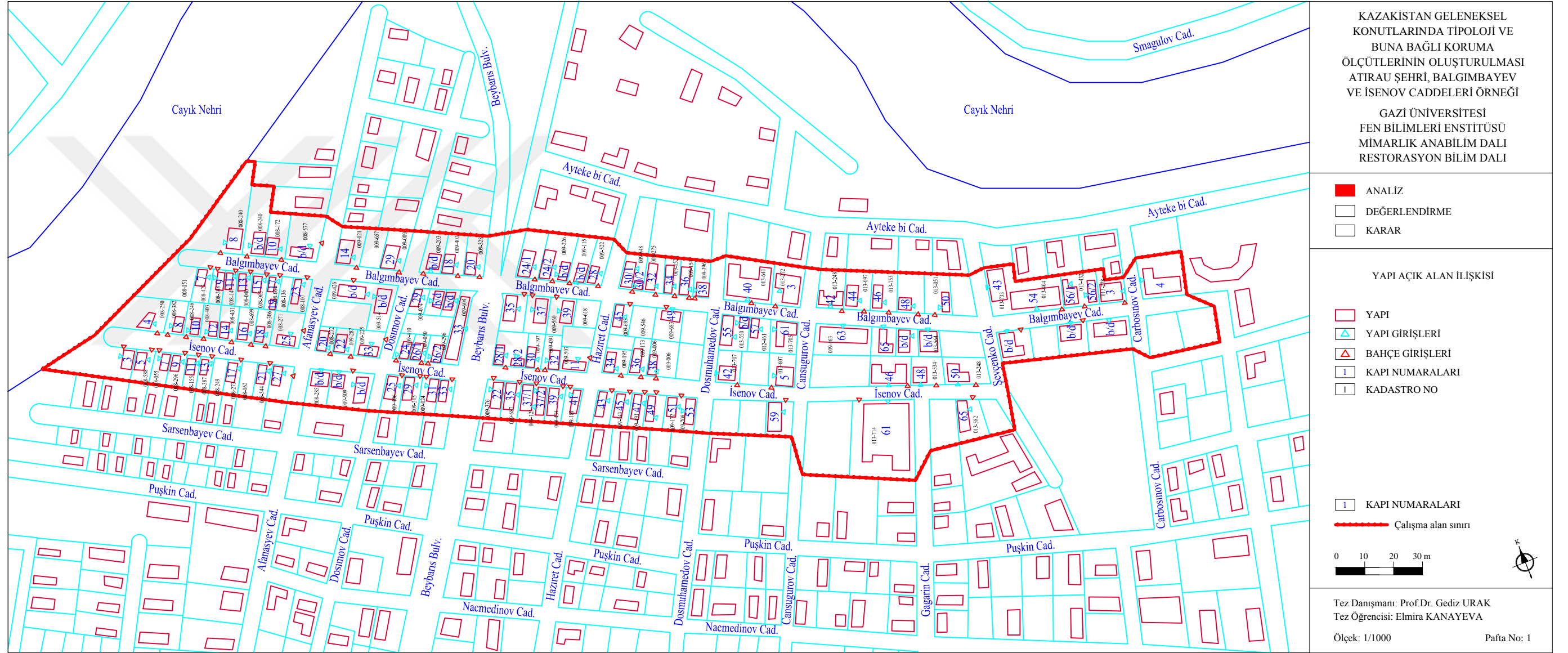
SORUN / ÖNERİLER			DEĞER / SORUNLAR									KORUMA KARARI						MÜDAHALE BİÇİMİ VE KORUMA ETAPİ								YAPININ DEĞERİ									
			Değişmişlik			Yapısal durum			Sorun türü			İşlevi müdahale						Restitüsyon kaynağı			Müdahale biçimi						Koruma etası								
			Özgün özelliğini yitirmemiş / Değişmemiş	Özgün özelliğini az yitirmiş / Az değişmiş	Özgün özelliğini çok yitirmiş / Çok değişmiş	İyi	Orta	Kötü	Yeni yapı	Kaldırılan yapı / eleman	Eklenen yapı / eleman	Eklenen geleneksel yapı / eleman	Boyut değişikliği	Malzeme değişikliği	Korunacak özgün yapı	Düzeltililecek özgün yapı	Korunacak yeni yapı	Düzeltililecek yeni yapı	Yenilenecek yapı	Tamamlanacak yapı	Eski fotoğraflar	Karşılaştırma çalışma bilgisi	Mantıksal tamamlama	Bakım	Basit onarım		Esaslı onarım	Bütünlene	Eklenenecek	Kimyasal	Yenilene	1. etap	2. etap	3. etap	4. etap
66	Balgımbayev	18		■							■		■					■				■						■					E		
67	Balgımbayev	20		■		■					■		■					■				■								■			E		
68	Balgımbayev	24/1			■						■						■							■						■			K		
69	Balgımbayev	24/2		■							■						■							■						■			E		
70	Balgımbayev	b/d		■							■						■							■						■			K		
71	Balgımbayev	b/d		■							■						■							■						■			K		
72	Balgımbayev	28		■							■		■					■								■				■			E		
73	Balgımbayev	30/1		■							■		■				■							■						■			E		
74	Balgımbayev	30/2	■								■						■							■						■			K		
75	Balgımbayev	32		■							■		■					■								■				■			E		
76	Balgımbayev	34			■						■		■					■					■							■			E		
77	Balgımbayev	36		■							■		■					■							■					■			E		
78	Balgımbayev	38		■							■		■					■							■					■			E		
79	Balgımbayev	40			■						■						■							■							■		Y		
80	Cansugurov	3		■							■		■					■						■						■			E		
	Cansugurov (EK)	3			■						■				■										■						■		Y		
81	Balgımbayev	42		■							■		■					■						■						■			E		
	Balgımbayev (EK)	42			■						■						■								■					■			Y		
82	Balgımbayev	44		■							■		■					■							■					■			E		
83	Balgımbayev	46	■								■		■					■							■				■				E		
84	Balgımbayev	48			■						■						■							■						■			K		
85	Balgımbayev	50		■							■						■							■						■			K		

EK - 2. (devam) Çizelgeler
Çizelge 7.2. (devam) Sorun ve öneriler

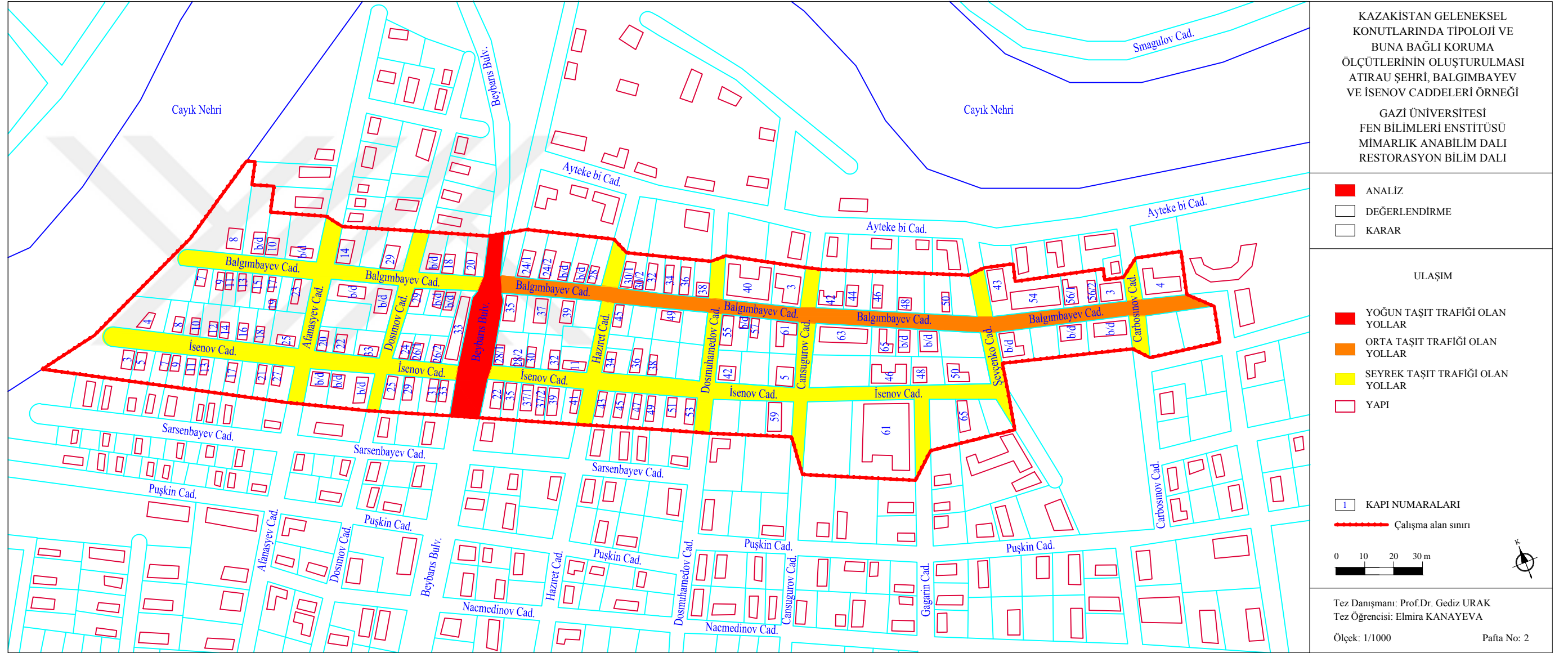
SORUN / ÖNERİLER			DEĞER / SORUNLAR										KORUMA KARARI						MÜDAHALE BİÇİMİ VE KORUMA ETAPİ								YAPININ DEĞERİ									
			Değişmişlik			Yapısal durum			Sorun türü				İşlevi müdahale						Restitüsyon kaynağı			Müdahale biçimi						Koruma etası								
			Özgün özelliğini yitirmemiş / Değişmemiş	Özgün özelliğini az yitirmiş / Az değişmiş	Özgün özelliğini çok yitirmiş / Çok değişmiş	İyi	Orta	Kötü	Yeni yapı	Kaldırılan yapı / eleman	Eklenen yapı / eleman	Eklenen geleneksel yapı / eleman	Boyut değişikliği	Malzeme değişikliği	Korunacak özgün yapı	Düzeltililecek özgün yapı	Korunacak yeni yapı	Düzeltililecek yeni yapı	Yenilenecek yapı	Tamamlanacak yapı	Eski fotoğraflar	Karşılaştırma çalışma bilgisi	Mantıksal tamamlama	Bakım	Basit onarım	Esaslı onarım		Bütünleme	Eklenenecek	Kimyasal	Yenileme	1. etap	2. etap	3. etap	4. etap	
																																				Belirlenemedi
108	Balgımbayev	b/d	■										■						■																	E
109	Balgımbayev	b/d				■																														Y
110	Balgımbayev	29		■																																K
111	Balgımbayev	b/d			■																															E
112	Balgımbayev	b/d				■																														Y
113	Balgımbayev	23	■																																	E
114	Balgımbayev	19				■																														Y
115	Balgımbayev	17	■																																	E
116	Balgımbayev	15			■																															K
117	Balgımbayev	13		■																																E
118	Balgımbayev	11		■																																K
119	Balgımbayev	9	■																																	E
120	Balgımbayev	7																																		B
121	İsenov	33			■																															K
TOPLAM YAPI: 121			23	53	18	46	45	26	23	25	10		24	62		48		1	68	17	89	11		14		68	34	1	45	49	20	3				

1. ETAP - 45
2. ETAP - 49
3. ETAP - 20
4. ETAP - 3

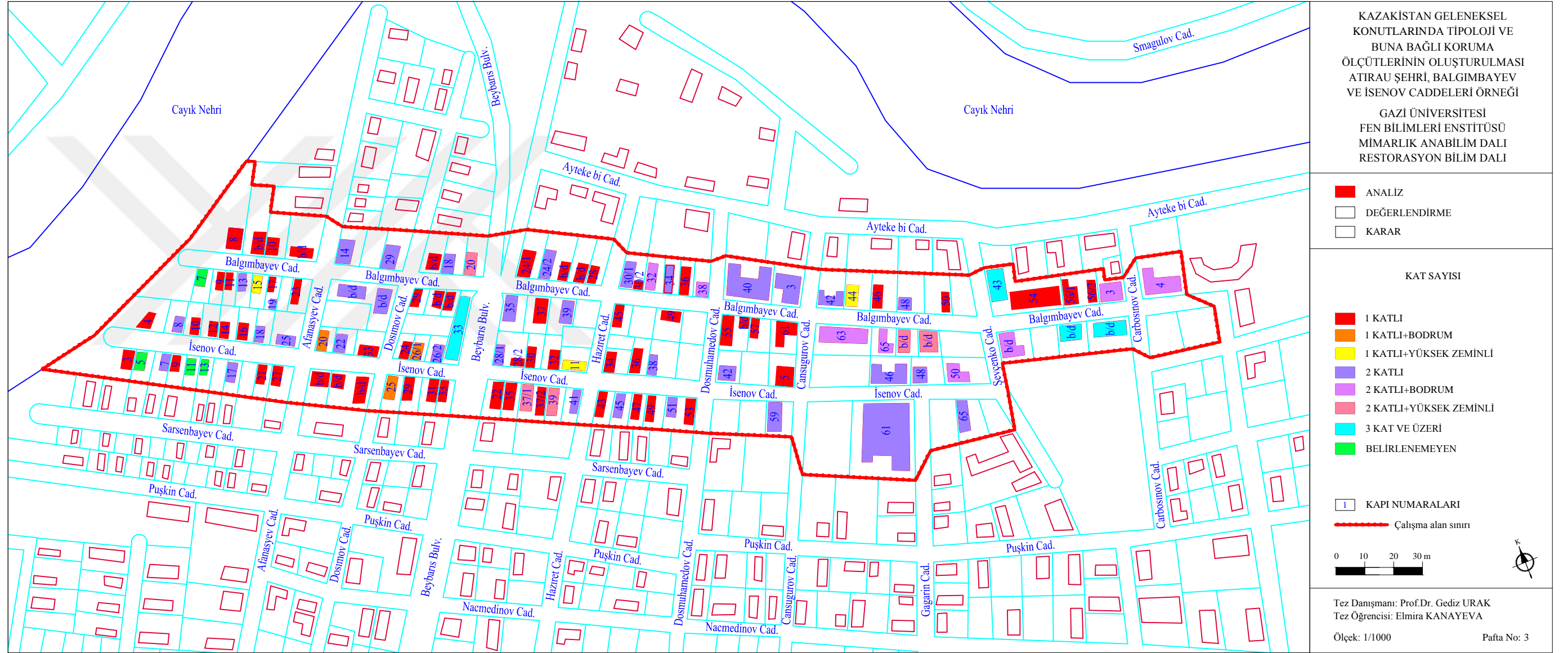
EK - 3. Paftalar
Pafta no: 1. Yapı açık alan ilişkisi

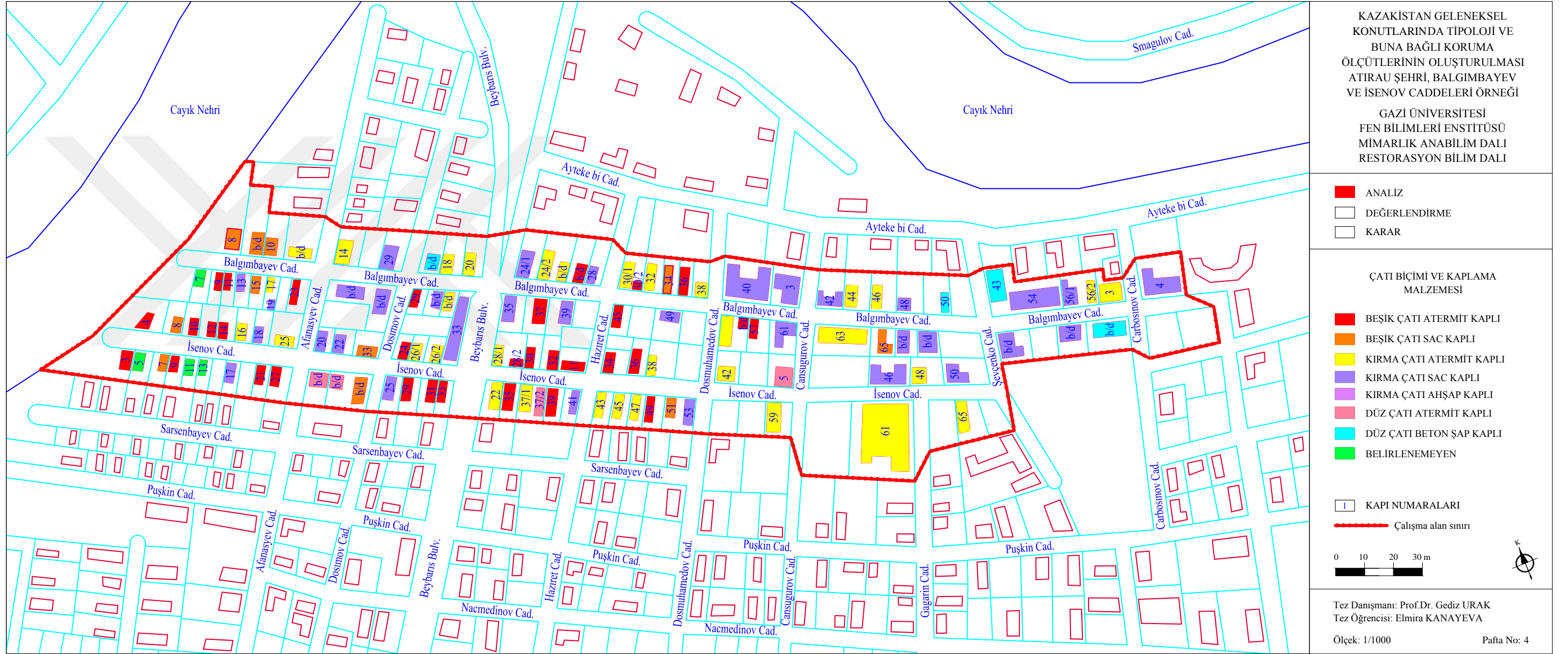
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 2. Ulaşım

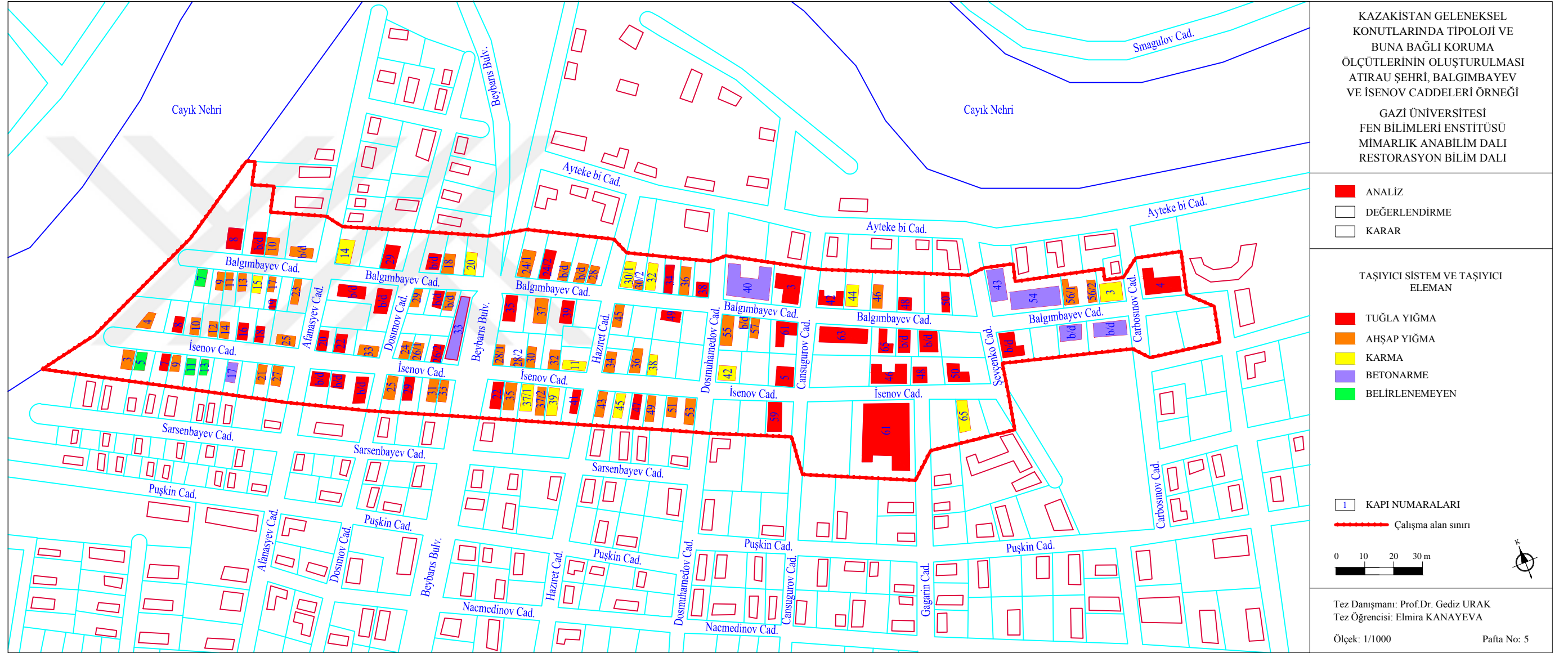
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 3. Kat sayısı

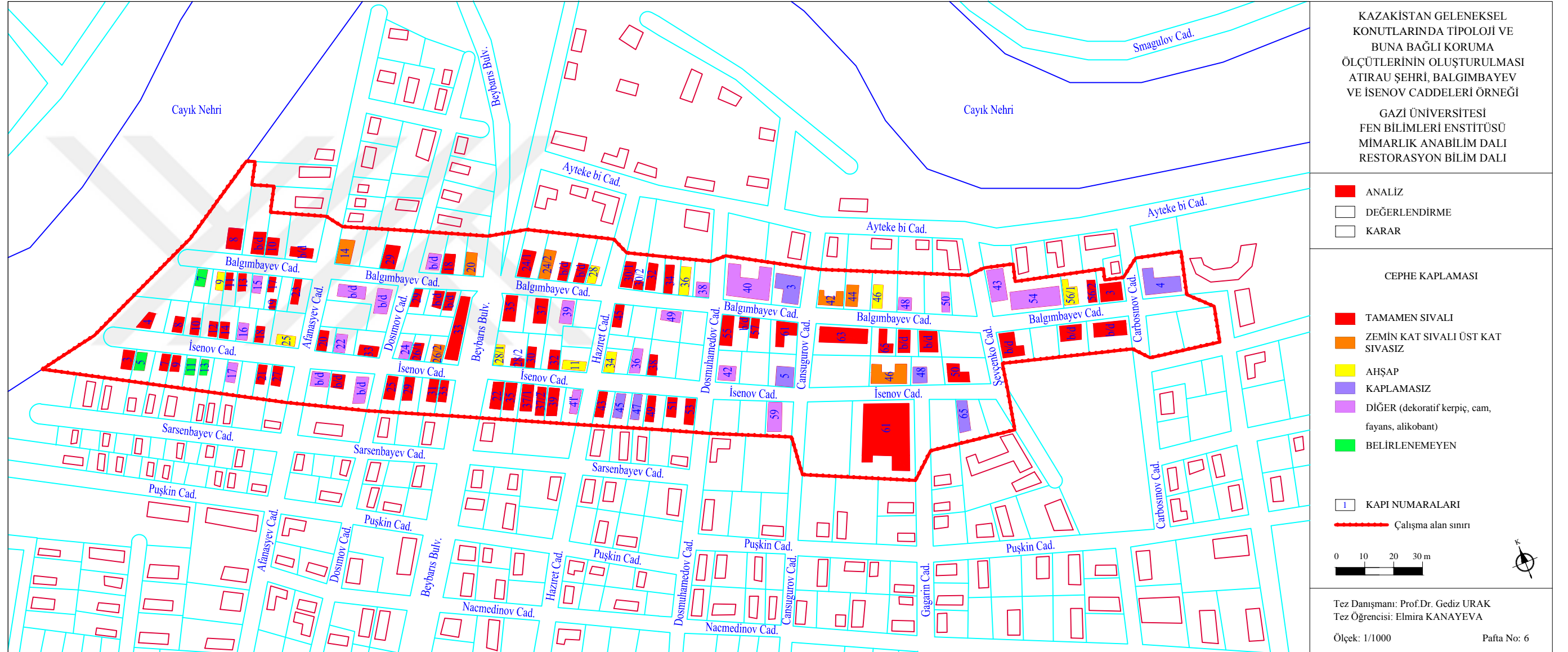
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 4. Çatı biçimi ve kaplama malzemesi

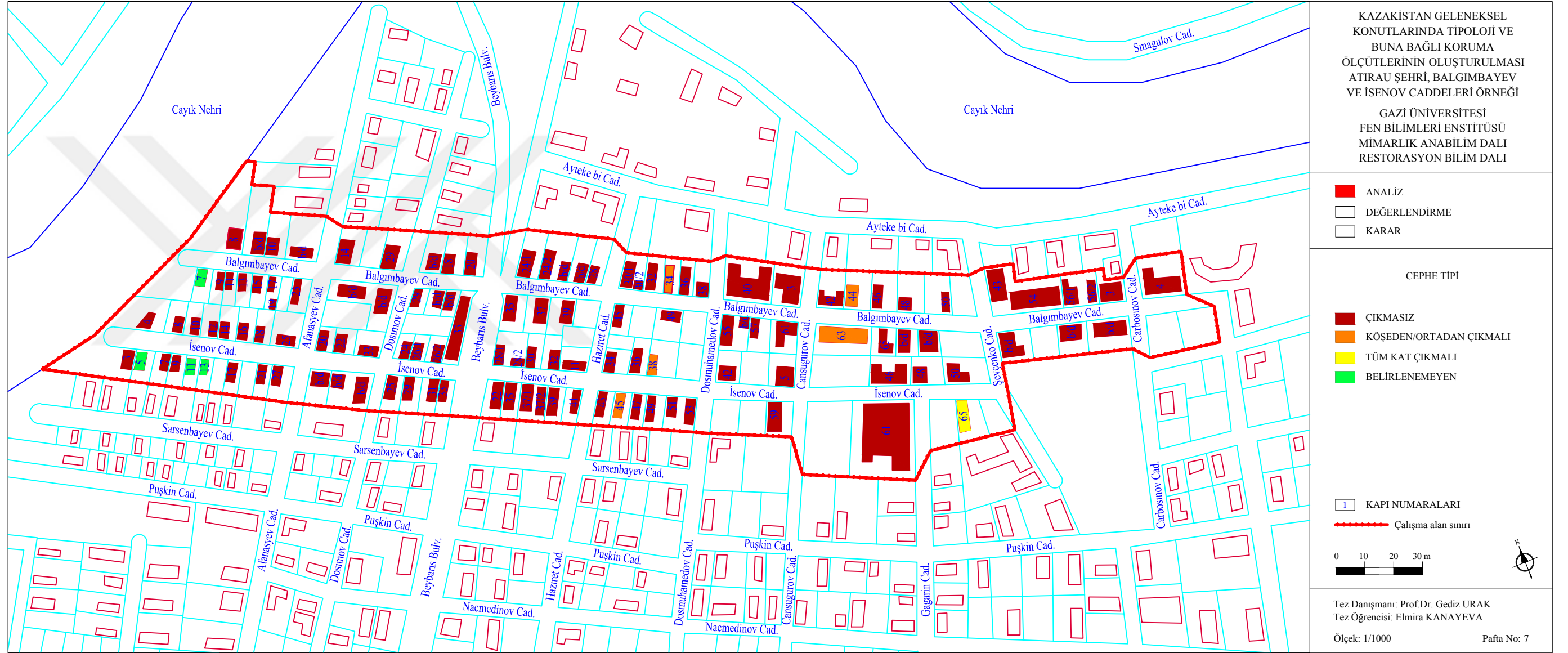
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 5. Taşıyıcı sistem ve taşıyıcı eleman

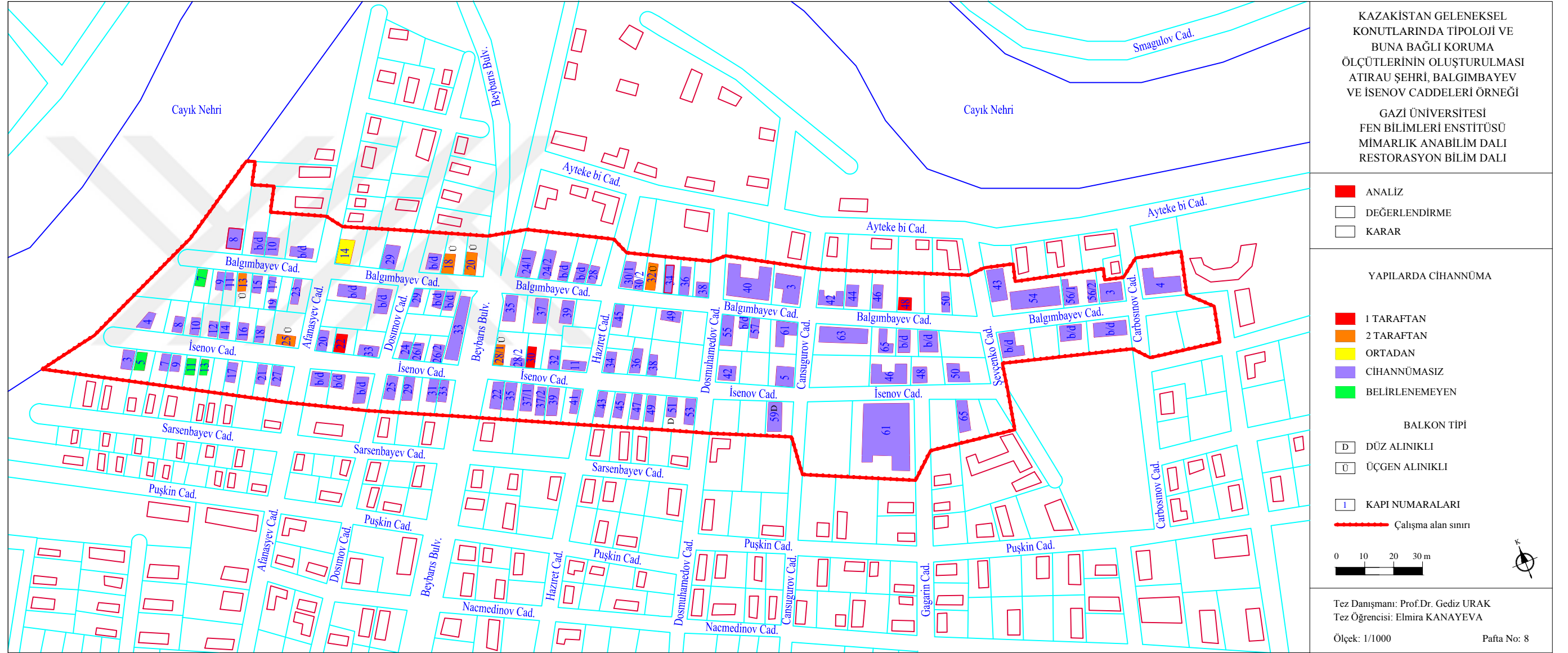
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 6. Cephe kaplaması

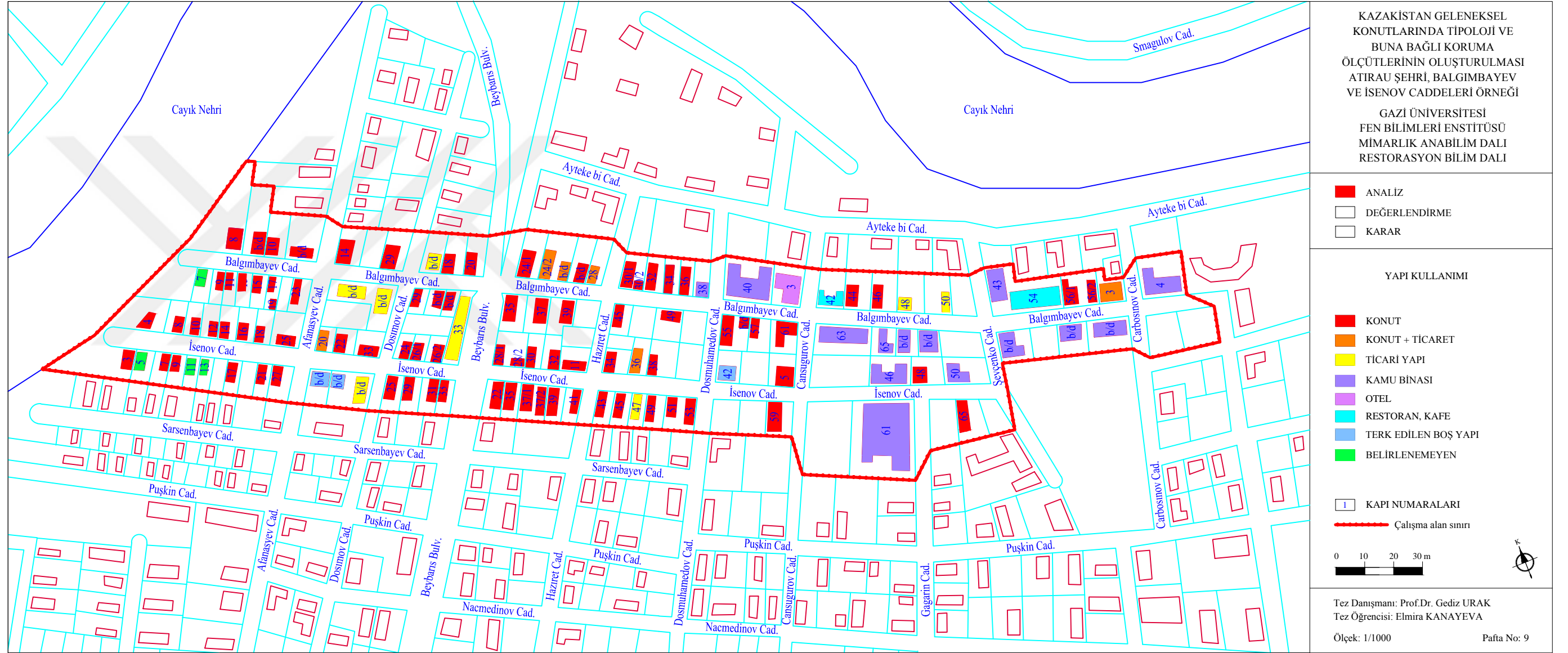
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 7. Cephe tipi

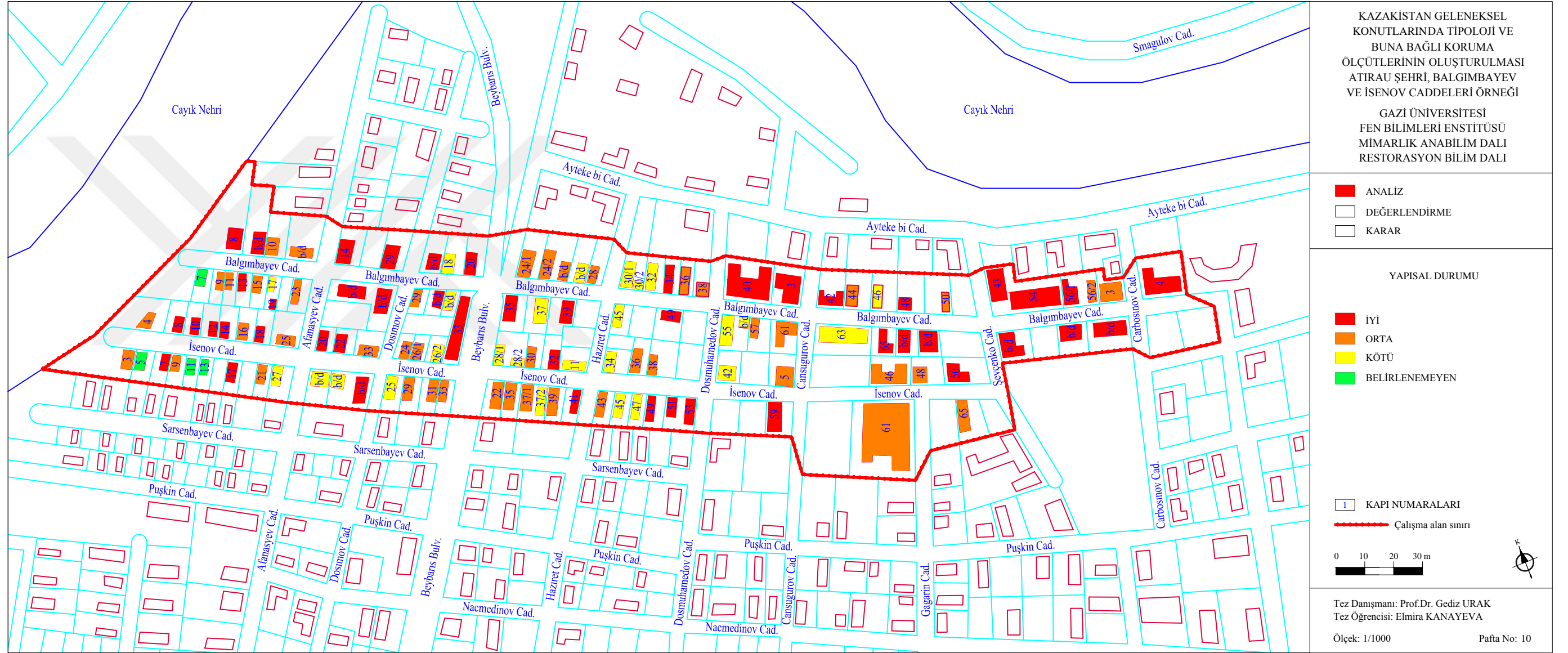
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 8. Yapılarda cihannüma

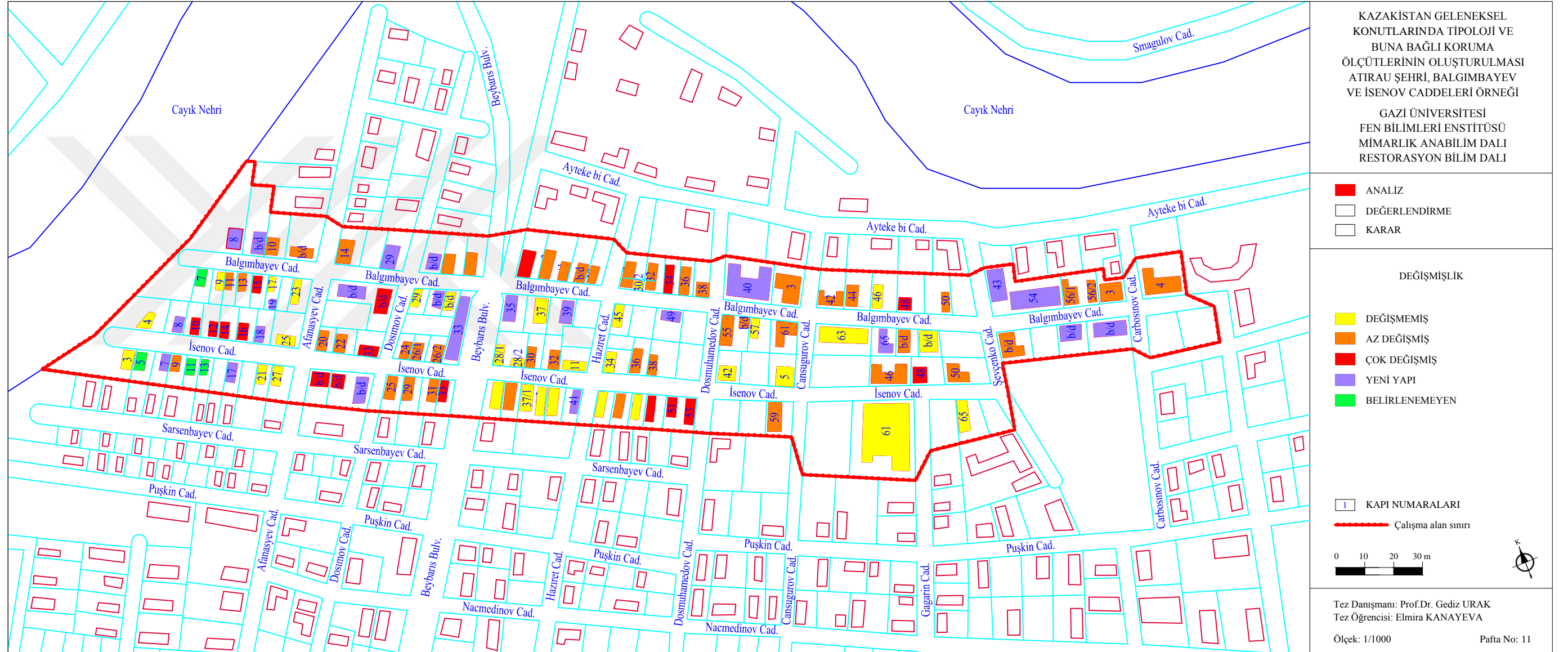
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 9. Yapı kullanımı

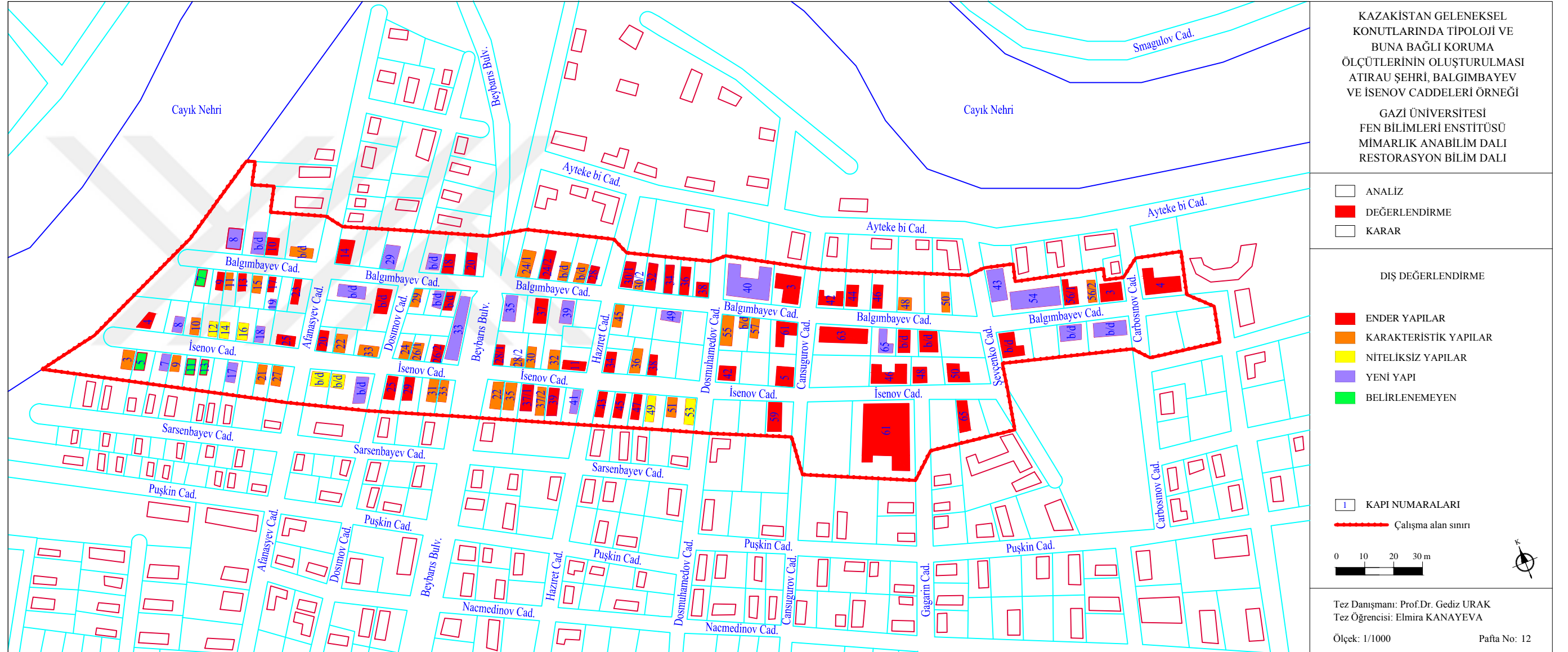
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 10. Yapısal durumu

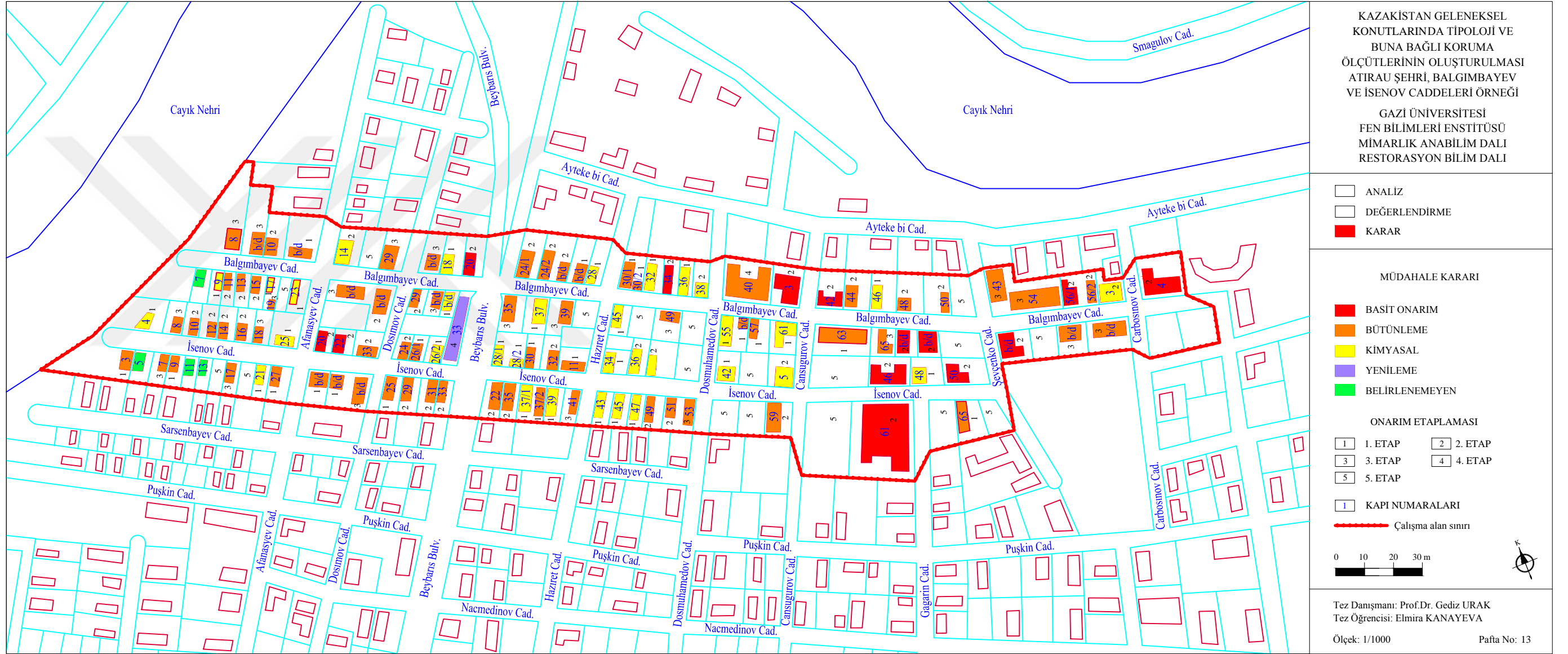
EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 11. Değişmişlik

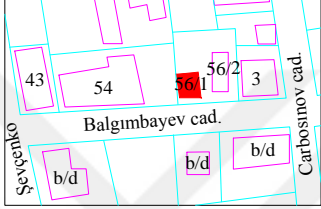
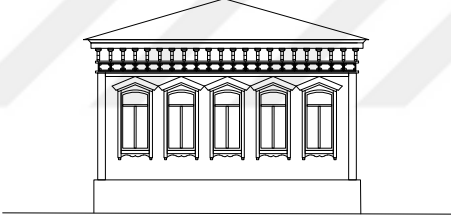

EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 12. Dış değerlendirme

EK - 3. (devam) Paftalar
Pafta no: 13. Müdahale kararı

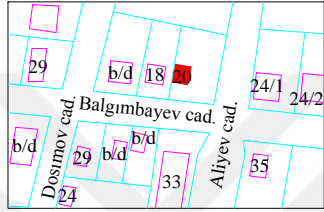
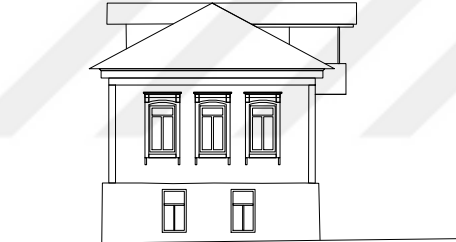

EK - 4. Kataloglar
Katalog no: 1

<p>Tanıtım: 1902'de inşa edilen tek katlı ve dört odalı konut Balgımbayev Caddesi üzerinde yer almaktadır. Ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Pencere pervazları ve saçak silmeleri süslemelidir. Eski bir tüccarın konutudur. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac kaplamalıdır. Konut 'L' şeklinde plana sahiptir. Oldukça yüksek tavan (3.20 m) evin soğuk olmasına sebep olduğu için, ev sahibi 2010'da evin genel onarımını yaparken tavan yüksekliğini 2.80 m olarak değiştirmiştir. Genel onarım sırasında evin su ve kanalizasyon bağlantıları yapılmıştır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır. Arsada biri büyük, diğeri küçük iki yapı bulunmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:56/1</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - yapı cephesi; (c) - yapının ana girişi ve tapşan; (d) - 56/2 yapısının avlu tarafından görünümü</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

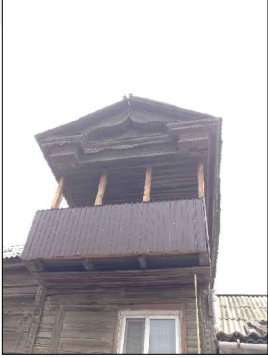

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 1 (devam)

				<p>Atrau Konutları Katalogu</p>	
<p>(e)</p>		<p>(f)</p>		<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>	
				<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:56/1</p>	
<p>(g)</p>		<p>(h)</p>		<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>	
				<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>	
<p>(i)</p>		<p>(j)</p>		<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>	
				<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p>	
<p>(k)</p>		<p>(l)</p>		<p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>	
<p>Resimler: (e) - avlu; (f) - salon; (g) - salon kapısı; (h), (i) - oda kapıları; (j) - kapatılmış soba; (k) - odadan görünüm; (l) - tapşan</p>					

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 2

<p>Tanıtım: Yapıda oturan bayan Kohareva'dan alınan sözlü bilgilere göre yapı 1918'de tüccar MAHNAÇEV tarafından yaptırılmıştır. Yüksek zeminli iki katlı yapının ana girişinin sağ tarafında bulunan odalar başta depo olarak kullanılmış olup 1964'te yapılan genel tadilatın sonra konutun tüm odaları oda olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapının mimarisi Guryev şehrinin XIX y.y. sonu XX y.y. başı karakterini yansıtmaktadır. Yapının plan şeması o zaman balıkçı ve tüccarların yaşam tarzını yansıtmaktadır. Yapı mahalle merkezinde yer alır. İki katlı yapının ana cephesi Balgımbayev Caddesi'ne açılır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:20</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - yapının ana cephesi 1989 [100]; (b) - genel görünüm; (c) - oda tavan göbeği; (d) - salon tavanı</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 2 (devam)

		<p>Atrau Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
		
<p>(e)</p>		<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:20</p>
		<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
		
<p>(g)</p>		<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
		
<p>(i)</p>		<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
		
<p>(j)</p>		<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
<p>Resimler: (e) - soba; (f) - giriş; (g) - cihannüma; (h) - oda penceresi; (i) - oda; (j) - salon tavan göbeği</p>		

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 3

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı + bodrumlu, tek katlı ve 9 odalı konut Balgımbayev Caddesi'nde yer almaktadır. Günümüzde zemin katı depo olarak kullanılmakta, çatı katı ise kullanılmamaktadır. Yapı karışık sistemde inşa edilmiştir ve 'L' şeklinde plana sahiptir. Çatı örtüsü üç eğimli kırma çatı olup atermite kaplıdır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır. Su sadece mutfakta bulunmaktadır. Evin ana giriş kapısı avluya çıkan cephededir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:32</p>
<p>(a) </p> <p>(b) </p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
<p>(c) </p> <p>(d) </p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm; (c) - oda penceresi; (d) - evin ana girişi</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 3 (devam)

		<p>Atrau Konutları Katalogu</p>
(e)	(f)	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
		<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:32</p>
(g)	(h)	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
		<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
(i)	(j)	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
		<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
(k)	(l)	
<p>Resimler: (e) - avlu; (f), (g) - mutfak; (h) - sofa; (i), (j), (k) - çatı; (l) - çatı merdiveni</p>		

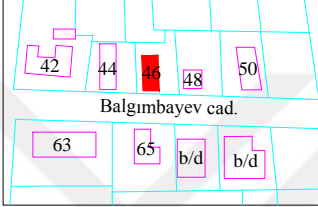
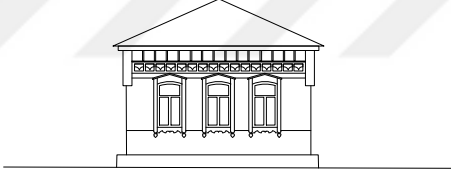

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 4

<p>Tanıtım: İnşası XIX y.y. sonu olan iki katlı, tüccar evi, Balgımbayev Caddesi'nde yer almaktadır. Zamanla cephelerde bulunan bazı pencere ve kapılar kapatılarak farklı yerlerden açılmıştır. Yapının köşe ve pencere süslemeleri sadece ikinci katta kalmış, birinci kattakiler sıvanarak kapatılmıştır. Yapı üç daire olarak bölünmüştür. Dolayısı ile konutta üç aile yaşamaktadır. Avlu tarafında bulunan cephede her ailenin kendi giriş kapıları vardır. Konut dikdörtgen biçiminde plana sahiptir. Çatı örtüsü, dört eğimli kırma çatı olup atermit kaplıdır. Aynı arsada eskiden tüccar yardımcılarının oturduğu bir ev daha bulunmaktadır. Şimdi ise o evde dördüncü aile oturmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:30/1</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a) (b) (c) (d)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a) - yapının ana cephesi 1989 [101]; (b), (c) - yapı 2013; (d) - avludan cephe görünümü</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 4 (devam)

				<p>Atrau Konutları Katalogu</p>	
<p>(e)</p>		<p>(f)</p>		<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>	
				<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:30/1</p>	
<p>(g)</p>		<p>(h)</p>		<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>	
		<p>(i)</p>		<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>	
<p>Resimler: (e) - avlu kapısı; (f) - eski yardımcı evinin avludan görünümü; (g) - depo; (h), (i) - avludan cephe görünümü</p>		<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>		<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>	

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 5

<p>Tanıtım: XX y.y. sonunda inşa edilen tek katlı ev Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Dikdörtgen şeklinde plana sahiptir. Ana giriş avlu tarafına bakan cephede bulunmaktadır. Evin ön cephesinde ahşap süsleme vardır. Ahşap doğramalı pencereler basık kemerlidir. Pencere üstü ise üçgen alınlıklıdır. Çatı örtüsü dört eğimli kırma çatı olup ahşap kaplıdır. Evin içinde su ve kanalizasyon bulunmamaktadır. Hela dışarıdadır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:46</p>
	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resim: Yapının ana cephesi</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 6

<p>Tanıtım: İnşası XX y.y. başına ait olan tek katlı, ahşap yığma sistemde inşa edilen konut Balgımbayev Caddesi'nde bulunmaktadır. Yapının ana giriş kapısı avlu tarafına açılan cephededir. Dikdörtgen şeklinde plana sahiptir. Çatı örtüsü dört eğimli kırma çatı olup sac kaplıdır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır. Evin içinde su ve kanalizasyon bulunmamaktadır, hela dışarıdadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:28</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☒ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resim: (a) - yapının ana cephesi; (b) - avlu kapısı</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

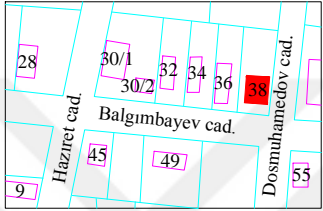
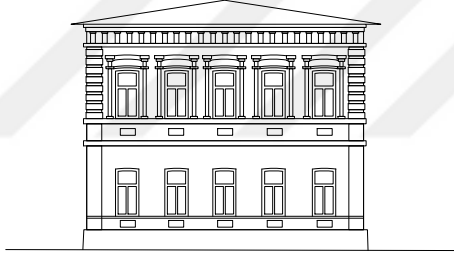
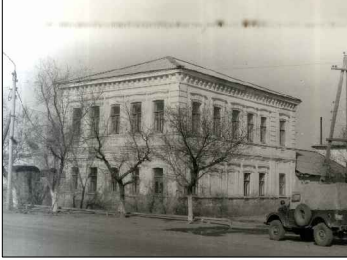

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 7

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Ahşap yığma sistemde inşa edilen yapının çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere üstü üçgen alınlıklı ve kepenklidir. Sokağa bakan cephede bulunan dört pencerenin birisinin doğraması sökülüştür.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:36</p>
	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resim: Yapının ana cephesi</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

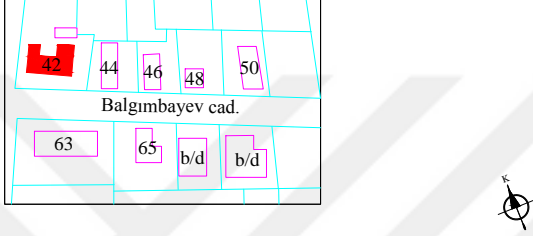
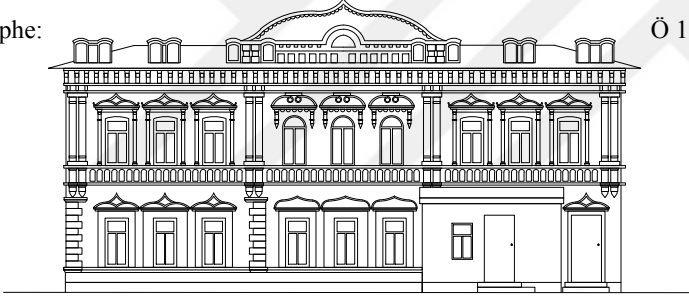

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 8

<p>Tanıtım: Yapı XIX y.y. sonu XX y.y. başında inşa edilmiştir. Yüksek zeminli + bir katlı yapı Balgımbayev Caddesi üzerinde yer almaktadır. Konutun zemin kat pencereleri kapatılıp depo olarak kullanılmaktadır. Cephe köşeleri, çatı altı kemerleri ve pencere pervazı süslemeleri sökülüştür. Evin ana giriş kapısı avluya bakan, çıkmalı cephede bulunmaktadır. Yapı dikdörtgen şeklinde plana sahiptir. Çatı örtüsü dört eğimli kırma çatı olup atermit kaplıdır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır. Su sadece mutfakta bulunmaktadır. Hela dışarıdadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:44</p>
 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resim: (a) - yapının ana cephesi; (b) - saçak; (c) - avlu kapısı</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

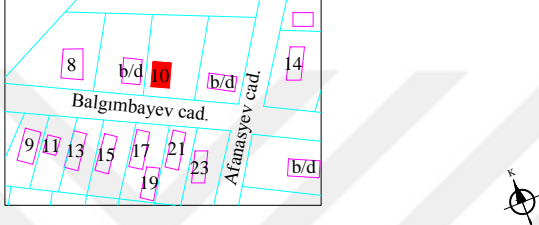
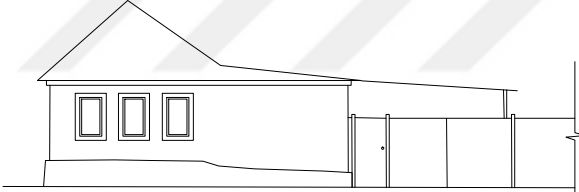

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 9

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. İki katlı + bodrumludur. Tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Sıvalıdır. Çatısı kırma çatı olup atermite kaplıdır. Yapı köşeleri, saçak silmeleri ve pencere söveleri süslemelidir. Bodrum kata giriş, avlu tarafındadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:38</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☒ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş
 <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm 1988 [102]; (c), (d) - genel görünüm 2013</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 10

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Cansugurov Caddeleri kesişiminde, köşe parseldedir. Yapı yüksekliği 7.5 m, uzunluğu 12 m'dir. Tuğla yığma sistemdedir. Eskiden 1. katı kantin, 2. katı ise poliklinik olarak kullanılmıştır. Bugün ise iki katı da restoran olarak kullanılmaktadır. Çatı örtüsü dört eğimli kırma çatı olup sac kaplıdır. Yapı restore edilmiştir. Yapının tüm cepheleri ve pencereleri süslüdür. Cansugurov Caddesi'ne açılan kapı kapatılmış, Balgımbayev Caddesi'ne bakan cepheye kapı açılarak ana giriş buradan sağlanmıştır. Bu çıkışın önüne de küçük, tek katlı bir giriş mekanı eklenmiştir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p> <p>Adres: Balgımbayev Cad. No:42</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☒ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm 1987 [103]; (b) - genel görünüm 2013</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 11

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup sac kaplıdır. Pencereleeri düz alınlıklıdır.</p>	<p>Atrau Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:10</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>Resim: Genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

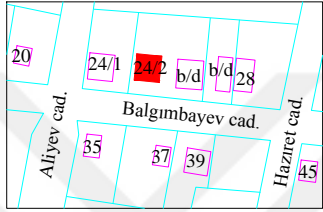

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 12

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Afanasyev Caddeleri kesişiminde köşe parselde yer alır. İkinci katı ortadan cihannümalı ve teraslıdır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere düz alınlıklı ve çıkmalıdır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:14</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 2015; (b) - genel görünüm 2013</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 13

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Çatı katı çift taraftan cihannümalıdır. Cihannümanın birisi üçgen alınlıklı balkona sahiptir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere düz alınlı ve çıkmalıdır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:18</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı <p>Mevcut Kullanımı</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş
 <p>(a)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
 <p>(b)</p> <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b) - avlu; (c) - saçak; (d) - ana giriş</p>	

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 14

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere üstü kemerlidir. Günümüzde yapı konut + ticaret işlevinde kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:24/2</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☒ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b) - genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

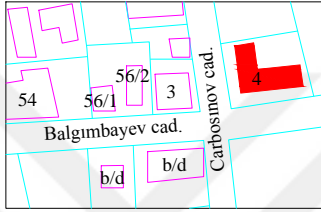
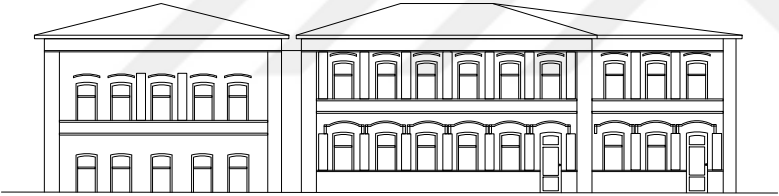

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 15

<p>Tanıtım: Yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. 1931'e kadar sahibi olan A. CUZETİÇ G. VERİN'e satmıştır. O zamandan beri yapı ticari yapı olarak kullanılmaktadır. Ana yapı 'L' şeklinde plana sahiptir ve dikdörtgen şeklindeki arsanın doğu-güney tarafında yer almaktadır. Yapıda onarım yapılmıştır. Yapı birkaç tane ayrı küçük binadan oluşan depolara sahiptir. Plan ölçüsü yaklaşık 20 x 30 m'dir. Tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. 1994'te görülen cephe, kapı ve pencere süslemeleri günümüzde yoktur.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:48</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☒ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 1994 [109]; (b) - genel görünüm 2013</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

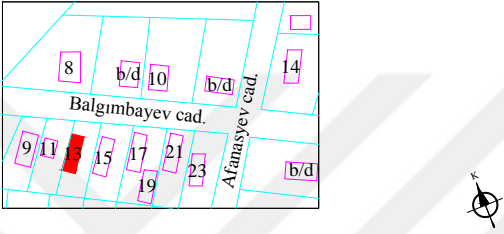
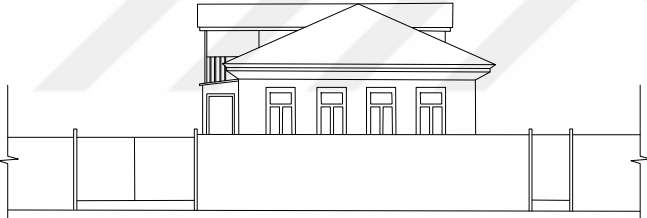

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 16

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Carbosnov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Yapı pencereleri kemerlidir. Günümüzde, yapının birinci katı kafe, üst katı ise konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Carbosnov Cad. No:3</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☒ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b) - genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

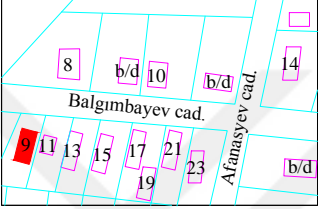
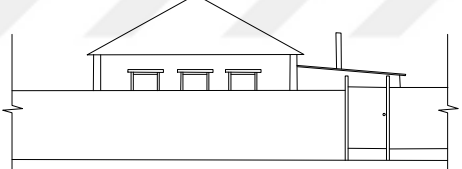

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 17

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Carbosnov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı pencereleri ve giriş kapısı kemerlidir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. aYapı köşeleri, saçak silmeleri ve pencere söveleri süslemelidir. Günümüzde yapı kamu binası olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Carbosnov Cad. No:4</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☒ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm 2013; (c), (d) - genel görünüm 2015</p>	

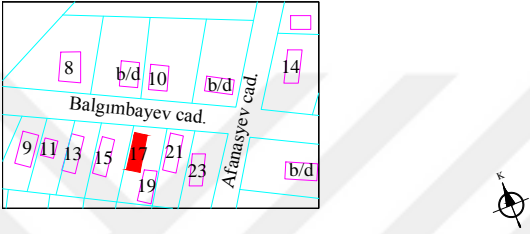
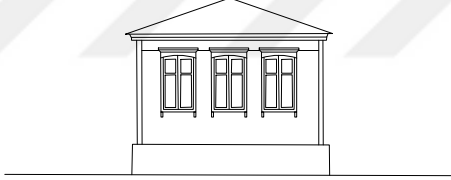

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 18

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Çatı katı çift taraftan cihannümalıdır. Cihannümanın birisi üçgen alınlı balkona sahiptir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Pencereler düz alınlıklıdır. Yapı köşeleri ve saçak silmeleri süslüdür. Günümüzde yapı konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Analiz Değerlendirme Karar</p> <p>Adres: Balgımbayev Cad. No:13</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>Bozulma Yıkılma Kaldırma Değişme Ekleme Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>Konut Konut+ticaret Ticari yapı Kamu binası Otel Restoran+kafe Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b) - genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 19

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere ve kapılar düz alınlıklıdır. Günümüzde yapı, konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:9</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

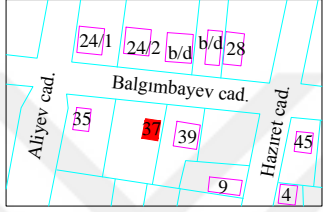

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 20

<p>Tanıtım: 1900'de inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere düz alınlıklı, kepenkli ve çıkmalıdır. Yapı köşeleri, saçak silmeleri ve pencere söveleri süslemelidir. Dış sofalı plana sahiptir. Tek odalıdır. Yapı günümüzde kullanılmamaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p> <p>Adres: Balgımbayev Cad. No:17</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☒ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p> <p>(e)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm; (b) - soba; (c) - pencere; (d) - salon kapısı; (e) - giriş kapısı</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 21

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev ve Afanasyev Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Ahşap yığma sistemde inşa edilen yapının üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencerelemi düz alınlıklıdır. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p> <p>Adres: Balgımbayev Cad. No:23</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>Resim: (a) - genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 22

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Ahşap yığma sistemde inşa edilen yapı sıvalıdır. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencereleri düz alınlıklı ve kepenklidir. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:37</p>
	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resim: Genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 23

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev ve Cansugurov Caddeleri kesişiminde, koşe parselde yer alır. Tuğla yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Pencere ve kapı düz alınlıklıdır. Saçak silemeleri süslüdür. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:61</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm</p> <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

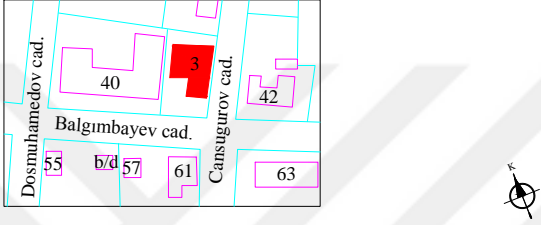
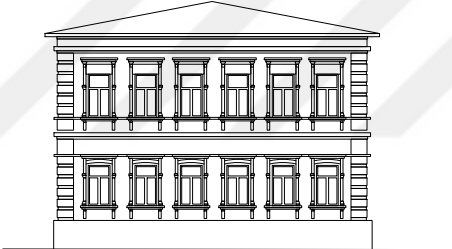

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 24

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen yüksek zeminli + iki katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Pencerelemi kemerlidir. Yapının saçak silmeleri, pencere söveleri ve köşeleri süslüdür. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Restore edilmiştir ve yerel koruma altındadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:b/d</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☒ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 1986 [104]; (b) - genel görünüm 2013</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 25

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Şevçenko Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Pencerelem düz alınlıklıdır. Genel onarım sırasında yapının sokağa bakan cephesinde yer alan bir pencereyi kapıya çevirmişlerdir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Yapı, günümüzde kamu binası olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:b/d</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☒ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm; (b) - avlu kapısı</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 26

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonunda inşa edilen yapı Balgımbayev ve Cansugurov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer almaktadır. Zamanla ana yapıya ek bir bina inşa edilmiştir. Yapı, günümüzde otel olarak kullanılmaktadır. Yeni yapılan bina ise otelin lobisi olarak kullanılmaktadır. Ana yapı dikdörtgen şeklinde plana sahiptir. Yapıda, genel bir onarım yapılmıştır. Yapının pencereleri, cephe köşeleri ve kemeri süslüdür. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Cansugurov Cad. No:3</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☒ Otel ☒ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

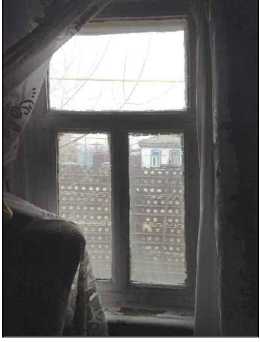

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 27

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonunda inşa edilen konut İsenov ve Haziret Caddeleri kesişiminde köşe parselde yer almaktadır. Ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Üç odalıdır. Yapı 'L' şeklinde plana sahiptir. İki eğimli beşik çatısı atermit ile kaplıdır. Evde su ve kanalizasyon bulunmamaktadır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır. Yapıya hiçbir müdahale yapılmamıştır, tamamen özgündür.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Konum:</p> <p>Adres: İsenov Cad. No:34</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☒ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm; (c) - pencere; (d) - giriş</p> 	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 27 (devam)

 <p>(e)</p>		 <p>(f)</p>		<p>Atrau Konutları Katalogu</p>	
 <p>(g)</p>		 <p>(h)</p>		<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>	
 <p>(i)</p>		 <p>(j)</p>		<p>Adres: İsenov Cad. No:34</p>	
 <p>(k)</p>		 <p>(l)</p>		<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☒ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>	
 <p>(m)</p>		 <p>(n)</p>		<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>	
<p>Resimler: (e) - giriş; (f), (g) - salon; (h) - mutfak; (i) - iç sofadan odanın görünümü; (j) - iç sofa; (k) - salon tavanı; (l) - mutfak tavanı; (m) - salon pencereleri; (n) - avlu</p>				<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>	
				<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>	

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 27 (devam)

 		<p>Atrau Konutları Kataloğu</p>
<p>(o) (p)</p>		<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
 		<p>Değermişlik Durumu</p> <p>☒ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değerşme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
<p>(q) (r)</p>		<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 		<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>(s) (t)</p>		<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
<p>Resimler: (o) - salon penceresi; (p) - depo; (q) - soba; (r) - salondan iç sofanın görünümü; (s) - oda; (t) - oda kapısı</p>		

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 28

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen konut İsenov Caddesi'ndedir. Bir avluda bulunan iki yapı dört aile tarafından kullanılmaktadır. Arsada bulunan 37/1 nolu yapı, yüksek zeminli tek katlı, karışık sistemde inşa edilmiştir. Dört odalı, dikdörtgen planlıdır, çatısı kırma çatı biçiminde olup atermit kaplıdır. Diğer iki yapı ise küçük ve basittir (eskiden yardımcı evidir). Büyük evin, zemin katında bulunan tüm pencereler zamanla kapatılmıştır. Zemin katı şimdi depo olarak kullanılmaktadır. Yapının tavan yüksekliği oldukça yüksektir. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır ve kanalizasyonu bulunmamaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:37/1</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a) (b) (c) (d)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm; (c) - avlu; (d) - avlu tarafına bakan cephe</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 28 (devam)

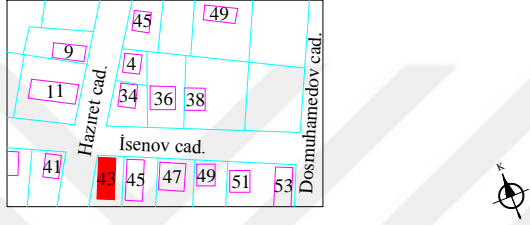

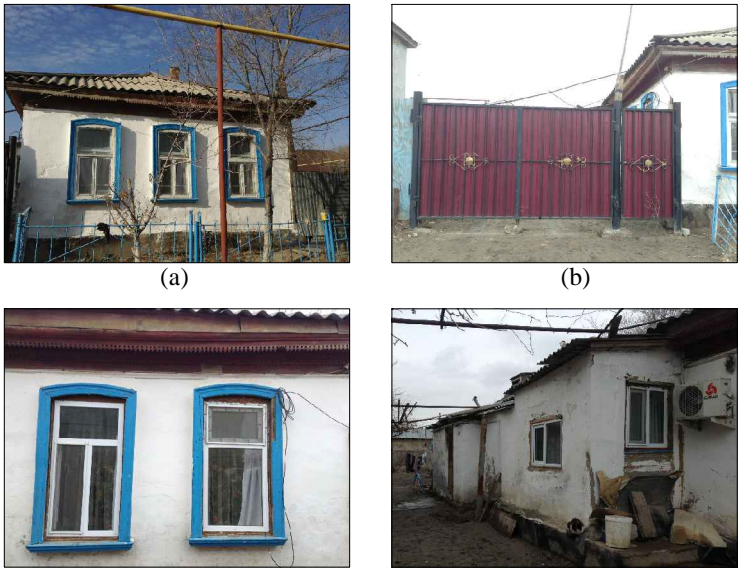
 <p>(e)</p>		 <p>(f)</p>		<p>Atrau Konutları Katalogu</p>	
 <p>(g)</p>		 <p>(h)</p>		<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>	
 <p>(i)</p>		 <p>(j)</p>		<p>Adres: İsenov Cad. No:37/1</p>	
 <p>(k)</p>		 <p>(l)</p>		<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>	
				<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>	
				<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>	
				<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>	

Resimler: (e) - salon; (f), (g) - mutfak; (h) - koridor penceresi; (i), (j) - koridor kapısı; (k) - oda kapısı; (l) - soba

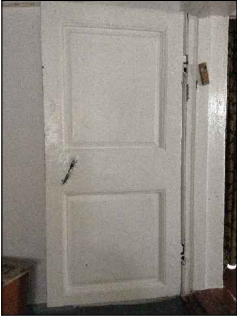

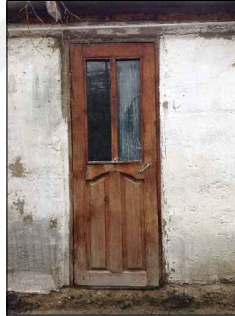

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 28 (devam)

 <p>(m)</p>	<p>Atrau Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p> <p>Adres: İsenov Cad. No:37/1</p>
 <p>(n)</p> <p>(o)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (m) - salon kapısı; (n) - depo kapısı; (o) - giriş</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 29

<p>Tanıtım: 1884'te inşa edilen dört odalı konut İsenov Caddesi'nde yer almaktadır. Ahşap karkas sistemde inşa edilen evin cepheleri sonradan sıvanıp boyanmıştır. Dikdörtgen plana sahip olan yapının çatı örtüsü dört eğimli kırma çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Yapının ana giriş kapısı avlu tarafına bakan cephede bulunmaktadır. Genel onarım yapılarak su evin içine alınmış ve kanalizasyon bağlantısı yapılmıştır. Kömür ile ısıtılan soba zamanla gaz ile ısıtmaya dönüştürülmüştür.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p style="text-align: right;">Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:43</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a) (b) (c) (d)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm; (b) - avlu kapısı; (c) - avluya bakan cephede pencere; (d) - yapının avlu tarafından görünümü</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 29 (devam)

 <p>(e)</p>			 <p>(f)</p>			<p>Atrau Konutları Katalogu</p>					
			<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>								
			<p>Adres: İsenov Cad. No:43</p>								
 <p>(g)</p>			 <p>(h)</p>			<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>					
 <p>(i)</p>			 <p>(j)</p>			 <p>(k)</p>			<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>		
 <p>(l)</p>			 <p>(m)</p>			 <p>(n)</p>			<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>		
						<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>					
<p>Resimler: (d) - sandık; (f) - soba; (i) - oda kapısı; (j) - mutfak kapısı; (k) - depo kapısı; (l) - iç sofa; (m), (n) - oda penceresi</p>											

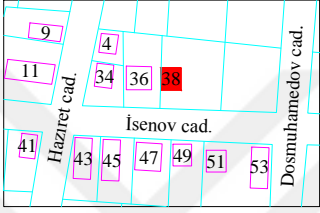
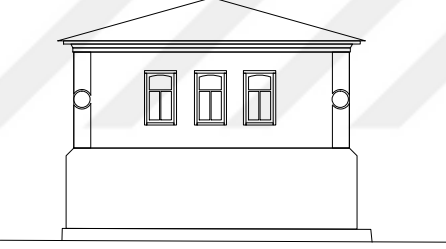

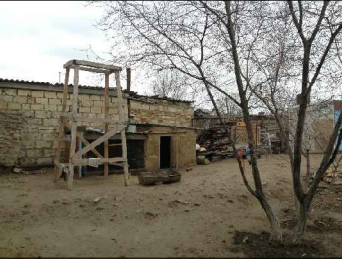

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 30

<p>Tanıtım: İnşası 1898'de yapılan dört odalı ev İsenov Caddesi üzerinde yer almaktadır. Dikdörtgen plana sahip olan yapının çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Tüccar yardımcısı evidir ve hemen yanında bulunan iki katlı yapı ile beraber bir arsada yer almıştır. Zamanla ev sahibi arsayı duvar ile bölerek iki evi ayırmıştır. Ahşap yığma sistemde inşa edilen bu yapının zamanla cephesinde bulunan bazı süsleme elemanları kaldırılarak cephesi sıvanmıştır. Genel onarımı sırasında evin pencereleri değiştirilmiş, su ve kanalizasyon içeri alınmıştır. Evin iç kapıları boyanmıştır. Kömür ile ısıtan soba gaz ile ısıtmaya çevrilmiştir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:26/1</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm; (b) - avlu kapısı; (c), (d) - soba;</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 30 (devam)

 <p>(e)</p>		 <p>(f)</p>		<p>Atrau Konutları Katalogu</p>
				<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
				<p>Adres: İsenov Cad. No:26/1</p>
 <p>(g)</p>		 <p>(h)</p>		<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
				<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(i)</p>		 <p>(j)</p>		<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (e) - avlu; (f) - mutfaktan eve giriş; (g) - soba; (h), (i), (j) - oda kapıları</p>				<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 31

<p>Tanıtım: 1903'te inşa edilen iki katlı yapı İsenov Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yapı arsanın köşesinde bulunur. Tüm zemin katın kapı ve pencereleri kapatılarak bu kat evde oturan aile tarafından depo olarak kullanılmaktadır. Yapının zemin katı tuğla yığma, üst katı ise ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Birinci kat dört odalıdır. Evin avluya bakan cephesi çıkmalıdır. Taban oturum alanı yaklaşık 312 m²'dir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:38</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(a)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(b)</p> <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 1988 [105]; (b) - genel görünüm; (c) - avlu; (d) - avlu tarafına bakan cephe</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 31 (devam)

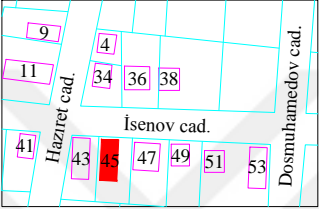

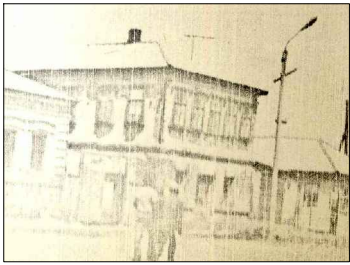
		<p>Atrau Konutları Kataloğu</p>
(e)	(f)	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
		<p>Adres: İsenov Cad. No:38</p>
		<p>Değişmişlik Durumu</p>
		<p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değerme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
		<p>Mevcut Kullanımı</p>
		<p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
		<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
		<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p>
		<p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

Resimler: (e), (f) - merdiven

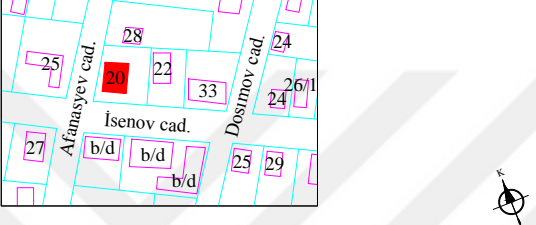

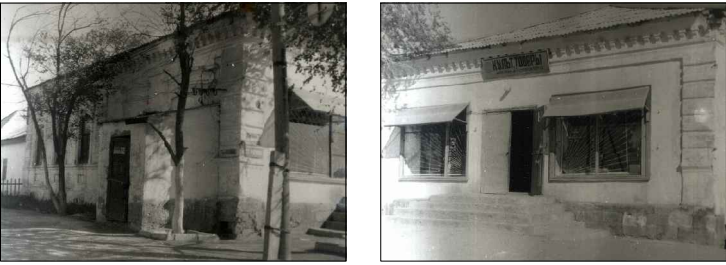

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 32

<p>Tanıtım: 1898'de tüccar tarafından inşa edilen iki katlı yapı İsenov Caddesi'nde yer almaktadır. Dikdörtgen şeklinde plana sahip olan evin çatı örtüsü kırma biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Eski tüccar konutu şimdi üç aile tarafından kullanılmaktadır. Herbir ailenin eve giriş kapıları ayrıdır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. İsenov Caddesi'ne bakan cephedeki 1 pencere kapatılmıştır. Konutun cepheleri süslüdür. Doğal gaz ile ısıtılmakta, su sadece mutfakta bulunmakta, hela ise dışarıdadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:26/2</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p> <p>(e)</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm; (b) - salon; (c) - avlu; (d) - avlu kapısı; (e) - mutfak</p>	

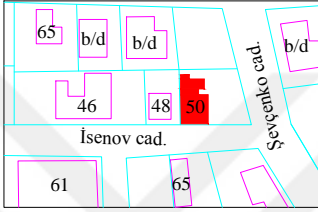

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 33

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen yapı İsenov Caddesi'nde bulunmaktadır. İki katlıdır. Zemin katı tuğla yığma, 1. katı ise ahşap yığma (karma) sistemde inşa edilmiştir. Tavan yüksekliği 3.20 m'dir. Yapı dikdörtgen şeklindeki planı ile arsayı kapsamaktadır. Taban oturumu yaklaşık 81.5 m2'dir. Toplam alanı ise 172.9 m2'dir, 11 odalıdır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:45</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(a)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(b) (c)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 1988 [106]; (b), (c) - genel görünüm</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

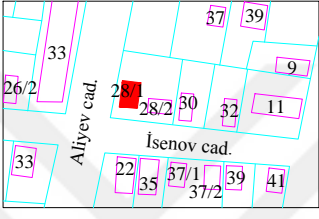

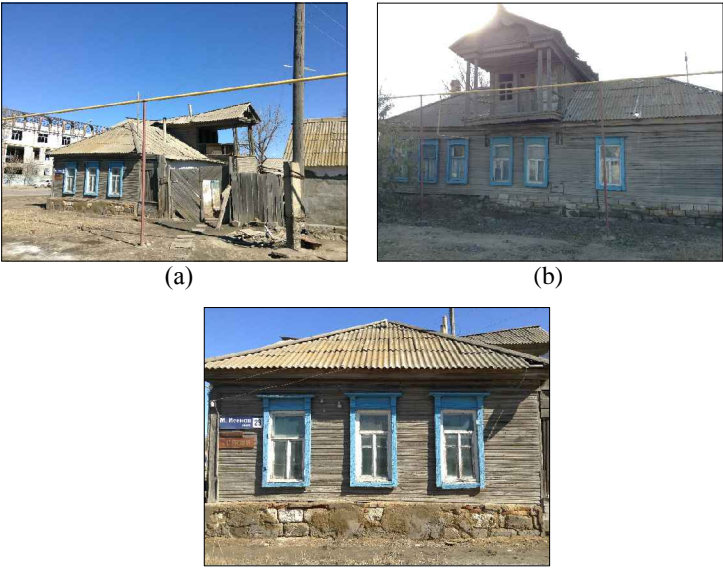
EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 34

<p>Tanıtım: İsenov ve Afanasyev Caddeleri kesişiminde bulunan yapı 1893'te inşa edilmiştir. 1959'dan itibaren bakkal olarak kullanılmaktadır. Afanasyev Caddesi'ne açılan pencere açıklıkları kapatıldıktan sonra küçük ek yapı inşa edilmiştir. Bu yapı üzerinden bodrum kata giriş yapılmaktadır. İsenov Caddesi'ne bakan ana cephedeki pencere ve kapı açıklıkları yeniden inşa edilmiştir. Yapı avluya ve avlu üzerindeki ufak yapılara sahiptir. Çatı örtüsü kırma biçiminde olup atermit ile kaplıdır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:20</p>
 <p>(a) (b)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☒ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 1988 [107]; (b) - genel görünüm 2013</p> <p>(c)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

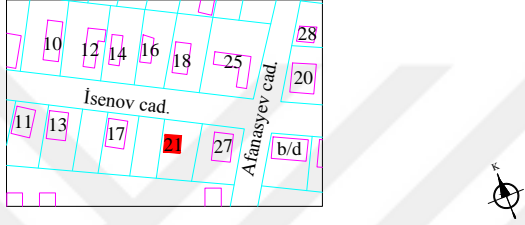

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 35

<p>Tanıtım: Ana cephesi İsenov Caddesi'ne açılan yapı 1918'de inşa edilmiştir. İki katlı + bodrumludur. Tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapının batı cephesinde kemerli bir girişi vardı, sonradan kapatılmıştır. Yapının güney cephesinde demir korkuluklardan oluşan merdiven (yangın çıkışı) vardır. İkinci kattaki pencere açıklıkları düz alınlıklıdır. Kat silmeleri ve saçak altları alçı süslemelidir. Genel onarım sırasında yapının planında değişiklik yapılmıştır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:50</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☒ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 1994 [108]; (b) - genel görünüm 2013</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 36

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonunda inşa edilen iki katlı konut İsenov ve Afanasyev Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Ahşap yığma sistemde inşa edilen evin çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Cihannüması iki taraftan çıkmalı balkona sahiptir. Yapının ilk sahibinin tüccar olması muhtemeldir, çünkü aynı arsada basit, küçük bir yapı daha bulunmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>■ Analiz □ Değerlendirme □ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:28/1</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>■ Bozulma □ Yıkılma □ Kaldırma □ Değişme □ Ekleme □ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>■ Konut □ Konut+ticaret □ Ticari yapı □ Kamu binası □ Otel □ Restoran+kafe □ Boş</p>
 <p>(a) (b) (c)</p> <p>Resimler: (a), (b), (c) - yapı cepheleri</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

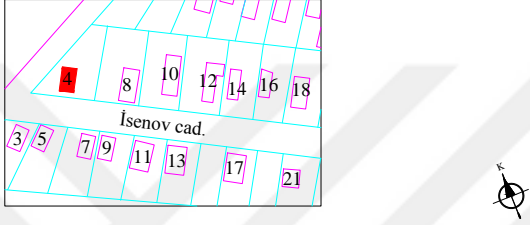
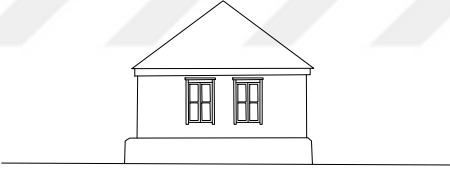

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 37

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen yapı İsenov Caddesi'ndedir. Dikdörtgen şeklinde plana sahip olan yapı, tek katlı ve üç odalıdır. Çatı örtüsü, beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır. Su sadece mutfakta bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:21</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(c)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm; (b) - avlu kapısı; (c) - sokağa bakan cephe</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

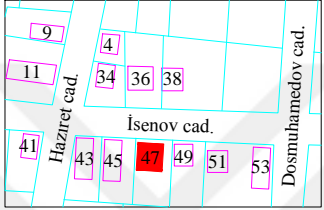
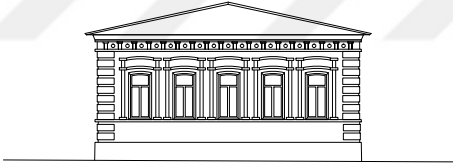
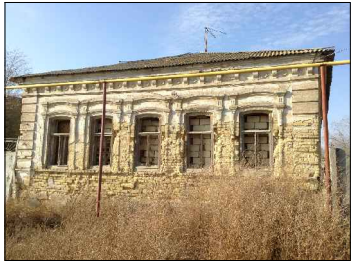

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 38

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen yapı İsenov Caddesi'ndedir. Tuğla yığma sistemde inşa edilen yapı tek katlıdır. Sonradan cepheleri sıvanarak boyanmıştır. Yapı dikdörtgen plana sahiptir. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermit kaplıdır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:29</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - sokağa bakan cephe; (b) - avlu kapısı</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

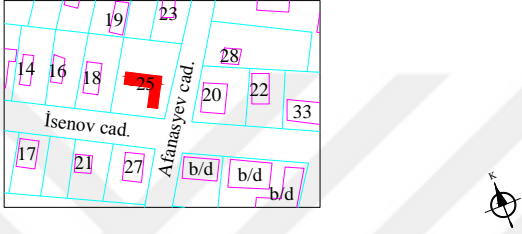

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 39

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen yapı İsenov Caddesi'nde, köşe parselde yer almaktadır. Tek katlı yapı ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Cepheleri sıvalı olan yapı dikdörtgen plana sahiptir. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Konut pencereleri düz ahşap alınlıklıdır. Evin ana giriş kapısı avluya bakan cephede bulunmaktadır. Evde su ve kanalizasyon bulunmamaktadır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Kataloğu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:4</p>
	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resim: Yapının sokağa bakan cephesi</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 40

<p>Tanıtım: 1918'de inşa edilen tek katlı yapı İsenov Caddesi üzerinde yer almaktadır. Konut tuğla yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Yapısal durumu kötüdür. Dikdörtgen şeklinde plana sahiptir. Taban oturum alanı yaklaşık 10 x 12 m'dir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:47</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☒ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☒ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - yapının sokağa bakan cephesi; (b) - avlu kapısı</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 41

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Afanasyev Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Çatı katında çift taraftan cihannümalıdır. Cihannümanın birisi üçgen alınlı balkonludur. Pencerelem düz alınlıklı ve kepenklidir. Yapının köşeleri ve saçak silmeleri süslüdür. Günümüzde yapı konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Afanasyev Cad. No:25</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(c)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
 <p>(d)</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>
<p>Resimler: (a), (b), (c), (d) - genel görünüm</p>	

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 42

<p>Tanıtım: Yapı 1918'de inşa edilmiştir. Zemin katı tuğla yığma, birinci katı ahşap yığma sistemde inşa edilen ev Haziret ve İsenov Caddeleri kesişiminde köşe parselde yer almaktadır. Aynı arsada bulunan birkaç ev farklı aileler tarafından kullanılmaktadır. Ana yapı yüksek zeminli + tek katlı ve üç odalıdır. Zamanla bodrum katında bulunan tüm pencereler kapatılıp bu kat depo olarak kullanılmıştır. Dikdörtgen plana sahip olan evin çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Su sadece mutfakta bulunmakta olup, helası dışarıdadır. Doğal gaz ile ısıtılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Haziret Cad. No:11</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı <p>Mevcut Kullanımı</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="245 1357 596 1621"> <p>(a)</p> </div> <div data-bbox="628 1357 979 1621"> <p>(b)</p> </div> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 20px;"> <p>(c)</p> </div> <p>Resimler: (a), (b), (c) - genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

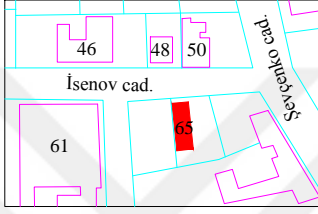

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 43

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen yüksek zeminli + 1 katlı yapı İsenov Caddesi'nde yer alır. Yapının zemin katı tuğla yığma, üst katı ise ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Zemin katı garaj olarak kullanılmaktadır. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Pencerelemi çıkmalı ve kemerlidir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:39</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 44

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı İsenov ve Cansugurov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde edilmiştir. Saçak silmeleri, pencere söveleri ve yapı köşeleri süslüdür. Düz alınlı balkona sahiptir. Pencerelemeleri kemerlidir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:59</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(c)</p> <p>(d)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm 2013; (b) - genel görünüm; (c) - avlu kapısı 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 45

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı İsenov Caddesi'nde yer alır. Birinci katı tuğla yığma, ikinci katı ise ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapının ikinci katı cephe boyunca çıkmalıdır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Pencereleeri düz alınlıklıdır. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:65</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 2015; (b) - genel görünüm 2013</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 46

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı İsenov ve Dosimov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvalıdır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Yapı köşeleri ve saçak silmeleri süslüdür. Pencereleleri düz alınlıklıdır. Ortadan cihannümalıdır. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Dosimov Cad. No:25</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>(a) (b)</p> <p>(c) (d)</p> <p>Resimler: (a), (b), (c), (d) - yapı cepheleri</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 47

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı İsenov ve Dosmuhamedov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Birinci katı betonarme karkaslı, ikinci katı ise tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Saçak silmeleri, pencere söveleri süslüdür. Ana giriş Dosmuhamedov Caddesi'ne açılan cephede yer almaktadır. İsenov Caddesi'ne açılan cephede kemerli giriş kapıları (araba ve insanlar için) bulunmaktadır. Günümüzde kullanılmamaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:42</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☒ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☒ Boş</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 48

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı İsenov ve Cansugurov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Pencerelemi kemerlidir. Çatı örtüsü düz çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Cansugurov Cad. No:5</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>Resimler: (a) - yapının sokağa bakan cephesi</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 49

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı İsenov Caddesi'nde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Saçak silmeleri, pencere söveleri ve cephesi süslüdür. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Günümüzde kamu binası olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p> <p>☒ Analiz ☐ Değerlendirme ☐ Karar</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:46</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p>
 <p>(a) (b) (c)</p> <p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm 2013; (c) - genel görünüm 2015</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☐ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☒ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p> <p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

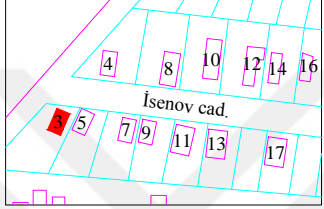
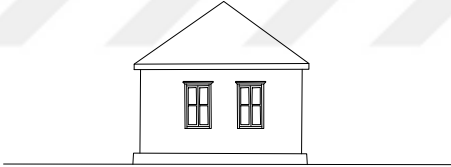

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 50

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı İsenov Caddesi'nde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Pencerelemi kemerlidir. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>■ Analiz □ Değerlendirme □ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: İsenov Cad. No:48</p>
 <p>(a)</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>□ Bozulma □ Yıkılma □ Kaldırma ■ Değişme ■ Ekleme □ Yeni Yapı</p>
 <p>(b)</p>	<p>Mevcut Kullanımı</p> <p>■ Konut □ Konut+ticaret □ Ticari yapı □ Kamu binası □ Otel □ Restoran+kafe □ Boş</p>
<p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b) - genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 51

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı İsenov ve Dosimov Caddeleri'nde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. 2015'te genel onarım sırasında çatı, düz alınlıklı pencereler ve saçak silmeleri sökülüştür. Yapının tüm karakteristik özelliklerini yok edilmiştir.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Dosimov Cad. No:33</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı <p>Mevcut Kullanımı</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş
 <p>(a)</p>	 <p>(b)</p>
 <p>(c)</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p>
<p>Resimler: (a), (b) - genel görünüm 2013; (c), (d) - genel görünüm 2015</p>	<p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

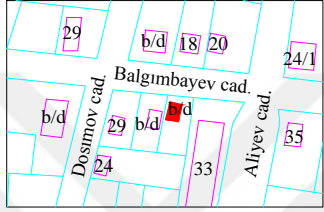
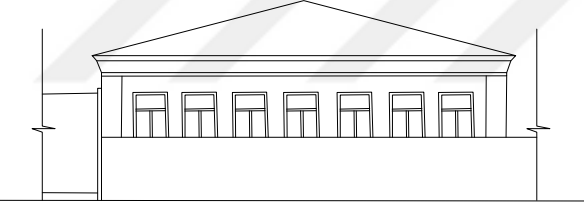

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 52

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı İsenov Caddesi'nde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere ve kapılar düz alınlıklı ve kepenklidir. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: İsenov Cad. No:3</p>
<p>Cephe:</p> 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>Resimler: Genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 53

<p>Tanıtım: XX y.y. başında inşa edilen iki katlı yapı Balgımbayev ve Dosımov Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı tuğla yığma sistemde inşa edilmiştir. Genel onarım sırasında ikinci kat eklenmiştir. Birinci kat pencereleri kemerli, ikinci kat pencereleri ise üçgen alınlıklıdır. Ana yapının saçak silmeleri ve pencere söveleri süslüdür. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup sac ile kaplıdır. Günümüzde ticari yapı olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>■ Analiz □ Değerlendirme □ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:b/d</p> <p>Değişmişlik Durumu</p> <p>□ Bozulma □ Yıkılma □ Kaldırma ■ Değişme ■ Ekleme □ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>□ Konut □ Konut+ticaret ■ Ticari yapı □ Kamu binası □ Otel □ Restoran+kafe □ Boş</p>
 <p>(a)</p> <p>(b)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b) - genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

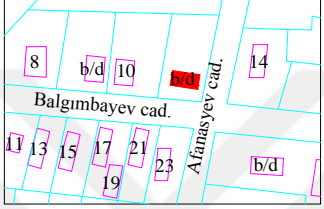

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 54

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev Caddesi'nde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere ve kapılar düz alınlıklıdır. Saçak silmeleri süslüdür. Günümüzde yapı konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>■ Analiz □ Değerlendirme □ Karar</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:b/d</p>
	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>□ Bozulma □ Yıkılma □ Kaldırma ■ Değişme □ Ekleme □ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>■ Konut □ Konut+ticaret □ Ticari yapı □ Kamu binası □ Otel □ Restoran+kafe □ Boş</p>
<p>Resimler: Genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

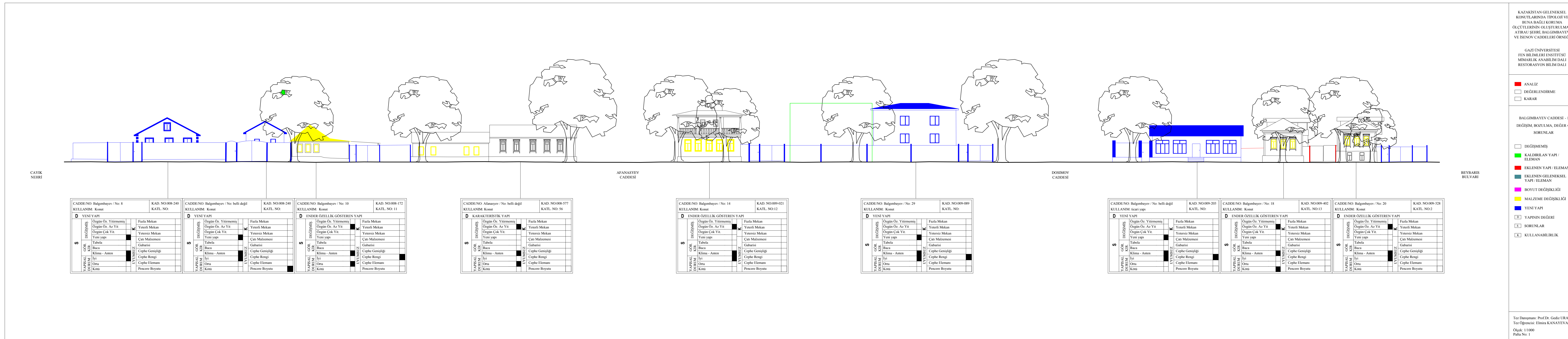
EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 55

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev ve Hazret Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü beşik çatı biçiminde olup atermite ile kaplıdır. Pencere düz alınlıklı ve çıkmalıdır. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Balgımbayev Cad. No:45</p>
<p>Cephe:</p> <p>Ö 1:100</p>	<p>Değişmişlik Durumu</p> <p>☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☐ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı</p> <p>Mevcut Kullanımı</p> <p>☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş</p>
 <p>Resimler: Genel görünüm</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

EK - 4. (devam) Kataloglar
Katalog no: 56

<p>Tanıtım: XIX y.y. sonu - XX y.y. başında inşa edilen tek katlı yapı Balgımbayev ve Afanasyev Caddeleri kesişiminde, köşe parselde yer alır. Yapı ahşap yığma sistemde inşa edilip üzeri sıvanmıştır. Çatı örtüsü kırma çatı biçiminde olup atermit ile kaplıdır. Pencerelemi kemerlidir. Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Atraf Konutları Katalogu</p>
<p>Konum:</p> 	<p>Adres: Afanasyev Cad. No:b/d</p>
<p>Cephe: Ö 1:100</p> 	<p>Değişmişlik Durumu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bozulma ☐ Yıkılma ☐ Kaldırma ☒ Değişme ☐ Ekleme ☐ Yeni Yapı <p>Mevcut Kullanımı</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Konut ☐ Konut+ticaret ☐ Ticari yapı ☐ Kamu binası ☐ Otel ☐ Restoran+kafe ☐ Boş
<p>(a)</p> <p>(b)</p> <p>(c)</p> <p>Resimler: (a) - genel görünüm 2013; (b), (c) - genel görünüm 2015</p>	<p>İnceleme Tarihi: Kasım 2013 Mart 2014 Kasım 2015</p> <p>Tez Danışmanı: Prof.Dr. Z. Gediz URAK</p> <p>Tez Öğrencisi: Elmira KANAYEVA</p>

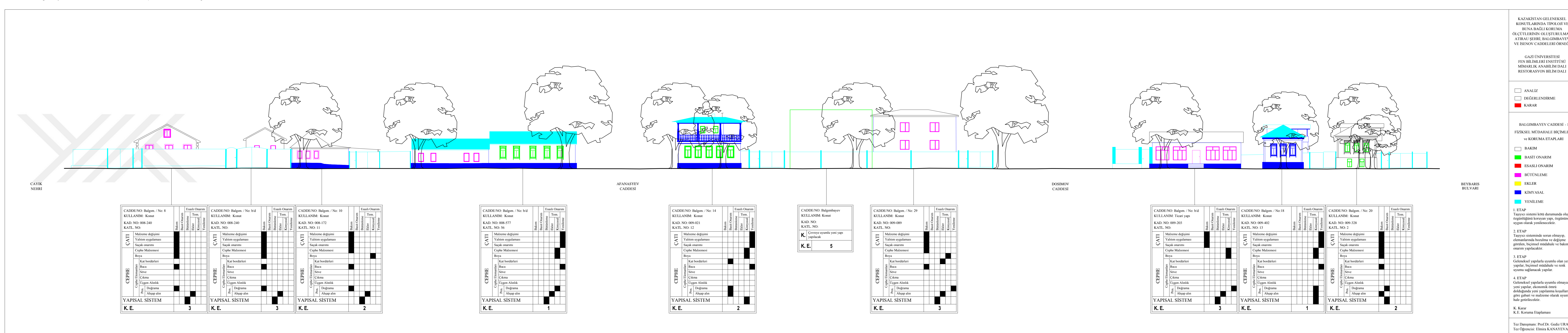
EK - 5. Siltueller
Pafta no. 1. Balgımbayev caddesi - 1; değişim, bozulma, değer ve sorunlar

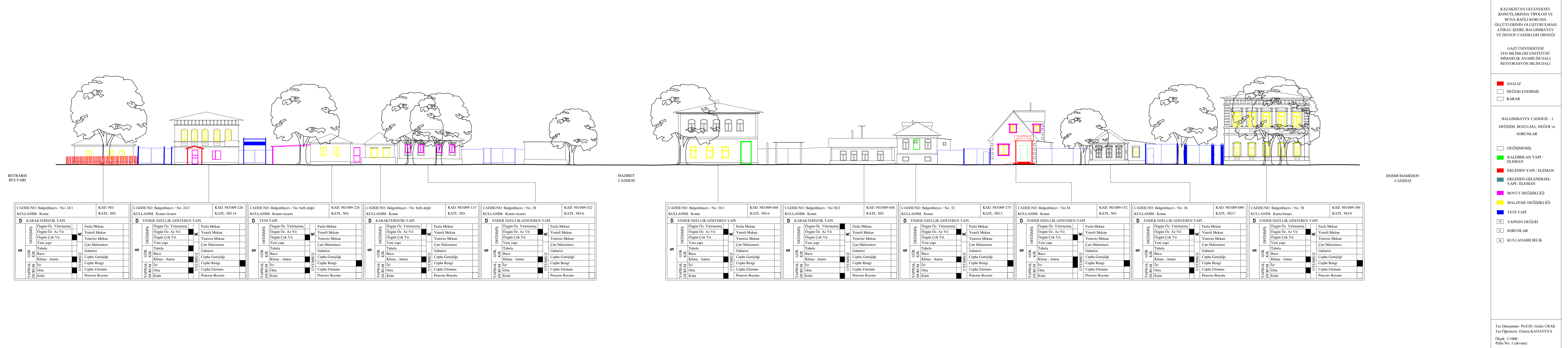
EK - 5. (devam) Siltueller
Pafta no. 2. Balgımbayev caddesi - 1; restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

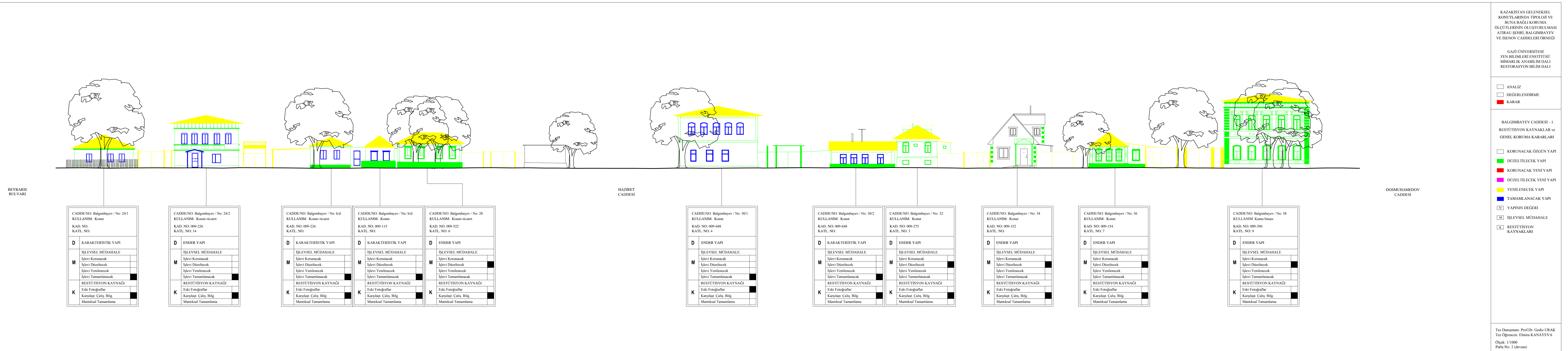
EK - 5. (devam) Siltueller
Pafta no. 3. Balgımbayev caddesi - 1; fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

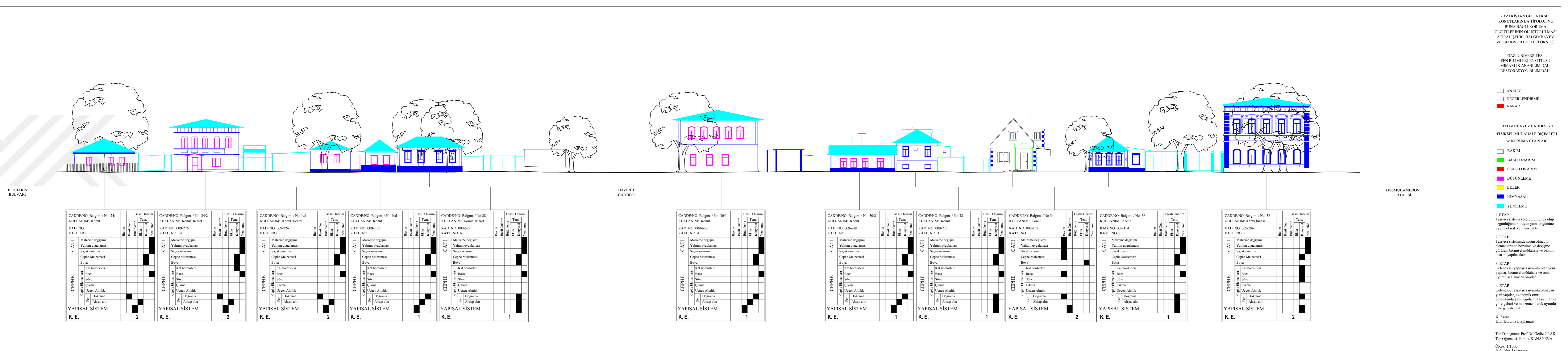
EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 1 (devam) Balgımbayev caddesi - 1; değişim, bozulma, değer ve sorunlar

EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 2 (devam) Balgımbayev caddesi - 1; restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 3 (devam) Balgımbayev caddesi - 1; fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

KAZAKISTAN GELİNEKSEL KONUTLARINDA İPİKOLOJİ VE İNHA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN UYGULANMASI ATRAI ŞEHİR BALGIMBAYEV VE İSNOV CADDELERİ ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

ANALİZ
DEĞERLENDİRME
KARAR

BALGIMBAYEV CADESİ - 1 DEĞİŞİM, BOZULMA, DEĞER VE SORUNLAR

DEĞİŞİMSİZ
KALDIRILAN YAPILAR / ELEMEN
EKLENEN YAPILAR / ELEMEN
EKLENEN GELİNEKSEL YAPILAR / ELEMEN
BOYUT DEĞİŞİKLİĞİ
MALZEME DEĞİŞİKLİĞİ
YENİ YAPILAR
YAPININ DEĞERİ
SORUNLAR
KULLANILABİLİR

Yaz: 1990
Pafta No: 1 (devam)

KAZAKISTAN GELİNEKSEL KONUTLARINDA İPİKOLOJİ VE İNHA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN UYGULANMASI ATRAI ŞEHİR BALGIMBAYEV VE İSNOV CADDELERİ ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

ANALİZ
DEĞERLENDİRME
KARAR

BALGIMBAYEV CADESİ - 1 RESTİTÜSYON KAYNAKLARI VE GENEL KORUMA KARARLARI

KORUNACAK ÖZGÜN YAPILAR
DEZİLETKÇEK YAPILAR
KORUNACAK YENİ YAPILAR
DEZİLETKÇEK YENİ YAPILAR
YENİLENEK YAPILAR
TAMAMLANACAK YAPILAR
YAPININ DEĞERİ
RESTİTÜSYON KAYNAKLARI

Yaz: 1990
Pafta No: 2 (devam)

KAZAKISTAN GELİNEKSEL KONUTLARINDA İPİKOLOJİ VE İNHA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN UYGULANMASI ATRAI ŞEHİR BALGIMBAYEV VE İSNOV CADDELERİ ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

ANALİZ
DEĞERLENDİRME
KARAR

BALGIMBAYEV CADESİ - 1 FİZİKSEL MÜDAHALE BİÇİMLERİ VE KORUMA ETAPLARI

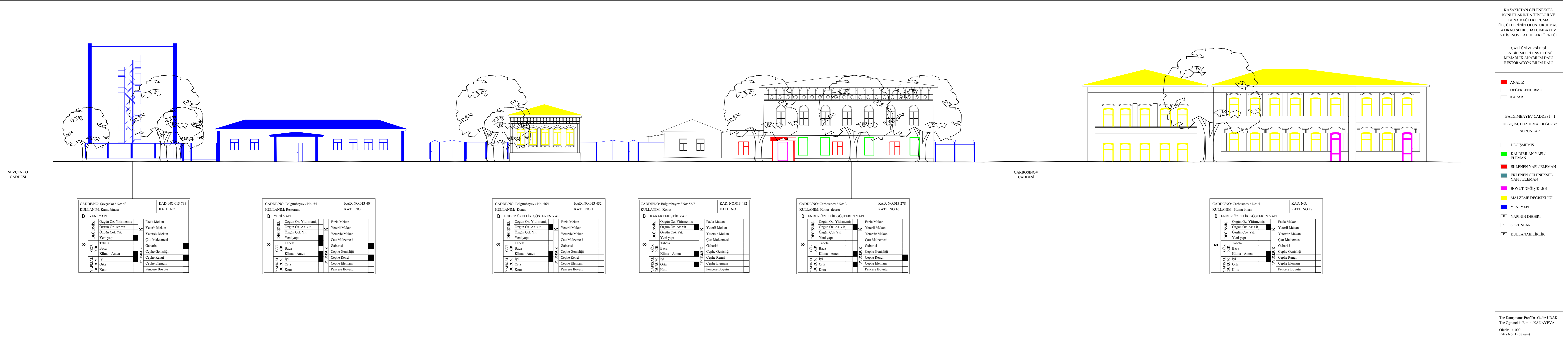
BAKIM
BAŞLI ONARIM
ESASLI ONARIM
BETONLAMA
EKLER
KİMYASAL
YENİLEME

1. ETAP
Yapının mevcut durumunu tespit etme ve restorasyon için gerekli önlemleri belirleme.
2. ETAP
Yapının restorasyonu için gerekli önlemleri belirleme ve restorasyon için gerekli önlemleri belirleme.
3. ETAP
Yapının restorasyonu için gerekli önlemleri belirleme ve restorasyon için gerekli önlemleri belirleme.
4. ETAP
Yapının restorasyonu için gerekli önlemleri belirleme ve restorasyon için gerekli önlemleri belirleme.

K. Karar
K.E. Koruma Etkileri

Yaz: 1990
Pafta No: 3 (devam)

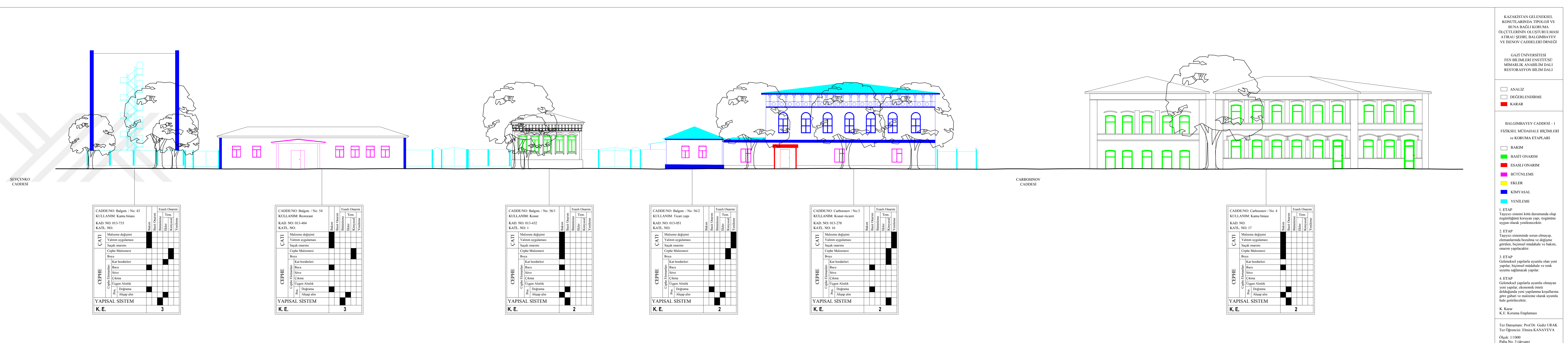
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 1 (devam) Balgımbayev caddesi - 1; değişim, bozulma, değer ve sorunlar

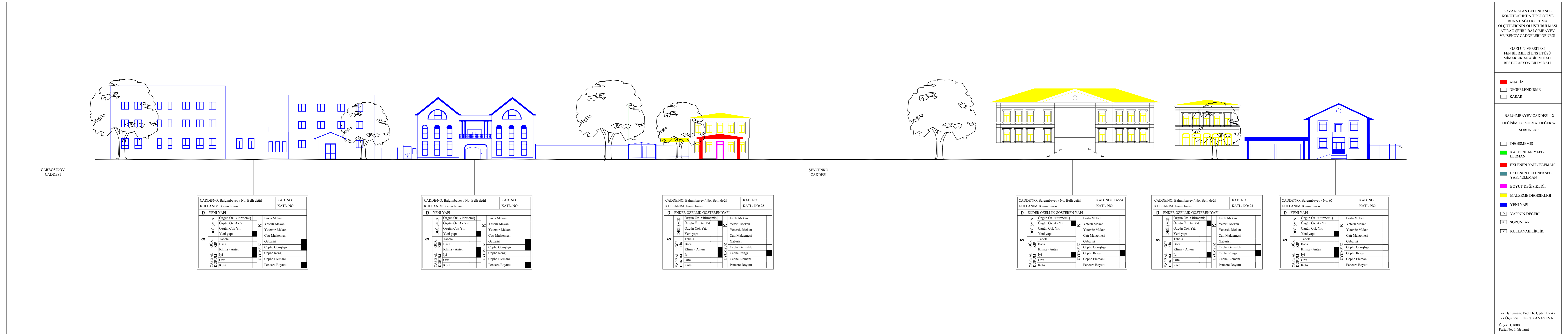
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 2 (devam) Balgımbayev caddesi - 1; restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

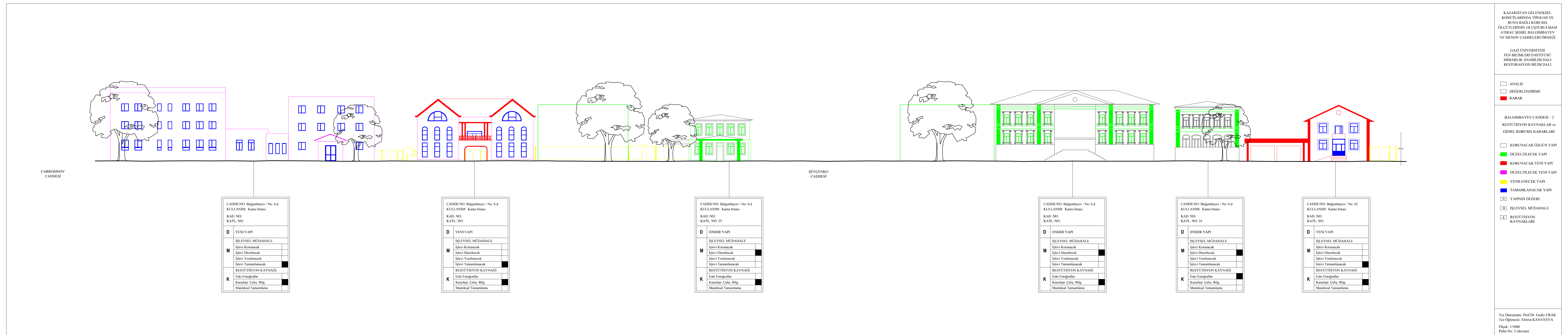
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 3 (devam) Balgımbayev caddesi - 1; fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

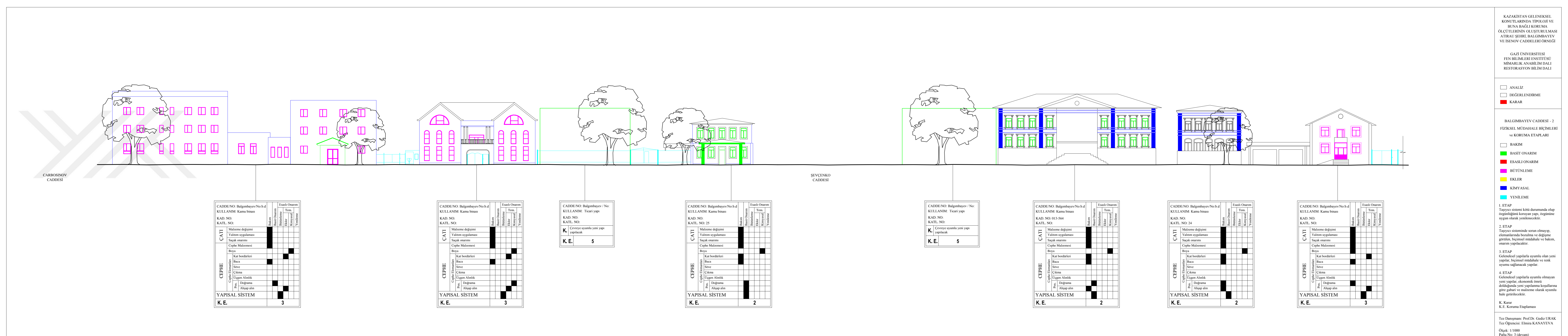
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 1 (devam) Balgımbayev caddesi - 2, değişim, bozulma, değer ve sorunlar

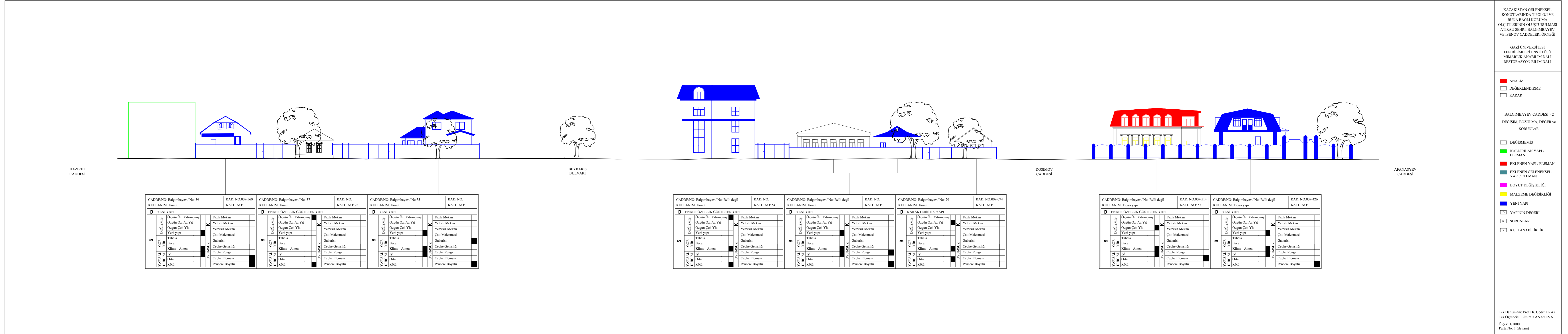
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 2 (devam) Balgımbayev caddesi - 2, restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

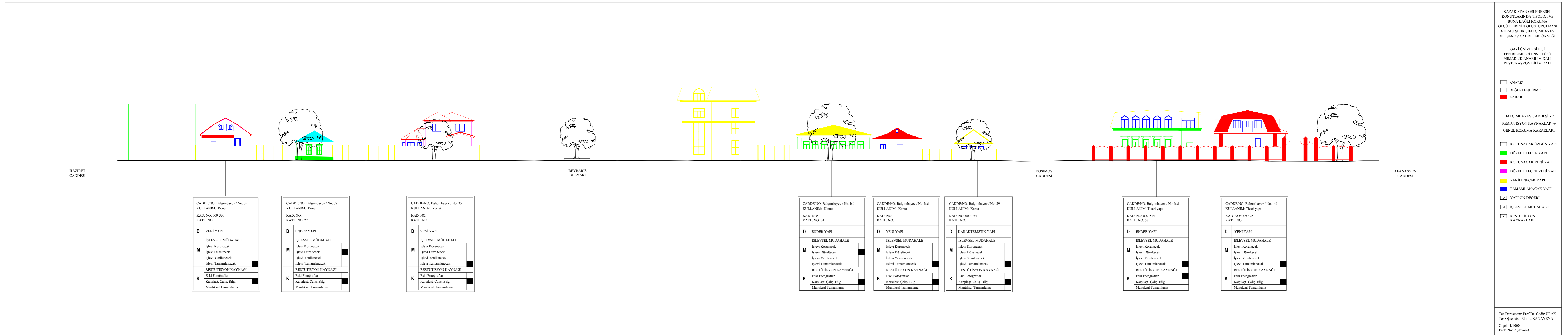
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 3 (devam) Balgımbayev caddesi - 2, fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

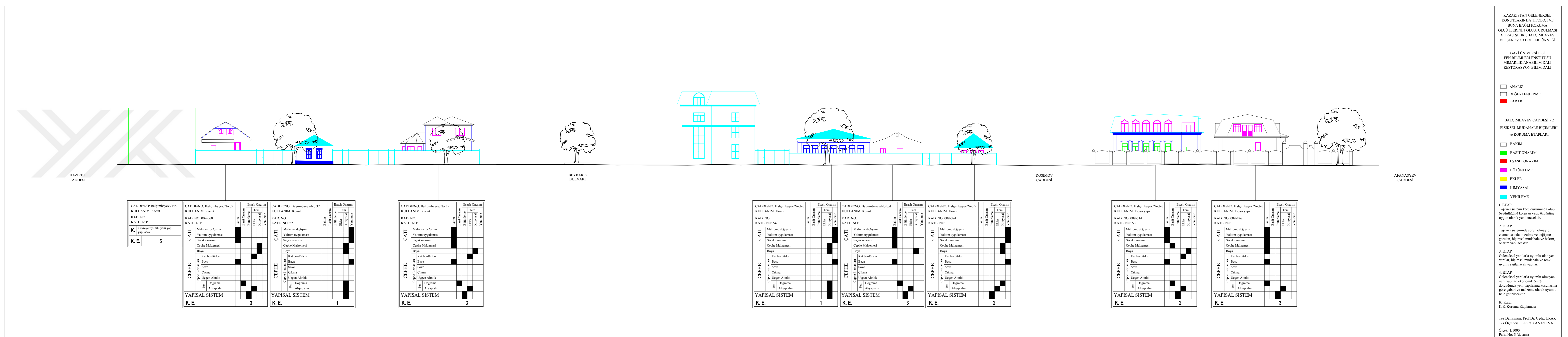
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 1 (devam) Balgimbayev caddesi - 2, değişim, bozulma, değer ve sorunlar

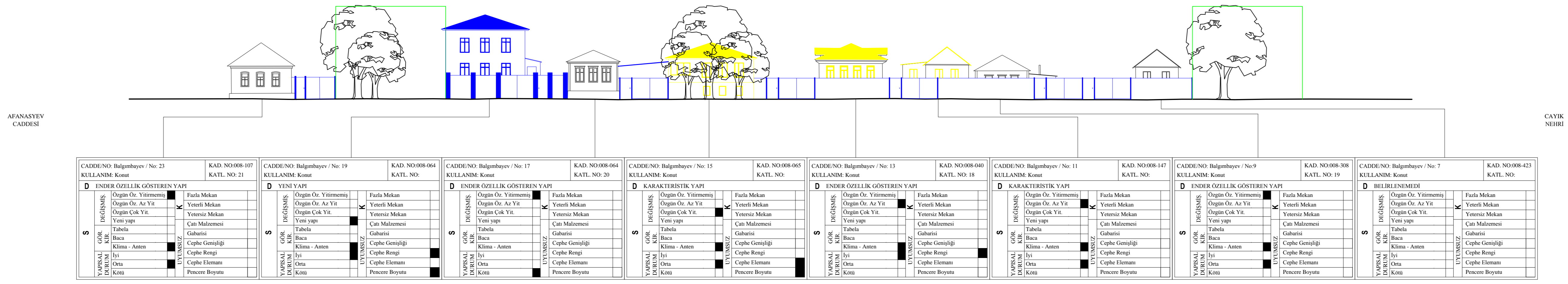
EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 2 (devam) Balgimbayev caddesi - 2, restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 3 (devam) Balgimbayev caddesi - 2, fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 1 (devam) Balgımbayev caddesi - 2, değişim, bozulma, değer ve sorunlar

KAZAKISTAN GLENEKSEL KONUTLARINDA İPİKOLU VE İBNA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN UYGULANMASI ATRAI ŞEHİR BALGIMBAYEV VE İBNOVY CADDELERİ ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

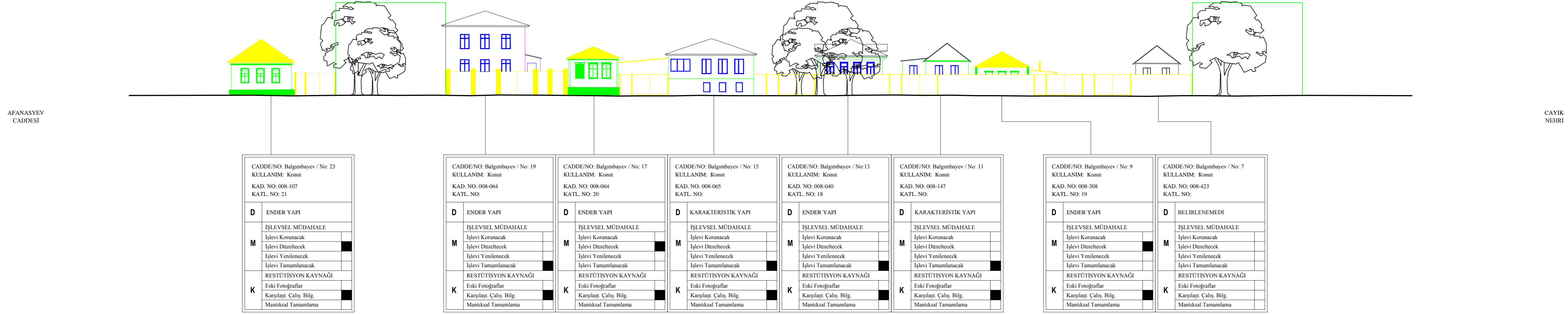
ANALİZ
DEĞERLENDİRME
KARAR

BALGIMBAYEV CADDESİ - 2 DEĞİŞİM, BOZULMA, DEĞER VE SORUNLAR

DEĞİŞİM
KALDIRILAN YAPILAR / ELEMEN
EKLENEN YAPILAR / ELEMEN
EKLENEN GLENEKSEL YAPILAR / ELEMEN
BOYUTU DEĞİŞİKLİĞİ
MALZEME DEĞİŞİKLİĞİ
YENİ YAPILAR
YAPININ DEĞERİ
SORUNLAR
KULLANILABİLİR

Ter Donatım: Prof. Dr. Gadi İBRAK
Ter Ölçümü: Elmira KANAYEVA
Ölçek: 1:1000
Pafta No: 1 (devam)

EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 2 (devam) Balgımbayev caddesi - 2, restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

KAZAKISTAN GLENEKSEL KONUTLARINDA İPİKOLU VE İBNA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN UYGULANMASI ATRAI ŞEHİR BALGIMBAYEV VE İBNOVY CADDELERİ ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

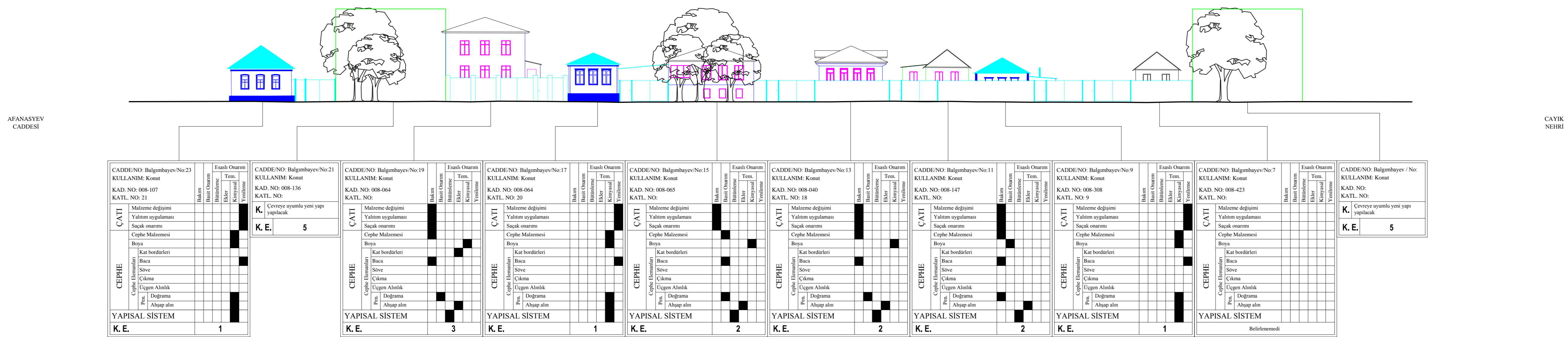
ANALİZ
DEĞERLENDİRME
KARAR

BALGIMBAYEV CADDESİ - 2 RESTİTÜSYON KAYNAKLARI VE GENEL KORUMA KARARLARI

KORUNACAK ÖZGEN YAPILAR
DEZİLETLER YAPILAR
KORUNACAK YENİ YAPILAR
DEZİLETLER YENİ YAPILAR
YENİLENEREK YAPILAR
TAMAMLANACAK YAPILAR
YAPININ DEĞERİ
İŞLEVSEL MÜDAHALE
RESTİTÜSYON KAYNAKLARI

Ter Donatım: Prof. Dr. Gadi İBRAK
Ter Ölçümü: Elmira KANAYEVA
Ölçek: 1:1000
Pafta No: 2 (devam)

EK - 5. (devam) Siltetler
Pafta no: 3 (devam) Balgımbayev caddesi - 2, fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

KAZAKISTAN GLENEKSEL KONUTLARINDA İPİKOLU VE İBNA BAĞLI KORUMA ÖLÇÜTLERİNİN UYGULANMASI ATRAI ŞEHİR BALGIMBAYEV VE İBNOVY CADDELERİ ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

ANALİZ
DEĞERLENDİRME
KARAR

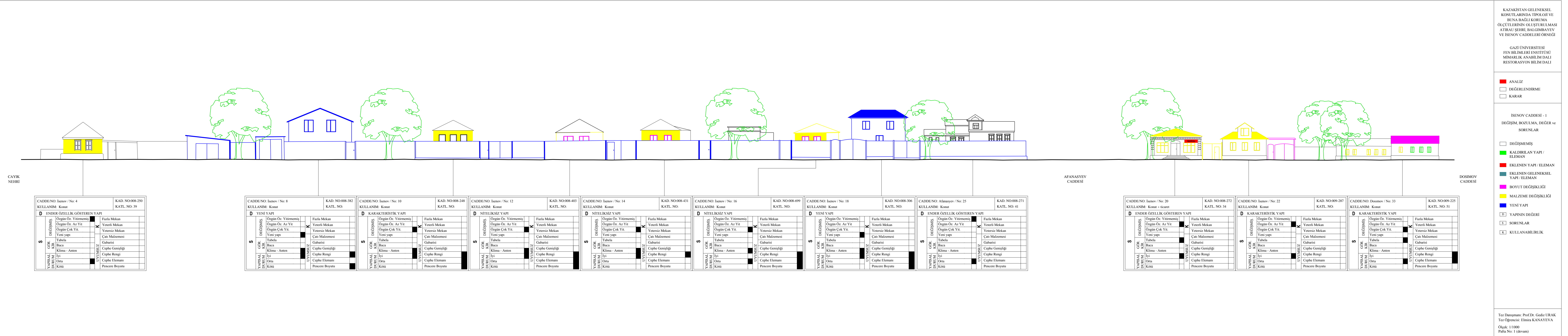
BALGIMBAYEV CADDESİ - 2 FİZİKSEL MÜDAHALE BİÇİMLERİ VE KORUMA ETAPLARI

BAKIM
BAŞLI ONARIM
ESASLI ONARIM
BİTİMLEME
EKLER
KİMYASAL
YENİLEME

1. ETAP
Tarihi anıtların korunması için gerekli önlemlerin alınması ve restorasyonun yapılması.
2. ETAP
Tarihi anıtların korunması için gerekli önlemlerin alınması ve restorasyonun yapılması.
3. ETAP
Geleneksel yapıların yeniden inşası ve restorasyonu için gerekli önlemlerin alınması ve restorasyonun yapılması.
4. ETAP
Geleneksel yapıların korunması için gerekli önlemlerin alınması ve restorasyonun yapılması.
K. Karar
K.E. Kararın Uygulanması

Ter Donatım: Prof. Dr. Gadi İBRAK
Ter Ölçümü: Elmira KANAYEVA
Ölçek: 1:1000
Pafta No: 3 (devam)

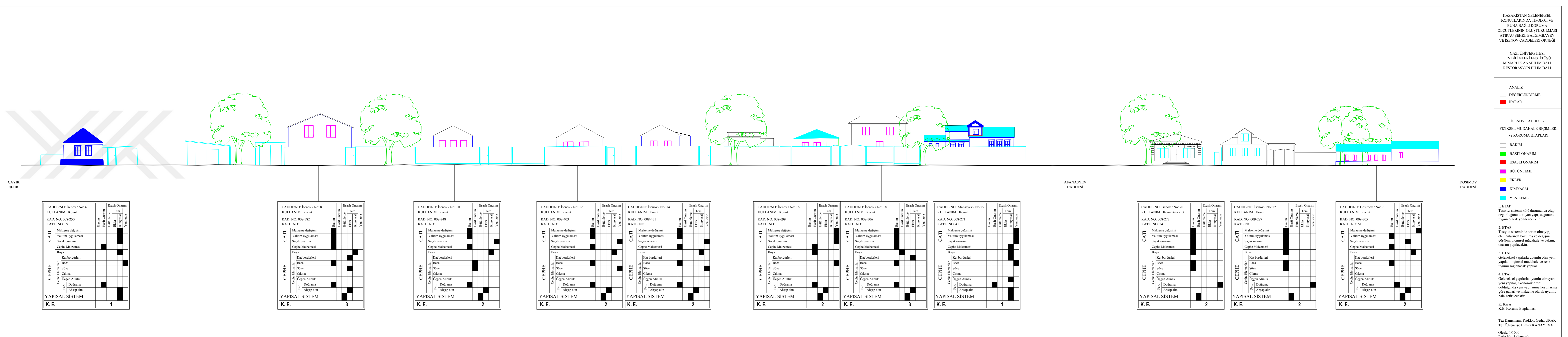
EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 1 (devam) İsenov caddesi - 1; değişim, bozulma, değer ve sorunlar

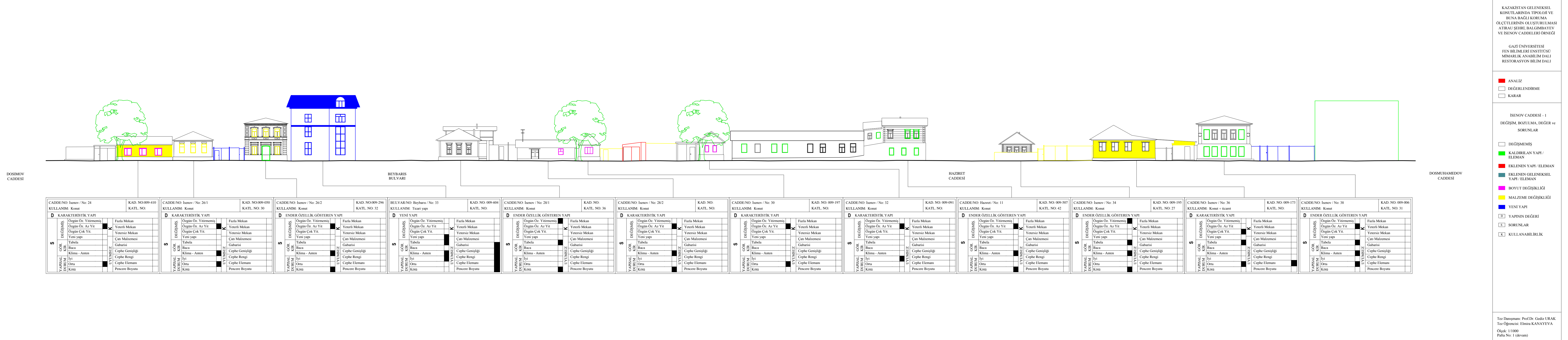
EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 2 (devam) İsenov caddesi - 1; restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

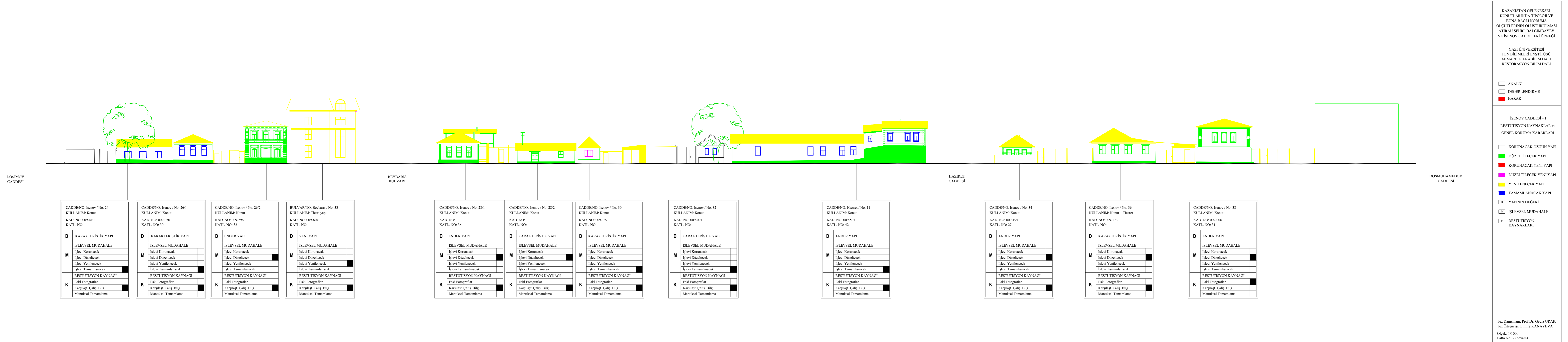
EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 3 (devam) İsenov caddesi - 1; fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

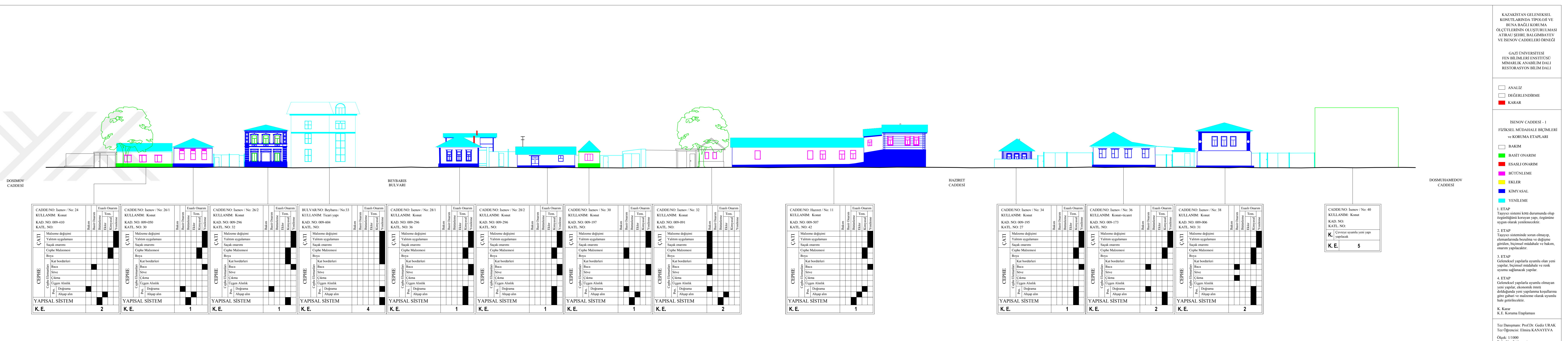
EK - 5. (devam) Sİtöetler
Pafta no: 1 (devam) İsenov caddesi - 1; değişim, bozulma, değer ve sorunlar

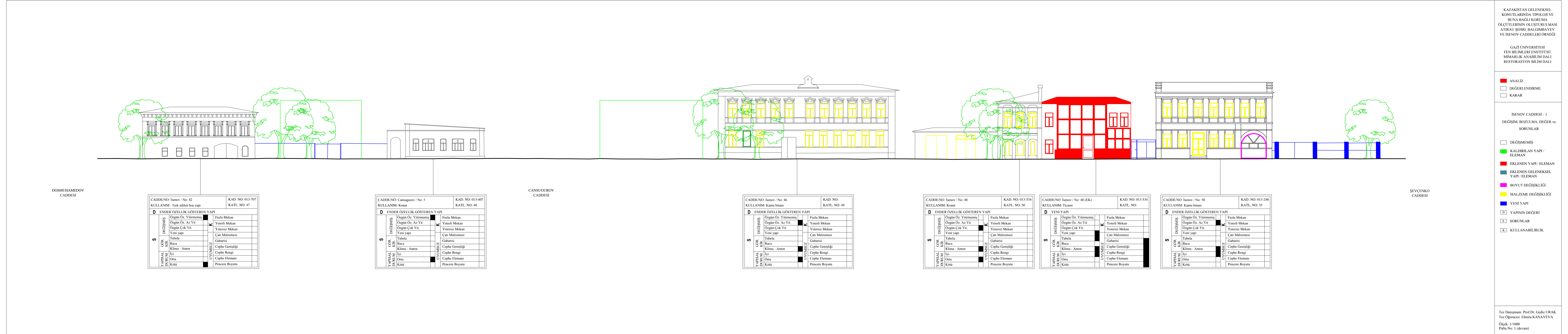
EK - 5. (devam) Sİtöetler
Pafta no: 2 (devam) İsenov caddesi - 1; restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

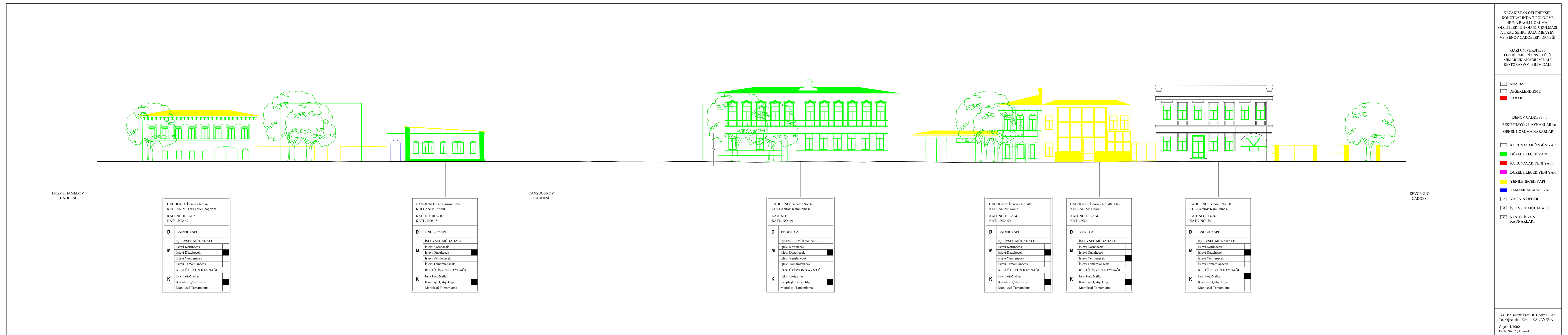
EK - 5. (devam) Sİtöetler
Pafta no: 3 (devam) İsenov caddesi - 1; fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

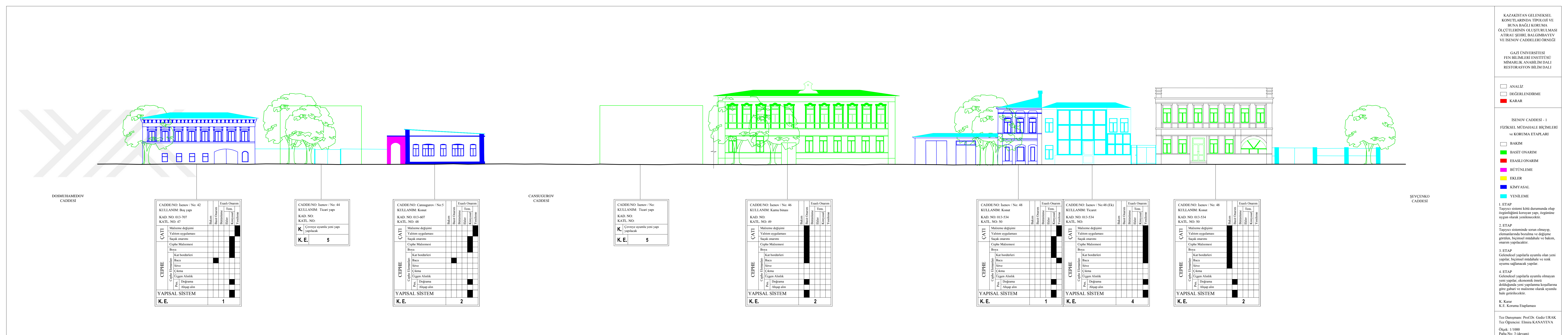
EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 1 (devam) Isenov caddesi - 1; değişim, bozulma, değer ve sorunlar

EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 2 (devam) Isenov caddesi - 1; restitüsyon kaynaklar ve genel koruma kararları

EK - 5. (devam) Siltöetler
Pafta no: 3 (devam) Isenov caddesi - 1; fiziksel müdahale biçimleri ve koruma etapları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Elmira KANAYEVA
 Uyuğu : Kazak
 Doğum tarihi ve yeri : 07.11.1981, Kazakistan
 Medeni hali : Bekar
 Telefon : +7 775 636 10 78
 Faks :
 e-mail : elmira_kanaeva81@mail.ru

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Doktora	Gazi Üniversitesi / Mimarlık	Devam ediyor
Yüksek lisans	Kazak Devlet Mimari-İnşaat Akademisi / İç Mimarlık (Kazakistan, Almatı)	2006
Lisans	Kazak Milli Güzel Sanatlar Akademisi / Mobilya Tasarımı (Kazakistan, Almatı)	2004
Kolej	Kazak Milli Güzel Sanatlar Koleji / Grafik Tasarımı (Kazakistan, Almatı)	2000

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2010-Halen	Kazak Milli Güzel Sanatlar Akademisi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce, Rusça

Yayınlar

1. Elmira KANAYEVA, (2014) "Kazakistan'daki XIX Yüzyılın Sonu – XX Yüzyılın Başına Ait Olan, Tarihi Değer Taşıyan Konutların Tipolojisi, Batı Kazakistan Bölgesi Örneğinde", 3rd International Conference On Science Culture And Sport (ISCSA), 24-26 May 2014, Sarajevo, Bosna and Herzegovina, IntJSCS Proceedings, p. 767 – 774.
2. Elmira KANAYEVA, (2014) "Influence of Russian Style on Residential Architecture of Kazakhstan, End of XIXth – Beginning of XXth Century", Theory Of Architecture Conference (ARCHTHEO'14), 6-8 November 2014, İstanbul, Turkey, Architecture And Writing Proceedings, p. 127 – 131.
3. Gediz URAK, Elmira KANAYEVA, (2015) "Typological Evaluation of the Structures in the Protected Area in Atyrau City of the Republic of Kazakhstan", 5th International Conference On New Horizons In Education (INTE), 10-12 June 2015, Barselona, Spain, INTE Proceedings Book, Volume 4/4, p. 357-365
4. Elmira KANAYEVA, (2016) "Kazakistan Cumhuriyeti, Atyrau Şehri, Sit Alanı Sosyal Yapı Analizi", 1. Uluslararası Avrasya Kongresi, 13-16 Ekim 2016, Antalya, Türkiye, Makale yayına kabul edilmiştir.

Hobiler

Kitap okuma, spor.